MAREA CRUDĂ

volum 1

NICHOLAS MONSARRAT

Vol. I–II **Lei 22**

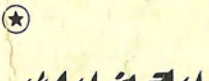

Este o povestire lungă și veridică despre un ocean, două nave și vreo 150 de oameni. Relatează o interminabilă și înverșunată bătălie, cea mai grea purtată în cursul vreunui război. Se referă la două nave, deoarece prima, scufundată, va fi înlocuită cu a doua. Se povestesc întîmplările a 150 de oameni, acesta fiind un număr destul de mare de personaje ale căror aventuri se pot cuprinde deodată. Mai ales este veridică, deoarece numai întîmplări adevărate merită să fie povestite.

Oamenii sînt vedetele povestirii, dar adevărații eroi sînt navele. Există și un personaj perfid: marea, cu toată ferocitatea ei.

EDITURA MERIDIANE

NICHOLAS MONSARRAT

MAREA CRUDĂ

VOLUMUL I

Traducere și glosar de
CONSTANTIN PAPADOPOL CALIMAH

EDITURA MERIDIANE
București, 1975

Coperta : GEORGETA PUSZTAI

© NICHOLAS MONSARRAT

The Cruel Sea

CASSEL AND COMPANY LTD.
London, 1951

LUI PHILIPPS CROSBY

PROLOG

Este o povestire lungă şi veridică despre un ocean, două nave şi vreo 150 de oameni. Relatează o interminabilă şi înverşunată bătălie, cea mai grea purtată în cursul vreunui război. Se referă la două nave, deoarece prima, scufundată, va fi înlocuită cu a doua. Se povestesc întîmplările a 150 de oameni, acesta fiind un număr destul de mare de personaje ale căror aventuri se pot cuprinde deodată. Mai ales este veridică, deoarece numai întîmplări adevărate merită să fie povestite.

Iată mai întîi oceanul : Atlanticul, cu hulele sale gigantice. Pe hartă apare ca un S şi se spune că are pînă la 3 000 mile lăţime şi adîncimi de aproape 10.000 de metri ; că la est mărgineşte coastele Europei şi Africii, la vest, ale imensului continent american ; spre nord, evazează în formă de cupă de şampanie ; la sud aminteşte o enormă caroserie închisă de camion. Dar harta nu spune nimic de forţa, de furia cu care se poate dezlănţui, de violenţele şi calmurile lui minunate, de capriciile lui înşelătoare. De asemenea nu spune ce reuşesc oamenii să facă din el şi nici ce izbuteşte el să facă din oameni ; acestea le spune povestirea ce urmează.

Iată acum prima din cele două nave, cea condamnată la pieire. Deocamdată, nimic nu prevestește sfîrșitul ; este nouă, neîncercată, ancorată pe apa lină a unui fluviu, așteptînd stăpînii ce o vor lua în primire. Este o corvetă, tip nou de navă de escortă, conceput să facă față unei situații disperate ce se profilează la orizont : sîntem în noiembrie 1939 și nava poartă numele *„H.M.S. Compass Rose"*, adică „Nava Majestății Sale, Roza vînturilor".

Iată-i și pe cei 150 de oameni : ei intră în scenă în grupe de cîte doi sau trei, unii mai devreme, alții cu întîrziere ; mulți din ei sînt condamnați ca și nava. Laolaltă, formează echipajul : au soții, sau alte legături feminine care îi iubesc sau le sînt numai atașate ; sînt însă și unele bucuroase că scapă de ei prin plecarea lor la război.

Oamenii sînt vedetele povestirii, dar adevărații eroi sînt navele. Există și un personaj perfid : marea, cu toată ferocitatea ei.

PARTEA ÎNTÎI

1939 : PREGĂTIRILE

1

Pe malul fluviului Clyde, nu departe de şantierele de construcţii navale „Fleming", locotenent comandorul George Eastwood Ericson din Royal Naval Reserve stă la birou într-o baracă de tablă ondulată în care pătrund în voie curenţii de aer îngheţat. Înalt, robust, lat în umeri, este din acei oameni de care te poţi ataşa, de care îţi aminteşti. Patruzeci şi doi de ani, poate patruzeci şi trei, păr blond cu început de încărunţire, ochi albaştri, sinceri. Firea sa şi cei douăzeci de ani petrecuţi contemplînd mii de orizonturi i-au gravat riduri la coada ochilor. În acest moment, încruntarea sprîncenelor conturează mai profund laba gîştii. Totuşi, expresia nu este a unui om îngrijorat, căci Ericson nu obişnuieşte să lase să se vadă că se teme de ceva ; încreţirea frunţii este doar semnul că se concentrează spre a rezolva o problemă.

Pe birou se află un dosar terfelit, cu colţurile îndoite, purtînd inscripţia : „Capitolul 2881, material mobilier". Dincolo de doc, prin fereastră, în raza privirii sale de cunoscător, se află o navă cenuşie, în plină dezordine : vopsită cu miniu roşu, răsunînd de loviturile ciocanelor

de nituit, plină de punți cu grămezi de așchii lemnoase, resturi de bumbac și bidoane de vopsele goale.

Dosarul din față și nava sînt strîns asociate în gîndurile lui Ericson și îi justifică încreștirea frunții : urmează să armeze și să comande această navă, *H.M.S. Compass Rose* ; deocamdată nu prea se împăca cu ideea.

Simte un fel de ezitare, o îndoială provocată de multe detalii mărunte de care nu s-ar îngrijora în timpuri normale, poate că nici nu le-ar observa. Numele navei nu-i face nici o impresie : în cei douăzeci de ani serviți mai întîi în marina regală, apoi în marina comercială, a întîlnit pe toate mările globului nave cu fel de fel de nume. Cel mai ciudat nume de care își amintea era, desigur, cel al unui bătrîn cargobot francez : „Marie-Joseph Brinomar de la Tour du Pin". Cel mai neprevizibil, „Jolly Nights", al unui cărbunar de pe coasta estică. La urma urmelor, „Roza vînturilor" nu este un nume extravagant. Nava trebuia să poarte neapărat un nume de floare, căci aparținea noii „serii florale" de corvete și cu timpul, probabil, gîndi și zîmbi în sinea sa Ericson, avea să se ajungă și la „Pansea", „Ciuboțica cucului" sau „Traista ciobanului".

Dar acestea erau doar nimicuri. Preocupările sale au o singură cauză majoră, un eveniment istoric : începutul războiului. Doar cu cîțiva ani prea tînăr pentru a fi luat parte activă la primul război mondial, el se întreabă acum dacă nu este prea bătrîn ca să participe onorabil la a doua rundă de bătălii. Îl aștepta răspunderea unei noi cariere, a unei nave diferite de cele pe care le comandase, a unui echipaj necunoscut. Teoretic, se simte mîndru ; în fapt, nu prea are încredere în reușită și se îndoiește de posibilitățile sale.

Căci Ericson se simte ciudat de învechit. În 1927, după zece ani de serviciu, a fost trecut în rezervă din motive de economie ; au urmat doi ani penibili, înainte de a găsi o slujbă pe o linie de navigaţie din Extremul Orient. Acolo a lucrat zece ani, în cursul cărora s-a simţit destul de fericit că mai putea naviga, într-o perioadă în care marina britanică trecea prin depresiune şi cunoştea declinul.

Ericson iubeşte marea, dar nu orbeşte ; îi poartă acea dragoste sceptică şi fără iluzii, inspirată de o iubită de care te îndoieşti profund, dar de care nu te poţi despărţi. Pe liniile Extremului Orient, totdeauna cu surplus de personal, avansarea era rară şi se trăia sub ameninţarea perpetuă a concedierii. Timp de zece ani comandase o singură navă, un cargobot antic de două mii de tone, care se uza lent pe căile Indiilor Olandeze.

Toate acestea nu constituiau un excelent prolog pentru răspunderi pe timp de război. Şi iată-l acum, parcă deghizat în locotenent comandorul G.E. Ericson, avînd misiunea de a arma una din navele Majestăţii Sale, de a comanda un echipaj de optzeci şi opt de inşi, de a reînvăţa sute de probleme ale meseriei şi, pe deasupra, de a manevra o navă de război, de a o utiliza ca instrument de luptă.

Navă de luptă... Abandonînd interminabila muncă de punctare a materialului, el contemplă din nou nava *Compass Rose* : era urîtă, groaznic de urîtă, chiar ţinînd seama de circumstanţele atenuante că nu era complet terminată. Lungă de şaizeci şi unu de metri, scundă şi îndesată, concepută numai pentru vînătoarea de submarine, era doar o platformă plutitoare destinată să lanseze grenade, prototipul unei clase de mici nave care se fabricau repede şi ieftin pentru a satisface cererile

urgente de nave de escortă a convoaielor. Contrar tradiției, catargul era înfipt imediat în prova comenzii, cu un coș scund în pupa. Teuga înaltă era armată cu un singur tun de 105, de care în acest moment se ocupa maistrul tunar, manevrîndu-l și făcînd simulări de ochire. Dispozitivul pentru grenadele antisubmarine se afla pe o structură din pupa, de tipul obișnuit pe baleniere, deplorabilă din punct de vedere estetic, dar eficace pe mare. Cunoscător, Ericson ghicea dintr-o privire cum se va comporta nava pe mare : vara, căldură sufocantă, căci lipsea ventilația mecanică sau o instalație frigorifică, iar în celelalte anotimpuri, frig, umiditate, lipsă de orice confort. *Compass Rose* nu va fi o reușită pe marea rea, va fi balansată ca o bucată de lemn de cea mai mică furtună. Dar Ericson nu putea obiecta : nava îi era încredințată și, cu toate inconvenientele și imperfecțiile ei, trebuia s-o facă să meargă, să-și îndeplinească misiunile.

Problema echipajului îl îngrijora mai puțin ; disciplina și obișnuința comandamentului, insuflate de Marina Regală, sînt însușiri durabile. Era deci sigur că își va ține bine oamenii în mînă și va fi ascultat, cu condiția să fie sigur de sine. Singurul punct negru era, poate, calitatea materialului uman de care va dispune. Într-o flotă ce se dezvoltă rapid, calitatea echipajelor este întîmplătoare. O duzină de gradați de bază sosise și luase în primire posturile respective : tunari, lansatori de bombe, cei de la radiolocație, radiotelegrafiști, timonieri, mecanici — formau un nucleu satisfăcător. Dar restul risca să fie completat cu răufăcători abia scăpați din închisori sau cu recruți declarați buni pentru serviciu doar în timp de război, proaspăt veniți de la țară. Cît despre ofițeri — un secund și doi aspiranți, se putea în-

tîmpla să fie dintre aceia care să zădărnicească tot ceea ce dorea el să realizeze la bord.

Ericson încruntă din nou sprîncenele, dar își reveni. Oricare ar fi fost incertitudinile, trebuia să le păstreze numai pentru el ; este o regulă absolută. Era marinar, și era chemat să îndeplinească o misiune marinărească chiar dacă în acel moment nu se simțea prea sigur de sine.

Se aplecă asupra biroului, cu speranța că va simți brusc născîndu-i-se o atracție cît de vagă pentru hîrtoage, dar și cu speranța că secundul, căruia i-ar fi revenit verificarea dosarului pe care-l avea dinainte, va fi un personaj ceva mai de încredere decît părea.

2

Căpitanul James Bennett, din rezerva voluntară a Marinei Regale Australiene, secund pe *H.M.S. Compass Rose*, străbătea în lung și în lat puntea înghesuită cu fel de fel de lucruri, în chip de proprietar pînă și al ultimului nit. Șeful de echipaj, maistrul Tallow, îl urma la o distanță nu prea regulamentară.

Bennet știa că avea aparență de ursuz și se felicita. Fața roșcovană, bustul îndesat, unghiul neobișnuit format cu fruntea de viziera șepcii, totul îl arăta a fi navigator înnăscut, fără poză și frivolitate ; așa se considera el însuși, convins că, avînd și puțin noroc, calitățile sale îl vor scoate cu bine pînă la sfîrșitul războiului. Deocamdată însă, tocmai grație acestor calități ajunsese să ocupe prezenta funcție ; dar și grație volubilității sale, precum și faptului că se prezentase în fața unei comisii de examinare compusă din membri preocupați de treburi mai importante decît aceea de a trece prin ciur isprăvile pe care le declarase.

Norocul făcuse că la izbucnirea războiului, în loc să se fi aflat la Sydney, în birourile companiei maritime unde era angajat, se găsea în Anglia. Calitatea de ofițer în rezerva voluntară a Marinei australiene era autentică. Cît despre rest, Bennett se descurcase fără dificultate, mulțumită unui curs despre lupta contra submarinelor pe care-l citise și a unui interogatoriu căruia îi făcuse față la Londra. Urmase numirea ca ofițer secund la bordul navei *Compass Rose*. Urmărea totuși mai mult : aci erau prea multe hîrțoage, dar le va trece subalternilor, de îndată ce vor sosi. În așteptarea a ceva mai bun, se mulțumea cu postul de secund la bordul acestui moft de navă, unde era sigur că va corespunde sarcinilor ce-i reveneau.

— Șef de echipaj ! chemă el.

— Prezent, sir !

Bennett așteptă, lîngă tunul de 105, să-l ajungă din urmă Tallow (șaptesprezece ani de serviciu, trei galoane, pe cale să devină maistru principal de pe-o zi pe alta). Acesta era prost dispus : în loc să fi fost îmbarcat pe o navă demnă de el (ultima pe care servise era un cuirasat), fusese expediat la bordul lui *Compass Rose*, o mizerabilă navă mică, sub ordinele unui secund care părea coborît dintr-un film. Și dumnezeu știa ce stranie speță de echipaj avea să mai sosească săptămîna viitoare ! Dar Tallow, ca și Ericson, era un produs pur al Marinei Regale, ceea ce înseamnă, mai presus de toate, resemnare perfectă în fața oricăror sarcini, adaptare la toate circumstanțele. Rareori lăsa să se înțeleagă, și aceasta folosind cele mai subtile ocolișuri, că un astfel de tip de navă nu făcea parte din cele cu care era obișnuit. În timp ce Tallow se apropia, Bennett, cu un deget imperativ, îl arăta pe matelotul care trebăluia pe lîngă tunul de 105 :

— Omul ăsta fumează în timpul serviciului.

— Exact, sir, răspunse Tallow cu un suspin. Dar nu este încă vorba de serviciu propriu-zis.

— Cine ţi-a spus că nu ?

Matelotul, obiectul discuţiei, ascunse repede ţigara şi se plecă asupra lucrului, deosebit de atent.

— Ziceam să mai închid ochii pînă în momentul cînd echipajul va fi complet, răspunse Tallow.

— Nu înţeleg de ce, ripostă sec Bennett. Fumatul este interzis, cu excepţia timpului de repaus. S-a înţeles ?

— Am înţeles, sir !

— Şi vezi să nu uiţi.

„Doamne, gîndi Tallow, din ce Australie a mai venit şi ăsta !“

Luă pasul după căpitan şi se cufundă mai profund în reflecţii. Ce bădăran, acest Bennett ! Cît despre cei doi locotenenţi (aruncase o privire pe lista ofiţerilor) erau desigur nişte ageamii. „Încep să cred, îşi spuse Tallow, că în afară de comandant, care este în regulă, voi fi obligat să fac singur să meargă blestemăţia asta de navă“.

3

Uşa se izbi de peretele barăcii, lăsînd să pătrundă o puternică rafală de vînt. Comandantul ridică privirea şi pivotă pe scaun.

— Intraţi, spuse el, şi închideţi bine uşa.

Cei doi tineri din faţa lui prezentau fizic contraste izbitoare, dar uniformele identice şi un îngust galon cusut pe mîneci le dădea o vagă asemănare.

Cel mai vîrstnic, înalt, cu figura prelungă sub părul negru, avea un aer atent, părea a-şi căuta o cale în situaţia nouă în care se afla şi în care, probabil fără întîr-

ziere, își va găsi un loc, dat fiind numeroasele situații din trecut în care își arătase competența și eficiența.

Celălalt părea în general mult mai puțin complicat : scund, blond, aproape cu înfățișare de copil, nu se arăta prea sigur că merita glorioasa uniformă pe care o purta.

Privindu-i, Ericson gîndi : „Ai spune... tatăl și fiul, deși între ei nu este o diferență mai mare de cinci-șase ani..." Așteptă ca unul să ia cuvîntul, știind dinainte care va vorbi primul.

Cel mai vîrstnic salută și spuse :

— Ne prezentăm pentru ambarcare pe *Compas Rose*, sir.

Totodată întinse o foaie de hîrtie și Ericson își aruncă privirea pe ea.

— Dumneata ești Lockhart ?

— Da, sir.

— Și dumneata, Ferraby ?

— Da, sir.

— Sînteți la prima îmbarcare ?

— Da, sir, răspunse Lockhart, în chip de purtător de cuvînt. Venim direct de la King Alfred.

— Cît timp ați urmat instrucția ?

— Cinci săptămîni, sir.

— Și acum știți totul ?

— Dar de unde, sir, răspunse Lockhart cu un zîmbet larg.

— Ceva tot s-o fi prins, spuse Ericson.

Îi examină mai atent : amîndoi erau eleganți, purtau vestoane impecabile, mănuși, măști de gaze. Coborau parcă din „Manualul de instrucție". Problema ținutei, cei doi o dezbătuseră între ei tot timpul lungii călătorii de la coasta sudică a Angliei, pînă la Clyde. Ordinul glăsuia să se prezinte la amiralul responsabil cu navele construite prin

contract și care urmau să fie livrate, iar ei considerau cuvenit să facă impresie cît mai bună. Prin comparație, comandantul Ericson, în vechea sa tunică de lucru cu galoanele ponosite, părea destul de jerpelit.

— Ce meserii aveați în civil ? întrebă Ericson, după o pauză.

— Ziarist, sir, răspunse Lockhart.

Comandantul surîse și, arătînd cu un gest încăperea în care se aflau :

— Nu prea văd o legătură, zise el.

— Am făcut însă multă navigație cu vele.

— Hm ! făcu Ericson și privi spre Ferraby.

— Dumneata ?

— Lucram într-o bancă, sir.

— Ai fost vreodată pe mare ?

— Am traversat Canalul Mînecii pentru a merge în Franța, sir.

— Asta ar putea fi de un oarecare folos... Bine. Faceți un tur pe navă și prezentați-vă secundului. Îl găsiți undeva, la bord. Unde vă sînt bagajele ?

— La hotel, sir.

— Le veți ține deocamdată acolo. Nu vom dormi la bord decît cel mai curînd peste o săptămînă.

Ericson îi concedie cu un semn al capului și își reluă ocupația. Cei doi tineri salutară fără prea multă siguranță și se îndreptară spre ușă.

Ferraby tocmai o deschisese, cînd comandantul reluă :

— Țineți minte, nu este cazul să salutați, în interior, cînd sînt fără șapcă, căci nu pot să vă răspund. Regulamentar, vă descoperiți cînd intrați.

— Scuzați, sir, spuse Lockhart.

— Astea n-au mare importanță, urmă amical Ericson, dar e mai bine să procedăm regulamentar.

După plecarea lor, rămase un moment pe gînduri, înainte de a-şi relua lucrul. „Ziarist... funcţionar de bancă... excursie în Franţa... barcă cu vele". Nimic din toate acestea nu însemna o pregătire pentru noua lor meserie. Păreau însă plini de bunăvoinţă şi, la prima vedere, Lockhart nu era lipsit de bun simţ. Or, pe mare, multe lucruri se pot face cu bunul simţ. Dacă îţi lipseşte, nu eşti bun de nimic.

Apoi Ericson îşi reluă punctajul cu creionul.

4

După ce traversară bazinul, Lochart şi Ferraby se opriră înaintea navei ; o priveau amîndoi, dar cu ochi diferiţi. Lockhart era oarecum în stare să-i aprecieze silueta şi structura. Dar pentru Ferraby *Compass Rose* era ceva cu totul nou, pînă în cele mai mici amănunte, şi această ignoranţă se adăuga multor altor necazuri pe care le avea : se însurase de numai şase săptămîni şi cu două nopţi înainte, la despărţire, îi mărturisise soţiei îngrijorarea faţă de responsabilităţile care-l aşteptau. „Dar, dragul meu, îi răspunsese ea, cu acel zîmbet drăgăstos pe care i-l găsea atît de fermecător şi emoţionant, tu poţi reuşi orice! Ştii foarte bine ce fericită m-ai făcut !" Vorbele îi erau lipsite de logică, dar îl reconfortau. De curînd căsătoriţi, abia depăşiseră timiditatea mutuală şi considerau nespus de minunată desfăşurarea raporturilor lor conjugale.

Ferraby îşi luase rămas bun de la tînăra lui soţie, dar Lockhart nu lăsa în urmă nimic. Întrebat de Ericson, răspunsese : „ziarist", dar nu era sigur că-şi putea aroga această calitate. Avea douăzeci şi şapte de ani, din care ultimii şase şi-i risipise ca ziarist pe cont propriu, prin Fleet Street şi împrejurimi. Experienţa îl învăţase multe, fără să-i aducă vreo siguranţă şi să-l elibereze măcar un

moment de grijile vieții. Nici acum nu era sigur că pornise pe calea dorită. Își pierduse părinții, nu avea nici o legătură. Singura femeie pe care o lăsa în urmă exclamase, în momentul în care sărise din pat ca să-și îmbrace uniforma, într-o dimineață rece, londoneză : „De ce n-ai făcut asta mai devreme ?“ Era simbolul întregii lui vieți : nesigură și instabilă, cu variații de relief și intensitate. Acum se angajase fiindcă începuse războiul. Alesese marina întrucît se pricepea cît de cît la nave — evident, la foarte mici — și știa să conducă o barcă cu vele. Pentru prima dată se simțea fericit, încrezător și liber ; schimbarea îi plăcea.

— Ce-o fi sîrma aia instalată pe catarg ? întrebă Ferraby.

— Presupun ceva pentru radio... Să urcăm la bord.

Se angajară pe scîndura prost dată la rîndea, care servea de schelă și săriră pe puntea încă acoperită cu brumă, presărată cu mii de obiecte : bidoane de ulei, lăzi cu scule, aparate de sudură, utilaje vechi. Zgomotul ciocanelor era asurzitor, o mașină de bătut nituri făcea un vacarm infernal. Lockhart se îndreptă spre puntea pupa și examinară dispozitivul de lansat grenade, a cărui replică o studiaseră la centrul de instrucție. Apoi coborîră și pătrunseră în spațiul strîmt rezervat pentru cabine. Erau doar două, dintre care una, cu o singură cușetă, purta pe ușă inscripția : „Ofițerul secund“. Alături, un careu îngust ; totul înghesuit, plin de colțuri incomode.

— O să fim teribil de îngrămădiți, spuse Lockhart. Probabil vom împărți aceeași cabină.

— Oare cum o arăta secundul ? întrebă Ferraby, fixîndu-și privirea pe inscripția de pe ușă.

— Oricum ar arăta, trebuie să ne acomodăm ; este omul tare și mare la bord, cel puțin în ceea ce ne privește.

— Cum anume ?

— Purtîndu-se ca o brută, sau dimpotrivă ; totul va depinde de dispoziția lui.

— Așa e !... Comandantul însă mi-a plăcut.

— Și el a avut aerul că te place ; pare un tip bine. Adevărații ofițeri din rezerva navală sînt totdeauna oameni minunați.

— Dar majoritatea lor nu ne prea apreciază.

— Pe noi ?

— Da, pe noi, cei din rezerva voluntară.

Lockhart surîse :

— Peste doi ani noi vom fi cei care vom face mofturi. Să nu te îngrijoreze soarta voluntarilor din rezervă ; pînă la urmă noi vom fi cei care vor duce războiul ; numai astfel vor putea fi încadrate navele.

— Vrei să spui că în curînd ni se va da comanda ?

Lockhart încuviință cu un gest al capului și se pierdu în examinarea bufetului careului, ale cărui dimensiuni i se păreau exagerat de reduse.

Deodată, de deasupra capetelor lor, o voce spartă răsună în careul gol : „Ei ! Voi de jos !“

— Ce prost crescut, observă Lockhart.

Zbieretul se repetă, pe un ton și mai ridicat.

— Despre noi o fi vorba ? întrebă Ferraby.

— Mi se pare că da, răspunse Lockhart.

Apoi se apropie de piciorul scării și privi în sus :

— Ce este ?

O față roșcovană, nu prea agreabilă, apăru încadrată în tambuchiu ; era Bennett, care-i privea furios :

— Ce dracu vă ascundeți acolo jos ?

— Nu mă ascund, replică Lockhart.

— Nu vi s-a spus să vă prezentați la mine ?

— Ba da, dar după ce vom fi făcut turul navei.

— Se spune : da, sir, spuse scurt Bennett.

— Da, sir, răspunse Lockhart, imaginîndu-şi, fără s-o vadă, figura înspăimîntată a lui Ferraby.

— Celălalt locotenent e şi el acolo ?

— Da, sir. Nu ştiam că sînteţi la bord.

— Nu faceţi pe deştepţii, spuse Bennett. Ia poftiţi sus.

Ajunşi la capătul scării, Bennett îi privi cu atenţie, încreţindu-şi sprîncenele.

Avea un accent australian foarte pronunţat.

— Trebuie să mă căutaţi, ori unde aş fi, zise el acru. Cum vă numiţi ?

— Lockhart, spuse unul.

— Ferraby, continuă celălalt.

— Cînd aţi fost înaintaţi ofiţeri ?

— De o săptămînă, răspunse Lockhart. Şi adăugă :

— Cu titlu temporar.

— Cred şi eu, rînji Bennett. Sare în ochi. Aţi mai navigat pe mare ?

— Pe bărci mici, răspunse Lockhart.

— Nu vă întreb dacă v-aţi plimbat cu iahturile.

— Atunci n-am navigat.

Bennett se întoarse către Ferraby.

— Dar dumneata ?

— Nu, sir.

— Minunat ! Care din voi este mai vechi în grad ?

— Am fost numiţi odată, spuse Lockhart.

— Ce, credeţi că nu ştiu ? Dar unul din voi este înscris primul în anuarul Marinei.

— Nu sîntem înscrişi în anuar, sir.

Bennett observă că Lockhart îl fixa, măsurîndu-l, ceea ce îl irita.

— După cum văd încă n-aţi ieşit din găoace.

Lockhart nu răspunse nimic.

— Deocamdată ar fi mai bine să aflăm la ce vă pricepeți. Ați făcut turul navei ?

— Da.

— Cîte guri de incendiu ați numărat ?

— Paisprezece, ripostă prompt Lockhart ; de fapt, habar n-avea, dar era sigur că nici Bennett nu știa mai mult. Mai tîrziu, dacă Bennett va verifica numărul, va ști el cum să se descurce.

— Foarte bine, zise Bennett.

Apoi, adresîndu-se lui Ferraby :

— Ce fel de tun avem ?

— Un 105, domnule căpitan, răspunse Ferraby, după o scurtă pauză.

— Ce fel de 105 ? întrebă sever Bennett. Cu încărcare pe la chiulasă ? Cu tragere rapidă ? Tipul IV ? Tipul VI ?

— Nu știu domnule căpitan, răspunse rușinat Ferraby.

— Să faci bine să știi, mîrîi Bennett. Am să te întreb cînd ne vom întîlni data următoare. Acum întoarceți-vă amîndoi și începeți să verificați D. S.-urile.

— Da, sir, spuse Lockhart și, împreună cu Ferraby, se pregătiră de plecare.

— Așa, fără salut ? lătră Bennett.

Amîndoi salutară.

— Aici, adăugă Bennett, eu sînt secundul. Să nu uitați asta !

— Amabil personaj, aprecie Lockhart pe drumul de întoarcere. Ne vom înțelege de minune cu el : ca locatarii unei case care a luat foc. Dar să sperăm că bădăranul va arde odată cu casa.

— Ce naiba sînt D. S.-urile astea ? întrebă Ferraby disperat.

— Documentele secrete.

— De ce n-a spus-o pe șleau !
— Are el un motiv.
— Ce motiv ?
— A vrut să ne impresioneze, spuse Lockhart zîmbind ; să ne arunce praf în ochi. În felul lui, mărturisesc că e un tip.
— Mă așteptam la altceva, murmură Ferraby.
— Aici ești aspirant ! ripostă Lockhart, imitîndu-l pe Bennett : vezi să nu uiți.
— În fond care din noi doi este mai vechi în meserie ?
— Cred că e preferabil să fiu eu, răspunse Lockhart.

5

La căderea nopții un calm binevenit învălui nava *Compass Rose*. Zgomotul ciocanelor se stinsese, agitația se potolise ; un lucrător întîrziat se îndrepta spre capătul liniei de tramvai, — nu începuse încă perioada interminabilelor echipe de noapte. Unicul paznic rămas la bord se ghemui la pupa, sub un adăpost de pînză de vele, blestemînd vîntul înghețat care îi arunca în ochi fumul amestecat cu funingine pe care-l răspîndea vasul încins cu mangal. Nava se balansa ușor pe unduirile apei ; umbre bizare, cînd mișcătoare, cînd stabile, alunecau pe punte.

Acum activitatea înfrigurată ce anima ziua malurile Clyde-ului părea a se fi stins. Fluviul era mărginit de nave, doar pe jumătate construite, adormite în liniștea nopții, de șantiere deșarte, de macarale înghesuite, cu siluete proiectate fantomatic pe cer. Se terminase o zi, nici mai bună, nici mai rea ca altele, o zi în care toate lucrările ce reclamau mai puțin meșteșug și mai multă răbdare și, mai ales, perseverență, se apropiaseră cu încă puțin de termenele lor. Toate acestea Clyde-ul le mai

cunoscuse odată, cu ocazia primului război mondial ; acum, în 1939, se desfășura un spectacol asemănător, fără eroisme. Era însă numai începutul unei perioade de șase ani de eforturi și deocamdată se mai putea încă odihni și dormi noaptea.

Paznicul de noapte, un bătrîn pensionar, mormăi ceva și adormi. La vremea lui făcuse și el primul război mondial. Astăzi era rîndul altora ; să le fie de bine ! Dar să nu aștepte nimeni minuni de la cei în vîrstă. Minunile merg la tinerețe ; bătrînii, fără să roșească, au tot dreptul la repaus și la un somn liniștit.

Nu departe de gară, într-un bar de pe strada Argyll, lîngă stația de tramvai, maistrul Tallow și maistrul principal mecanic Watts se cinstesc cu un ultim pahar înainte de a se îndrepta spre locuințe. Începînd de pe la opt seara, fiecare trăsese de dușcă cîte șapte halbe de bere, fără ca elocința și comportarea lor să se resimtă cîtuși de puțin, decît că acum Tallow începuse să cam transpire iar ochii lui Watts se cam injectaseră. Se aflau acolo mai întîi fiindcă nu aveau ceva mai bun de făcut — nu erau amatori de cinema și locuiau în camere pe cît de murdare, pe atît de inconfortabile — apoi pentru că localul le plăcea și se simțeau în el mai la largul lor decît oriunde.

În bar era gălăgie mare ; Tallow și Watts beau și vorbeau cu voce joasă ; vorbeau și beau fără să obosească.

— N-o să avem viață fericită pe nava asta, pot s-o spun de pe acum !

Astfel vorbea Watts, un scoțian cu păr cărunt și rar, aproape de vîrsta pensionării. Accentul lui scoțian se amesteca în armonie discordantă cu graiul cu iz de Lancashire al lui Tallow.

— Ericson, comandantul, este în regulă, dar secundul nu-i decît un bădăran, continuă Watts. Aseară se tot învîrtea pe lîngă mașinile mele și sporovăia fără să spună nimic despre un rol de cart. Vreau să termin cît mai repede cu marinăria, să-mi primesc pensia cuvenită ; cu cît mai curînd, cu atît mai bine.

— Nu-i rost de așa ceva cît durează războiul, spuse Tallow.

Bău un gît de bere, își șterse buzele și adăugă :

— Cît timp o să țină, sîntem toți buni de tras din greu.

— Aș putea găsi oricînd un post la uscat, continuă Watts. Un post liniștit, într-o cazarmă, mi-ar conveni de minune. Nava asta e prea mică pentru cum sînt eu obișnuit.

— Îi va folosi însă ei să fie mai sprintenă; replică Tallow. Dacă ridici tot echipamentul de pe un crucișător de bătălie ca *Repulse* nu se mai observă diferența.

Watts rîse.

— Sper că *Repulse* va fi la îndemînă, dacă dăm de dracu.

— Probabil că astfel se vor întîmpla lucrurile, după cît se spune. Oricum, nu înțeleg cum de se așteaptă ca nave de această mărime să poată proteja un convoi. În cursul ultimului război asemenea operații erau îndeplinite întotdeauna de distrugătoare.

— Sînt probleme de tactică, reluă nelămurit Watts.

— Ar fi mai bine să se gîndească la ceva mai mult decît tactica, ca s-o scoată la capăt. Ce avem noi ca armament ? Un pușcoci de 105 și două lansatoare de grenade. O să ne vie de hac submarinele.

— Și ce mai condiții de cazare ! Degeaba ne vom înghesui unii peste alții, ceea ce este foarte neplăcut, loc tot nu va fi. Teuga are cam doi metri pe un metru

jumătate ; fără cambuză, fără ventilaţie, fără frigorifer. Ca să ajungi la punte, nu poţi fără a fi inundat. Şi cum bucătăria este la pupa, mîncărurile ne vor ajunge îngheţate. Nu ştiu cine a proiectat nava, cu siguranţă însă că era beat-mort cînd a făcut-o.

— Păcat că individul nu este cu noi la bord, spuse Tallow.

Apoi, sorbi din halbă, cu un aer mohorît, şi cînd patronul strigă : „Închiderea", se întoarse spre Watts.

— Ce facem ? Mai luăm un pahar înainte de plecare ?

— Eu, nu ; mîine am de lucru.

Afară strada mişuna de oameni evacuaţi de prin baruri, care se ciocneau în întunericul camuflajului. La colţul străzii, cei doi, cocîrjaţi sub rafalele ploii, îşi ridicară gulerele tunicelor şi-şi înfundară adînc mîinile în buzunare. Îndreptîndu-se spre staţia de tramvai, Watts murmură cu evlavie :

— Cerul să-i ocrotească pe marinari ! Vai de cei ce sînt în noaptea asta în mare !

— O să avem şi noi parte de aşa ceva, spuse Tallow. Cum o să-i ducem şi noi dorul străzii Argyll, sub ploaie sau fără

Lockhart şi Ferraby erau amîndoi foarte obosiţi. Petrecuseră aproape toată ziua în baraca şantiérului, examinînd liste de materiale, hărţi şi documente secrete, zăpăciţi de directivele înnebunitoare, contradictorii, ale lui Bennett. Lista materialelor era interminabilă ; erau hărţi pentru toate oceanele lumii, la fundul dulapului chiar şi o hartă a Mării Negre. Contemplînd toate acestea, Lockhart murmură : o să fie un război foarte lung.

Auzindu-l, Bennett îl repezi :

— O să fie lung dacă vei trăncăni în loc să participi la el.

Mai tîrziu au fost trimiși la bordul lui *Compass Rose* spre a întocmi planul de instalare — o operație care, fără îndoială, revenea secundului. Lucrul încetă la ora 18 cu ordinul scurt al lui Bennett de a reveni a doua zi dimineața, la ora 8 1/2 ; cum aveau o oră de tramvai de la hotel pînă la șantier, însemna că ziua lor de lucru începea foarte devreme.

După o cină tîrzie, erau acum amîndoi tolăniți în paturi, în camera de hotel pe care o ocupau împreună. Ferraby, cu mîinile încrucișate sub ceafă, privea tavanul. Lockhart fuma, frunzărind *Manualul de mărinărie*.

Ferraby se întoarse, sprijinit în cot și întrebă :

— Ce citești ?

— Biblia. Biblia *noastră*, răspunse Lockhart. Găsesc lucruri pe care le pot pune în legătură cu evenimentele zilei.

— Te referi la secund ?

— Ăsta, spuse Lockhart rîzînd, orbecăie ca și noi, doar că face mai multă gălăgie.

— Și eu cred la fel.

Se întinse din nou pe spate și, după un minut, întrebă :

— Oare mi-aș putea chema soția aici ?

— Bună idee. Ne vom muta la bord abia peste cîtva timp. De ce nu te informezi despre această posibilitate ?

— La cine să mă informez ?

— Cred că întrebînd pe Bennett, sau chiar pe comandant.

— Bennett ar răspunde că nu este cazul. Știi, abia începusem să mă obișnuiesc cu situația de căsătorit.

— Probabil că este foarte plăcut, spuse Lockhart, fără urmă de ironie.

— Mai mult decît plăcut... răspunse Ferraby.

Cu entuziasmul său timid era incapabil să-şi ascundă fondul gîndurilor.

— În ultimele săptămîni căsătoria a însemnat totul pentru mine. Nu ştiu ce m-aş fi făcut altfel. Ai fost vreodată în situaţia de a simţi nevoie de cineva în care să ai totală încredere, căruia să-i destăinuieşti totul, să-i spui tot ce-ţi trece prin cap... fără vreo reţinere ? Cineva care să fie cu adevărat jumătatea ta ?

— Nu, răspunse Lockhart după un moment de tăcere. Niciodată nu am încercat astfel de simţăminte.

— Nici eu mai înainte. Cred că şi nevasta-mea simte la fel, de aceea ne este atît de grea amîndurora despărţirea.

— Ei bine, vezi, poate reuşeşti s-o aduci aici. (Lockhart închise manualul şi strivi ţigara în scrumieră...) La urma urmei şi soţia comandantului se află aici.

— E altceva.

— Nu cred. Încearcă, vei vedea ce se întîmplă.

Lockhart stinse lumina şi se culcă.

— Doamne, suspină el, de ce trebuie să ne sculăm mîine atît de devreme ?

— Avem atîtea de făcut.

— Da... probabil... noapte bună.

— Noapte bună.

— Nu te lăsa cuprins de gînduri negre.

— Nu merge totul cum credeam.

— Ar fi de mirare să fie altfel.

Jos, în holul aceluiaşi hotel, Bennet se întreba dacă să ia la el în cameră o femeie puţin aspectuoasă, găsită la

bar. Nu prea se decidea și avea poftă de sporovăială... Holul era aglomerat, zgomotos și se făcuse foarte cald. Deasupra feței roșii și lucind de sudoare a lui Bennett, șapca îi stătea pe-o ureche.

Pentru a cincea sau a șasea oară femeia își ciocni paharul de al lui, spunînd :

— În sănătatea ta, dragule !

Avea un cap ca de mort, o față albă și ridată ; fusta neagră, strîmtă, destrămată la cusături, îi accentua forme atrăgătoare și totodată respingătoare.

— În sănătatea ta ! răspunse Bennett. Bău și privi fix paharul. Ai fost vreodată în Australia ?

— Nu ; e atît de departe...

— E adevărat. Dacă nu mă ia dracu, poate am noroc s-o mai revăd.

— Te vei întoarce, cu siguranță, îndată ce se va termina războiul.

— Vreau să se termine cît mai repede, zise el și începu să deguste gînditor berea.

— Nu-ți place Scoția ? „Frumoasa Scoție", adăugă ea cu un accent scoțian împrumutat din repertoriul de cabaret, care părea grotesc la această femeie evident londoneză... „Glascow-ul îmi aparține...", fredonă ea... cunoști cîntecul...

Apoi bău cu eleganță, ținînd degetul mic în sus și reașeză halba pe masă, rușinată parcă de a utiliza un obiect atît de grosolan.

— Oh ! n-am nimic de spus despre Scoția, zise Bennett după o pauză. Dar tu știi că...

Și, dorind să arate barul cu un gest larg, lovi o halbă și își inundă cu bere vestonul și pantalonul.

— La naiba ! exclamă el.

— Oh ! ce bădăran ! spuse femeia fără să vrea.

Bennett se tampona viguros.

— Păcat de băutură, zise el. Scoţia este în regulă, dar nu se compară cu Sydney.

— Fără îndoială, spuse fata încrucişîndu-şi elegant picioarele. Ai vreo prietenă în Australia ?

— Desigur, o mulţime.

— Şi pe toate le-ai părăsit ?

— Cam aşa ceva.

— Ei bine, spuse femeia destul de acru, astă seară sînt foarte ocupată, şi îşi luă poşeta de pe tejghea.

— Nu pleca, zise Bennett, decizîndu-se brusc. Mai ia un pahar.

— Nu, mulţumesc.

— Te conduc acasă.

— E departe ; tramvaiul costă patru pence.

— Luăm un taxi.

— Ce spui ! Facem pe boierii !

Coborî de pe taburet şi îl privi lung, căutînd să-şi facă o părere despre el.

— Şi ce se va întîmpla cînd vom fi acasă la mine ? întrebă ea.

— Voi avea grijă să nu ţi se întîmple nimic neplăcut.

— Am mai avut eu de-a face cu marinari.

— Nu cu australieni.

— Asta, da ; eşti primul cu care stau de vorbă.

— Nu vei regreta că m-ai cunoscut, spuse Bennett ridicîndu-se de pe taburet şi luînd-o de braţ. Ei bine, haidem !

Femeia făcu un semn din cap barmanului.

— Pe curînd, Fred !

— Noapte bună, răspunse barmanul, la revedere !

— Îmi voi da silința să petreci într-adevăr o noapte bună, mă pricep eu, spuse Bennett cu privire strengară, îndesîndu-și șapca pe cap, încă și mai pe-o ureche.

— Ești într-adevăr ofițer ? întrebă fata ieșind pe ușă.

Așezat într-un fotoliu, Ericson citea un roman polițist prost, luat la întîmplare din biblioteca hotelului în care locuia. În fața lui, soția, o femeie în jur de patruzeci de ani, cu o figură placidă, doamna Ericson, tricota. Tricota în fiecare seară pulovere și mănuși cu un singur deget pentru soțul ei, veste pentru ea, vestminte diverse pentru prieteni și noii lor născuți. Deseori Ericson avea impresia că tricota în fața lui, fără întrerupere, de nouăsprezece ani. Astfel și-o închipuia cînd se gîndea la ea, fiind pe mare, sau pe drum cînd venea în concediu. Îi plăcea această imagine a soției, dar persistența ei sfîrșea prin a-l irita cînd permisia era pe terminate și trebuia să se îmbarce din nou.

Ericson și soția lui trăiau o fericire calmă. Niciodată nu apăruse vreo neînțelegere între ei. El se considera un bun soț și tată și vedea în ea partenerul lui feminin. Nu mai privise vreo altă femeie cu intenții vinovate.

În acest moment, așa cum ședeau, tăcuți, față-n față, simțea iarăși, ca de obicei, o oarecare nerăbdare. Se săturase de stat pe uscat... Grace era o femeie excelentă dar, ca totdeauna, nava și marea începeau să-l cheme, să-l despartă de ea și de tot ceea ce reprezenta ea. Fără a fi infidel soției, rămînea credincios unei alte iubiri, cea a meseriei, mai puternică decît orice pasiune omenească.

Acest subiect nu-l discutaseră împreună, decît în glumă, la începutul căsătoriei. Ea capitulase prin a accepta prioritatea și nu-și mai crea complicații. La fiecare permisie

Grace îi aducea în primele zile tot ceea ce aştepta de la ea : o bună primire, tandreţe, o licărire întîmplătoare de pasiune, toată căldura de care avea nevoie după asprele încercări. Apoi, se modela după el, estompîndu-se în placiditatea vieţii comune şi, simbolic poate, începea să tricoteze. Se considera totuşi o soţie fericită. Fiică de marinar, era mîndră de calităţile profesionale şi de poziţia soţului. Pentru ea navigaţia reprezenta o problemă familială. Unicul lor fiu, acum în vîrstă de şaptesprezece ani, îşi termina practica la Liverpool, la societatea de navigaţie Holt. În prezent era pe mare, undeva în Atlantic.

Despre acest fiu vroia Grace să-i vorbească acum soţului, tocmai cînd pendula era gata să bată ora douăzeci şi clienţii părăseau pe rînd holul.

— George, începu ea.

— Da, draga mea ? răspunse Ericson, întrerupîndu-şi fără regret cititul.

— M-am gîndit mult la John.

— Nu trebuie să-ţi faci griji, spuse comandantul după o pauză.

— Oh ! nici nu-mi fac.

Rareori făceau aluzie între ei la pericolele vieţii pe mare şi, mai ales de la începutul războiului, evitau acest subiect. Abordîndu-l, ştiau că aveau amîndoi de pierdut, mai ales Grace Ericson.

— Dar, continuă ea, mereu fără nici unul dintre voi doi, casa îmi va părea pustie.

— Va veni şi el în permisie, ca mine, draga mea.

— Am mult de aşteptat pînă vine şi, între timp, voi fi atît de singură...

— Ai dreptate, spuse comandantul, mişcîndu-se în fotoliu spre a-şi ascunde o oarecare stinghereală... Căci şi-o imagina pe Grace tricotînd în casa pustie, săptămîni

în șir, și se considera vinovat că nu prea avea remușcări, cum s-ar fi cuvenit. Pentru a compensa această lipsă de compătimire, spuse cu o căldură neobișnuită : ar fi bine să chemi pe cineva să locuiască cu tine.

— Poate mama, spuse Grace, gînditoare.

Comandantul tăcu ; evident, poate mama, dar era o bătrînă sîcîitoare care, în rarele ei vizite în mica lor locuință din împrejurimile Birkenhad-ului nu făcuse decît să se plîngă tot timpul și să-l răsfețe ostentativ pe nepotul ei. Singura dată cînd abia de se abținuse să nu se certe cu Grace, fusese atunci cînd soacră-sa se apucase să schimbe întreaga așezare a mobilelor din salon. S-a mulțumit să exclame : „Ce îndrăzneală !“ și a reașezat toate la locurile obișnuite. A fost doar o întîmplare, dar nu dorea deloc să se mai repete, nu voia s-o găsească pe soacră-sa instalată permanent, cînd revenea în permisie. Încercă să temporizeze.

— Este o idee, spuse, dar nu știu dacă te vei simți bine. Două femei împreună tot timpul... Nu uita că ești obișnuită să fii stăpînă în casa ta, încheie el fără multă convingere.

— De ce aș uita ?

— Maică-ti îi place să comande, precum știi.

— Ca oricare dintre noi. Mi-ar ține companie, asta în orice caz, fie că ar comanda, fie că nu. Însă, natural, dacă nu ești de acord, nu mai discutăm.

— Fă ceea ce crezi că-ți place, răspunse el fără entuziasm.

Își făcu însă socoteala că, personal, nu prea era în cauză, decît cîte o săptămînă la trei sau patru luni, cînd venea în permisie ; totuși nu se împăca cu ideea, dar spuse :

— Nu voi reveni prea curînd acasă și cred că nici John. Nu vreau să fii atît de mult timp singură.

— O să mai văd, răspunse ea vag.

Începu să-și strîngă lucrul pentru a merge la culcare ; era o operație importantă : într-un coșuleț capitonat cu mătase aduna tricoul, modelul, andrelele, lîna, ochelarii.

— Nu e cazul să hotărîm în grabă, adăugă ea. Ai destule preocupări pe capul tău.

— Da, spuse Ericson.

— Ești mulțumit de nava ta, George ? întrebă ea, în timp ce se ridicau.

— Da, spuse el, sînt foarte mulțumit.

6

Au mai petrecut cincisprezece zile în baraca de lîngă doc înainte de a se instala la bord și se mai scurseră încă trei săptămîni pînă cînd nava fu gata să pornească la drum : în total cinci săptămîni de muncă încordată și de pregătiri. Ericson avea impresia că nu va ajunge să termine niciodată problemele ce se iveau zilnic. Totul trebuia rezolvat de el, sau trebuia cel puțin să decidă cum anume să se rezolve. Cei doi aspiranți nu erau lipsiți de bunăvoință, dar erau ageamii ; cît despre Bennett, constata că avea mult mai puțină experiență decît își dădea aerul și încă și mai puțină energie. Toate problemele navei cădeau în sarcina lui Ericson : să comande provizii și muniții, să trateze cu directorii șantierului și cu serviciile Amiralității, să se familiarizeze cu detaliile tehnice ale structurii și mașinilor, să discute ultimele modificări și adaosuri cu antreprenorii, să dispună cazarea la bord, să răspundă la semnale, să verifice listele de personal și inventarele de material, să raporteze progresele

și starea navei. De două sau de trei ori călători pînă la Comandamentul naval de la Glasgow, înainte de a descoperi că putea să-l folosească pentru aceste legături pe calmul și conștiinciosul Ferraby, care transmitea exact mesajul și revenea cu răspunsul cuvenit. Cu toate eforturile, Ericson nu ajungea să termine lucrul, care se acumula zi de zi, în baraca alăturată de *Compass Rose*.

Treptat însă ajunse la rezultatul dorit : zgomotul se stingea la bord, pe punte zăceau din ce în ce mai puține scule și utilaje de șantier răvășite, dezordinea se micșora, petele de ulei și alte deșeuri dispăreau. Echipele de lucrători se răreau cu încetul ; în fiecare dimineață tot mai puțini pășeau pe schelă ; proviziile erau stivuite, presurile puse pe jos în cabine, cușetele și chesoanele instalate. *Compass Rose* lua, în fine, aspectul și forma unei nave. Sosi momentul instalării la bord și toți erau bucuroși.

Dar cînd grosul echipajului, șaizeci și ceva de oameni, sosi din cazărmile din Devonport, toți își exprimară de îndată, față de șeful de echipaj Tallow, nemulțumiri în privința cazării. Nemaipomenit de înghesuiți, în spațiul minuscul al cazărmii se amestecau toate categoriile : mateloți, fochiști, semnalizatori, radiotelegrafiști și toți luau mesele în locurile în care dormeau, și tot acolo, înghesuiți de camarazi, citeau și răspundeau la scrisori. Și dacă astfel se prezentau lucrurile în port, ce soartă avea să-i aștepte în mare, cînd măruntaiele navei vor rula și pretutindeni va curge apă. Se dezlănțui astfel cea mai veritabilă tradiție marinărească engleză : critica lipsei de confort și a altor adversități de instalare ; iar pînă să se obișnuiască, oamenii se dedau la un adevărat torent de invective și de blesteme, cum nu se mai auzi-

seră niciodată într-un spațiu nu mai lung de șaizeci de metri și lat de numai zece metri.

Ericson își dădu seama de nemulțumire cînd trecu echipajul în revistă în timpul ceremoniei oficiale de armare a navei. Nu aveau mutra unor revoltați ; ostentativ, se dezinteresau de eveniment, poate cu oarecare ironie, căci nu înțelegeau de ce li se cerea să îmbrace cea mai frumoasă ținută, fiind admonestați cei ce se prezentaseră cu tricoul murdar la ceremonia armării acestui moft de navă. Ericson își dăduse seama că prima sa datorie era să facă nava mai locuibilă prin ameliorări în privința bucătăriei și a ventilației. Un comandant activ poate face mult pe o navă nouă, încă în perioada de probe, atît timp cît găsește înțelegere la cei de pe uscat. În afară de aceasta știa că îndeplinirea datoriei, cu perspectivele ei dure, va insufla oamenilor mîndria conștientă de a înfrunta dificultățile traiului și a lupta cu înverșunare.

Acesta era fondul gîndurilor sale, în timp ce sifleele comandau „drepți" în momentul cînd se ridica pavilionul imaculat al Marinei Regale și flamura de ceremonie. Sub stratul său nou de pitură *Compass Rose* făcea figură bună ; denumirea era piturată la prova, acum era gata să pornească la drum.

Cînd Ericson începu să citească în fața echipajului articolele codului de justiție al marinei, vocea sa clară și hotărîtă reflecta în totul primul său simțămînt de orgoliu ce-i inspira nava. Chiar dacă *Compass Rose* nu era decît o simplă corvetă, nu mai mare decît un trauler de larg, avea însă perspectiva de a deveni celebră, țel pe care comandantul și-l propunea chiar de pe acum.

În timpul meselor, în careul strîmt al ofițerilor, conversațiile nu depășeau rezerva banală observată în cursul unui banchet la care convivii sînt străini între ei. De

obicei comandantul se gîndea la munca depusă și la cea care-l aștepta ; tăcut, la capătul mesei, nota din cînd în cînd cîte o observație în carnet. Timid din natură, Ferraby nu se simțea la largul lui și nu risca să exprime o opinie formală sau să pună o întrebare precisă. Cel mai sociabil din toți patru, Lockhart, se lansa în fel de fel de monoloage care rareori inspirau răspuns. Bennett aducea o contribuție mai ales în domeniul alimentar. Căpătase aproape o pasiune pentru cel mai puțin fin dintre alimentele aflate în dulapul cu provizii al careului : conserve de crenvurști la cutie, denumite argotic „snorkers". Apăreau aproape zilnic în meniu, la prînz sau seara și totdeauna provocau exclamația lui Bennett : „snorkers ! strașnici sînt !", cu care le saluta prezența, atițîndu-și pofta de mîncare. După care se așeza pe scaun, își freca mîinile, turna din belșug sos Worcester peste ei și se punea serios pe mîncat ; chiar printre oameni simpli ar fi fost considerat un mîncău grosolan. Șeful ordonanțelor, un personaj morocănos cu numele Carlslake, privea spectacolul cu ochi batjocoritori. Se vedea că era obișnuit cu oameni mai bine crescuți și nu era singurul în această situație.

Intervențiile lui Bennett în discuție erau bombastice, contradictorii și fără drept de apel. O dispută cu Lockhart era cît pe-aci să aibă urmări neplăcute. Vorbind despre echipamentul de salvare al navei, Lockhart emise părerea că pe timp foarte rece un naufragiat avea poate mai multe șanse să supraviețuiască dacă înota cu ajutorul centurii, decît dacă se afla muiat pînă la oase într-o barcă expusă vîntului. Cu gura plină, Bennett îl întrerupse grosolan :

— Ce prostie ! Repede ai să-ți mai schimbi părerea cînd ai să ai ocazia să fii salvat prima oară.

— Dar, întrebă Lockhart calm, de unde știți ? Nu cred că ați fost torpilat vreodată.

Bennett îl privi feroce, dar nu spuse nimic ; mai tîrziu, după plecarea comandantului, declară :

— Dacă îmi mai vorbești încă o dată la fel, te cîrpesc.

— Îți vei atrage prin asta multe necazuri, răspunse Lockhart, după o pauză, fără a ridica vocea.

Dezamăgit de capitularea lui Lockhart, Bennett schimbă tonul :

— Ei, spuse el, frecîndu-și mîinile, cine îmi face cinste cu un pahar ? Ferraby ?

— Desigur, spuse Ferraby. Serviți-vă, vă rog.

Cînd Bennett plecă spre cabina sa, Ferraby îl întrebă Lockhart :

— Sîntem obligați să-i facem cinste ? El niciodată n-a făcut-o.

— Nicidecum, răspunse hotărît Lockhart. Este un șantaj, nu altceva. Data viitoare umple-i paharul și în același timp întinde-i carnetul de plată al popotei să semneze consumația ; asta îl va învăța minte.

Ferraby dădu din cap :

— Dacă procedez astfel e în stare, într-un fel sau altul, să se răzbune, știi cine este.

Ferraby avea motive să fie circumspect ; avusese ocazia să afle pe pielea lui ce fel de om era Bennett : cu cîteva zile înainte, cînd era limpede că *Compass Rose* nu avea să pornească la drum decît cel mai devreme peste cincisprezece zile, ceruse permisiunea să-și cheme soția. Ar fi putut locui la Glasgow, iar el s-ar fi putut duce s-o vadă la fiecare două seri, cînd nu era de gardă. Astfel, nu s-ar fi creat complicații, serviciul n-ar fi suferit. Totuși, Bennett îi respinsese cererea în termeni cu totul ofensatori.

— Nevasta ? spusese el cînd Ferraby se prezentase în cabină, nu știam că ai așa ceva ; de cînd ești însurat ?

— De șase săptămîni.

— Atunci este timpul s-o lași mai încet, rînji Bennett.

Ferraby nu răspunse nimic și Bennett, cu fruntea plecată asupra mesei, se făcea că reflectează ; apoi dădu din cap :

— Nu, aspirantule, nu. Nu-mi place așa ceva, avem prea mult de lucru pe aici.

— Dar după ce-mi termin serviciul ?

— Trebuie să te concentrezi, replică Bennett serios. S-o ștergi, să te ocupi de luna de miere de cîte ori sună clopotul încetarea lucrului ? Nu ți-ar mai fi gîndul la navă.

Ferraby își stăpîni necazul ; discuția îi era odioasă, dar persistă cu curaj :

— Tot ce vreau... începu el.

— Știu destul de bine ce vrei !

Expresia malițioasă a figurii lui Bennett îi reflecta destul de bine gîndul, dar merse și mai departe cu grosolănia.

— Ai destul de mult de lucru pe aici ca s-o ștergi să dormi la uscat la fiecare două nopți și să-mi revii dimineața scos din circulație. Nici să nu te gîndești.

Ferraby nu putea uita aceste insulte ; bietul de el, cînd i le-a povestit lui Lockhart, îți făcea milă.

— Înțeleg că nu mi-a acceptat cererea, dar să-mi vorbească cu acest ton ? Este... abject.

Lockhart dădu din cap.

— Puteai să-ți dai seama dinainte, ăsta este omul.

— Îl urăsc !

Lockhart încercă să-l calmeze :

— După părerea mea, cred că nici nu ai nevoie de aprobare. Nimeni nu-ţi poate împiedica nevasta să vie încoace. Întreabă-l pe comandant.

— Dar chiar dacă vine, Bennett e în stare să nu mă lase să mă duc s-o văd.

— Asta numai în zilele cînd eşti de serviciu.

— Sînt sigur că ar găsi un mijloc şi în celelalte.

Lockhart aprobă din cap.

— Şi eu sînt sigur, va găsi el un motiv, mai ales dacă, după ce te-a refuzat, te adresezi comandantului. Spun şi eu la fel ca licheaua de Bennett : nu te mai gîndi la asta, ai să găseşti mai tîrziu altă ocazie.

Cînd maistrul de cart se prezentă la uşa careului, cu şapca în mînă, anunţînd că la bordul lui *Compass Rose* totul era „gata pentru ronduri", Lockhart, ofiţer de gardă, se ridică şi-l urmă pe scări către teugă. Rondurile nocturne, spre sfîrşitul celor douăzeci şi patru de ore de gardă, se socoteau printre exerciţiile zilnice care, treptat, transformau în navă de război nava de pe şantierul de construcţie unde fusese pînă atunci *Compass Rose*.

Stabilind programul acestor exerciţii, şeful de echipaj, maistrul Tallow, îşi dăduse multă silinţă, mai multă decît ar fi fost necesar dacă secundul şi-ar fi cunoscut bine meseria. Dar secundul era Bennett, aşa că altul trebuia să umple anumite lacune, cîteodată pe faţă, prin intervenţie directă, dar totdeauna cu discreţie.

Pentru ofiţerul de gardă aceste ronduri de noapte constau într-o vizită rapidă a cazărmilor şi a punţilor superioare pentru a verifica parîmele de legare şi camuflarea regulamentară a luminilor pe navă, marcînd sfîrşitul programului zilnic de viaţă a navei în port. Echipajul se aduna în fiecare dimineaţă la ora 5 şi 30 pentru a

spăla puntea. Operație penibilă iarna, executată cînd abia mijeau zorile. La ora 8 se ridica pavilionul, apoi venea la rînd micul dejun, după care începeau lucrările zilnice, cuprinzînd, în acest stadiu, mai ales curățenia și stivuirea proviziilor și a materialelor.

La ora 10 și 30 pauză și „ridicarea moralului", cu distribuirea unei rații de rom fiecărui om de la bord, apoi se continua lucrul pînă la ora 16, cînd permisionarii coborau la uscat iar cei din bordul de serviciu se pregăteau pentru a petrece noaptea pe navă. După cină, se aducea poșta la careu pentru a fi cenzurată. Rondul cădea la ora 21, stingerea la ora 22. Cît despre cei liberi noaptea, ei trebuiau să se reîntoarcă la bord a doua zi dimineața la ora 6 și 30.

Ca răspundere specială se stabilise ca șeful de echipaj Tallow să vîndă în cadrul popotei țigări și tutun. Tallow își îndeplinea sarcina chiar din mica sa cabină de la pupa, printr-un ghișeu de comunicare cu popota. Tot lui Tallow îi mai revenea o răspundere specială : descoperirea contravenienților la regulile de ordine interioară a navei. Debutul a fost un caz neobișnuit, care îl puse în teribilă încurcătură pe Ferraby, întîmplător ofițer de gardă în acel moment. Anume, pe la ora 21, se auziră strigăte pe puntea superioară și Ferraby înțelese că dezordinea era provocată de reîntoarcerea cu chef a unui permisionar. Ajuns pe punte, Ferraby îl găsi pe Tallow prelucrînd un fochist care abia se ținea pe picioare.

— E fochistul Grey, sir, începu Tallow cu severitate.

Și, întorcîndu-se către vinovat :

— Descoperă-te !

— Este fochistul Grey, repetă el, adresîndu-se lui Ferraby. A fost surprins urinînd pe puntea superioară.

— Cum ? exclamă Ferraby, complet uluit.

— Urinînd pe puntea superioară, repetă Tallow. Tocmai urca la bord, întors din permisie ! L-a raportat maistrul timonier.

Ferraby făcea efort să se stăpînească ; se temea că nu se va comporta corespunzător împrejurării ; era primul delicvent pe care trebuia să-l judece.

— Ce ai de spus ? se adresă omului după o pauză.

Tot legănîndu-se, fochistul Grey mormăi cuvinte fără şir.

— Vorbeşte mai tare ! strigă Tallow.

Fochistul se execută :

— Cred că m-am întrecut cu băutura, sir.

— E cu totul revoltător, spuse Ferraby ; niciodată n-am auzit...

— Iertaţi-mă, sir, se bîlbîi Grey.

— Taci din gură ! îl certă Tallow.

— E revoltător, reluă mai încet Ferraby. Ar putea să-ţi fie ruşine. Să fie scos la raportul secundului.

— La raportul secundului ! repetă Tallow. Acoperă-te, stînga-n prejur, marş !

Omul se depărtă, tîrşiindu-şi picioarele ; curînd se auzi bufnitura unei căderi pe puntea metalică.

— Nu-l scăpa din ochi, spuse Ferraby lui Tallow.

— Aşa voi face, sir, răspunse acesta cu severitate.

— Sper că n-o să avem multe incidente de acest fel.

— Totdeauna berea este de vină, ştiţi asta, sir.

— Dar chiar aşa să... spuse Ferraby, însă nu stărui şi se îndepărtă, lămurit că războiul nu era o treabă pentru cei sensibili.

Cu două zile înainte de Crăciun, Ericson merse la Glasgow pentru o ultimă vizită la comandament, de unde

reveni cu un vraf de hîrtii pe care le examină în cabina sa. Trecu apoi în careu, unde erau adunaţi ofiţerii.

— Am ordinele de plecare, spuse scurt, aşezîndu-se. Poimîine coborîm pe fluviu şi pentru ca nici unul dintre voi să nu uite, vă precizez că va fi ziua de 25 decembrie.

— Frumos cadou de Crăciun, zise Lockhart, întrerupînd tăcerea.

— Să sperăm. Iată, în general, instrucţiunile primite, continuă Ericson parcurgînd una dintre hîrtii. Vom fi remorcaţi pînă la cheul de făcut păcură, la circa 5 mile în aval. Facem păcură, apoi mergem cu mijloace proprii pînă la Greenock. Acolo vom rămîne la ancoră 15 zile pentru a face provizii şi a ambarca muniţii şi pentru a compensa compasurile. Apoi vom face probe în plină mare, probabil pînă la Ailsa Craig şi înapoi ; pe drum, vom face proba tunurilor şi a lansatoarelor de grenade. Toate acestea vor dura (aruncă o nouă privire pe program) pînă la 12 ianuarie. Apoi, dacă totul va fi în regulă, vom lua calea spre nord, la Ardnacraish pentru exerciţii de antrenare.

— Cît timp vor dura toate acestea ? întrebă Bennett.

— Trei săptămîni scrie în program şi nu trebuie să ne aşteptăm la mai puţin ; dacă nu ne prezentăm corespunzător, ne pot reţine cît vor. Deci, totul depinde de noi.

— Aţi auzit aspiranţilor ? întrerupse Bennett fără vreun motiv. Nu vom tolera nici o greşeală din partea voastră.

Ericson încruntă uşor sprîncenele :

— Nici o greşeală, fie că e vorba de mine, sau de un fochist de clasa a doua.

Pentru prima dată comandantul punea la punct, în public, o declaraţie a lui Bennett ; Lockhart se întrebă dacă Ericson, cînd se aflau numai ei doi, nu-l cam scutura

pe secund și dacă efectiv era atît de orb pe cît părea față de cele ce se întîmplau în careu și în alte părți. În orice caz, se putea privi cu oarecare speranțe viitorul, dacă într-adevăr comandantul îl ținea de scurt pe Bennett.

— Asta-i totul, continuă Ericson. Să fim gata de plecare peste patruzeci și opt de ore.

Ridică vocea și chemă.

— Bufetul !

Carlslake, șeful ordonanțelor, aflat dincolo de ușă, ascultase atent conversația dar lăsă să treacă un oarecare timp înainte de a apare :

— Da, sir.

— Adu-mi, te rog, un gin și tot ce doresc acești domni.

Cînd se termină al doilea rînd de băuturi, el adăugă :

— Cred că ar fi cazul să organizăm mîine o mică serată la careu ; probabil că multă vreme nu vom mai avea o asemenea ocazie.

7

În ziua de Crăciun, la ora 10 dimineața, pe cînd aștepta pe teugă, sub rafalele de vînt înghețat, ca vaporii să ajungă la vinciul de ancoră, Lockhart simți o ușoară durere de cap. Băuse mai mult ca de obicei în timpul reuniunii din ajun. Doamna Ericson își dăduse toată silința și prezidase reuniunea cu amabilitate, dar restul musafirilor erau străini între ei : cîțiva ofițeri de la o altă corvetă, doi șefi de la șantier, un amic al comandantului venit de la comandamentul naval, iar pe la ora 22, apariția lui Bennett, însoțit de o femeie prost îmbrăcată, vizibil agățată de la hotelul din colț, provocase răcirea atmosferei. Toți căutaseră scăpare în buna dispoziție și ușoara oboseală produsă de o duzină

de pahărele de gin, pe care Lockhart le plătea acum. Nici vîntul ascuțit, nici aversele de zăpadă nu-i vindecau mahmureala.

La repartizarea sarcinilor și a posturilor la bord, lui Lockhart, ca fiind cel mai vechi dintre cei doi aspiranți, îi revenise răspunderea teugăi și alte două posturi mai interesante : artileria și corecțiile pe hărți. Lui Ferraby îi revenise la alegere din restul răspunderii, la pupa : lansatoarele de grenade ; în port, răspunderea corespondenței, a soldelor echipajului și a contabilității popotei. Lockhart se socotea el însuși favorizat de noroc ; nu era însă posibil să schimbe ceva, iar bietul Ferraby nu avea șansă. Îi reveniseră toate acele mici tracasări dificile, în timp ce ceilalți aveau sarcini oarecum agreabile. Parcurgînd în sus și-n jos teuga și bucuros că posturile în răspunderea lui (de care, deocamdată, n-avea decît o vagă idee) nu erau direct observabile de la comandă, se mai întrebă încă o dată cum va putea să înfrunte timidul, neexperimentatul, dezarmatul Ferraby încercările ce i se profilau în viitor. Într-o oarecare măsură putea fi ajutat, dar la o adică nu putea conta decît pe propriile-i resurse, care erau destul de modeste.

Fochistul care manevra vinciul de ancoră învîrti o valvulă și eliberă un jet reconfortant de aburi, urmat de un zăngănit de lanț.

— Gata, sir, strigă el.

— Bine.

Lockhart se îndreptă spre etravă și, încercînd să uite că era în general o operație de probe prin eliminări succesive, începu să moleze parîmele de prisos și să le înfășoare pe tambur. De pe remorcherul alăturat, îl observa un om cu figură binevoitoare și sigur pornită (Lockhart

își dădea seama), să-i corecteze orice greșeală și să intervină la nevoie. Și se putea foarte bine să fie nevoie.

Cînd se dădu cu sifleea: „Posturile de plecare!", Ferraby, cu aer mohorît, se îndreptă spre pupa, gata să execute cît mai corespunzător un ordin a cărui semnificație abia o înțelegea. „Reduceți legăturile. Rămîne numai parîma pupa" spuse Bennett, nu fără a omite să-i ureze noroc: „Și dacă o parîmă se înfășoară în jurul elicei, să te păzească Dumnezeu!" „Reduceți legăturile" însemna probabil că toate legăturile trebuiau molate, afară de cea care ținea nava la cheu. Dar numai procedînd prin eliminare parvenea să distingă care era parîma pupa și nu se simțea deloc capabil de un asemenea efort de concentrare.

Ferraby era aiurit și disperat; tot ce citise despre marinărie, tot ce învățase în cursul instrucției, entuziasmul care îl îndemnase să se înroleze la izbucnirea războiului, toate se năruiau acum sub greutatea covîrșitoare a realității. Numirea lui ca aspirant îi provocase o imensă mîndrie și era gata să accepte fără discuție, ca legătură indestructibilă, toate elementele unei discipline rigide, toate tradițiile noii sale cariere despre care citise sau învățase. Dar Bennett nu semăna prin nimic cu ceea ce citise el în manuale; Bennett era în schimb realitate, în dosul unor fraze sforăitoare.

Ferrady își dăduse bine seama cît de grea îi va fi despărțirea de soție și era hotărît să suporte cu curaj încercarea. Dar durerea despărțirii era un preț mare, chiar imposibil de mare, ca să mai fie pus să îndure și tirania grosolană a lui Bennett. Dacă marina se personifica cu Bennett, cu comportarea și metodele acestuia, atunci Ferraby se considera înșelat și trădat în toate aspirațiile lui.

În timpul reuniunii de Crăciun se strecurase din careu pentru a se duce să telefoneze la Londra. În biroul înghețat al docului, înainte de obținerea comunicației cu soția, bucuria așteptării aproape îl sufocase. Dar îndată ce-i auzise vocea cu inflexiuni blînde și ezitante, toată fericirea dispăruse, făcînd loc gîndului la kilometrii, la săptămînile și lunile care-i vor separa de-acum înainte. Era momentul despărțirii. Nu mai aștepta o revedere și pentru încercarea eșuată de a o revedea fusese certat ca un copil înapoiat, suduit ca un ocnaș. De dragul ei și pentru sine însuși, făcuse tot posibilul.

— Alo ! începu el. Alo ! Mă auzi, draga mea ?

— Da. Vai ! Ce bucurie ! Unde ești ?

— Tot în același loc. Vreau să-ți urez un Crăciun bun.

— Și eu la fel. Ce faci acum ?

— Sîntem la o mică reuniune camaraderească.

— Ooh !

— Nu e prea plăcută, ba chiar deloc. Cît aș fi dorit să fiu cu tine ! Ai grijă de tine ?

— Da, dragul meu. Dar tu ?

— Da.

— Ești la bord ?

— Nu, în biroul docului. Cum ești îmbrăcată ?

— Cu bluza mea reiată. Vai ! dragule, cît aș dori să fii aci ! Nu-i posibil ?

— Nu cred... mi-e teamă că nu.

— Atunci, nu pot veni eu ?

— E prea tîrziu.

— De ce ? Ce se întîmplă ?

— Cred...

Dar se opri căci își aminti de recomandarea evitării pălăvrăgelilor fără rost.

— Nu pot să-ți spun.

— Nava este gata ?

— Da.

— Ah !

Aparatul începu să bîziie, legătura era proastă. Repetă încă o dată :

— Vreau numai să-ţi urez un Crăciun fericit. Apoi se simţi deodată incapabil de a continua şi-i spuse :

— Trebuie să termin... bun rămas... ai grijă de tine. Şi agăţă receptorul.

Rămase cîteva minute în birou, complet abătut, înainte de a fi capabil să se întoarcă la bord, unde se refugie în cabină, fără a mai vorbi cuiva. Întins pe cuşetă, se simţi năpădit de un val de deprimare, fără curaj să i se opună, fără speranţă de a fi cruţat.

Acum, în dimineaţa de Crăciun, Ferraby măsura puntea pupa cu paşi mari în lung şi-n lat, repetîndu-şi „Reduceţi legăturile. Rămîne numai parîma pupa", ca şi cum ar fi fost un descîntec. Cei şase oameni din echipa pupa, comandată de marinarul şef Tonbridge, erau aliniaţi lîngă lansatorul de grenade antisubmarine, aşteptînd ordinele.

Cînd apăru Ferraby, Tonbridge salută şi spuse :

— Molăm traversa, sir ?

— O clipă.

Ferraby examină cele patru legături la cheu ; două spre pupa, una spre prova şi una scurtă, perpendiculară pe bordul navei. Ezita, în timp ce Tonbridge, un flăcău solid, tînăr şi sigur de sine, care îşi cunoştea bine meseria, potrivea mănuşile de piele groasă purtate de toate echipele de manevră. Deodată, Ferraby avu o idee, o idee demnă de Bennett, de care se ruşină. Se adresă lui Tonbridge, spunîndu-i scurt :

— Reduceţi legăturile. Rămîne numai parîma pupa.

— Am înțeles, sir, spuse Tonbridge, comandînd oamenilor să scoată apărătoarele de pe parîme, apoi se adresă către echipa aflată pe cheu și comandă :

— Mola traversa și șpringul !

Oamenii executară, parîmele se afundară cu împroșcături de apă și fură trase la bord, legăturile la cheu se simplificară de la sine, nu mai rămînea decît una, la pupa. Nici nu se putea mai simplu !

Încurajat de un brusc și surprinzător sentiment de încredere în sine, Ferraby se apropie de portavoce care comunica cu comanda.

— Redus legăturile, la pupa, spuse el, anunțați secundul.

Încercă deodată un sentiment de înjosire : trișase, dar deacum înainte nu va mai fi nevoie, cel puțin în privința parîmelor.

În cabina comandantului, Watts, maistrul șef mecanic, raporta lui Ericson starea mașinilor. Era imposibil să te înșeli în privința funcțiunilor lui Watts, puse în evidență de salopeta plină de unsori și mîinile teribil de murdare. După ce o bună parte din noapte luptase cu o valvulă recalcitrantă, acum era obosit, figura îi era cenușie și brăzdată.

— Totul este gata, sir, spuse el fără mult entuziasm, atît cît s-a putut face cu 20 de băieți de la șantier care au stat călare pe mașină. Am manipulat-o timp de o oră cu zece rotații, nu este prea suplă, dar o să se facă cu vremea.

— Și servomotorul cîrmei ? întrebă Ericson.

În ultima vreme manifestase unele neajunsuri și se gîndiseră să-l înlocuiască.

Scărpinîndu-se pe chelie, Watts depuse pe frunte o pată de unsoare în chip de cîrlionț :

= Acum, sir, totul pare în regulă. În compartimentul cîrmei mai sînt rămăşite încă tot felul de materiale, parîme şi provizii şi o să trebuiască să le aranjăm cînd vom fi în larg. Am încercat totuşi servomotorul de zece ori, de la banda stînga pînă la banda dreapta şi ascultă de comenzi. Iar dacă vrem să guvernăm cu mîna, este şi mai simplu, poate prea simplu, adăugă el, strîmbîndu-se cu dispreţ.

Nu avea o părere prea bună despre maşinile sale; le considera doar puţin mai perfecţionate şi abia mai complicate decît motorul cu alcool cu care se jucase în copilărie. Aceste faimoase corvete, desigur, trebuiau fabricate economic şi în serie, ca acele cu gămălie sau scrumierele din material plastic, dar nu era cazul să fie dirijate de un maistru principal mecanic.

— Bine, maistre, spuse Ericson. Să considerăm că totul este în regulă. Cunoşti programul : vom fi remorcaţi pînă la depozitul de păcură, apoi vom continua cu mijloace proprii. Am prevăzut două ore pentru a face păcură, mareea va urca toată după-amiaza, astfel că nu sîntem grăbiţi.

— Două ore ar trebui să ajungă, sir. Dar ce rotaţii la maşină ?

— Nu putem hotărî definitiv, decît după ce am făcut ceva drum, spuse Ericson, privind pe o hîrtie de pe birou. Iată recomandările constructorului : „încet înainte", treizeci şi cinci rotaţii ; „jumătate înainte", o sută rotaţii. La început, o să încercăm aşa. Dacă este prea repede sau prea încet, îţi voi transmite schimbările prin portavoce.

— Am înţeles, sir.

În momentul plecării, pe figura lui Watts apăru un surîs vag.

— Ce mai dimineaţă de Crăciun, comentă el. Asta dă de gîndit.

— Şi nu va fi ultima dată, maistre.

— Credeţi că războiul ăsta va dura cît celălalt, sir ?

— Probabil mai mult.

Ericson, întinzînd mîna către butonul prin care chema comanda, adăugă :

— În orice caz, la asta trebuie să ne aşteptăm.

După ce părăsi pe comandant, Watts dădu din cap cu îndoială ; citise în ziarul de duminică că războiul se va termina într-un an şi, în această zi de Crăciun, era foarte dispus să creadă.

Marinarul chemat răspunse la soneria comandantului şi acum luase poziţie înaintea lui : era semnalizatorul şef Wells, cel mai vechi dintre cei trei semnalizatori de pe *Compasse Rose*. Părea că depăşise vîrsta gradului său. Parcurgînd recent foaia matricolă, Ericson descoperise de ce : cu două luni înainte Wells era maistru semnalizator, dar fusese retrogradat şi condamnat la optsprezece zile închisoare pentru nerespectarea ordinei şi disciplinei navale (după termenii Regulamentului Serviciului la Bord) ; motivarea condamnării suna astfel : „a) a întîrziat întoarcerea din permisie cu 76 de ore şi 35 de minute ; b) s-a prezentat la bord în stare de ebrietate ; c) rebeliune faţă de maistrul de gardă, însărcinat să-l supravegheze ; d) distrugerea prin foc a nouă pavilioane de semnale în valoare de 27 şilingi". Rezulta printre rînduri că fusese vorba de o zdravănă beţie la uscat. Dar implicaţiile nu erau încurajatoare, cu toate circumstanţele atenuante lăsate de altminteri la imaginaţia fiecăruia : sărbătorirea agitată a unei aniversări, întîlnirea cu o femeie prea îngăduitoare, infidelitatea unei soţii.

Ciudat era însă că omul nu avea de loc mutra unui candidat la acest gen de năzbîtii.

Wells era scund, cu aer hotărît şi părea priceput ; îşi dirija serviciul cu fermitate şi de multe ori Ericson îi apreciase propunerile utile, considerîndu-l de absolută încredere. În poziţie în faţa comandantului, cu boneta regulamentar sub braţ, cu un carnet de semnale pregătit la îndemînă, cu creionul potrivit, era portretul viu al maistrului semnalizator excelent exersat, activ, care valorează greutatea lui în aur pe orice navă ; Ericson spera că această imagine era veritabilă. Cealaltă poveste, din foaia matricolă, lăsa să se prevadă, pe o navă de dimensiunile lui *Compass Rose*, perpetue dificultăţi şi pierderi de energie fără sfîrşit, dacă nu era bine supravegheat.

— Vreau să fac un semnal referitor la plecare, începu Ericson. Notează un mesaj şi trimite-l prin telefon de la oficiul poştal al docului.

— Da, sir, spuse Wells, pregătindu-se să scrie.

— Către Amiralul comandant Glasgow, dictă Ericson. *Compass Rose* plecat conform ordinului 0945. Ora probabilă a sosirii la Greenok : 16.00

Wells repetă mesajul, în timp ce-l transcria, şi se adresă comandantului :

— Repetăm mesajul şi către Amiralul comandant Greenok ? Vor trebui să ne fixeze un ancoraj la sosire.

Ericson constată încă o dată că memoria i se cam ruginise, cel puţin în privinţa procedurii navale şi că avea nevoie să fie atent în această privinţă.

— Ai dreptate, spuse el, este foarte bine să-i anunţăm. Desigur, le vom indica cifrele noastre indicatoare cînd vom coborî pe fluviu.

— Am înţeles, sir : indicatoarele, pavilionul de pilot, semnalul de remorcă, mă voi ocupa de toate.

După plecarea semnalizatorului şef, Ericson aşteptă sosirea secundului. După regulament acestuia îi revenea sarcina să raporteze : „gata de plecare", îndată ce mecanicul şef îi raporta că maşinile sînt gata. Dar cu toate că trecuse ora fixată pentru plecare, Ericson nu voia să intervină decît în caz de necesitate absolută. Îşi dădea seama că nu i se făcuse un dar prea grozav în persoana lui Bennett care, leneş şi aproape ignorant, nu merita răspunderea ce i se încredinţase. Ericson ezita între a-i cere înlocuirea şi speranţa că-l va învăţa să-şi îndeplinească corespunzător datoria ; hotărî să aleagă a doua alternativă. Situaţia se complica prin aceea că Bennett se înverşuna să-l bruscheze pe Ferraby, iar cu Lockhart era totdeauna iminent un conflict. Poate că timpul va rezolva aceste probleme ; deocamdată, Ericson prefera să se ţie la o parte cît timp eficienţa şi disciplina nu erau serios compromise, situaţie la care nu se ajunsese încă.

La zece minute după ora fixată pentru plecare, Ericson chemă comanda. Semnalizatorul de cart îi răspunse :

— Aici comanda, sir.

— Secundul este acolo ?

— Este pe teugă sir, vorbeşte cu domnul Lockhart.

— Spune-i să vină la mine în cabină.

— Am înţeles, sir !

Curînd Bennett bătu la uşă şi intră ; modul cum îşi ridicase gulerul mantalei îi dădea un aer teatral.

— M-aţi chemat, sir ?

— Da. Spune-mi, Bennett, sîntem gata de plecare ?

— Desigur, sir, răspunse jovial Bennett, cînd doriţi.

— Trebuia să mă anunţi, nu pot ghici.

— Oh ! scuzaţi-mă, sir !

— Sînt toţi oamenii la bord ?

— Cred... că da, sir.

Îl țintui pe loc o privire rece.

— Cum anume ? Sînt sau nu sînt la bord ? Nu ți s-a raportat ?

— Nu era la uscat decît poștașul și știu că s-a întors.

— Și oamenii cu provizia ? Și șeful ordonanțelor ? Pe acesta l-am trimis eu să-mi cumpere ceva. Și echipa de la mal ?

Bennett păru încurcat, cum nu-l văzuse Ericson niciodată ; era un semn bun.

— Am să verific, sir.

— Toate acestea sînt în sarcina dumitale, spuse comandantul. Cercetează și să-mi raportezi la comandă. Să ții minte că dumneata trebuie să mă anunți că nava este gata de plecare, cu echipajul întreg la bord și la ora fixată ; toate acestea fac parte din atribuțiile ce-ți revin.

— Am să pun pe Ferraby să..., încercă Bennett, revenindu-și din intimidare.

— N-ai să treci sarcina nici lui Ferraby, nici altuia, replică Ericson, ridicînd vocea mai mult ca de obicei. Doar dacă vrei să schimbi funcția cu el sau cu altul.

Își luă mănușile și binoclul și părăsi cabina fără a mai spune un cuvînt, lăsîndu-l pe Bennett să reflecteze la avertismentul dat. Trebuia nițel scuturat, poate că astfel va fi pus pe linia cea bună.

În timp ce Ericson urca scara spre comandă, scena îi și dispăruse din memorie. Alt gînd îl preocupa acum : după lungi luni de așteptare, toate grijile punerii la punct și ale armării navei, inerente plecării, trecuseră, iar *Compass Rose*, aproape în întregime opera lui, era gata să pornească, în fine, în prima călătorie.

Remorcarea în josul fluviului pînă la petrolierul de aprovizionare a decurs fără întîmplări deosebite, totuşi un episod îi emoţionă pe Ericson şi pe mulţi alţii de la bord : în momentul cînd *Compass Rose* se desprindea de cheu, dublu remorcată din faţă şi spate, şi începea să se depărteze, şeful de echipaj Tallow ţinînd timona, iar Lockhart aflîndu-se cu echipa sa lîngă vinciul de ancoră, un grup de lucrători de la şantier se adunară pe dană şi strigară cîteva urale. Era o manifestaţie neorganizată şi nepregătită, dar tocmai spontaneitatea ei o făcea şi mai emoţionantă. Alţi muncitori de la şantiere se adunară pentru a saluta pe *Compass Rose* care începuse coborîrea pe fluviu : oameni care construiseră nava, care mai construiau alte nave şi vor mai construi multe altele îşi suspendau lucrul pentru a ura drum bun ultimului născut de pe malurile Clyde-ului. Manifestarea de rămas bun a fost scurtă : era prea frig ca să zăboveşti pe afară şi zăpada care acoperea cheiurile, docurile şi danele îngheţate de pe malurile fluviului era semnul unei zile de iarnă aspră. Dar acest gest, repetat de mai multe ori în cursul călătoriei spre mare, era ultimul mesaj de fraternitate al constructorilor navei adresat celor ce aveau să trăiască, să lucreze şi să lupte la bordul ei.

Cinci ore mai tîrziu, *Compass Rose* străbătea cu mijloace proprii ultima porţiune îngustă a fluviului şi se îndrepta spre Tail of the Bank, ancorajul navelor de război, la Greenok. Iarna, noaptea cădea repede, învăluind în ceaţă colinele unuia din cele mai frumoase porturi ale Marii Britanii. Şirul acestor coline înconjurătoare trecea de la purpuriu la negru, geamandurile luminoase şi luminile malului începeau să scînteieze, rivalizînd cu crepusculul. Era tare frig, deşi vîntul slăbise mai devreme

ca de obicei în acea seară. Li s-a semnalat ancorajul și l-au identificat pe hartă. Mai erau doar cîteva sute de metri de parcurs înainte de a fundarisi ancora și comandantul lui *Compass Rose* avea răgaz să privească la navele răspîndite în imensa deschidere a estuarului. Se vedeau o navă de linie, un crucișător frumos, nou-nouț, o jumătate de duzină de distrugătoare, un port-avion, vreo douăzeci de dragoare de mine. Mai departe, la ancorajul navelor de comerț, se aflau rînduri, rînduri de nave adunate pentru convoaie, dominate de două enorme pacheboturi piturate în cenușiul care este ținuta de război a vaselor transportoare de trupe.

De la spatele comenzii, Ericson îl putea auzi pe semnalizatorul Wells care, dînd camarazilor săi lămuriri despre navele pe lîngă care treceau, reflecta mai bine decît orice spiritul de familie care anima Marina Regală :

— „Această navă de linie, spunea Wells, este *Royal Sovereign* ; mă aflam la bordul lui, la Gibraltar, primăvara trecută. Iată-l pe bătrînul *Argus*, unul dintre primele port-avioane construite. Acolo, mai departe, se află probabil flotila a șasea de distrugătoare — mă întreb, dealtfel, ce caută aici. Asta este unul din noile crucișătoare din seria „orașelor", cu denumiri de localități ; nu știam că au și intrat în serviciu.

În acest moment, pilotul, un bătrîn de meserie pe Clyde, se adresă comandantului.

— Ajungem la relevment, sir.

Ericson se preocupa acum de ancorare. Puse telegraful la „Stop mașinile !". Apoi ordonă : „Încet, înapoi", și, adresîndu-se lui Lockhart, adăugă : „Atenție !" Un moment mai tîrziu, nava o luă încet înapoi și, răspunzînd comenzii „Funda" a comandantului, lanțul se desfășură cu zgomot de tunet. După prima sa călătorie, *Compass*

Rose era acum ancorată și Ericson constată cu plăcere că era ora 16 și 3 minute. Cumpăna amurgului îi învăluia, dar zecile de nave și bordura de lumini a țărmului păreau a le ura bun-venit, atît lui, cît și navei.

8

Începu o nouă perioadă de repaus, mai ușor de suportat, deoarece era legată de ultimele preparative de plecare. Au stat cincisprezece zile la Greenok, din care unele la ancoră pentru îmbarcare de muniții și provizii și diverse exerciții în port, altele pentru proba în mare, pentru exerciții cu artileria și lansatoarele de grenade. Nici nu se putea un context mai potrivit pentru a pune la încercare posibilitățile navei. Era un timp de iarnă aspră, zăpada albea văile și dădea culmilor o puritate senină și imaculată ; estuarul Clyde, văzut dinspre mare, era de o incomparabilă frumusețe.

Dar oricît de minunate erau peisajele, cei de la bord n-aveau nici timp liber, nici dorința de a le admira, atît erau de preocupați de propriile lor probleme, de ale navei și de sarcinile ce le reveneau. În repaus sau în cursul diverselor exerciții, *Compass Rose* își începea viața sa de navă și devenea o personalitate tot mai precisă. Acomodarea între ei a celor optzeci de oameni atît de diverși, înghesuiți unii peste alții, făcea progrese și se intra într-o a doua fază, acea a fuziunii într-o echipă activă și sincronizată, gata de acțiune. Atît ofițerii, dar în special echipajul, mai expus la dificultățile situației, luau cunoștință de necesitatea de a acționa în comun și își dădeau seama că oameni și navă formau un singur tot și că obiectivul urmărit merita osteneala. De fapt, toți doreau să realizeze

această comuniune, dar unele bîrfeli de la teugă pretindeau că *Compass Rose* era cel mai prăpădit avorton de navă lansat vreodată pe mare și contracarau această tendință. Exista însă un puternic și adînc sentiment de dăruire, stimulat din exterior prin vești și zvonuri despre întîmplările primului convoi pornit pe mare — unele adevărate, altele exagerate — și prin debarcarea unor supraviețuitori din marina comercială în apropiere de Greenok, din care rezulta precis că apăruse deja un număr de submarine dușmane pe mare, gata de acțiune, începînd chiar din ziua declarării războiului. Așadar, bătălia ce-i aștepta pe cei de pe *Compass Rose* devenea o realitate și trebuia privită ca atare ; trebuia încercat imposibilul pentru a o cîștiga și cu cît începea mai repede, cu atît mai bine.

În cursul primelor exerciții de tragere Lockhart observase acest sentiment la oamenii de sub comanda lui încă de la sfîrșitul primei săptămîni petrecute la Greenock. Probele efectuate decurgeau destul de simplu : cîteva lovituri ale tunului de 105 de la teugă și încercări la pupa cu piesa de 47 milimetri, precum și cu mitralierele ușoare de pe comandă, cu care se completa această artilerie, destul de pirpirie.

— Om avea poate norocul să dăm peste Scharnhorst, exclamă un marinar glumeț, să ne apropiem pe furiș de el și să-i ardem cîteva lovituri să ne ție minte...

La servanții tunului cu care executase antrenamente în port și în special la maistrul tunar brevetat Philipps, care avea și răspunderea întreținerii armamentului și a depozitării muniților, Lockhart observă o sporire a interesului pentru îndeplinirea cît mai corectă a sarcinilor. O bună parte din tunari nu erau decît niște amatori, „buni doar în timp de război", cum îi numeau în derîdere marinarii

de meserie ; dar toţi învăţau repede şi la unii dintre ei, o dovadă evidentă de inteligenţă şi interes îi semnala capabili să ajungă într-un post mai important de îndată ce se va fi terminat instrucţia. Phillipps, marinar şef, cu două trese, comanda şi echipa castelului prova ; era un tip înalt, se deplasa fără grabă şi avea o influenţă considerabilă în cazarma echipajului. În timpul probelor, o observaţie a lui atrase atenţia lui Lockhart.

Servantul însărcinat cu introducerea încărcăturii făcu o greşeală de manipulare a proiectilului, blocînd tunul, astfel că se întrerupse cadenţa tirului şi trebuiră aproape 30 de secunde pentru a extrage obuzul şi a-l introduce corect. Adresîndu-se celui în cauză, şeful tunar Philipps îi spuse ironic :

— Dacă faci una ca asta în timpul luptei, băiete, şi duşmânul ne trimite o preche de obuze de 350, în timp ce mîngîiem tunul, *nu te voi mai ierta niciodată.*

Lockhart observase cu plăcere apostrofa : deci Philipps începea să realizeze viitorul, cînd *Compass Rose,* în loc să facă exerciţii, se va bate cu adevărat. În ceea ce era doar o simplă neglijenţă, el întrevăzuse o greşeală care putea deveni fatală, simptom al aplicaţiei celui ce o folosise şi care va da mai tîrziu roade eficiente.

Pierdut la pupa printre grenade antisubmarine, Ferraby era mai puţin fericit în tentativele lui de a-şi însuşi competenţa necesară. Avea doi subordonaţi fără reproş : Wainwright, care manevra lansarea torpilelor şi marinarul brevetat Tonbridge, şeful echipelor de lansare a grenadelor, erau oameni energici în care te puteai încrede. Majoritatea celorlalţi erau cu totul mediocri. Grosul muncii la pupa consta în a reîncărca cît mai repede lansatoarele de grenade, muncă penibilă, necesitînd spirit de echipă ; executanţii formau însă o adunătură disparată

de fochiști, disponibili între cele două carturi, și radiotelegrafiști, care nu manifestau nici o plăcere pentru munca de simplu matelot, care-i obliga să se afle pe o punte măturată de vînt în loc să stea într-o cameră de căldări caldă sau într-o confortabilă stație de T.F.F. Apoi cei mai mulți dintre ei erau, incontestabil, prostănaci de teapa fochistului Grey care, cel puțin pînă acum, era și primul și cel mai original delincvent de la bord. Destul de puțin sigur de sine chiar în momente mai ușoare, Ferraby nu era deloc în stare să le mărească randamentul și să se arate sever cînd o lăsau moale. Rezultatul era cel așteptat : erori, întîrzieri, avarii. Cînd nimic nu șchiopăta, surpriza era generală și cînd totul mergea anapoda, se manifesta o plictisită indiferență. Dacă ar fi fost numai el singur cu ei, Ferraby ar fi putut să le cîștige încrederea și să-i aducă treptat la o activitate corespunzătoare. Dar cunoscîndu-i slăbiciunea și găsind în el o țintă mai facilă decît Lokhart, Bennett îi dădea continuu tîrcoale și se înverșuna să distrugă tot ceea ce Ferraby se forța să realizeze, cu un torent de observații și contraordine.

Așa că lui Ferraby exercițiile de lansare de grenade îi inspirau o teroare crescîndă. La ce bun să mai dea instrucțiuni, să comande manevra, dacă în orice moment odioasa față roșcovană a lui Bennett apărea deasupra rampei de lansare, zbierînd cu voce răgușită :

— Ferraby, reglarea trebuie executată înainte ca legăturile să fie scoase !

Sau mai brutal încă :

— Ferraby, totul merge anapoda, repetați !

Ferraby nu avea cui să se plîngă și, la urma urmelor, nici n-avea motiv. Greșelile lui erau vizibile, servanții nepricepuți și neglijenți, astfel că lucrurile urmau să continue pînă în ziua în care va fi scos din funcțiunile

sale ca incapabil, dacă nu cumva *Compass Rose* nu va fi naufragiat mai înainte din cauza lui.

Bucuria de a-l mușstrului pe Ferraby nu satisfăcea însă în întregime apetitul lui Bennett în această privință ; a persecuta pe un biet tinerel ca Ferraby era destul de distractiv, dar nu-i compensa necazurile unei meserii ce se dovedea a fi mai serioasă decît își închipuise. Manevrase ca să transmită altora răspunderi care normal reveneau gradului său de secund, dar îi mai rămîneau în sarcină directă inevitabile și plictisitoare corvezi, în special unele ca ținerea la zi a rolului de serviciu, în care frecventele schimbări de afectare a oamenilor creau teribile complicații. Adăugînd toate acestea la eșecul suferit în tentativele de a-l domina pe Lockhart (și la care, în perspectivă, nu renunțase), precum și bănuiala că comandantul era mai greu de impresionat decît crezuse la început, toate contribuiau la deteriorarea a ceea ce i se păruse a fi o situație agreabilă. Ezita însă să lase totul baltă, să caute ceva mai bun — căci nu lipseau încă ocupații liniștite și cuiburi călduțe în această perioadă inițială a războiului — sau s-o mai lungească aici cîteva luni, în speranța că lucrurile se vor ameliora. Avea posibilitatea de a se califica pentru o comandă, și comanda era singura situație interesantă ca s-o duci bine pe mare. Dar să transpiri încă cel puțin un an în funcția de secund, nu merita osteneala. Se va decide ceva mai tîrziu ; deocamdată trebuia să-l țină sub supraveghere pe Lockhart ca pe o țintă de lungă durată, iar pe Ferraby, ca pe un indispensabil element de distracție.

Comandantului nu-i lipseau motive de grijă și de neliniște, dar dintre toți el era cel mai puțin nesigur de sine și de viitor. Începuse să îndrăgească nava, pentru „atmosfera" și posibilitățile ei de performanțe, dar și din orgoliu

de proprietar : *Compass Rose* se arăta ușor de manevrat și, cu toate că era ridicol de lentă în comparație cu un distrugător sau cu o altă navă de război, era foarte potrivită pentru evoluții abile. Viteza însă putea deveni un handicap ; cele abia cincisprezece noduri pe care șeful mecanic parvenea să le realizeze, însemnau o viteză inferioară celei a multor vase de comerț și abia superioară vitezei unui convoi, mai ales dacă se presupunea că trebuia să-i dea tîrcoale acestuia pentru a executa performanțele și a realiza îndemînarea prescrisă în cartea de semnale a Flotei. Cu cincisprezece noduri viteză, merita mai repede porecla de pechinez, decît de ogar al oceanului.

Un alt dezavantaj, important după părerea comandantului, apăruse de pe acum : comportarea navei pe mare. Pe orice fel de mare, *Compass Rose* rula îngrozitor. Chiar la una din primele ei ieșiri din port, făcu o demonstrație consternantă : pe cînd se îndrepta spre insula Arran, pe o mare destul de calmă, care nu ar fi trebuit să aibă vreun efect, realizase un ruliu de 40 grade. Fără a vorbi de pagubele aduse obiectelor mobile de sub punte, una din bărcile de salvare se cufundă în apă și era cît pe aci să se piardă. Pe comandă, agățat cu toată puterea de balustradă, în timp ce *Compass Rose* se balansa ca un bețiv, efectuînd un arc de 80 grade, Ericson își dădu seama ce se va putea întîmpla cînd nava va avea de înfruntat valurile mari ale Atlanticului, păstrîndu-și totuși direcția și viteza. Zburdălnicia la care se deda nava nu era de bun augur.

Deocamdată însă, asemenea perspective nu erau iminente. Și cînd *Compass Rose*, reintrînd în port după ultimele probe, efectua o cursă lină în golful adăpostit al Clyde-ului, Ericson simți o însuflețitoare satisfacție : nava realiza ușor cele zece noduri, la care mareea îi mai adăuga încă două. Un minunat crepuscul de iarnă, cu nuanțe

de roșu și portocaliu, incendia tufișurile de pe colinele înconjurătoare. Alunecînd în seara liniștită, tăind hotărît aerul viu și rece, nava părea însufleţită de o raţiune proprie de a trăi, de a îndrăzni și de a realiza performanţe. Pe cînd da comenzile la cîrmă pentru dirijarea navei printre estacadele care apărau rada, Ericson abia se stăpînea ca vocea să nu-i trădeze rîvna ce-l anima. Căci *Compass Rose* se comporta fără reproș, cu mașinile și armamentul în ordine : în cîteva zile putea lua drumul Nordului.

Seara, în cabină, Ericson semna documentele prin care lua în primire nava de la constructor. Era foarte mulţumit : la început apăruseră o mulţime de neajunsuri, ca totdeauna în cazul unei nave noi și de tip nou, cum erau luminile de navigaţie prea puţin vizibile, obișnuitele scurgeri de la nituri etc. Cu încetul totul fusese pus în ordine și astăzi nu mai exista motiv de reclamaţii. Comandantul urma să confirme în termeni indiscutabili preluarea navei.

Reprezentantul constructorului, un om scund, vioi, purtînd o pălărie melon, semn distinctiv al funcţiunilor sale birocratice, pălărie de care nu se despărţea nici o clipă, depuse formularul de predare-primire în faţa lui Ericson. După ce acesta îl citi de la început pînă la sfîrșit, îl semnă și adăugă :

— Gata deci ! Vreau să vă mulţumesc pentru tot ce aţi făcut, ne-aţi ajutat mult.

— Sînt bucuros să vă aud spunînd-o, sir.

Micul om luă hîrtia, o îndoi și o înfundă într-un buzunar interior, cu o mișcare rapidă, ca și cum s-ar fi temut ca Ericson să nu-și schimbe părerea.

— Sper că nava nu vă va decepţiona, spuse reprezentantul, și vă urez noroc la bordul ei.

Ericson mulţumi cu un semn din cap şi adăugă :

— Ce spuneţi de un păhăruţ ?

Omuleţul refuză, apoi se răzgîndi deodată şi acceptă. Cînd se umplură paharele, îl ridică ceremonios pe al său şi spuse :

— Nu este prea tîrziu pentru a vă ura un an bun, sir.

Ericson ridică paharul în tăcere : atît de multe depindeau în viitor de *Compass Rose*, poate chiar supravieţuirea lor în cursul lui 1940. Dar în această seară, în momentul cînd, în fine, lua în primire nava, preferă să păstreze acest gînd numai pentru sine.

9

În prima sa noapte în mare, *Compass Rose* se îndrepta spre nord, spre Ardnacraish.

Vremea era favorabilă ; cînd nava ieşi printre estacadele radei, ploua însă zdravăn şi plana teama unei puternice furtuni. Dar îndată ce dublară conul masiv al insulei Ailsa Craig şi întoarseră la nord, cerul se înseninâ şi vîntul scăzu treptat pînă la calm. Mai tîrziu, seara următoare, un luminos clar de lună permitea vizibilitatea pînă la mulţi kilometri şi, spre miezul nopţii, despicau valurile cu o viteză constantă de zece noduri. La tribord, relieful uscatului se vedea distinct, ca în plină zi. Fără a fi hărţuită de valuri mari şi înfruntînd doar o hulă slabă, *Compass Rose* înainta uşor. Pulsurile maşinii şi unele vibraţii intermitente la prova marcau începerea navigaţiei pe mare, în locul giraţiilor pe ancoră în port ; iar noaptea era paşnică, lipsită de griji, o adevărată noapte de pace.

Înfofolit într-o pufoaică şi încălţat cu cizme de mare pentru a se apăra de frig, Lockhart împărţea cu Bennett cartul de la miezul nopţii pînă la ora 4, care se desfăşură

fără vreun incident important, doar că pe la ora 2 întîlniră un convoi ce se îndrepta spre sud și una din navele de escortă se angajă impetuos într-o cursă de viteză cu *Compass Rose*. Bennett petrecu cea mai mare parte a cartului moțăind în cabina asdicului, lăsînd lui Lockhart grija veghei și a jurnalului de bord. Pe Lockhart nu-l supăra situația, din contra, ar fi considerat faptul ca o dovadă de încredere, dacă n-ar fi știut că „încrederea" lui Bennett era inspirată doar de lene și nu de o veritabilă apreciere a calităților subalternului său. Scurta perioadă de autoritate în care nava era în răspunderea lui îi sporea încrederea în sine și culegea învățămintele primei sale experiențe de cart efectiv. Deseori înainte se întrebase cît va fi de sigur de sine cînd va sosi momentul de a-și asuma răspunderea navigației lui *Compass Rose ;* acum obținea încrederea necesară.

La ora 4 comandantul și Ferraby luară cartul de dimineață. Nu fără ironie Lockhart observă că Bennett transmitea consemnele cu toate aparențele unei serioase responsabilități, ca și cum nu s-ar fi clintit patru ore de la post și, chiar acum, consimțea cu greu să se ducă la culcare. În primele două ore Ericson se ocupă de toate, lăsînd pe Ferraby doar să-l observe, să scruteze orizontul și, din timp în timp, să identifice, din compartimentul asdicului, o geamandură sau un far pe hartă. Spre orele 6, cînd se angajau pe o direcție dreaptă, fără riscuri, fără variații pe o lungime de vreo 30 de mile, Ericson decise să-i treacă efectiv comanda ; în seara precedentă, de la amurg pînă la miezul nopții, aproape opt ore în șir, stătuse pe puntea de comandă și acum avea mare nevoie de somn.

Căscă, se întinse și-l interpelă pe Ferraby care se plimba pe o aripă a comenzii :

— Crezi că poți lua acum conducerea navei ? Acesta este drumul pînă la sfîrșitul cartului. Ce zici ?

— Desigur, sir, tocmai asta doream.

— Dacă survine ceva neprevăzut, cheamă-mă prin portavoce. Mai ales fii atent la bărcile pescarilor și dacă trebuie să schimbi de drum, ocolește-i mai bine spre larg, decît spre uscat ; Dacă apar multe asemenea nave mai bine cheamă-mă.

— Am înțeles, sir.

— Atunci totul este în regulă.

Mai privi cîteva momente munții ce se conturau estompat din tribord, în depărtare, și farul care le servise ca reper pentru direcție.

— Îți predau nava, locotenente, spuse Ericson și plecă. Cizmele de mare răsunară pe scara comenzii, zgomotul lor se pierdu și Ferraby rămase singur.

Nu mai trăise niciodată în viața lui o asemenea clipă și, în momentul în care o înfrunta, nu-și putea opri un fior de panică. Întreaga navă, cu oamenii de veghe și cu cei vreo șaizeci de adormiți, cu arme cu tot, totul îi aparținea. Era stăpînul acestui ansamblu complicat, stăpîn să-i modifice drumul și viteza, să se îndrepte spre largul Atlanticului sau să-l sfarîme de stînci... Se simți mic, singur, cu toată prezența oamenilor de veghe pe comandă, a semnalizatorului și a celui de la asdic, cu care împărțea cartul. Tremura, își auzea inima bătînd puternic și se întreba ce să facă dacă va întîlni un convoi sau dacă un accident, de exemplu o avarie la instalația de guvernare, îl va pune în fața unei probleme neprevăzute ? Hotărît, nu era făcut pentru această meserie ; era doar un funcționar de bancă, înaintat ofițer numai de opt săptămîni și abia împlinise douăzeci de ani. Dar cum *Compass Rose* își urma drumul, netulburată de nimic, incertitudinea lui Ferraby se risipi. La urma urmei, pare-se, nava era destul de cuminte, poate

că se pricepea *destul* ca s-o dirijeze, în afara cazului unei catastrofe pe care nimic și nimeni nu putea s-o împiedice... Începuse să simtă satisfacția muncii pe care o făcea.

Aplecat peste balustrada comenzii, vedea prova navei luminată de lună. Deasupra lui, catargul descria încet un arc ușor pe cerul negru. La pupa rămînea în urmă siajul cu margini fosforescente, de o neasemuită frumusețe. Ferraby se simțea în centrul unui sistem, punctul crucial al irezistibilei curse înainte. Se afla pe comandă, în centrul nervos ; din habitaclu filtra o geană de lumină palidă și în fiecare aripă a comenzii se conturau sumbru și nemișcați cei doi oameni de veghe. Iar el, la mijloc, dirija totul și la el se terminau toate firele acestui sistem ; locotenentul Ferraby, ofițer de cart, începu a se autoadmira ; timp de o secundă se simți aproape erou. Acolo, în birourile băncii, nimeni n-ar fi crezut așa ceva. Îndată ce va fi liber, îi va scrie lui Mavis, nevasta lui ; ea desigur *îl va crede.*

Schimbarea la jumătate de oră a personalului de pe comandă îi întrerupse gîndurile, readucîndu-l la realitatea răspunderilor.

— Schimbat veghea la babord, sir.

— Bine.

— Schimbat veghea la tribord, sir.

— Bine.

Și prin portavocea de la timonierie, unde se schimbau timonierii, se auzi :

— Cap compas la nord-zece-vest, sir. Mașina jumătate înainte. Marinar brevetat Dykes la timonă.

— Bine.

În acel moment nu și-ar fi cedat locul pentru nimic în lume.

Semnalizatorul de cart, aplecat alături de el pe balustradă, se ridică și spuse cu binoclul la ochi :

— Lumină cu sclipiri la tribord, sir.

Ferraby găsi și el lumina și numără cu atenție sclipirile.

— Este următorul nostru far, spuse el după ce se asigură. Mai avem de mers pînă la el. Tropăind din picioare marinarul încercă să spună :

— Nu-i prea cald pe-aici, sir. Erau primele cuvinte pronunțate de la începutul cartului și Ferraby îl privi cu coada ochiului : îl cunoștea din vedere, se numea Rose, un tînăr, mai june chiar decît Ferraby, angajat de curînd și servea ca simplu matroz cu semnalele ; de aceeași fire ca Ferraby, timid, nesigur de sine, în aceste împrejurări cu totul noi pentru el era dispus să creadă orice i se povestea. Mai devreme, la preluarea cartului, Ferraby îl auzise pe șeful cu semnale Wells dîndu-i sfaturi și încurajîndu-l pe un ton aproape părintesc, ca și cum ar fi dat sfaturi unui băiat al lui, înaintea primei sale nopți de serviciu : „Să nu-ți pierzi capul : fii atent la ce ești întrebat și dă răspunsul cuvenit, e tot ce se poate întîmpla cît timp, ca acum, navigăm de unul singur, fără convoi. Dacă întîlnești o altă navă și-ți semnalizează ceva, cheamă-mă îndată și urc să-ți dau o mînă de ajutor". Diferența dintre această încurajare prietenească, chiar afectuoasă, și tratamentul la care îl supunea Bennett era atît de izbitoare, încît Ferraby, pentru un moment, își dori să fie simplu semnalizator încurajat de Wells în loc de locotenent sub ordinele unei brute de secund care nu înceta să-l bruftuluiască. Dar încrederea în sine obținută în jumătate de oră de cînd luase comanda la bord îi îndepărtă această dorință. Numai de s-ar petrece lucrurile totdeauna la fel...

— Da, îi răspunse lui Rose, e frig al dracului.

Și simțind nevoia de a urma conversația, adăugă:

— Dar acolo jos ? E mai bine ?

— Destul de cald, sir, răspunse Rose. Dar ce înghesuială ! Pereții — se corijă repede — adică despărțiturile sînt ude leoarcă tot timpul, totul este muiat. Trebuie timp ca să te obișnuiești.

— Ești prima dată îmbarcat ?

— Da, sir.

— De cît timp ești în marină ?

— De o lună, durata instrucției.

— Ce făceai înainte de a te angaja ?

— Eram ajutor de șofer pe un camion, sir, spuse Rose după o secundă de ezitare.

Șofer... șofer transformat în semnalizator la bordul unei nave destinată să străbată mările lumii și să înfrunte dumnezeu știe ce întîmplări. Era multă asemănare între schimbările lor de situație și Ferraby simți născîndu-se în el un sentiment de camaraderie față de Rose. Oare încuraja Marina Regală asemenea relații ? Alungă gîndul și, curbîndu-și umerii înțepeniți de frig, spuse :

— Oare am putea avea o ceașcă de ceai ?

— Este cacao caldă în bucătărie, sir. Pot să-i cer șefului de echipaj ?

— Desigur.

Cacaoa era concentrată și dulce, foarte reconfortantă. O băură împreună, cot la cot, sub cerul rece. Nava urca ușor pe creasta valului, apoi se pleca despicîndu-l și lăsînd în urmă un siaj lung de o milă, ce se pierdea în noapte. Mai tîrziu, o puzderie de lumini la nivelul apei îl avertiză pe Ferraby că intrau într-un cîrd de vase care pescuiau în larg. Flotila bara drumul urmat de *Compass Rose* și Ferraby se întrebă dacă nu era cazul să-l alerteze pe comandant. Dar vraja punții de comandă îi dase completă încredere în sine și se aplecă hotărît peste portavoce, emițînd primul său ordin de șef :

— Babord.

— Timona la babord, sir, se auzi vocea timonierului şef.

— Cîrma zero.

— Cîrma zero,... cîrma la zero, sir.

— Drept aşa !

— Drept aşa, sir... Drum Nord, douăzeci şi cinci grade Vest, sir.

Urmară această rută cinci minute, lăsînd departe la travers vasele de pescuit. Apoi Ferraby readuse nava la capul iniţial. Tocmai nota manevra în jurnalul de cart, cînd îl auzi pe comandant în portavoce :

— Comanda !

— Aici comanda, sir, răspunse Ferraby.

— De ce ai modificat ruta ?

— O barcă de pescuit, sir, răspunse el, fără a mărturisi tot adevărul ; am ocolit-o. Apoi, surprins, adăugă :

— Dar cum aţi observat, sir ?

— Aici jos, servomotorul face mult zgomot, răspunse comandantul, reţinîndu-şi un mic hohot de rîs, dar care ajunse totuşi pînă la Ferraby.

— Totul în regulă ?

— Da, sir. Acum farul următor vine la travers.

Aşteptă un răspuns, dar nu veni ; un slab sforăit îl făcu să înţeleagă că era inutil să mai insiste. În sine, Ferraby se simţi foarte mîndru de acest sforăit : era cea mai frumoasă apreciere ce i se putea adresa.

Mijea de ziuă, cerul se lumina pe nesimţite, spre est coasta se profila tot mai precis şi dincolo de primul rînd de coline apăreau altele cu creste înzăpezite, aşteptînd primele raze de soare. Armonizîndu-şi coloritul cu cel al cerului, culoarea mării se estompa în jur trecînd de la negru la un alb palid. Raza de lumină a farului depărtat, care de mult clipea la orizont, lupta contra zilei născînde şi se şterse încet, înainte de a dispare ca o scînteie tre-

murătoare în pîcla din care apărea uscatul. Întreaga lungime a navei ieșea treptat din întuneric, schimbîndu-și conturul sumbru într-o structură tridimensională concretă, pe care chiciura făcea să strălucească suprastructurile. Pe puntea de comandă fețele redeveneau precise și clare, ridate, albite de frig și oboseală, pregătite să se destindă în întîmpinarea zorilor.

Nava se agita și revenea la viață, binecuvîntînd sau acceptînd cu resemnare sfîrșitul cartului. Prin coșul bucătăriei urca un fum gros, răspîndind un miros puternic și apetisant de friptură. Răsunau pași pe scări și pe puntea de fier ; prin tambuchiul pupa apăru figura obosită și surprinsă a șefului mecanic Watts care examina zorile, de parcă nu-i venea să creadă că s-au ivit ; se termina prima noapte a navei în mare.

Puțin înainte de ora 8 Lockhart apăru pe comandă pentru a lua de cart. Dormise aproape patru ore, se simțea în formă, mai bine decît se aștepta.

— Ești singur ? spuse el, privind în jur.

— Da, răspunse Ferraby, neputînd rezista plăcerii de a da amănunte. Ultimele două ore de cart le-am făcut singur.

Lockhart surîse :

— Adevărat ? Și tocmai în acel timp eu dormeam liniștit !

Privi spre coastă, spre punctul cel mai apropiat, și spuse :

— Unde am ajuns ?

Ferraby îi precizează poziția pe hartă și îl întrebă :

— Preiei cartul ? Unde este secundul ?

— Își ia micul dejun. Snorkers ! Strașnici sînt !

Stăteau alături, în aerul rece al dimineții. Soarele apărea de sub creasta munților, ziua promitea să fie minunată. Cu aceeași regularitate și calm ca ziua născîndă,

Compass Rose înainta spre nord ; Lockhart adulmecă briza ușoară :

— E plăcut, nu-i așa ?

— Da, răspunse Ferraby, da, e foarte plăcut.

10

Viceamiralul Sir Vincent Murray-Forbes, K.C.B., D.S.O., R.N., stă la biroul său din clădirea Secției Operații, privind spre portul Ardnacraish. Oarecum melancolic, se joacă cu un coupe-papier de argint, purtînd inscripția : „Oferit locotenentului-comandor V. Murray Forbes din Marina Regală, cu ocazia părăsirii comenzii H.M.S. *Dragonfly*. Amintire din partea echipajului, octombrie 1909. Cu cele mai bune urări". Amiralul nu citește inscripția, de fapt nu s-a uitat la ea de mulți ani. Dar inscripția este în strînsă legătură cu melancolia lui, mai ales din cauza dătei care nu poate fi tăgăduită. Obiectul l-a însoțit în toate peregrinările lui profesionale, ca un talisman agreabil ; dar astăzi îi amintește că a ajuns la aproape șaizeci de ani și, în consecință, prea vîrstnic pentru a mai exercita o comandă pe mare.

Amiralul pare chiar ceea ce este : un bătrîn marinar, în prag de pensionare, după o viață întreagă de serviciu merituos în Marina Regală. Figură energică, cu riduri teribil de pronunțate în jurul ochilor, cu o bandă impresionantă de trese late, de aur, pe mîneci și un șir de lente de decorații pe piept care nu spun mai mult ca ridurile figurii ; sînt jaloanele unei cariere care începe cu bătălia de la Jutlanda și trece prin serviciul în cadrul flotei britanice din Extremul Orient și în diverse alte părți ale globului ; 1918 a reprezentat pentru el culmea activității sale războinice și acest nou război venise prea tîrziu pentru a-i mai permite să ia parte activă ; reușise să

amîne pensionarea, dar cu toate insistențele obținuse, la 59 de ani, numai „un post de mare răspundere", în care cum i se spusese, experiența sa constituia un factor vital. El ar fi dorit să-și valorifice experiența mai curînd pe mare și tot ce i se oferise era răspunderea bazei de la Ardnacraish, unde se făcea instrucția și punerea la punct a navelor de escortă pentru Operațiunile din Vest. Misiunea *era* importantă, „nemaipomenit de importantă", dar departe de ceea ce dorea amiralul. Acum privea prin fereastră baza de la Ardnacraish și comparînd-o cu serviciul pe care și-l dorise pe mare nu-și putea reține o exclamație fără menajamente.

Nu ar fi fost însă just ca Ardnacraish să-i răspundă cu aceeași monedă : ceea ce amiralul făcuse din el, era o consecință a războiului și multe se schimbaseră... Să alegi un mic sat scoțian de pescari, cu două sute de locuitori, din îndepărtatul Highlands, avînd doar un han, trei magazine modeste, o cală mică pentru bărcile pescarilor și un portuleț într-un golf micuț și să decizi că trebuie transformat într-o bază navală de instrucție, să transporți acolo tot ce este necesar pentru realizarea ei : barăci, magazii, cantonamente, utilaje și echipamente de tot felul, să construiești un turn de semnalizări, să montezi o estacadă de apărare, să adîncești portul și să-i instalezi o linie de geamanduri de legare la cheu, să recrutezi un efectiv de 70 de oameni și ofițeri pentru întreținere și instrucție și să organizezi condiții pentru încă o populație flotantă de două sau trei sute de marinari deodată, de pe navele în trecere, toate acestea pot fi considerate ca aducătoare de satisfacții pentru înfăptuitor ; dar nu trebuie așteptat ca bietul sat scoțian să împărtășească aceleași satisfacții.

Căci Ardnacraish fusese un loc plăcut și poate că va redeveni din nou cînd actuala mulțime de străini va pleca ;

deocamdată era un loc de muncă încordată, o necesitate utilitară și în această postură constituia o amestecătură, era neatrăgător și de nerecunoscut.

Acum amiralul privește portul de dincolo de linia neîntreruptă a acoperișurilor de tablă ondulată ce acoperă clădirea asdic și departamentele de semnalizări. Ca de obicei, suflă un vînt ascuțit care scutură ușile prost îmbinate ale birourilor vecine. Vîntul își croiește drum peste port și antrenează mici valuri care se sparg de geamandurile de legare. Deocamdată portul este gol, nu se vede decît tancul-cisternă și remorcherul atașat bazei. Ultima navă pusă la punct a pornit pe mare cu două zile înainte și, în după-amiaza de astăzi, se așteaptă sosirea unei nave noi. Este vorba de un model nou-nouț, primul din categoria respectivă : o corvetă, denumire demodată, dar onorată în istoria navală. Pentru ea, amiralul a pregătit un program special de exerciții ce trebuie executat fără întîrziere.

Deși experimental, programul este încărcat, dat fiind că însăși convoaiele sînt în perioadă embrionară și nimeni nu știe precis la ce trebuie să facă față navele de escortă. Dar există un anumit număr de lucruri pe care toate navele trebuie să le execute și să le cunoască, indiferent de sarcina destinată. De exemplu, înainte de toate, trebuie să fie bine întreținute, eficiente și vigilente. Toate depind de ofițerii respectivi și, judecînd după exemplul războiului precedent, este de așteptat că vor exista mulți ofițeri improvizați. Corveta așteptată are un comandant din Rezerva Navală Regală, ceea ce, în orice caz, înseamnă un adevărat marinar. Cît despre ceilalți, marinari mai mult sau mai puțin de ocazie, e sigur că nu toți sînt buni la ceva.

Amiralul își încruntă sprîncenele. Va trebui să-și dea seama cît mai curînd de valoarea lor, precum și de

valoarea navei ; aceasta este sarcina lui. E prea bătrîn pentru a mai comanda pe mare, dar încă foarte capabil de a decide cum trebuie să fie o navă și destul de bun judecător în privința modului cum se va comporta ea. Oricît de mult ar dura războiul și oricare ar fi urgențele momentului, n-o să dea drumul nici unei nave necorespunzătoare menirii ei.

Se auzi o bătaie la ușă, intră un timonier și amiralul ridică ochii.

— Ce este ?

— *Compass Rose* intră acum în port, domnule Amiral. Domnul căpitan Haynes m-a trimes să vă anunț.

— I s-a indicat locul de acostare ?

— Da, domnule Amiral.

Amiralul se ridică și merse spre fereastră ; o navă pătrunde prin baraj, se deplasează încet, ocolind pentru a corija deriva. În timp ce o observă, nava lasă o barcă pe mare care se îndreaptă spre una din danele centrale. Amiralul examinează cu atenție vasul : este mic, mai mic decît se aștepta, cam îndesat, dar nu fără grație, abstracție făcînd de pupa prea greoaie și de catargul înfipt în fruntea punții de comandă. Pare curată, și nici n-ar putea fi altfel, abia ieșită din șantierul de construcție, cu echipajul la posturile cuvenite. Flamurile de semnalizare și pavilionul național, nou-nouț, sînt arborate. La prova un tun, un tun mitralieră la pupa, lansatorul de grenade și cam nimic altceva. În totul, un trauler ceva mai mare, dar care va avea mai mult de furcă decît un adevărat trauler.

Amiralul continuă să observe nava în timp ce amara la dană, foarte reglementar, și se întoarse către timonier :

— Semnalizează : „Amiralul comandant către *Compass Rose*. Manevră bine executată". Apoi spune căpitanului Haynes să-mi cheme șalupa, merg imediat la bord.

Urmară trei săptămîni de muncă încordată. Începînd cu momentul cînd şalupa Amiralului, după ce descrisese o falsă evoluţie largă, apăru de sub pupa aproape surprinzîndu-l pe comandant, echipajul de pe *Compass Rose* trăi într-o tensiune perpetuă. Cînd terminau manevra pe mare împreună cu un submarin de exerciţiu, începeau exerciţii de tir sau exerciţii la posturile de luptă din radă. Dacă nu executau exerciţii de tir simulat, sau de ridicare a ancorei cu braţele, un semnal subit le comanda să lase pe mare o ambarcaţie spre a conduce pe plaja vecină o grupă de debarcare în ţinută de luptă. Între timp, grupe de oameni coborau la uscat pentru instrucţie terestră sau a asculta conferinţe. Sau încă, atunci cînd absenţa unei jumătăţi a efectivului dezorganiza lucrul la bord, un ordin imperativ al Amiralului cerea să se întreprindă o operaţie neprevăzută la care trebuiau să se înhame toţi oamenii disponibili, indiferent de grad.

Astfel : fochiştii se pomeneau în posturi de servanţi de tun, simpli mateloţi îşi antrenau mîinile cu manipularea pavilioanelor de semnalizare, radiotelegrafiştii şi descifratorii de coduri, cu aere boiereşti, se agitau pentru a conecta conductele murdare de la tancul de păcură. „Lua-l-ar dracu de măgar bătrîn“ mîrîia cu amărăciune Bennett, cînd o tevatură de acest fel îl obliga să tragă personal la parîme în loc să-i privească pe alţii executînd operaţia. „Mi se pare că data viitoare o să curăţ closetele!“ Iar Lockhart tare i-ar fi dorit-o. Aceste trei săptămîni de „înviorare“ erau admirabile pentru navă, în ceea ce priveşte antrenamentul, dar în unele momente toţi oamenii suspinau după o permisie, fără să fie siguri să s-ar mai întoarce.

Însă acum nu era vreme de vacanţă ; sosise momentul

de a întări disciplina, de a sincroniza ansamblul. Nu exista scăpare ; încet, încet operația avansa, părțile începeau să se angreneze, stîngăciile uceniciei erau depășite, apoi uitate. Toți recunoșteau progresele realizate, se bucurau de ele ; nava începea să aibă o viață proprie și, implicit, să constituie un loc mai bun de trai, o armă mai sigură de luptă. Realizau că va veni o zi în care într-un moment de criză, numai acțiunea vigilentă și reacțiile coordonate le vor salva viețile. Munceau din răsputeri, uneori în condiții excesiv de aspre, dar cel puțin scopul merita osteneala și prețul plătit era îndată uitat. Toate oboselile, necazurile și asprimile disciplinei meritau a fi suportate pentru această ultimă șansă de supraviețuire.

Progresul realizat era evident mai ales în exercițiile executate pe mare împreună cu submarinul atașat la bază. Obiectivul principal era acela de a supune la probe asdicul, aparatul detector de submarine, arma lor principală, și de a perfecționa coordonarea acțiunii între operatorii asdicului, echipele de lansatori de grenade și comandant, ceea ce urma a fi elementul vital al viitoarei lor eficiențe. În prima fază a războiului aparatele asdic erau încă rudimentare, simple sonde ultrason mai bine puse la punct, operînd orizontal în jurul navei, în loc de vertical sub mare. Era totuși o armă de precizie, capabilă să dea bune rezultate dacă era folosită corespunzător. Vînarea unei ținte continuu mișcătoare și gata să se ascundă, în loc de țintele artificiale de la uscat, constituia elementul cel mai pasionant al antrenamentului.

La început au înregistrat doar succese modeste. Manevrînd pe rînd nava în timpul unei vînători, Bennett, Lockhart și Ferraby întîmpinară aceleași inerente dificultăți : trebuiau să se preocupe concomitent de prea multe lucruri ; să manevreze nava, deseori pe vreme rea, care

o oscila ca pe un metronom ; submarinul trebuia detectat, apoi să nu fie scăpat din observație și în acest scop operatorii erau controlați și ținuți permanent în încordare ca să nu prezinte semne de lipsă de atenție ; regimul mașinilor trebuia să fie modificat, să se ridice semnalele corecte, lansatorii de grenade să fie avertizați, să se apese pe butonul cuvenit la momentul potrivit. Dacă un singur lucru era uitat, atacul eșua și era înregistrat ca lamentabil eșec, o prostească pierdere de timp însoțită de o deplorabilă demoralizare... Nu este deci de mirare că, în cursul exercițiilor, fiecare suferea un trac irezistibil pe care căuta să-l ascundă sub un amestec de glumă și pretinsă indiferență, în care, bineînțeles, Bennett se arăta cel mai tare. Ascultîndu-l, nimic din ceea ce se mișca sub mare și prea puțin din ceea ce se vedea la suprafață mai păstra vreo șansă de supraviețuire cînd era el ofițer de cart.

Treptat însă progresele erau vădite, învățară diversele viclenii și încăpățînări ale navei și asdicului, știau să ghicească reacțiile unui submarin hăituit, să cunoască împrejurările în care era posibil să se acționeze fără risc și pe cele în care esențială era luarea de măsuri de siguranță înainte de a se angaja într-o direcție. Își ascuțeau discernămîntul și abilitatea tehnică. În fine, sosi și ziua în care, în cursul a șase „încercări" succesive, *Compass Rose* prinse submarinul în capcană de fiecare dată și simulă distrugerea lui. După ce acesta folosise în van toate expedientele și încercase toate posibilitățile de evaziune, se dădu învins, ieși la suprafață și le semnală : „Sînteți mai tari decît mine ! Mergeți să vă încercați îndemînarea pe nemți !" Acest mic triumf îi convinse că era cazul să răspundă invitației, că alte exerciții nu ar fi decît risipă de energie. Venise vremea să termine vîrsta școlarizării și să înceapă a încerca matur armura,

conștienți însă că aceasta va avea parte de destule cucuie. Chiar șeful mecanic Watts termină prin a recunoaște că *Compass Rose* se comporta destul de bine și că cel puțin mașinile erau robuste, neobosite și de nădejde. Cît despre maistrul Tallow, încetase de a mai lăuda isprăvile crucișătorului *Repulse* ; deși mai modestă, *Compass Rose* îi cîștigase încrederea și începea să se atașeze de ea. Cu toate că erau atît de ocupați, un lucru nu se ameliora însă deloc : atmosfera în careul ofițerilor. Ericson era satisfăcut de progresele ofițerilor săi în timpul serviciului. În afara serviciului rămîneau mai totdeauna la bord căci nu găseau nimic interesant la uscat, chiar cînd înfruntînd frigul, se duceau și încercau să se distreze. În timpul de repaus, în loc de coordonare a activității apăreau discuții și accese de proastă dispoziție. Curînd însă izbucni un conflict veritabil și comandantul se consideră obligat să se sesizeze și să intervină, ceea ce făcu fără plăcere, în numele disciplinei care îl obliga să admonesteze pe cel care nu avea dreptate. Ori cît ar fi dorit, nu putea să mai simuleze că ignoră ciocnirea evidentă dintre Bennett și ceilalți doi locotenenți.

La originea întîmplării a fost Ferraby, căci pe el îl considera Bennett element vulnerabil, ochiul care slăbea rezistența lanțului. Degeaba își dădea Ferraby toată silința și dorea din toată inima să reușească, orice încercare îi era tot timpul otrăvită de certitudinea că Bennett avea să găsească totuși mijlocul de a-i aduce o vină. Ar fi fost suficientă cea mai mică încurajare, un cuvînt de aprobare aruncat în trecere, ca să-l aducă la nivelul de eficiență la care se ridicase acum *Compass Rose*. Departe de a fi stupid, Ferraby era capabil și dorea din inimă să dea tot ce avea mai bun. Dar această dorință se izbea totdeauna de aceeași primire, tot ce întreprindea era invariabil judecat ca nereușită, admonestările nu mai încetau, și în

termenii cei mai jignitori ; nu este deci de mirare că aluneca tot mai profund spre o mizerabilă lipsă de încredere în sine.

În fiecare zi îl detesta tot mai mult pe Bennett și se temea să nu-i audă vocea răgușită care putea urla în fiece clipă „Ferraby !“ distrugînd astfel tot ce încercase ; îndoielile, ura și teroarea pe care o resimțea formau un amestec tot atît de dăunător lui însuși, cît și navei.

Lockhart vedea ce se întîmplă și se străduia să pareze agresiunile mai violente ale lui Bennett. Tocmai un asemenea efort pentru apărarea lui Ferraby a fost cauza izbucnirii conflictului care surveni într-o seară cînd Ferraby, ofițer de gardă, cobora la careu după terminarea rondurilor. Se urcase pe comandă, dar uitase să verifice relevmentele ancorajului, de fapt o simplă formalitate căci nu era vînt și, în adăpostul portului, numai un val de flux ar fi putut smulge din ancoră pe *Compass Rose.* Dar, ca de obicei, Bennett profită de ocazia acestui incident neînsemnat pentru a se lansa într-o violentă și brutală admonestare contra lui Ferraby, care o suportă fără protest. După ce, concediat cu dispreț, Ferraby părăsi careul ofițerilor, Lockhart, martor al scenei, făcu cu voce joasă cîteva reflecții. De lîngă bufet, unde își umplea paharul, Bennett se întoarse brusc :

— Ce-ai spus ?

Lockhart se decise :

— Am spus, repetă el apăsat : De ce nu-l lăsați în pace ? Este doar un copil și caută să realizeze totul cît poate mai bine.

— Dar nu-i de ajuns.

— Ar fi de ajuns, dacă l-ați ajuta.

Bennett aproape că aruncă paharul.

— Destul, spuse el brutal. Nu te amesteca, n-am nimic de discutat cu dumneata.

— N-aveţi nimic de discutat cu mine, replică Lockhart fără a ridica vocea. Dar nu înţelegeţi că nu serveşte la nimic să-l trataţi astfel pe Ferraby. N-o să scoateţi nimic bun din el, tocmai din contra. Aşa este firea lui.

— Ar fi bine să-şi schimbe firea, şi cît mai curînd posibil, rînji Bennett.

— Încearcă şi el pe cît poate, răspunse Lockhart.

— Nu, nu mai este bun de nimic de cînd l-am împiedicat să-şi facă de cap cu nevastă-sa la Glasgow. Totul se trage de acolo.

Lockhart îl fixă un moment.

— Ce detestabil sînteţi, îi spuse cu tot calmul de care era în stare.

Înţepenit de furie, Bennett se ridică :

— La dracu ! urlă el, cu cine crezi că vorbeşti ? Să faci bine să te supraveghezi, altminteri te expediez în fundul iadului. O să rămîi locotenent tot timpul războiului !

Lockhart tocmai băuse acel pahar mai mult care te face cîteodată să-ţi ieşi din fire şi declară, privind cu interes cele două galoane ale lui Bennett :

— La urma urmei, nu sînt prea sigur că doresc să ajung căpitan.

Scos din fire, Bennett străbătu careul şi se aşeză în spatele unui scaun :

— Încă un cuvînt şi te scot la raportul comandantului.

— Încearcă, răspunse Lockhart, devenind fatalist în privinţa rezultatului scenei. A merge mai departe însemna poate că se expune la un dezastru, dar dacă se retrăgea ar fi anulat tot ce cîştigase.

— Încearcă, repetă el. Comandantul nu este un imbecil ; în orice caz, sînt sigur că ştie cum îl tratezi pe Ferraby.

— Știe că-l tratez cum se cuvine pe Ferraby, pentru că Ferraby este un blestemat de leneș, bun de nimic.

Apoi concentră asupra lui Lockhart o privire veninoasă și, pentru a-l incita la contraatac, adăugă :

— Și tot la fel se poate spune și despre dumneata.

— Nu-i adevărat, spuse Lockhart care, scos din fire, renunță la prudență. În orice caz, continuă el, fiecare din noi doi lucrăm mai mult decît dumneata.

După care nu-i mai rămînea, într-adevăr, nimic altceva de făcut decît să-și pună șapca și să-l urmeze pe Bennett în cabina comandantului. Privirea speriată a șefului ospătar Carlslake, pe care scena îl amuzase teribil și ieșea acum din oficiu pentru a asista la procesiunea impresionantă a celor doi, exprima suficient gravitatea situației. Numai o autoritate capitală putea rezolva cazul.

Soluția conflictului a fost mai puțin concludentă decît sperase fiecare din cei doi adversari. Ericson îl ascultă pe Bennett, care dealtminteri expuse cazul cu oareșcare obiectivitate, căci poziția sa era destul de solidă. De multă vreme comandantul se aștepta la izbucnirea unui conflict, dar odată confruntat cu faptul consumat nu știa cum să rezolve problema. Pierzîndu-și calmul, Lockhart se comportase neîndemînatic și Bennett își dase arama pe față ; comandantul trebuia să caute a menține disciplina, dar care disciplină ?

Soluția ideală era să recomande lui Lockhart să-și supravegheze comportarea, iar lui Bennett mai puțină brutalitate ; dar regulamentul nu cunoștea asemenea nuanțe și trebuie aplicată litera lui. Era necesar să se găsească un motiv de fond pentru atacarea problemei și Lockhart dădu ocazia cînd, întrebat asupra originii scandalului, răspunse :

— Ferraby este tratat prea brutal, sir.

— Asta nu te privește, i-o tăie scurt Ericson. Execută-ți munca fără să te ocupi de felul cum își tratează secundul subalternul.

— Știu, sir, răspunse Lockhart, dîndu-și seama de atmosfera pe care urmărea s-o creeze comandantul. Dar totuși nu putea admite ca propria lui situație să fie prea slăbită ; de aceea, continuă :

— Cînd un camarad îți este brutalizat, în mod firesc cauți să-i dai ajutor.

— Ce spui ? zise Ericson ironic. După părerea mea poziția cea mai justă este aceea de a nu te amesteca și de a-l lăsa pe interesat să se apere singur. Nu ne potrivim în păreri și (fixîndu-l sever pe Lockhart) nu voi tolera nici o dispută între secund și dumneata.

— Mi-am cam ieșit din fire, mărturisi Lockhart.

Era pe punctul de a prezenta scuze, dar nu găsea cuvintele.

— Nu caut să evit consecințele vorbelor mele, continuă el, totuși persist să cred că modul de comportare folosit (referindu-se cu un gest la Bennett) are un efect dezastruos asupra lui Ferraby, căci și-a pierdut orice încredere în sine.

— N-am nevoie de lecții despre modul cum îl tratez pe Ferraby, ripostă Bennett, fără să-l privească.

Ericson îi examină pe rînd : figura lui Lockhart, palidă la lumina electrică, era serioasă și hotărîtă, iar Bennett radia, plin de încredere în sine. „Nu aceasta este soluția, își spuse în sine comandantul, acești doi oameni nu se vor înțelege niciodată". Apoi își controlă propria-i figură în oglindă : el era singura barieră între cele două forțe opuse ; aparent se arăta convins de cele spuse, dar în fapt nu prea era de acord cu sine însuși. Știa că nu procedase cum trebuie, era necesar să fie mai departe atent

să nu comită vreo eroare tactică. Din păcate însă comandantul era mort de oboseală. Atmosfera cabinei era înăbușitoare, căci hublourile erau închise de cinci ore, de cînd sunase „camuflarea luminilor la bord". Trecuse o zi grea și cea de mîine nu avea să fie mai ușoară. Obiceiul amiralului de a-i lua pe nepregătite, sub pretextul de a vedea „cum merg lucrurile", constituia pentru comandant o sursă continuă de enervare. În seara aceea Ericson era doborît de oboseală și deloc în stare să facă față acestei răzvrătiri de la bord. Încercă un ultim efort, spre a termina cu o decizie în doi peri, nu prea ingenioasă, și neținînd seama de motivele fundamentale ale incidentului.

— Ascultați, le spuse celor doi. Incidentul a ajuns destul de departe și nu e cazul să meargă și mai departe. Vă este tot atît de dăunător vouă, cît și navei. Niciodată, se adresă el lui Lockhart, nu îți voi permite să intervii în probleme care nu te privesc. Ai înțeles ?

— Da, sir, răspunse Lockhart, conștient că, dacă nu cîștigase partida, nici Bennett nu obținuse mare lucru și că deocamdată, dacă nu mai intervenea ceva, erau la egalitate. Aparent, incidentul părea închis.

— Deci, să nu uitați, spuse comandantul. Nu vreau să mai aud reclamații între voi, altminteri mă voi vedea obligat să iau decizii care nu vă vor fi pe plac. Uitați toate acestea ; aveți destul de făcut ca să vă mai țineți și de certuri.

Ericson tăcu, cu un gest ca de concediere, dar lui Bennett nu-i convenea ca incidentul să fie considerat închis. Cum rămînea cu insolența lui Lockhart ? Mai erau multe de spus, dar nu ținea să le exprime față de Lockhart, socotea necesară o încheiere mai puțin formală și întrebă :

— Pot să vă spun un cuvînt între patru ochi, sir ?

Ericson se aştepta la aşa ceva.

— Desigur, secundule, răspunse, în timp ce Lockhart, la un semn al comandantului, părăsea cabina. Rămaşi singuri, comandantul adăugă pe un ton mai puţin cordial :

— Despre ce e vorba ?

— Sir, spuse Bennett, cred că Lockhart a scăpat prea ieftin.

Ericson era cît pe aci să-i răspundă că avea dreptate, ceea ce era aproape de adevăr, dar se reţinu :

— Trebuie să fii mai indulgent, e tînăr în meserie şi toţi am avut necazuri la început. Ştiu, a mers cam departe, dar cred că nu se va mai întîmpla.

— Am mai avut de furcă cu Lockhart, adăugă Bennett, cu tonul unui om nedreptăţit. Speram că o să-i trageţi un frecuş, sir. Are nevoie să fie pus ferm la locul lui.

Ericson îl privi pe Bennett, ţeapăn şi congestionat în cabina fără aer şi gîndi : „Într-o bună zi cineva te va plezni şi faptul va ajunge la curtea marţială, şi toate astea din cauză că ai un caracter urît şi nu eşti capabil să te stăpîneşti". În timpul cît lucrase pe linia de navigaţie din Extremul Orient, Ericson mai întîlnise un secund de felul lui Bennett : cu gură rea, gata să lovească, totdeauna pornit pe critică, nu se putea discuta cu el. Sfîrşise prin a ucide un matelot chinez, destul de naiv ca să protesteze contra proastei calităţi a hranei. Tribunalul nu reţinuse inculparea de omor dar cariera lui era terminată. Pe plan mai puţin dramatic, Bennett era capabil să meargă pe aceeaşi cale sau să-l împingă pe altul la un asemenea gest. Oamenii de această teapă se pierd din cauza intransigenţei şi sînt dinainte condam-

nați din cauza brutalității lor. Din nefericire un asemenea specimen se pripășise și la bordul lui *Compass Rose* și de aceea Ericson îi răspunse scurt :

— Pe cît posibil, vreau să nu pedepsesc pe nimeni. Sînt alte mijloace de a-l învăța pe un om meseria.

O clipă se gîndi să recomande lui Bennett mai puțină duritate față de Ferraby, dar mai reflectînd, decise că secundul primise destule avertismente. Se limită să spună :

— Lasă-l pe Lockhart să vedem cum se mai comportă și îl voi judeca după faptele sale.

Cuvintele erau însoțite de o mișcare a capului atît de decisă, încît chiar încăpățînatul Bennett, cu tot obrazul său gros, înțelese : comandantul se săturase de cele întîmplate și vroia să termine.

După plecarea lui Bennett, a cărui figură exprima vizibil protestul pe care, abia început, nu i se lăsase timpul să-l formuleze, Ericson îndepărtă cele două perdele negre de la scara tambuchiului și urcă pe punte. Aerul înghețat îi făcu bine. Noaptea era senină, micul port se vedea destul de clar, valuri mici clipoceau împrejurul navei, însoțindu-i veghea cu muzica lor neîntreruptă. Privi cerul : un cerc de nori în jurul lunii prevestea o leacă de vînt, dar vremea de a doua zi părea să se anunțe calmă. Zgomotele familiare bordului erau liniștitoare : huruitul molcom al dinamului, cîntecul unui patefon la prova, pașii regulați ai maistrului timonier făcîndu-și rondul la pupa, toate la un loc alcătuiau viața navei, pe care Ericson o savură din plin. O noapte în port, după o zi de muncă grea, nimic mai plăcut decît un asemenea moment.

Dar nu era complet satisfăcut ; scena recentă cu Bennett și Lockhart îi lăsase un gust amar. Prea multe lu-

cruri fuseseră tratate ușor, dar dacă le-ar fi tratat în fond, ar fi avut urmări serioase pentru Lockhart. Se gîndea și la Ferraby, luat „în derivă" de împrejurări pe care nu le înțelegea, vulnerabil ca un copil, un copil care nu va deveni niciodată mai matur și mai experimentat. Ericson ridică din umeri și coborî înapoi în cabină, fericit că scapă de asemenea preocupări pînă a doua zi. Nu vedea nici o soluție : în loc de a se lupta între ei, mai bine era să înceapă bătălia contra inamicului.

Curînd sosi și ultima săptămînă de exerciții la Ardnacraish și totodată sfîrșitul uceniciei ; antrenamentul echipajului și al navei ajunsese la maturitate, aducînd cu sine un elan de încredere care-i cuprindea chiar și pe cei mai indiferenți.

Profesional, oamenii se considerau siguri de sine, își cunoșteau nava și funcțiile care le reveneau. Nu mai avea importanță acum ce li se cerea să execute, faptul că amiralul sau statul lui major îi urmărea pas cu pas și nici semnalele extravagante care îl făceau pe șeful semnalizator Wells să scrîșnească din dinți, în timp ce Bennett transpira și înjura ; știau că sînt în stare să facă față oricărei eventualități. Mai apăreau greșeli întîmplătoare, unele destul de umilitoare, ca atunci cînd un matelot din echipa prova desfăcu greșit o cheie de împreunare a lanțului, lăsînd să scape ancora și șase picioare de lanț peste tobă și să pătrundă treizeci de picioare în apă. Dar erau necazuri întîmplătoare, pietrele mici care nu abat cursul unui torent. De fapt, toți trecură cu succes examenele de la Ardnacraish, chiar Ferraby dădea rezultate mai bune de cînd Bennett își moderase tonul vocii și părea să-și menajeze victima. Contrar așteptărilor, Ferraby se simțea remontat și încerca încă o dată să se adapteze vieții la bord. La opt săptămîni de cînd pără-

sise șantierul, *Compass Rose* era în stare să intre în horă.

În ultima săptămînă li se alătură încă o corvetă, a doua din aceeași serie, purtînd un nume de plantă: *Sorrel*, adică „măcriș". Comandantul ei, Ramsey, era un vechi prieten al lui Ericson. Noua prezență era binevenită într-un loc care, pe drept cuvînt, putea fi considerat ca unul din cele mai pustii colțuri din lume. Ieșind împreună pe mare, *Compass Rose* și *Sorrel* se exersau la vînătoarea în doi a submarinului de exercițiu și emulația reînvia un interes ce începuse să slăbească. Fiecare navă ataca pe rînd submarinul, pe cînd cealaltă sta de o parte, îi semnala relevmentele, îi da sfaturi și deseori comenta destul de crud isprava. Era un aperitiv al celor ce se vor întîmpla în escortarea convoaielor, cînd navele de escortă vor vîna submarine în asociație, așa că trebuiau să se obișnuiască a colabora, fără a se încurca unul pe altul.

Ultimul exercițiu executat de *Compass Rose* înainte de plecare a fost o tragere de noapte.

La sfîrșitul zilei și-au luat rămas bun de la *Sorrel* care revenea în port și timp de o oră au încrucișat în largul extremității sudice a insulei, așteptînd mai întîi remorcherul care remorca ținta, apoi căderea nopții. Era una din acele seri în care munții scoțieni Highlands se prezintă sub aspectul lor cel mai măreț. Ca prin minune, plecarea acestor oameni din lumea pașnică se producea în cadrul unei splendori naturale a cărei amintire o vor păstra timp de multe luni. În asfințit, soarele brăzda parcă pentru ei cerul cu auriu și roșu, iar amurgul așternea un voal irizat peste insulele din apropiere, Mull, Iona și Colonsay. Noaptea cobora din munți cu umbre de un purpuriu închis, care se reflectau pe apă în jurul

navei, cu o tentă sumbră de purpură regală. Munții Highlands se estompau în noaptea tot mai profundă și numai lumina de la intrarea portului, ultima legătură cu uscatul, continua să facă de strajă pentru ei, la zece mile depărtare. Singură, pe o mare tăcută și neagră, sub un cer presărat cu primele stele, *Compass Rose* descria cercuri, urca pe unduirile hulei și aștepta întîlnirea fixată.

Pe comandă un grup de cîțiva oameni așteptau întîlnirea : comandantul, Lockhart ca ofițer de cart, apoi șeful semnalizator Wells care, aplecat lîngă lampa sa, cu binoclul la ochi, scruta orizontul ; cei doi oameni de veghe din babord și tribord completau formația. Frigul le pișca obrajii, le amorțea mîinile și picioarele și tropăiau ca să se dezmorțească. Prelatele fixate în jurul comenzii nu constituiau o protecție și pe platforma înaltă, siluetele lor nemișcate se identificau cu nava, înfruntînd vîntul sub cerul liber.

Deodată, Wells, atent la ceva care apărea în raza sa vizuală, se ridică :

— Iată-l, sir. Relevment prova babord opt-zero.

Din ceața pe care luna răsărindă începea s-o împrăștie apăru în depărtare forma greoaie a remorcherului, trăgînd în urma lui pata neagră ce forma ținta. Wells mai spuse :

— Ne cheamă, sir.

Se întoarse repede spre Rose, semnalizatorul de cart și îi strigă :

— Notează semnalul : *Basher* *, către *Compass Rose*...

— Ce nume caraghios pentru un remorcher, spuse Lockhart.

---

* În engleză „Basher" însemnează boxer. N.T.

— Poate că este un avertisment pentru dumneata, observă comandantul.

Lockhart surise în sinea sa ; Ericson lansa cîteodată asemenea glume care îi dezmințeau indiferența profesională și, fiind neașteptate, erau cu atît mai gustate.

Pe deasupra unei distanțe de o milă de apă liniștită, semnalele slab luminoase își schimbau sclipirile și Wells continuă : „Remorcherul comunică : drumul navei doi-șapte-zero ; viteza, patru noduri ; lungimea cablului de remorcare a țintei, trei sute picioare. Puteți începe".

— Bine, spuse comandantul. Răspunde : „La prima trecere, ne vom menține la patru mii yarzi și vom trage trei lovituri. Semnalați-ne loviturile care ating ținta".

Semnalele sclipiră din nou, zburînd în sens contrar prin întuneric, ca și cum erau bucuroase de întîlnire.

— Răspunsul, domnule Comandant, zise Wells cu voce monotonă : „Dacă va fi cazul".

— Are simțul umorului, spuse Ericson și se plecă asupra portavocei :

— Tribord douăzeci, direcția nord.

Apoi lui Lockhart :

— Oamenii la posturi ! După care adăugă :

— Să începem cu începutul.

Soneriile de alarmă se auzeau slab de dedesubt și declanșară o agitație care se răspîndi de-a lungul și de-a latul navei. Pe platforma tunului apărură umbre adunate în jur. Șeful de echipaj Tallow luă poziție la timonă, din pupa se anunță prin portavoce că aspirantul Ferraby avea dispozitivul de lansare a grenadelor pregătit. Așa cum de atîtea ori mai avusese ocazia în cursul ultimelor trei săptămîni, *Compass Rose* se anima brusc, pe punte posturile se ocupau prompt cu oameni care nu mai bîjbîiau ca la început, nu se mai busculau, ci se îndreptau direct la posturi cu pas ca de plimbare în plină

zi ; deci eforturile și exercițiile își arătau rezultatele. Cînd viitorul o va cere, în momentul hotărîtor, *Compass Rose* va fi gata, pregătită să acționeze.

Coborînd rapid scara, Lockhart se duse la postul său de luptă, la prova, lîngă tun, unde Phillips îi raportă că servanții erau la locurile lor ; el simți îndată trepidîndu-i sub picioare nava care lua viteză ; vîntul sporit de mersul mai rapid îi biciuia figura și îl antrena la acțiune. După ce au încărcat tunul, servanții așteptau ordinele, în timp ce nava înainta pe apa sumbră și distanța de țintă se diminua. În sfîrșit, de la comandă sosi ordinul : „Obiectiv roșu la patru-cinci, distanță trei mii, deschideți focul !" Din această secundă întreaga răspundere îi revenea lui Lockhart. Artiléria navei nu era de ultimul model și, în timpul bătăliei, rolul lui Lockhart se rezuma la a da ordine cu voce tare și a controla executarea chiar de pe platforma tunului. El repetă distanța, așteptă ca ochitorul, cercetînd întunericul, să anunțe că reperase obiectivul, apoi comandă :

— Foc !

Era prima dată că participau la o tragere în timpul nopții. Se auzi un zgomot asurzitor, izbucni un jet de flăcări și de fum care îl orbi și îl sufocă pe Lockhart ; urmări cu binoclul sosirea loviturii la obiectiv : o coloană înaltă de apă, încoronată cu spumă fosforescentă în lumina lunii, în direcția obiectivului ; dar lovitura fusese prea scurtă pentru a-l atinge.

— Patru sute plus. Foc !

Din nou zgomotul exploziei, din nou flacăra, fumul, așteptarea atingerii obiectivului. Obișnuit acum cu zgomotul, Lockhart auzi obuzul ca un vaiet în noapte ; de astă dată depășise obiectivul : distanța era mai scurtă sau prima lovitură pornise în timp ce nava era în ruliu.

— Două sute minus. Foc !

De astă dată se apropiase de țintă, jerba de apă țîșni chiar înaintea ei. Era ultima lovitură a exercițiului și se sună încetarea focului ; Lockhart exclamă : „Aproape lovit !“. Urmărea curățirea tunului și simțea mirosul acru de sulf, cînd îl auzi pe Phillips murmurînd : „Lovitura următoare ar fi fost în plin“. Se simți plin de avînt și mulțumit de sine. Zgomotul, flăcările și simțămîntul competiției erau cu totul noi pentru el ; niciodată înainte nu mai încercase așa ceva, dar avea realmente impresia de a se fi comportat bine. Ca o confirmare, comandantul se plecă peste parapetul punții, deasupra lui și spuse :

— Nu-i rău, Lockhart, fii gata pentru a doua tragere.

În spatele lui Ericson, Bennett mîrîia însă o oarecare nemulțumire.

Al doilea exercițiu de tragere se soldă cu un eșec vădit ; n-ar fi reușit să sperie nici o barcă cu vîsle. Prima lovitură căzu atît de scurt, încît Lockhart înțelese că ochitorul își pierduse capul și repetase distanța din tragerea precedentă. Dintr-un motiv necunoscut, a doua lovitură se abătu de la direcție, dar vina putea fi a timonierului șef care executase o neprevăzută schimbare de drum a navei, tocmai în momentul critic. Iar a treia lovitură, pe care contau pentru repararea erorilor, Lockhart nici nu o văzu unde căzuse, de parcă nici nu fusese efectuată, sau căzuse mult prea departe, dincolo de țintă.

Astfel se termină acest exercițiu. Pentru Lockhart, agitația și exaltarea începutului pierduseră din caracterul lor dramatic și tăcerea consternată ce domnea pe puntea de comandă avea caracterul unei indiscutabile dezaprobări. „Trebuie să reușim mai bine data viitoare“, spuse Lockhart cu voce joasă lui Phillips, care îi răspunse hotărît : „Puteți conta pe noi, sir“ ; apoi îi certă fără menajamente pe servanți, unul după altul, în timp ce

Lockhart se depărta prudent, prefăcîndu-se că nu aude, adică aplicînd principiul răspunderilor limitate. Trecuse autoritatea altuia şi o considera în mîini bune.

Admonestările lui Phillips dădură roade : ultimul exerciţiu se desfăşură în condiţii mult mai bune. O lovitură de reglaj ceva cam scurtă, apoi după comanda „Două sute plus, foc !", urmară două lovituri chiar la baza obiectivului. Vădit impresionat, remorcherul se grăbi să transmită un mesaj luminos aprobativ şi, de astă dată, comandantul declară :

— Excelentă lovitură, Lockhart.

Iar Bennett se abţinu de la orice tuse reprobatoare.

Uşor îmbătat de succes, Lockhart recită cu glas tare cuvintele celebre : „Trimite vasul la fund, uşor rupe-l în două, oferă-l bunului Dumnezeu, nu Spaniei" *.

— Ce-aveţi de spus, sir ? întrebă Phillips nedumerit.

— Ia, nişte versuri, răspunse Lockhart şi adăugă : curăţaţi şi fixaţi tunul. Apoi spuneţi şefului ospătar să vă dea şapte sticle de bere.

Niciodată în viaţă nu se simţise mai fericit. Pe platforma tunului pe care oamenii se aferau şi discutau în întuneric, ar fi strîns cu efuziune chiar şi mîna lui Bennett şi ar fi semnat un angajament de doisprezece ani în Marina Regală.

Trecuse de miezul nopţii cînd au reintrat în port, dar n-avea importanţă ora, căci se terminase ultimul exerciţiu şi a doua zi urma repaus complet. Trecînd cu precauţii intrarea portului, *Compass Rose* avea aerul unui spectru palid, strecurîndu-se în sălaşul său înainte de cîn-

* Citat din poemul „The Revenge" de Alfred Tennyson. N.T.

tatul cocoșului care semnalează stafiilor că nu mai au dreptul să vagabondeze. Estacada de apărare era lăsată deschisă pentru ei, dar nu se observă nici o agitație în timp ce străbăteau încet printre geamanduri. Sub lumina lunii înălțată pe cer, se zăreau cele mai mici contururi ale golfului, bordat de argintul malurilor portului. Trecură pe lîngă tancul petrolier, pe lîngă nava *Sorrel*, adormită și vegheată de o palidă lumină la pupa, apoi, metru cu metru, se îndreptară spre locul lor de acostare.

În picioare, la postul de veghe, cu lanterna în mînă, Lockhart transmitea repere punții de comandă, în timp ce raza lanternei se reflecta straniu pe valurile apei, de-a lungul corpului navei. *Compass Rose* înainta cu precauții și se opri cu prova deasupra geamandurii de acostare ; Lockhart îndreptă raza de lumină în jos, reperînd marcajul de pe geamandură, apoi dădu drumul cablului cu cîrlig la capăt, după care se întoarse și anunță puntea de comandă : „S-a prins cîrligul, sir" ; erau la adăpost, se terminase activitatea zilei.

După cîteva minute parîmele erau bine fixate și clopoțelul telegrafului ordonă oprirea mașinilor ; lanțul ancorei coborî cu zgomot de tunet, reluat în ecou de colinele înconjurătoare. Șeful de echipaj Phillips spuse cu vocea joasă, fără a se adresa cuiva anume, în întuneric : „Pun rămășag că o să-l scoale din somn pe amiral". Se auziră rîsetele oamenilor din prova ; Lockhart se întrebă dacă nu cumva Phillips își și băuse berea oferită. Aruncă o privire la parîme și spuse : „Totul e în regulă", apoi coborî spre cabină ; era obosit și anchilozat dar trecuse una din cele mai bune zile și *Compas Rose*, sub lumina lunii, îi inspira o dragoste nespusă.

Din nou amiralul Sir Vincent Murray-Forbes se afla la biroul său din clădirea Secţiei Operaţii care domina portul. Redacta un raport, unul din acele nenumărate rapoarte pe care avea să le scrie lună după lună, pînă la sfîrşitul războiului, despre nave şi echipajele lor. Despre nave ce aveau să fie scufundate sau care vor supravieţui, despre oameni destinaţi pieirii sau onoarei de a fi decoraţi cu fastul cuvenit. Deocamdată nu ştie nimic despre soarta pe care le-o rezervă viitorul şi ar putea tot atît de bine să compună epitafe pentru cei pe care, poate chiar mîine, îi va înghiţi marea. Nu-l interesează decît faptele şi multe s-au perindat pe dinaintea ochilor săi de trei săptămîni încoace.

„La 2 februarie 1940, notează el cu scrisul său demodat şi aplecat, H.M.S *Compass Rose* a terminat programul de antrenament în condiţii ce pot fi considerate ca satisfăcătoare. Nava este gata, bine pusă la punct şi, în general, eficacitatea ei nu lasă nimic de dorit. Este totuşi necesar să se dea o atenţie specială următoarelor puncte : a) tirul, care nu a avut cadenţa necesară ; b) manevra de evacuare a bastimentului, care nu s-a efectuat corespunzător în timpul unicului exerciţiu de acest fel. Cu aceste rezerve, H.M.S. *Compass Rose* întruneşte în cel mai înalt grad condiţiile cerute unei nave angajate în misiunea dificilă de escortă de convoaie".

Amiralul consultă un teanc de rapoarte primite de la statul său major. Apoi scrie ca subtitlu „Artileria" şi subliniază : „Un singur tun de o sută cinci constituie armamentul principal al acestei categorii de vas. Nu se poate conta pe eficacitatea lui, decît dacă se dă o atenţie constantă şi asiduă la manevrarea şi aprovizionarea

piesei. H.M.S. *Compass Rose* s-a comportat bine în cursul exercițiilor de tir ; cel efectuat noaptea a dat rezultate satisfăcătoare atît în ceea ce privește manevrarea navei, cît și tirul însuși. Exercițiile de tir contra avioanelor, executate asupra unei ținte cu fanion, remorcată, au dat rezultate mai puțin satisfăcătoare. Se recomandă să se îmbunătățească dirijarea acestor tiruri, care ar fi bine să fie conduse de la puntea de comandă prin portavoce".

„Asdic", continuă el subliniind. „La sosire H.M.S. *Compass Rose* era insuficient antrenată din acest punct de vedere. Ofițerul însărcinat cu atacarea submarinelor, precum și personalul asdic au trebuit să-și intensifice antrenamentul. Cînd această lipsă a fost înlăturată, eficacitatea acțiunii a crescut repede, formîndu-se o echipă de acțiuni antisubmarine bine pusă la punct. Comunicațiile dintre puntea de comandă și echipa de lansare a grenadelor continuă să fie insuficiente, ca la toate navele de această categorie. În această privință atrag atenția asupra raportului meu nr. 242/17/1/40, adresat amiralului însărcinat cu controlul tehnic al construcțiilor navale (repetat către comandantul șef al Operațiilor Occidentale), în care am sugerat diverse ameliorări".

Și continuă să scrie : „Dispozitivele de lansare a grenadelor". „Numai prin antrenare continuă echipele vor ajunge la gradul de eficacitate indispensabil. În general cadența reîncărcărilor și a loviturilor n-au fost satisfăcătoare și trebuie accentuat că rapiditatea și precizia sînt elemente vitale cînd nava este în acțiune..."

Mai adaugă trei scurte paragrafe cu subtitlurile : „Serviciul mașinilor : satisfăcător". „T.F.F. și cifrul : corespunzător". „Timoneria : excelentă". Apoi amiralul ia o foaie de hîrtie albă pe care, după ce și-a consultat notele, scrie :

„H.M.S. *Compass Rose*. Observații despre ofițeri".

„Locotenent Comandor George Eastwood Ericson, din rezerva navală : ofițer care a dat probe de remarcabile calități de marinar și s-a dovedit expert în manevrarea navei. Îl consider ofițer conștiincios și hotărît care, cînd va obține mai multă experiență în cunoașterea acestei noi categorii de navă, va exercita un comandament cu eficiență maximă. Relațiile cu ofițerii în subordine par satisfăcătoare ; le inspiră deplină încredere și va fi ascultat fără ezitare.

Secundul James Bennett, din rezerva voluntară a Marinei Regale Australiene. Ofițer însărcinat cu operațiile contra submarinelor. Cu mai multă experiență și asiduitate, va justifica siguranța de sine prin care se face remarcat. Are prea des tendința să se bizuie pe aspiranții care îi execută ordinele (și care, în anumite cazuri, emit ei înșiși ordine). La început s-au constatat serioase deficiențe în organizarea interioară a H.M.S. *Compass Rose*, fără îndoială datorate lipsei de experiență a numitului ofițer. Personalitatea sa energică și deschisă ar trebui să facă din el un bun secund, dacă învață să se autodisciplineze.

Locotenentul Keith Laing Lockhart, din rezerva voluntară : ofițer cu artileria și navigația. Am fost impresionat de competența de care a dat dovadă în împrejurări noi pentru el și de modul cum își asumă răspunderile, cu toată practica sa redusă. Oamenii lui sînt bine antrenați, pare să inspire încredere gradaților în subordine. Ar trebui să devie un excelent ofițer, foarte util la bordul unei nave de această clasă. Este necesar să dea mai multă atenție regulamentelor privitoare la ținuta ofițerilor în timpul serviciului.

Locotenentul Gordon Perceval D'Ewes Ferraby, din rezerva voluntară : ofițer cu lansarea grenadelor și adjutant. Este lipsit atît de experiență, cît și de încredere în sine. Dă dovadă de ezitare vizibilă cînd dă ordine. Nu este însă nici un motiv care să-l împiedice de a deveni un ofițer competent, dar trebuie să capete încredere în propria sa judecată și să inspire oamenilor în subordine certitudinea că știe ce le cere. Serviciul cu care este însărcinat s-a ameliorat în timpul ultimei perioade de antrenare a H.M.S. *Compass Rose*".

La sfîrșitul raportului amiralul trage o linie groasă pe care o tamponează cu îngrijire, apoi adaugă : „Către Amiralul Șef al Operațiilor Occidentale ; copii către Amiralul Comandant al bazei Glasgow, Departamentul de informații al Amiralității, H.M.S. *Compass Rose*". Apoi sună să vină secretarul.

13

Singur în cabină, Ericson citi copia raportului amiralului cu satisfacție, ba îl și amuză. În chip de rămas bun, amiralul știuse să pună perfect lucrurile la punct. Cu toată frazeologia oficială, portretul lui Bennett era impresionant de veridic. Aprecie în special aluzia la Lockhart și la „ținuta reglementară" : își aminti că acesta își rătăcise șapca într-un moment critic și că pentru a-l saluta pe amiral luase o atitudine între reverență și gest amical cu mîna. Indoi hîrtia raportului, cînd se auzi o bătaie în ușă. Semnalizatorul șef Wells intră și îi prezentă un plic sigilat.

— Un mesaj secret, sir, zise el și adăugă pe un ton mai expresiv ca de obicei : Chiar acum l-a adús șalupa amiralului.

Ericson desfăcu plicul și citi încet și cu atenție ; era tocmai ceea ce aștepta. „Fiind în toate privințele gata de plecare pe mare, scria pe hîrtia roz, H.M.S. *Compass Rose* se va alătura convoiului A.K. 14, care va părăsi Liverpool la orele 12 a.m., la 6 februarie 1940. Comandantul șef al escortei este la bordul H.M.S. *Viperous*. Confirmați primirea".

Ericson citi din nou ordinul, apoi se adresă lui Wells :

— Transmite următoarele : De pe *Compass Rose*. „Către comandantul șef al Operațiunilor din Vest. Confirm primirea ordinului 0939". Apoi adăugă :

— Expediază imediat.

Așa au început războiul.

PARTEA A DOUA

1940 : HĂRȚUIELI

1

Războiul pe care-l începeau, era altfel decît cele dinainte.

La 3 septembrie 1939, în prima zi a ostilităţilor, pachebotul *Athenia* era torpilat și scufundat cu 128 de oameni la bord. La 14 septembrie, Anglia riposta la această lovitură neumană scufundînd primul submarin. De la început deci evenimentele se precipitau : în cursul aceleiași luni au fost scufundate 40 de nave iar două nave de război, *Courageous* și *Royal Oak* au fost torpilate înaintea sfîrșitului anului ; dar apoi cadența s-a domolit. Pierderile erau în majoritate nave izolate, surprinse pe mare la declarárea războiului. Ca și în cazul pachebotului *Athenia*, victimele se găseau la locul și în momentul periculos. Desfășurarea navigației sub formă de convoaie urma să modifice această sítuaţie nefericită. Companiile de navigaţie și navele însăși au înțeles că, în ori ce caz, trebuiau să navigheze în convoi, în loc să se împrăștie în dezordine sau să atace cu furie inamicul, chiar înainte ca pe frontul terestru să fi început bătălii.

Submarinele își făceau datoria, luînd ofensiva, dar atacurile lor nu erau coordonate și nici prea eficiente.

În această perioadă a războiului probabil că pe mare nu se aflau decît vreo duzină și fiecare vîna izolat. Rătăceau în largul coastelor Scoției și Irlandei de Nord sau ale Golfului Gasconiei, pîndind navele singuratice pe care le executau după plac. Raidurile erau numai individuale, uneori încununate de succes, alteori fără rezultate. Mai tîrziu s-a pus la punct coordonarea și organizarea lor dar, deocamdată, mergeau mai mult la aventură și acționau ca amatori.

Marea Britanie era lipsită de suficiente nave de escortă, iar Germania de submarine. Atlanticul este un ocean de dimensiuni respectabile, care în timpul iernii devine cea mai bună ascunzătoare din lume. Se putea compara cu un fel de joc de-a v-ați ascunselea, al unor copii, într-o imensă grădină cu multe ascunzișuri, unde persoanele mature intervin din timp în timp și dacă parte din acești copii devin răutăcioși și cruzi și încep să atace cînd sînt descoperiți, gestul este firesc.

Astfel se prezenta teatrul de război al Atlanticului la începutul lui 1940. Pericolul plana amenințător, dar cei doi adversari abia se angajau în încleștarea bătăliei : aproape continuu ascunse în bazele lor, submarinele ieșeau la întîmplare, nu pentru a-și arăta virtuțile, ci pentru a-și încerca norocul. La o astfel de bătălie confuză urma să ia parte și *Compass Rose*, cînd porni la drum în primele săptămîni ale anului.

2

Prima cursă de escortă de convoi a fost marcată de o hărțuială fără vărsare de sînge, așa cum aveau loc multe în acea perioadă de acalmie momentană. Dar echipajul

a profitat de acest prolog, aperitiv al viitorului, și de demonstrația comportării navei pe un timp rău, cum nu mai întîlniseră niciodată.

Intrau în largul portului Liverpool într-o dimineață senină de februarie ca să întîlnească convoiul. Soarele abia răsărise, străpungînd ceața, topind ghiața acumulată pe structură în timpul călătoriei nocturne și uscînd călduț îmbrăcămintea echipajului.

Ericson cunoștea portul, îl frecventase timp de zece ani, intrînd și ieșind de nenumărate ori. Cu emoție afectuoasă, regăsi punctele de reper familiare : la nord, înaltul turn Blackpool, primul semn al coastei, apoi vasul-far, străbătînd penibil valurile provocate de mareea care semnala gura fluviului Mersey ; apoi, în amonte, abia vizibile prin ceață și fum, săgețile gemene ale clădirii Liver, situată în inima orașului. Undeva, într-o mică locuință spre Birkenhead, fără îndoială Grace tricota. I se strînse inima la gîndul că deși atît de aproape unul de altul, nu se puteau vedea. Apoi uită, căci la cinci mile înaintea lor apăreau navele convoiului venind în întîmpinare. Probabil că vechiul distrugător care mergea în frunte și cerea, prin semnale optice, identitatea navei *Compass Rose*, era *Viperous*.

Semnalizatorul șef Wells răspunse, formînd prima dată numărul indicativ al navei *Compass Rose* și recepționînd un lung mesaj relativ la organizarea convoiului. Între timp Ericson studia navele care se apropiau ; erau de toate formele și dimensiunile : petroliere, cargouri mari, dar și altele mai mici care mai bine ar fi făcut scurte curse de coastă în loc să înfrunte pericolele traversării Atlanticului. Unele erau încărcate la plin, altele doar cu balast, ieșind periculos deasupra apei. Avansau în șir, în îngustul estuar Mersey. Pavilioanele fluturau mîndre în

soare, toate păreau foarte mulțumite că iau drumul pe mare. Dar Ericson, cu un surîs sceptic, nu era prea sigur, căci își amintea rămasurile bune sfîșietoare, sau efuziunile de felul „doamne, iar ne despărțim" care însoțesc orice plecare. Însă în acest cortegiu de 46 de bastimente descoperea după mai multe semne voința nestrămutată de a porni la drum și o robustă încredere în viitor.

Submarinele le pîndeau probabil pe drumul lor, cel puțin așa se spunea, deoarece multe dintre navele și oamenii convoiului le mai întîlniseră ; în orice caz, amenințarea plana. Așa că, deși important era ca aceste nave să navigheze spre Boston și New York, Halifax sau Rio, era absolut esențial ca ele să străbată cu bine Atlanticul. Acesta nu a fost niciodată un ocean britanic, dar și mai puțin unul german. Și nu era cazul acum să cadă sub dominația germană.

Deși nu era de cart, Ferraby se plimba în pupa comenzii, emoționat de priveliștea convoiului. Totul îi plăcea : mai ales aerul maiestos cu care convoiul își mărea viteza după trecerea cu precauții prin șenal. Îi plăcea individual fiecare navă, în special robustele petroliere cu forme bine conturate ; îl emoționau echipajele care aclamau pe *Compass Rose* cînd acesta se așeză în coada convoiului. În acest minut semnificativ și hotărîtor, față de camaraderia și fraternitatea mării, Ferraby simți același elan care îl îndemnase să se angajeze pe corvete, spiritul care îl animase în timpul instrucției. Trecuse prin unele momente în care crezuse că nu se va putea realiza, convins că se înșelase asumîndu-și un rol într-o dramă de gust îndoielnic, de înșelătorie și frustrare ; acum însă își dădea seama că visurile i se împlineau.

Navele erau reunite pentru lunga și nesigura lor croazieră ; *Compass Rose* era și ea prezentă, cu misiunea de

a veghea asupra lor. Iar Ferraby era acolo, ofițer de cart sau așa ceva și în această calitate participa la protecția lor. Îmbujorat, cu un nou aer hotărît, cu orgoliul proprietarului, Ferraby îmbrățișa cu privirea întregul convoi. „Sînt navele *noastre*, își spuse el, cargourile *noastre*, oamenii *noștri*". În măsura în care viitorul depindea de eforturile lui, nici acest convoi, nici altul nu vor capitula vreodată.

Ferraby privea tótul cu ochi noi și plini de încredere, dar alți ochi, în special cei ai lui Ericson, nu se înșelau. Era de acord că convoiul impresiona mai mult decît escorta, ceea ce reflecta exact împrejurările critice în care se afla atunci Marina Regală. Pentru a escorta cele 46 de nave pe mările cele mai perfide din lume, erau prevăzute doar un distrugător cu venerabila vîrstă de cincisprezece ani care, cu toate că admirabil comandat și dirijat, era mult prea slăbănog pentru a înfrunta capriciile Atlanticului ; erau apoi două corvete, una de tip mai vechi, datînd de dinaintea războiului, și cealaltă, *Compass Rose* ; apoi un șalutier cu aburi și un remorcher de salvare care chiar în apele calme ale radei sălta ca o boabă de porumb pe o tobă în acțiune. Cinci bastimente armate, mai bine spus patru și jumătate, pentru a proteja patruzeci și șase de nave comerciale destul de leneșe, nu constituiau o perspectivă asigurătoare. Dar, deocamdată, nu se putea organiza ceva mai bun. Și dacă nu vor mai fi nave, se va găsi altceva care să le înlocuiască ; îndemînarea și norocul vor descoperi ceva nou, pe care o probabilitate rațională nu putea încă s-o prevadă.

După amiază *Compass Rose* a fost foarte activă. Ziua era lungă pentru comandant, care nu părăsise puntea de comandă încă din zori și nu putea deloc s-o abandoneze,

căci nimeni nu era în stare să-l înlocuiască în sarcina de a manevra corveta la distanță atît de scurtă de celelalte nave. Rămase deci la post, nemișcat într-un colț al comenzii, bînd una după alta cești cu ceai, dînd neîntrerupt comenzi la cîrmă și agitîndu-se totodată pentru îndeplinirea sarcinilor pe care le trasa *Viperous*. Mai întîi a fost necesar să se asigure că erau prezente toate navele, să verifice numele și numerele lor indicative pe lunga listă comunicată prin semnale. Apoi a trebuit să fie grăbite cele lenețe și aduse toate în formație strînsă. În sfîrșit, muncă epuizantă, a trebuit să transmită un mesaj verbal prin megafon fiecăreia din cele 46 de nave, semnalîndu-le o importantă modificare a drumului în timpul nopții și să obțină certitudinea că instrucțiunile au fost înțelese.

Au repetat mesajul fără întrerupere : mai întîi comandantul, apoi Lockhart, după el timonierul șef Wells și din nou comandantul. Unele nave păreau surde și mesajul trebuia repetat de nenumărate ori ; altele erau străine și căutau un interpret în adîncimile calei ca să primească mesajul ; altele erau în vremea siestei de după amiază și credeau că glasul tunător era doar un episod al unui vis urît.

De cinci minute Ericson tot încerca să atragă atenția unui enorm petrolier și nu obținea decît un vag salut al unui om cu melon, de pe comandă.

— Doamne, exclamă el, parcă ar avea de gînd să se rătăcească voit la noapte ! Să mai încercăm o dată.

— Alo ! numărul 32, strigă plictisit Lockhart prin megafon, trebuie să vă transmit un mesaj, recepționați-l.

Fără a răspunde, vasul interpelat își continua drumul, în timp ce *Compass Rose* manevra ca să nu piardă contactul, ca un pechinez cu intenții urîte față de un ogar.

— N-am putea folosi sirena, sir ? spuse Lockhart, nu au aerul să audă vocea prin megafon.

— Dacă va fi nevoie, vom folosi şi tunul.

Ericson trase lanţul sirenei care scoase un muget îngrozitor ; omul cu melon se îndreptă spre marginea comenzii şi privi.

— Numărul treizeci şi doi, trebuie să vă transmit un mesaj, striga Lockhart, recepţionaţi.

Omul duse o mînă la ureche, în formă de cornet acustic.

— Doamne ! strigă Lockhart disperat, individul este surd, uitînd însă că megafonul era conectat.

Nefericita apreciere se transmise ca un tunet peste cei treizeci de metri de apă care-i separau şi îşi atinse vizibil ţinta. Omul retrase mîna de la ureche şi făcu un gest ameninţător cu pumnul.

— L-ai ofensat, spuse Ericson.

— Am greşit, sir, vă rog să mă iertaţi.

Lockhart era atît de zăpăcit de greşeală încît cînd preluă din nou megafonul se forţă să repare gafa, adoptînd un ton conciliant. La megafon însă efectul era dezastruos : s-ar fi zis un cîntăreţ de stradă implorînd pomana trecătorilor.

— Un mesaj pentru dumneavoastră, numărul treizeci şi doi. O importantă schimbare de drum, rog recepţionaţi.

Ca răspuns omul luă la rîndul său un megafon şi strigă peste apă :

— Să faceţi bine să fiţi mai politicoşi ! O să vă reclamăm la Ministerul Comerţului.

Apoi intră în comandă, trîntind uşa după el. Ericson şi Lockhart fură nevoiţi să aştepte schimbarea cartului pentru a relua conversaţia cu omul de schimb următor de pe nava interpelată.

În prima noapte de escortă au dormit pe apucate. Ericson și Ferraby, Bennett și Lockhart, împărțiți în două carturi, au făcut de serviciu alternativ cîte patru ore, urmate de patru ore de repaus. Asemenea schimburi îi epuiza fizic și moral ; abia coborau să doarmă și se și sculau să se îmbrace după un prea scurt timp petrecut la orizontală. Vremea nu era deloc bună și *Compass Rose* nu constituia un bun loc de odihnă în acest scurt timp liber. Se stîrnise vînt și, odată cu el, se agita și marea Irlandei. Cu o promptitudine deplorabilă, nava rula și sălta ca și cum ar fi fost plătită pentru a se comporta astfel. În tumultul de pe punți somnul era imposibil, chiar și pentru oamenii morți de oboseală.

Pe lîngă toate acestea, la ora 2 din noapte, un avion, zburînd la altitudine joasă pe deasupra convoiului, îi precipită inutil pe toți oamenii la posturile de luptă. Unul dintre vase, din coada convoiului, încheiat de *Compass Rose*, trebuia să fie readus mereu în contact cu restul. Mersul general era de o încetineală descurajatoare. Farul de la Chicken Rock, la capătul de sud al Insulei Man, le-a servit de reper pe o perioadă atît de lungă încît credeau că nu-l vor mai depăși niciodată ca să pătrundă în fine în largul mării. Dacă prima noapte, cînd nu-i amenința nici un inamic și erau confruntați doar cu cîteva incidente banale, era atît de penibilă, ce vor avea oare de suportat cînd avea să înceapă marea încercare ?

Nici în acea noapte și nici în cele șaptesprezece zile următoare de călătorie nu au primit răspuns la întrebare. Dealtminteri curînd încetară să se mai gîndească la ea ; erau și așa destule alte probleme care îi preocupau, chiar în desfășurarea normală a călătoriei.

A doua zi realizară un progres mai simțitor : înaintau spre nord-vest, între Scoția și Irlanda de nord. La căderea serii zăreau pentru ultima dată uscatul, înălțimile Mull of Kyntyre spălate de ploi, și cele de pe Islay, departe spre nord. Apoi se îndreptară spre vest, spre largul mării și biciuirile vîntului : începea adevăratul larg al mării, și, ca bun sosit, li se semnală prezența submarinelor în imediata vecinătate.

Dar nu le întîlniră ; fără îndoială, preferau și ele să rămînă în imersiune, pentru a se feri de furiile timpului rău, căci acesta era acum cel mai înverșunat inamic. Timp de opt zile, aflați în centrul unei furtuni în vest, au parcurs abia cinci sute de mile, striviți parcă de greutatea rafalelor de vînt ce păreau că au ceva personal de împărțit cu ei. Convoiul se răspîndi pe mai mult de cincizeci de mile pătrate, navele de escortă pierdură aproape orice contact, era imposibil să fie menținută o „viteză a convoiului", navele erau dispersate, fiecare căuta s-o scoată la capăt cum putea, în fața furiei înspăimîntătoare a monstruosului Atlantic. Navele mari de la avangardă nu erau capabile de a guverna, dar căutau să păstreze o oarecare ordine. Iar cele mici rătăceau departe în urmă, luînd pieptiș, fără să vrea, tăria uraganului, deseori obligate să se abată de la rută pentru a nu fi distruse de furtună. În a opta zi, *Viperous*, care trecuse prin momente teribile și pierduse chiar doi oameni din echipaj, semnală : „Convoiul să fie dispersat, urmați rute individuale". În situația respectivă, asemenea dispoziție avea o oarecare doză de ironie, dar nimeni nu era în stare s-o aprecieze.

Navele de escortă se adunară : *Viperous* cu avarii la suprastructura comenzii, corveta *Sorrel* cu una din bărcile de salvare pierdută, *Compass Rose* intactă, dar rulînd îngrozitor, șalutierul comportîndu-se mai bine, iar remor-

cherul executînd sărituri grotești și isterice ca să nu piardă contactul. Aveau întîlnire cu un alt convoi, venind din direcție contrară, cu misiunea să-l aducă în Europa ; pînă la sfîrșit, reușiră să-l găsească. În această sălbăticie de vînt și ploi, cu vizibilitate permanentă de cel mult 500 metri, au reușit să-l întîlnească ; era o ispravă de mare îndemînare de navigație, al cărui merit revenea lui *Viperous*. În ciuda anilor săi de experiență, Ericson contempla puntea de comandă a acestuia, oscilînd cu 60 de grade, și se întreba cu stupoare și admirație cum naiba reușise comandantul lui această performanță. În condițiile respective, determinarea poziției devenea aproape imposibilă, și totuși se reușise și chiar cu o precizie ca în cursul unor manevre navale pe vreme calmă.

Drumul de întoarcere acasă îl străbătură escortînd un convoi de treizeci de nave diferite care pînă la întîlnire avuseseră vreme bună și reușiseră să se mențină într-o oarecare formație. Dar odată prinse sub vîntul furios, situația se schimbă. În plus, o nouă alertă de submarine, care îi obliga să se abată din drum, prelungi cu două zile călătoria. La bordul lui *Compass Rose* condițiile erau de nedescris : rula îngrozitor, făcînd, cu răutate, imposibilă orice tentativă de odihnă. Pregătirea meselor era imposibilă, deși mai aveau încă provizii de carne proaspătă și legume ; la cele trei mese zilnice menu-ul a fost compus din ceai și conserve de carne, timp de aproape două săptămîni. Totul era umed : un val pătrunsese printr-o ventilație și inundase careul ofițerilor ; puntea echipajului era un iad plin de efecte îmbibate de apă, de diverse obiecte care li se încurcau printre picioare, de vomitări. Și se auzeau fără întrerupere vaietele, gemetele surde ale bietei nave încleștată cu marea monstruoasă. Pierdeau aproape speranța de a ajunge la un liman. *Compass Rose*

era prada unei furtuni care putea s-o înghită cu totul, s-o scuture pînă la dizlocarea ultimului nit, a unei furtuni formidabile de care nu scăpau decît cînd ajungeau la protecţia uscatului. În derivă pe acest ocean blestemat, *Compass Rose* părea condamnată la rătăcire pe vecie.

Disperat de încercările prin care treceau toţi, Bennett îşi exprima sentimentele cu o sinceritate stăruitoare. Era acum cel mai vorbăreţ din careu, se văita cu o proastă dispoziţie care nu-i ascundea temerile : „navă blestemată", „convoi puturos", „a dracului de vreme îngrozitoare" erau temele văicărelilor tragice pe care i le inspirau continuu teroarea şi panica de care era stăpînit. La fel ca ceilalţi, nici el nu întîlnise încă o asemenea vreme şi nu-şi putuse închipui că există aşa ceva. Se pricepea suficient la nave pentru a-şi da seama că biata *Compass Rose* era confruntată cu o încercare teribilă, dar nu era destul de competent ca să realizeze că totuşi construcţia ei era în stare să facă faţă. Bennett tremura pentru viaţa lui şi, firesc, frica îl împingea la mînie. Se făcu ridicol încăpăţînîndu-se să execute relevmentul poziţiei, încît comandantul îi smulse sextantul din mînă, spunîndu-i :

— Lasă-l, o să mă ocup eu însumi ; aceasta a înveninat şi mai mult situaţia.

Bennett ar fi putut să devină util făcînd ordine în cazarma echipajului, dar era prea comod. Ar fi putut să organizeze prepararea cel puţin a unei mese calde în fiecare zi, chiar alcătuită din conserve. Soba bucătăriei era neutilizabilă totuşi, cu puţină ingeniozitate, s-ar fi putut aranja ceva în compartimentul maşinilor. Dar şi aceasta îi cerea, după părerea lui, prea mult efort. Prefera să-i suduie pe alţii, şi să se eschiveze sub tot felul de pretexte.

„Mă agit destul, gîndea el, sînt și alte mijloace de a cîștiga războiul". Apoi, toate cereau atîta oboseală ! Reușea din timp în timp să tragă un pui de somn, punîndu-l pe Lockhart să-l înlocuiască în timpul cartului. Altminteri nu s-ar fi putut ține pe picioare.

Lockhart era teribil de obosit, aproape epuizat, trupul lui subțire și fragil suporta foarte greu frigul ; nu era obișnuit să stea de veghe și în alertă cînd nervii aveau neapărată nevoie de repaus și tot timpul avea parte de un frig aspru și de lipsă de somn. Bennett se eschiva de la cart, petrecînd cea mai mare parte a timpului în cabina asdicului, el însă nu putea proceda la fel. Petrecea patru ore sus pe comandă, patru ore libere jos în cabină, alternate timp de șaisprezece zile în șir. Orele pe puntea de comandă îl aduceau în stare de tensiune insuportabilă, trupul și vederea ajungîndu-i la limita forțelor. Iar cînd cobora scara la sfîrșitul cartului nu îl aștepta nici o destindere. În mizeria băltoacelor de apă din careu, cu mobilele adunate într-un colț, înghițea ceai și carne conservată ; apoi se forța să doarmă, încolăcit în cușetă, scuturat de ruliu, sub becul continuu aprins pentru caz de alertă, obsedat de gîndul că, peste cîteva ore, trebuie să înfrunte din nou furtuna și marea. Cînd își relua locul de veghe în furtuna ce-i biciuia figura și aproape că-i sfîșia hainele, cu *Compass Rose* balansîndu-i-se sub picioare ca și cum întregul univers ar fi fost beat, își simțea trupul golit de orice instincte.

Nu va putea uita niciodată una din acele nopți, spre sfîrșitul călătoriei : vîntul tocmai vira spre nord, uraganul se înverșuna. O hulă gigantică se abătu din travers asupra lor. *Compass Rose* urca pe val cu viteza unui ascensor, se balansa un moment pe creastă și recădea greu între valuri, plecîndu-se periculos. Uneori valul

următor o ridica și el, aruncînd-o din nou, înainte de a fi avut timp să-și revie : era un moment cînd inima începea să tremure. Tone zdravene de apă se abăteau cu zgomot de tunet asupra punții de comandă, și a celei superioare, răspîndind o rafală de stropi de apă pe care vîntul îi arunca brutal în figură. Furtuna se desfășura cu zgomot înfiorător, lovea surd în coca navei, vîntul urla din întuneric cu implacabilă voință de a îngrozi. Împrejur, un deșert de apă a cărui lividitate cenușie era, ici și colo, brăzdată de spuma alburie a valurilor ; mai departe, ca un zid îngrozitor, oroarea și haosul tenebrelor nopții.

Bennett moțăia la adăpost ; spijinit de colțul balustradei comenzii, Lockhart urmărea prin lentilele brumate ale binoclului singurul cargou a cărui poziție o mai distingea. Umezeala și frigul îl pătrunseseră pînă la oase. La fiecare pas picioarele plescăiau în apa înghețată din cizmele inundate. Pe figură îi șiroia apă și sarea ei îi ardea ochii și buzele. Nu era prea supărat că Bennett părăsise postul, lăsîndu-i pe cap toată treaba. Era atît de dezgustat de acest șef care fugea de răspundere în asemenea momente și se simțea atît de detașat de lume, că nu mai dădea atenție faptului. Pentru el universul se rezuma acum la tempestă și la o pată din partea de sub vînt a navei *Compass Rose :* pata era o navă pe care avea datoria să n-o lase să se rătăcească și în acest scop, ore în șir, el menținu *Compass Rose* la post, modificînd regimul motoarelor, apropiindu-se cînd pata se estompa, reluînd distanța deîndată ce pata se mărea prea mult. Din această încordare a fost smuls de cineva care-l împingea cu cotul ; se întoarse și observă în întuneric o figură alăturată.

— Cine ești ? întrebă el, convins că nu putea fi decît Bennett.

— Șeful de echipaj, sir, răspunse o voce.

— Ce-i cu dumneata ? Ai venit să te distrezi ?

— Să iau niţeluș aer.

Ca să se poată auzi, trebuiau să strige : vîntul le smulgea cuvintele de pe buze și le azvîrlea departe în noapte.

— V-am adus o ceaşcă de ceai, sir, zise Tallow. Și în timp ce Lockhart îi mulţumea călduros, adăugă :

— I-am pus și un strop de rom.

Ceai cu rom... Se aplecă să se adăpostească de balustradă. Prima înghiţitură. i se păru a fi de foc și decise că era cea mai minunată băutură pe care o gustase vreodată. Îl cuprinse o emoţie profundă : Tallow se ostenise să prepare ceai la ora două din noapte, îi adăugase un păhărel de rom din raţia lui personală și reușise turul de forţă de a ajunge pînă la comandă fără să-l verse. Nu putea distinge în întuneric figura lui Tallow dar înţelegea bunele sentimente ale atenţiei lui, tot atît de reconfortante ca și băutura.

— Mulţumesc, spuse Lockhart, după ce termină ; mi-a prins nespus de bine.

Reluă binoclul, constată că *Compass Rose* se afla la post și profită pentru a se mai destinde.

— Care-i situaţia jos în cabine ?

— Dramatică, sir. Nici nu se poate mai rea ; va fi necesară o săptămînă ca să ne revenim în fire.

— Nu cred că va fi nevoie chiar de atît timp, răspunse Lockhart, deși nu prea sigur de ce spunea. Peste două sau trei zile vom fi la adăpost.

— Și aste două zile sînt prea mult, după părerea mea, sir ; este o adevărată urgie. Mulţi dintre oamenii echipajului regretă că nu s-au angajat în infanterie.

Au continuat să stea de vorbă pînă la sfîrșitul cartului, strigînd ca să se înțeleagă în urletele tempestei. Lockhart era bucuros de această tovărășie caldă, scînteie de prietenie în mijlocul asaltului forțelor dezlănțuite. Dacă Atlanticul îi va înfrunta și mai departe la fel, va mai fi multă nevoie de asemenea comuniune sufletească.

Ferraby se afla fizic într-o stare mai rea decît toți. Deși teribil de chinuit de răul de mare aproape tot timpul călătoriei, nu se declara totuși învins. Cînd îi venea rîndul să preia cartul urca penibil, cu figura cenușie, pînă la capătul scării și, de bine de rău, suporta cele patru ore pe comandă. După care cobora treptele și se forța să mănînce, dar îi era din nou rău și zăcea pe cușetă, sperînd cu îndîrjire ca somnul să acopere vuietul tempestei și să-i aline suferințele. Dar somnul nu venea și nu ațipea nici o clipă cînd nu era de cart. Erau clipele cele mai teribile, cînd îl asaltau îndoieli la gîndul că nu-și va putea continua meseria aleasă ; se simțea cu conștiința împovărată, ca un vinovat.

Obsesia neputinței deveni pînă la sfîrșit intolerabilă, mai ales în timpul carturilor de noapte, cînd relua veghea după cel mult o oră de somn, petrecută încovrigat pe cușetă, în atmosfera asfixiantă a cabinei. Încălța cizmele, îmbrăca scurta îmblănită, ascultînd mugetul tempestei, sunetul revărsărilor de apă lovind flancurile navei și punțile, apoi urca încet scara, mort încă de pe acum de oboseală, îngrozit la gîndul de a înfrunta din nou vîntul și torturile care-l așteptau pe comandă, cu privirea spre strîmta bucată de cer negru de deasupra tambuchiului, cu speranța că poate furtuna se potolise. Era complet conștient și cu dorința de a rezista pînă la sfîrșitul cartului care începea, al celui care va urma și al celor ce-l

așteptau pînă la sosirea în port. Într-o noapte se opri la jumătatea scării și îl podidi plînsul. „Mavis", murmură el, ca și cum soția i-ar fi putut răspunde de undeva.

Suporta supliciul curajos, în tăcere. Figura palidă cerea doar o singură îndurare, aceea de a i se ignora suferințele. Refuza să se dea bătut, căci a lipsi de la cart și a-și mărturisi slăbiciunea ar fi fost mai crud pentru el decît răul de mare, epuizarea, furtuna, ploaia și furia elementelor dezlănțuite. Orice mijloc de eschivare echivala cu o rușine, nu exista deci posibilitate de scăpare.

Comandantul le susținea tuturora moralul. Nu se limita să preia cartul chiar la ora fixată, ci ignora repausul și somnul cînd nu era de serviciu. Trebuia să dirijeze totul, să țină în mînă întreaga navă. Supraveghea executarea semnalelor optice, determina poziția vasului, ținea legătură cu partea de convoi a cărui protecție o asigura, utiliza vechea sa experiență în problemele mării pentru a face față pe cît posibil încercării la care era supusă *Compass Rose*... Pildă monumentală de energie, lupta pieptiș, cu îndrăzneală inflexibilă. Prezența siluetei sale înalte, neclintită, într-un colț al comenzii, era indispensabilă tuturora. Era conștient că enormul său calm îi îmbărbăta pe toți și dădea exemplu fără rezerve, cu toate că ajunsese la un total fantastic de ore nedormite.

Nu-și amintea să fi ajuns vreodată la asemenea sfîrșeală și, cu toată oboseala, Ericson își dădea seama că nu atinsese culmea efortului, că trebuia să mai aibă rezerve... Acesta era rolul său de comandant, prețul prestigiului său, al respectului pe care-l inspira, al încrederii ce i se datora. Își impunea să facă față lipsei de experiență a ofițerilor, nemaipomenitei vremi rele, insuficienței spațiului pe navă, să reziste tuturor adversităților. În-

frunta evenimentele și prelua responsabilitățile cu energie neobosită. Era un om de meserie, singurul printre novicii care poate mai tîrziu aveau să devină ajutoare utile, dar pe care deocamdată nu prea putea conta. Pe mare omul de meserie sfîrșește totdeauna prin a găsi în el însuși adevărata recompensă. Iar Ericson era într-adevăr un om de meserie ! I se încredințase o sarcină, nu avea de ales.

La sfîrșitul călătoriei toți îl admirau : rezistent, calm, răbdător, demn de toată încrederea. Făcea parte din categoria de șefi sub ale căror ordine îți place să muncești ; pentru *Compass Rose*, care înfrunta cu vitejie loviturile mării crude, era o binecuvîntare să se afle în mîinile lui.

Orice călătorie pe mare sfîrșește cu reîntoarcerea, cu excepția navelor scufundate ; deci și această călătorie a luat sfîrșit. Într-o după-amiază, în a șaisprezecea zi, orizontul încetă a mai fi o simplă linie ; apărură contururi. Sub cerul palid cenușiu o umbră neagră avertiza că uscatul devenise vizibil. Brusc, apărură munții Scoției ; parcă le urau bun sosit ; ruliul se micșoră deîndată ce coasta nordică îi apără de vînt. Puțin înainte de căderea nopții pătrunseră în ape calme și se grăbiră să intre în portul primitor, care le făgăduia pace și odihnă. La început nici nu le venea a crede că se sfîrșiseră necazurile și că nava lor putea deveni din nou caldă și uscată ; era greu să mai creadă într-o relaxare care le fusese refuzată atîta vreme. Se temeau că totul era o iluzie, o amăgire, că Marea Irlandei îi ducea din nou în larg, la o nouă rundă de bătălii istovitoare. Înduraseră atîtea încît nu mai credeau că au ajuns la liman.

Astfel se termină prima lor călătorie. Încercarea fusese dură, îngrozitoare, cu atît mai îngrozitoare cu cît exista

pericolul submarinelor care nu încetase să-i obsedeze și despre care se întrebau cu neliniște cum să le înfrunte în cazul angajării unei lupte. Acum nu se mai gîndeau la cele întîmplate ; noaptea, cînd *Compass Rose* se alătură vasului petrolier de aprovizionare, după șaisprezece zile de supratensiune, toți erau epuizați, nu mai doreau decît un somn adînc și fără vise.

După toate aparențele *Compass Rose* urma să aibă baza permanentă la Liverpool și acolo ea se încadră în forțele de escortă ce se formau treptat. Centrul de activitate navală era la Gladston Dock, în aval pe fluviu și departe de oraș : o înghesuială de distrugătoare, escortoare și corvete care acum părăseau șantierele în număr din ce în ce mai mare. Pădurea de catarge, echipele de lucrători, barăcile și magaziile puse la dispoziția navelor dovedeau forța crescîndă a escortelor, contrabalansată însă de sporirea regulată a numărului convoaielor, care nu păstra cadența cu construcțiile navale. Era limpede că siguranța navelor comerciale va mai fi amenințată pe o perioadă încă lungă de timp. Printre corvetele care soseau la Liverpool apăru și *Sorrel*. Corveta întîrziase la Ardnacraish din cauza unei divergențe cu amiralul și nu renunțase la punctul ei de vedere, așa că se alătură navei surori *Compass Rose* abia după ce aceasta executase două escorte de convoi.

3

Fără să-și dea seama de ce, Ericson nu era prea încîntat că *Compass Rose* avea baza la Liverpool. Teoretic ar fi trebuit să fie mulțumit : la întoarcerea convoiului escortat Grace era foarte aproape și-l aștepta tricotînd în

mica lor locuință de dincolo de fluviu ; dar era indiscutabil o ocazie de a fi sustras de la preocupările sale, într-un moment cînd dorea să-și concentreze întreaga atenție asupra navei, ceea ce, fără să-și dea seama, îl contraria. Se angajase fără rezerve la o muncă penibilă și absorbantă și o altă legătură nu mai puțin indiscutabilă îi amintea că undeva îl aștepta un repaus agreabil. Ericson nu își mărturisea că perspectiva era nedorită și niciodată nu ar fi lăsat-o pe Grace să-i cunoască starea de spirit. Cert era însă că prefera să locuiască la bord, așa că se simțea oarecum iritat cînd trebuia să găsească scuze ca să rămînă uneori acolo.

Dimpotrivă, o situație similară îl încînta pe Tallow. Și el avea locuința la Birkenhead, tot pe celălalt mal, visavis de Gladston Dock și nu ezita între confortul relativ de pe *Compass Rose* și cel de la nr. 29 de pe Dock Road. Tallow împărțea locuința cu sora sa Gladys, văduva unui factor poștal decedat cu patru sau cinci ani în urmă, care ținea gospodăria. Cînd venea în permisie era sigur că își va găsi camera pregătită și o primire caldă. Gladys Bell, pentru a-și rotunji pensia modestă, lucra la un birou din Liverpool. În vîrstă de cam patruzeci de ani, nu era drăguță, avea însă o figură blîndă, apropiată și se înțelegea de minune cu fratele ei. Acesta sperase că se va remărita, deși își dădea seama ce ar fi pierdut în cazul acesta. Cum ea nu manifesta asemenea intenție, încetă și el să se mai preocupe. Dacă se complăcea într-o văduvie onestă, nici Tallow nu avea nimic de pierdut.

Chiar a doua noapte de la sosirea în port, Tallow merse acasă și intră în mica bucătărie luminată cu gaz aerian, emițînd acel „Am sosit, Gladys" care îi servea de salut la fiecare revenire. Surpriza îi lumină femeii întreaga figură, căci Gladys nu-l mai văzuse de vreo șase luni.

— Bob ! De unde ai picat, băiete ?

— Sîntem momentan aici, răspunse Tallow, la portul nostru de bază ; nici nu putea fi mai bine ales.

— E tare drăguț din partea ta, răspunse ea și gîndul îi alergă la cămară, întrebîndu-se ce bunătăți îi putea oferi pentru prima seară petrecută acasă.

— Ai luat ceaiul de seară ?

— Ceaiul de seară ? ripostă el cu dispreț. Ai mai pomenit tu să iau ceaiul de seară la bord cînd n-am decît să traversez fluviul ca să mă delectez cu produsele bucătăriei tale ?

Din spatele lui Tallow, din pragul ușii, se auzi o tuse ezitantă.

— Ah, spuse el, cu un aer încurcat, am adus și un camarad. Glad : șeful mecanic Watts, camarad de bord.

— Intrați în camera din față, zise ea, după prezentările de rigoare ; bucătăria nu este făcută pentru vizite.

Aprinse gazul într-o cameră cu mobile, înghesuite, care se lumină ca un decor de teatru la începutul piesei. Era cea mai frumoasă cameră din vechea casă, totdeauna bine întreținută, cu dragoste : o masă în patru colțuri din acaju sta solid în mijloc, înconjurată cu fotolii cam scîrțiitoare, dar confortabile ; multe bibelouri, amintiri aduse de Tallow de la Gibraltar, Hong Kong, Alexandria, erau răspîndite prin cameră, iar perdelele croșetate dădeau încăperii o elegantă intimitate, deși o cam întunecau. De deasupra sobei cămin, Tom Bell, factorul poștal, îi privea cu un aer impozant, ca și cum ar fi fost gata să le distribuie scrisori recomandate.

Gladys surîse celor doi bărbați, foarte eleganți : vestoane imaculate cu galoane de aur, dunga pantalonilor ca o lamă de cuțit. Încă o dată, ea se întrebă cum de

reușeau să-și păstreze lucrurile într-o stare atît de arătoasă, în spațiul înghesuit de la bord.

— Cum merge nava cea nouă ?

Cei doi schimbară o privire între ei și Tallow răspunse :

— Mi-e teamă că nu va ajunge să îmbătrînească.

Watts începu să rîdă, scărpinîndu-și capul chel :

— Cam așa ceva, doamnă Bell. Vă pot spune că am făcut o strașnică călătorie.

— A fost vreme rea ?

— O vreme cum n-am mai văzut niciodată, răspunse Tallow. Ne-am zbătut ca... ca... ; caută un termen de comparație convenabil și nu-l găsi. Îți amintești de scrisoarea în care îți spuneam cît de mică este nava ? Ei bine, nu mărturisisem decît jumătate de adevăr. Am stat aproape tot timpul înghesuiți la verticală.

— Și submarinele ?

— Submarine, pot spune că eram chiar noi, zise Watts, luînd imediat parte la conversație, contrar obiceiurilor sale, dar încurajat de atmosfera caldă. Aș putea spune că, de la început pînă la sfîrșit, n-am scos capul de sub apă. Este o nouă armă secretă : corveta care înoată pe sub apă.

Gladys își exprimă uimirea :

— N-am auzit niciodată așa ceva... Dar desigur că aveți mare nevoie de o leacă de repaus.

— Mai degrabă de un pahar de bere, ripostă Tallow. Ce zici, Glad ? Ai ceva în cămară ?

— Nu m-am așteptat să sosești, Bob, zise ea. Ce ar fi să vă repeziți pînă la „Cele trei butoaie", în timp ce vă pregătesc ceaiul de seară ?

— Ce spui ? îl întrebă Tallow pe Watts.

— Îmi convine de minune.

— Doar o jumătate de oră, adăugă Gladys, nici un minut mai mult ; altminteri tot ce prepar nu va mai fi bun de nimic.

— Ce ne pregăteşti ?

— Nu fii aşa curios.

Îşi luară amîndoi şepcile şi se îndreptară spre uşă, ca doi ştrengari care se pregătesc să tragă chiulul de la şcoală fără să se observe. Amuzată, Gladys îi privi plecînd.

— Ah, băieţii ăştia... Dar îi înţelegea.

Merse în bucătărie şi se apucă repede de pregătiri, fericită să-i primească cît mai bine la întoarcere.

Nu peste mult timp, în camera călduţă, lîngă un foc zdravăn, vor petrece împreună cîteva momente plăcute. Cei doi bărbaţi vor povesti despre ultima lor călătorie şi despre altele din trecut ; ea îi va asculta, intervenind din cînd în cînd cu cîte un cuvînt. Pentru ea *Compass Rose* nu reprezenta mare lucru şi dacă îşi va spune pe faţă părerea, ei se vor grăbi fără îndoială să laude nava.

— Ah, bărbaţii ăştia... Totuşi era bucuroasă să fie cu ei, bucuroasă că se vor odihni după teribilele lor aventuri.

Îndată după întoarcerea din prima călătorie, Ericson ceru un ofiţer în plus la bord ; serviciul era mult prea greu. Un secund şi doi locotenenţi nu erau suficienţi, fără a mai pune la socoteală un caz de boală sau accident, al căror risc era permanent. Susţinu cu îndemînare cererea, mai întîi în faţa unui îngîmfat ofiţer de stat major care confunda corvetele cu anumite nave de apărare a coastei, apoi îşi aşternu argumentele într-un raport către Amiralitate. Documentul a avut efect, căci trei săptămîni mai tîrziu, mai marii problemelor maritime îi dădură satisfacţie, numindu-l pe aspirantul Morell, care urma să se prezinte imediat ca „ofiţer de cart suplimentar".

Noul locotenent abia terminase cursul unui centru de instrucție și se prezentă, însoțit de un bagaj voluminos, cu înfățișarea unui tînăr fante atît de perfect corect încît te întrebai cum de binevoia să onoreze cu prezența lui o navă atît de rudimentară ca o corvetă. În timp de pace fusese tînăr avocat pledant și în contrast cu Londra de boemi în care trăise și lucrase Lockhart, acesta și-l închipuia îmbrăcat numai cu jachetă și pantaloni reiați, părăsind biroul de pe Lincoln's Inn pentru a lua parte la un dejun ceremonios de la Savoy sau, mai tîrziu seara, în frac, însoțindu-le pe cele mai timide debutante ale sezonului la Ciro's sau Embassy. Era imperturbabil, de o curtoazie extremă, își supraveghea orice gest. Uniforma nouă și bine croită ar fi fost mai la locul ei într-un salon diplomatic decît în careul auster și gol de pe *Compass Rose*. Pe scurt, Morell constituia un reproș viu al celor ce-și exteriorizează ușor emoțiile ; fără îndoială, își făcuse studiile la aristocraticul colegiu de la Winchester.

Slabă speranță că se va acomoda cu Bennett ; chiar la prima cină luată la bord, Lockhart fu încîntat de expresia de surpriză cu care-l privea pe secund cînd acesta, după ce își înfipse un colț al șervetului sub bărbie, salută în felul său obișnuit sosirea „snorkers"-urilor și se repezi să înfulece acest fel de mîncare puțin delicat. Morell se abținu de la comentarii, dar era vizibil că scena îl impresionase. Mai tîrziu, cînd se afla numai cu Lockhart în careu, îi spuse inexpresiv :

— După cîte înțeleg, secundul provine dintr-unul din dominioanele noastre.

— Din Australia, răspunse Lockhart cu același ton.

— Ah, am mai întîlnit unul sau doi australieni, totdeauna victime ale unor șmecheri. Imposibil să-i convingi

că la Londra riscau să aibă de a face cu oameni mai subtili decît ei.

— Surprinzător, sînt foarte numeroși cei ce fac o asemenea eroare.

— Nu-i nimic surprinzător, reluă Morell după cîteva secunde de gîndire, dar totuși inexplicabil... Apropo, se servesc des acei cîrnați conservați ?

— Foarte des.

După o nouă gîndire, Morell spuse :

— Chiar dacă războiul va fi scurt, mi se va părea lung...

Era singura observație care putea fi interpretată ca un fel de critică. Dar cu toată rezerva sa, Morell ajunse chiar în aceeași după amiază la conflict cu Bennett. După terminarea lucrului, se apropie de Lockhart întrebîndu-l cu oarecare ceremonie :

— Secundul a folosit o expresie cu totul nouă pentru mine ; v-aș ruga să mi-o explicați.

Cu aceeași gravitate, Lockhart îi răspunse :

— De ce expresie este vorba ?

— A spus : „Nu face pe grozavu cu mine". Mărturisesc că n-am mai auzit așa ceva.

— Despre ce discutați ?

— Vorbeam despre modul cel mai eficace pentru a demonta bara de aprindere a asdicului. Este acesta un termen prea tehnic pentru dumneavoastră ?

— Nu, răspunse Lockhart, dar e sigur că pentru Bennett este. Are o pregătire destul de rudimentară.

— Foarte probabil. Revenind la expresia „Nu face pe grozavu"...

— Aceasta înseamnă, fără îndoială, că i-ai corectat unele greșeli prea pe față.

— Cu greu aș fi putut găsi forma diplomatică, răspunse Morell, surîzînd pentru prima dată.

— Sau poate ai folosit prea multă diplomație.

— Asta-i culmea ! suspină Morell. Să ai de a face cu Scylla și Charybda în apele Atlanticului ! Poate că ar trebui să explic la ce fac aluzie ? era...

— Te rog, „nu face pe grozavu“, spuse Lockhart, imitînd perfect accentul lui Bennett.

— Aa, acum am înțeles ! exclamă Morell.

Rîseră împreună. Lockhart era încîntat de sosirea lui Morell printre ei : prevedea că va deveni mai plăcută atmosfera careului, care avea mare nevoie de așa ceva.

Curînd și Lockhart avu o ciocnire cu Bennett. Un recent ordin al Amiralității hotăra că locotenenții în vîrstă de peste 28 de ani, cu trei luni de navigație pe mare la activ, puteau deveni candidați la un al doilea galon dacă obțineau recomandarea din partea ofițerilor comandanți. Cînd, în termenul cuvenit, Lockhart încercă pe calea obișnuită, adică solicitîndu-l pe Bennett, să folosească împrejurarea, întîlni la acesta un astfel de baraj de dispreț și batjocură încît cu greu se reținu să nu-și iasă din fire.

— La naiba, locotenentule, spuse Bennett, ai cam luat-o razna. Cine o să te recomande la înaintare, după numai două convoiaie ?

— Cred că comandantul va fi de acord, răspunse calm Lockhart. Corespund prevederilor și ca vîrstă și ca stagiu pe mare.

— Aha, vrei să-mi iei locul ?

Lockhart nu răspunse.

— Nu, nu sînt de acord, urmă Bennett după o pauză. Pentru nimic în lume. Tamburina cu degetele foaia de hîrtie pe care Lockhart își așternuse cererea în limbajul oficial. Nu semnez drăcia asta, spuse arțăgos. E prea devreme, mai așteaptă.

— Aș vrea să supuneți cererea comandantului, spuse cu dîrzenie Lockhart.

— Nici nu mă gîndesc.

— Nu puteți refuza.

— Fac ce vreau, izbucni Bennett. Abia ați îmbrăcat uniforma și, voi ageamiii, vă și înfingeți la înaintare. Cred că următoarea cerere va fi a lui Ferraby, care vrea și el să-mi ia locul.

— Fiecare la rîndul său, ripostă Lockhart, cererea este conformă ordinului Amiralității. Vă opuneți ?

Bennett încercă să tergiverseze ; nu avea dreptul să rețină cererea, dar încerca să se comporte cît mai dezagreabil. Așa că spuse :

— O să văd, nu este nici o grabă.

— Aș dori să ajungă la Amiralitate înainte de a porni din nou pe mare.

— Ești așa de sigur că te va recomanda comandantul ? spuse Bennett batjocoritor. Fiindcă l-ai lingușit ?

— Nu mai mult ca dumneata, îi tăie scurt Lockhart.

Fără a ajunge la un rezultat, disputa continuă pe același ton pînă cînd, cu vădită lipsă de chef, Bennett se declară de acord să înainteze cererea. Pînă la sfîrșit, cu recomandarea lui Ericson, Lockhart a fost înaintat. După care, ironic, Bennett nu-l mai scotea din „*căpitanul Lockhart*". Dar aceasta nu mai avea importanță pentru Lockhart ; era un pas mai departe pe calea aleasă de el, cale care acum începea să i se profileze tot mai limpede.

4

Următoarele cîteva convoaie păstrară tipicul inițial. *Viperous* continua a îndeplini răspunderea de comandant al escortei, dar le-a fost adăugată ca întărire *Sorrel*, cor-

veta soră. Nu întîlniră însă deloc inamicul. Submarinele erau totuși la pîndă, alte convoaie le întîlniseră, dar deocamdată ei se bucurau de noroc. În jurnalul de bord nu se înregistrau decît observații meteorologice ; căci în această privință *Compass Rose* a fost destul de supusă la încercări : în nici un anotimp Atlanticul nu renunța la violențe.

Zilele mai lungi de primăvară și apoi de vară erau oarecum mai liniștite. Cu toate salturile nebunești ale lui *Compass Rose*, carturile erau mai puțin obositoare : ziua era împărțită în trei schimburi, Bennett și Lockhart fiecare singur, iar Ferraby și Morell împreună în cel de al treilea. Așa că cele patru ore de serviciu erau urmate de opt ore de repaus, ceea ce le permitea să se reîntoarcă în formă mai bună la cart. Noua organizare se dovedi atît de avantajoasă încît nu înțelegeau de ce nu o aplicaseră mai devreme. Îi convenea și lui Ericson fiindcă acum dormea o mai mare parte din zi, pentru a fi la dispoziție în orice moment al nopții. Comportarea lui Bennett se dovedea mai satisfăcătoare, cît timp nu apărea un incident neprevăzut, apoi avea deplină încredere în Lockhart care nu ezita să-l cheme de îndată ce se ivea vreo dificultate. Cît despre Morell și Ferraby, formau totuși două perechi de ochi și de mîini, relativ sigure. Nici nu se putea ca Ericson să pretindă mai mult de la o asemenea echipă de amatori.

Totuși, fie că inamicul era aproape sau departe, nopțile continuau să fie apăsătoare și îi menținеau perpetuu în stare de alertă. La apusul soarelui se dădea cu sifleea „întunecați nava" și din acel moment pe navele convoiului și escortei dispărea orice rază de lumină. O cît de mică licărire putea atrage atenția unui submarin care, altminteri, n-ar fi bănuit prezența navelor. Pentru echipaj, momentul aplicării camuflajului lua totdeauna semnifica-

ția unui eveniment. În cursul zilei se suna deseori alarmă submarină și, cum alte convoaie aveau de a face cu ele, era firesc ca mai curînd sau mai tîrziu să le vină rîndul și lor. Incertitudinea devenea gravă odată cu căderea nopții, fiindcă se mărea pericolul unei întîlniri neprevăzute ; poate că inamicul adulmeca atmosfera la cîteva mile depărtare, poate că o torpilă și pornise spre ei și urma o explozie aproape de ei sau chiar în măruntaiele lui *Compass Rose*. Așa că se acopereau cu perdele negre toate intrările, se reduceau toate luminile în interioare, se stingea plita bucătăriei. Navigînd prin seara rece către o linie de orizont confundată cu cerul, *Compass Rose* devenea o umbră indistinctă, în comunicare cu alte umbre, pe care avea sarcina să nu le piardă din vedere. Pe vizibilitate proastă și noapte fără lună, a păstra poziția față de convoi, alunecînd prin întunericul adînc, cerea o asemenea concentrare de voință, o asemenea tensiune a simțurilor vizuale încît ieșeau extenuați și cu pleoapele clipinde de oboseală. Dar dacă pierdeau convoiul sau se îndepărtau apreciabil de poziție, puteau să se aștepte nu numai la afrontul unei critici a doua zi dimineața, dar prin breșa deschisă se putea strecura un submarin și oamenii pierduți și navele pierite le-ar fi încărcat greu conștiințele.

Manevra navei pe timpul nopții constituia o altă sursă de preocupări. Conform instrucțiunilor, navele de escortă trebuiau să navigheze în zigzag, așa că se deplasau cu viteză mai mare și reduceau pericolul de a fi torpilate. Precauția era necesară și toți erau de acord cu ea ; dar a naviga în zigzag pe întunericul de smoală al nopții și în prezența a 30 de nave de comerț în contact destul de apropiat, complica situația din cauza posibilității unei coliziuni, făcînd din obligația de a nu pierde legătura cu convoiul o operație destul de delicată, pe care nu o oglin-

deau cele cîteva rînduri din ordinul Amiralității. Cum Lockhart era în mod regulat de cart de la miezul nopții pînă la 4 dimineața, lui îi reveneau orele cele mai întunecate. Pentru a face față dificultății, el imaginâ o manevră de invenție proprie : îndepărta pe *Compass Rose* de convoi un număr anumit de minute, astfel că pentru scurt timp pierdea din vedere navele a căror pază îi era încredințată, ceea ce îl putea duce la situația de a se pomeni singur în mijlocul Atlanticului ; dar aceasta constituia doar o parte din manevră, căci executa apoi o reapropiere de convoi, pe drumul corespunzător, în același număr de minute, reluînd astfel contactul în aceeași poziție relativă.

De fapt era o operație justificată prin rezultate, dar punea la încercare nervii lui Lockhart. Într-o noapte, în timpul somnului, el avu un coșmar : *Compass Rose* nu mai regăsea convoiul în operația de reapropiere și rătăcea pe o mare de cerneală neagră. Apăreau zorile și nu se zărea nici o navă... Se întîmplă însă că după cîteva zile comandantul se urcă pe comandă tocmai cînd Lockhart se prepara să înceapă manevra de reapropiere. Cînd Ericson scrută orizontul, nu-i venea să-și creadă ochilor.

— Unde sînt navele convoiului, Lockhart, spuse el, consternat.

— Acolo, sir, răspunse Lockhart, indicînd un punct în noapte. Începem îndată zigzagul de apropiere, adăugă el, pentru a justifica vidul nesfîrșit ce se întindea în fața lor. Le vom regăsi peste exact șapte minute.

Ericson mormăi ceva, ceea ce, din partea lui, nu însemna niciodată o aprobare. Lockhart urmărea minutele, întrebîndu-se ce se va face dacă coșmarul devenea realitate. În sfîrșit, navele reapărură, negre și îndesate iar

Lockhart avu un gest de ușurare care, în întuneric, îi scăpă comandantului.

— Execuți zigzagurile după ceasornic ? întrebă Ericson.

— Da, sir.

— Atunci verifică de fiecare dată cînd modifici capul. Nu lăsa operația în grija șefului timonier, s-ar putea să facă o greșeală.

Apoi părăsi puntea fără alte observații.

Tocmai acest mod de comportare admira Lockhart la Ericson : cînd avea încredere în cineva, nu-l bătea la cap sub diferite pretexte, cu solicitudinea grijulie a unei doici. Și avea totuși toate motivele să fie îngrijorat și, în consecință, tot dreptul să pună întrebări. Dacă *Compass Rose* se rătăcea de convoi din greșeala oricărui ofițer subaltern, comandantul purta răspunderea.

Predarea cartului către Bennett era totdeauna un moment dezagreabil pentru Lockhart. După tradiție, secundul prelua primul cart de dimineață, de la orele 4 la 8. Bennett se prezenta la timp, dar Lockhart era teribil de îngrozit, după ce ținuse personal legătura cu convoiul pe tot timpul cartului, executînd zigzaguri rapide și precise, să-l vadă pe Bennett părăsind puntea de comandă și spunînd cu voce tare : „Timonier, vezi bastimentul cela ? Să mă previi îndată ce pierdem contactul !", după care se închidea în cabina asdicului. „Într-o bună zi, gîndea Lockhart, riscăm să ne pierdem cu toții, numai fiindcă lui Bennett îi este teamă de curenții de aer".

În acea perioadă nu începuse încă războiul propriu-zis, ci mai degrabă ucenicia războiului și cel mai penibil de suportat era monotonia ruliului, rareori întreruptă de cutremurul produs de un val din prova, care le otrăvea toate momentele vieții cotidiene, atît pe timp de veghe,

cît și de repaus. Abia își descleștau degetele crispate de pe balustrada punții de comandă unde suportau patru ore în șir balansarea fără încetare a navei descriind un arc de 40°, că alte necazuri îi așteptau în timpul repausului. Cînd încercau să mănînce, conținutul farfuriei li se răsturna peste genunchi ; împrejur, mobilele pîrîiau, se deplasau, se loveau între ele. În cabine, cu toate precauțiile, se izbeau de uși, de pereți, riscau, îndată ce somnul le adormea vigilența, să fie răsturnați de pe cușete peste talmeș-balmeșul de cărți, hîrtii, încălțăminte și fel de fel de alte efecte risipite de violența ruliului.

Teribil de epuizați, n-aveau parte de un repaus adevărat. Nici un obiect nu rămînea la locul lui. Mereu cădea ceva peste ei, lucrurile porneau zgomotos în derivă. Orice mișcare devenea un ritm blestemat, îi obosea. Nu reușeau să se agațe de ceva, deveneau victimele unei secunde de neatenție, învinețindu-și picioarele, umerii, rănindu-și buzele, scrîntindu-și gleznele ; situația era inerentă corvetelor pe mare. Cînd o priveau pe *Sorrel* plutind ca un dop de plută pe marea dezlănțuită, de departe li se părea că face față mai bine și îi admirau ținuta mîndră și hotărîtă. Dar văzută de aproape, realitatea era aceeași.

Una din călătoriile de escortare a convoaielor din acea vreme le-a rămas întipărită în memorie. După o călătorie la ducere de nouă zile, au luat drumul înapoi de la mijlocul Atlanticului, încredințați că vor avea parte de o traversare rapidă. Curînd și-au dat seama că se înșelau. Se dezlănțui o furtună care dispersă convoiul, obligînd fiecare navă să țină la capă timp de două zile, așteptînd acalmia. În aceste două zile, *Compass Rose* străbătu doar 18 mile în tovărășia unui mic cargou, victima unei avarii la mașini și care ceruse să nu fie abandonat.

Timp de 48 de ore *Compass Rose* execută neîncetat cercuri de cîte trei ore, în jurul acestei semiepave, înfruntînd cu încetineală de supliciu munți de apă și rulînd, rulînd tot timpul, de părea că se smulge catargul.

Au pierdut una din bărcile de salvare, smulsă de un val gigantic. Au pierdut din butoaiele de ulei amarate la pupa, dar mai ales își pierdeau răbdarea, regăsind-o însă imediat, căci numai ea putea să le ducă rezistența pînă la capăt... Cînd tempesta sfîrși prin a se autoconsuma, mai pierdură o zi pentru a regăsi restul convoiului. Călătoria a durat în total 22 de zile și la capătul ei, *Compass Rose*, tot atît de dărîmată ca și echipajul, părea a ieși dintr-un val de maree.

Pe mare, în timpul escortării convoaielor, hrana de la bord devenea repede neapetisantă, fadă. La fiecare pornire *Compass Rose* se aproviziona cu carne, pîine și legume proaspete pentru cinci zile, după care treceau la regim monoton de salamuri și conserve de tocană, galeți și ceai. Cutia de tinichea care conținea tocana purta obișnuit eticheta îmbietoare : „Dejun preparat la ferma mamei-Jameson" și Morell, de fiecare dată cînd contempla în farfurie amestecul dubios, nu uita să declare : „Voi ține minte să nu merg să dejunez vreodată la această doamnă Jameson".

Era destul ca să nu sufere de foame și cum aceste alimente neplăcute se consumau în careul care, mai devreme sau mai tîrziu, era cuprins de umezeală, nu exista pericolul ca plăcerile mesei să-i sustragă de la datorie.

Au constatat însă că și pe mare erau posibile momente de detentă, uneori chiar agreabile. Cîteodată, în timpul cartului de după amiază, nu era chiar nimic de făcut, încît se rușinau de a fi plătiți în timpul acesta. Nici un submarin nu amenința convoiul care avansa în linie per-

fectă ; soarele călduț de primăvară strălucea pe un cer senin. Navele se desfășurau într-un cortegiu impunător, lăsînd fiecare în urmă un lung siaj spumos și alb, semn al călătoriei pașnice care îi apropia de casă. Pe comandă, activitatea consta doar în înregistrarea schimbărilor de drum în timpul zigzagurilor și în a menține legătura cu nava comandant *Viperous*, în cazul cînd aceasta își termina siesta mai devreme ca de obicei. Vremea era călduță, aerul răcoros și pur. Sub picioare se simțea bătînd pulsul regulat al navei și uneori se auzea muzica unui patefon, șiruitul ușor al scurgerii unui furtun, căderea unei căldări goale, care le amintea că pe *Compass Rose* în călătorie fără incidente, se aflau aproape nouăzeci de oameni ai echipajului.

Au avut în special unele nopți de pașnic farmec, care îi răsplătea pentru o sută de ore de încordare. Ajunși în ape adăpostite, munții își profilau masele lor sumbre sub lumina lunii pline sau a stelelor strălucitoare. Alunecînd prin fața falezelor înalte, chila despica apa lăptoasă a mării, lăsînd un siaj scînteietor care se ondula în depărtare, înainte de a se pierde în reflexele lunii pe apă. Carturile se desfășurau în încîntarea brizei nocturne, care susura în jurul navei tot atît de suav ca muzica din Insula lui Prospero. Morell și Ferraby împreună, Lockhart și Wells de asemenea, împărțeau carturile depănînd amintiri și întîmplări ; cei căsătoriți evocau împreună bucuriile căminului. Dar astfel de nopți magice, fără oboseală și alarme, erau rare ; cînd aveau parte de ele, le păstrau multă vreme dulceața amintirii. În zori, Ericson urca o dată sau de două ori pe comandă și privelișteа zilei născînde, a navei învăluită în întuneric, totul i se părea atît de calm, încît aproape uita scopul călătoriei.

Alunecînd pe marea calmă, *Compass Rose* iradia liniștea unei adevărate croaziere.

În alte nopți, mai agitate și mai lungi, realizau gradul de călire netăgăduită la care ajunseseră. Începeau să prevadă ceea ce viitoarele furtuni rezervau navei și să le prevină consecințele. Învățară să descopere la bord puncte de sprijin pentru a-și echilibra pașii nesiguri de la un loc la altul, sau să se ancoreze solid în cușete ca să nu fie răsturnați ; să-și economisească căldura proprie și să-și ferească veșmintele de umezeală ; erau lecții pe care o școală aspră le imprima pentru totdeauna. Suportau mai ușor lipsa somnului, deveniră capabili să suporte un număr incredibil de ore de veghe, fără a pierde din vigilență. Solicitările dure ale meseriei le modificaseră personalitățile inițiale ; Lockhart își dădu seama într-o seară cînd, în loc de a alege una din interesantele cărți cumpărate înainte de ambarcare, se pomeni devorînd o veche revistă ilustrată : „La naiba, își reproșă el, am început să semăn cu Bennett !“ Avea în parte dreptate, intervenise o modificare necesară a firii sale. Trecuse vremea sensibilității, a gustului pentru lucruri delicate, emoțiile omenești trebuiau aduse la surdină pînă în ziua cînd cerințele inumane ale războiului se vor fi terminat.

Constatau că cel puțin o etapă a fiecărei călătorii îi făcea să le uite pe toate celelalte ; de exemplu, ultima zi de drum, cînd se apropiau de uscat și grăbeau spre port. Străbătînd Marea Irlandei, ultima etapă spre casă, începeau să scoată nava din starea de haos, punînd totul în ordine. Hublourile se deschideau, lăsînd să pătrundă briza înviorătoare, efectele ude se legănau pe frînghii, mesele și scaunele, eliberate din amaraj, își reluau locurile obișnuite. Soarele lucitor usca curînd punțile supraumezite, rămînînd pe ele doar un iz de sare. Delfinii și pescărușii

se învîrteau neîncetat în jurul etravei, ca și cum deschideau pentru *Compass Rose* drumul binevenirii.

Convoiul de nave pe care le protejaseră atîta vreme începea ultima milă a călătoriei pe fluviu în sus, spre docuri. Greu încărcate, pînă la punți, cu o povară de nespus preț, care le dădea o satisfacție orgolioasă de a o putea curînd preda în bună stare. Acum, navele de escortă mergeau în fruntea celor pe care le protejaseră. Se apropiau în fine de locul de odihnă, acostau lîngă tancul pentru făcut păcură, poșta sosea la bord, aveau parte de băi calde, haine curate și somn liniștit, după multe zile și nopți în care toate acestea le lipsiseră.

5

Primii permisionari plecară : șase zile de concediu pentru jumătate din echipaj și pentru trei din cei patru ofițeri. *Compass Rose* urma să-și curețe căldările și să procedeze la unele reparații. Era primul lor răgaz, de la armarea navei, cu cinci luni înainte. Toți aveau sentimentul că binemeritau concediul și Ericson, fără a confirma această stare de spirit, recunoștea, în sinea lui, că li se cuvenea din plin.

Timp de șase seri petrecute acasă, instalat într-un confortabil fotoliu, în fața lui Grace, Ericson nu reuși să se obișnuiască cu calmul de acasă. La bord, totdeauna era o activitate, chiar în port : ventilatoarele mașinilor și dinamurile care nu se opreau niciodată, pașii sonori ai șefului de cart pe punte, semnalele recepționate, țăcănitul aparatului din stația de telegrafie fără fir, sau radioul din careu, care încerca să remonteze inimile marinarilor rămași la bord și lenevind pe nava acostată la cheul docului Gladstone. Acasă, nimic din toate acestea, doar clinchetul ace-

lor de tricotat și pocnetul cărbunilor pe grătarul căminului. Mama lui Grace nu sosise încă dar putea apare în curînd. John, fiul lor, era departe, pe mare și pînă acum, Ericson nu căutase să-l întîlnească, deși aparținea aceluiași port de bază ; așa că se afla doar cu soția, în liniștea căminului. Pentru Grace, viața se desfășura curent, dar pentru el contrastul era total cu modul lui de viață obișnuit. Mai erau și alte amănunte cu care Ericson nu se împăca : atmosfera feminină, moleșitoare, aglomerată cu tot felul de nimicuri. Prea multe perne pe sofa, prea multe bibelouri fragile a căror frivolitate îți sărea în ochi, prea multe franjuri la fața de masă, în care i se încurcau degetele. Locul lui nu era acolo, avea impresia că-și pierde din formă, tocmai într-un moment cînd cea mai mare austeritate era linia de conduită esențială. A dormi cu Grace în patul lor mare, din camera de la etaj, constituia un răsfăț, o căldurică de care nu era doritor. Era soția lui, dar a se culca lîngă ea, ea adormită, îi producea o senzualitate care îi contraria firea lui de celibatar.

Poate că Grace observa rezerva soțului, dar nu lăsa să se vadă. De mulți ani obișnuise să ia lucrurile așa cum erau, inclusiv soțul, și vremea de război nu era un moment potrivit ca să se întrebe ce zăcea în spatele unor relații rezonabile.

— Cît ești de agitat, George, îi spuse într-o noapte cînd, tot întorcîndu-se de pe o parte pe alta, o trezise dintr-un vis plăcut. Nu poți dormi ?

— Probabil, din cauza patului, răspunse el ciudos ; nu mă pot obișnui cu el.

— Credeam că marinarii pot dormi oriunde.

Între adormită și trează, firea ei se trăda printr-o observație pe care de obicei nu și-ar fi permis-o.

— Eu nu mă pot obișnui cu acest pat.
— Vrei un ceai ?
— Nu, mulțumesc.

De cînd o trezise, Ericson nu mai avea altă dorință decît să o vadă readormită, să-și regăsească singurătatea. Discuția în intimitate călduță ducea la situații în care dîrzenia lui era în pericol să se destrame. Chiar în timp de pace, simțea uneori dorința acestei renunțări. Marinăria este o meserie de celibatar inveterat și, în timp de război, orice delăsare era aproape o trădare. Astfel de gînduri îl turmentau, în timp ce Grace adormea. Poate că el exagera ; poate că, de fapt, relavarea permisiei îi era necesară, dar nu-i dădea dreptul de a se complace. Mîine va merge în inspecție la bord, doar pentru a vedea cum se comporta *Compass Rose*.

Într-o cameră de hotel, Bennett sta de vorbă cu o femeie, o femeie oarecare, depravată, și care trecuse prin multe. Hotelul se afla — sau mai degrabă, sta la pîndă — în spatele docurilor. Obișnuit, clientela se deda plăcerilor trupești atît de continuu și de precipitat, încît erau mai mulți clienți pe scară, decît în camere. Un fel de stup infect în care se debitează mecanic voluptate, învelită în poleială de dragoste. Dacă Bennett ar fi știut că în același imobil, în același timp, se mai aflau încă patru membri ai echipajului, le-ar fi considerat drept acte de insubordine, fără să-i treacă un moment prin gînd că nici el nu era la locul lui acolo.

Bennett își desfăcea cravata în fața unei oglinzi murdare și în spatele lui arcurile somierii gemeau sub greutatea creaturii care se preparase pentru întîlnire. Între timp, se închega o conversație corespunzătoare momentului.

— Ai avut parte de o călătorie plăcută, dragule ?

— Groaznică, nemaipomenit de groaznică, am să-mi dau demisia.

— Nu cred că vei reuşi.

— Am să găsesc o cale. N-am să rămîn ţintuit pe această nenorocită de navă mică.

— Trebuie că e tare caraghios cu toţi bărbaţii aceia înghesuiţi pe navă ; despre ce vorbesc ?

Bennett, scoţîndu-şi pantalonii, se opri şi întrebă :

— Despre ce crezi ?

— Cred că tot timpul, despre dragoste.

— Cam aşa ceva, spuse Bennett.

— Se spune că toţi marinarii sînt la fel.

Obişnuită cu cruzimile şi violenţele obiceiurilor meseriei sale, femeia îşi permise o mică revanşă.

— Scria aşa ceva, despre asemenea obiceiuri, acum cîteva zile în *Mirror ;* marinarii sînt mereu în atenţia ziariştilor.

— Am auzit de aşa ceva, spuse Bennett. Totdeauna umblă după senzaţional, dar fără să-şi compromită pana.

Femeia rîse mecanic. Glumele indecente nu erau o noutate pentru ea, şi nici n-o distrau, dar stimulau pe clienţi. Un client aproape căzuse din pat de rîs, povestindu-i despre un prieten al lui care căpătase un cîrcel şi a trebuit dus la spital cu femeia alături de el pe targă. Ţinînd seamă de felul ei de viaţă, femeia nu era dispusă nici să zîmbească la asemenea povestiri...

— Haide, spuse Bennett, îndreptîndu-se spre pat, de cînd aştept acest moment.

— Vai de mine, ripostă femeia, ce eşti atît de grăbit şi excitat ? Nu eşti cumva francez ?

— Un singur lucru este francez la mine, răspunse Bennett cu un hohot de rîs grosolan.

Femeia surîse din nou și gîndi : „Ce tip ciudat !“ Apoi insistă :

— Sînt sigură că ești francez ; se spune că ăștia sînt atît de pasionali, că nu trăiesc mult.

— Am trăncănit destul, zise Bennett, cu intenții semnificative. De patru luni port cu mine povara asta...

— Ai dreptate, adăugă gînditoare femeia. Fii atent...

Morell ar fi dorit mai bine să petreacă seara liniștit, acasă, dar răspunse :

— Desigur, draga mea ; unde vrei să mergem ?

Elaine Morell nu răspunse imediat ; sînt la Londra multe locuri unde să petreci și nu aveau decît cinci zile la dispoziție. N-o împiedica nimic să le frecventeze și în absența lui, dar era bucuroasă să profite cît mai mult și în timpul cînd soțul îi era acasă, cu uniforma lui care îi ședea atît de bine, dar păcat că nu avea decît un galon cusut pe mîneci, ceeace îi părea cam prea modest. Se privi în oglinda toaletei, își aranjă o buclă de la ceafă și răspunse :

— Decide chiar tu, dragul meu. În fond, tu să hotărăști, căci tu ești în permisie.

Alungit pe cuvertura patului, Morell se întreba în sine dacă el hotăra, ba chiar dacă soția lui îi aparținea realmente. În prezența acestei creaturi minunate, rațiunea și voința i se topeau într-o secundă. Cu un simplu gest drăgăstos, ea îi răsturna cele mai dorite proiecte. Lumea îl socotea pe Morell un om ponderat, cu judecată sigură și i se prezicea un viitor foarte frumos în barou. Dar nimeni nu bănuia senzualitatea dizolvantă pe care căsătoria o imprimase caracterului său.

Elaine nu era decît o prea puțin importantă actriță a teatrelor de mîna a doua din West End, deocamdată fără

angajament. De altminteri, războiul părea a-i fi procurat și alte preocupări foarte absorbante. Cînd Morell se căsătorise, s-ar fi crezut că și el „interpreta un rol", atît de neprevizibilă era reuniunea lui cu această femeie fermecătoare. Dar contrastele dispărură în ziua cînd — în prezența Elainei — el începu a renunța la personalitatea proprie ; îi vorbea cu o tandrețe timidă, care ar fi mirat pînă la stupoare pe prietenii lui ; îi asculta flecăreala gurii ei drăgălașe cu o atenție tot atît de respectuoasă ca un discurs al președintelui către membrii juriului la tribunal.

Și, mai ales, n-o contrazicea niciodată. De exemplu, în momentul acela era teribil de obosit : de trei nopți cinau și dansau în oraș, acum dorea nițel calm și o vroia pe Elaine numai pentru el. Dar ea declarase de la început că se mîndrea să-l arate peste tot, la cocteiluri, la restaurante, în localuri de noapte. Chiar în prima noapte s-au întors la ora 4 dimineața ; ajunși acasă, ea îl recompensă cu o dărnicie calculată, care după trei luni petrecute departe de ea, îl lăsă sfîrșit, extenuat. După care, cu un murmur al vocii care lui îi redădea forțe chiar în culmea extenuării, ea îi spuse :

— Dragule... ar trebui să ne despărțim mai des... pentru a reveni mai des... Ai fost formidabil.

După asemenea primire pasionată, cum să mai reziste la cel mai mic capriciu al ei ? Și dacă încerca să reziste, cît timp va mai dura ardoarea ei ? Figura ei fermecătoare, buzele care chemau sărutare, corpul... care părea creat doar pentru a primi amprenta bărbatului, îl antrenau irezistibil pe Morell într-un univers senzual de care nu se săturase în cei doi ani de cînd se căsătoriseră. Membrele ei flexibile, corpul care scînteia parcă pentru a-i spori plăcerea, îi inspirau o dorință mereu nestinsă, vecină cu

nebunia. Acum, privind-o îmbrăcîndu-se în fața lui, parfumîndu-și gîtul și umerii, punîndu-și sutienul pe sînii perfecți, îl năpădea o tulburare insuportabilă. După voință, Elaine se pricepea totdeauna să-i stîrnească fantezia, dar aceasta i se aprindea și mai violent cînd ea nu-l provoca.

Era conștient că ea îi cerea prea mult, că abuza de omul rece ce-și imagina el însuși că este. Dar o singură privire, un simplu gest al ei îl făceau să abdice ; altminteri s-ar fi considerat că se comportă ca un mocofan. Apoi dacă ea nu ar fi mulțumită de el, dacă el nu s-ar lăsa condus de capriciile ei, ar fi fost periculos : mai existau atîția bărbați...

Unul din acești „alți bărbați" telefonase chiar în seara cînd Morell sosise acasă.

— Răspunde tu, îi spusese Elaine, sînt în baie.

Morell ridică receptorul : o voce bărbătească, pe un fond de muzică și zgomot de alte voci, întrebă :

— Elaine ? Sîntem aici la o recepție elegantă și trupul tău adorabil este solicitat. Nu vii ?

— Alo, replică Morell, destul de zăpăcit.

— Ah, scuzați, răspunse vocea, cine este la aparat ?

— Morell.

— Cine ?

— Morell.

— Ah, foarte bine. (Un scurt rîs înăbușit, apoi :) Îmi pare rău, nu știam că v-ați întors.

— S-o chem pe soția mea ?

— Nu-i nevoie, la revedere.

Era vocea unui om beat, desigur mai puțin beat decît căuta să pară.

Și în seara aceea au dansat pînă tîrziu într-un local de noapte atît de aglomerat, de zgomotos și cu o atmosferă

atît de libertină, încît Morell avea impresia că se afla într-o grădină zoologică. Elaine cunoştea pe majoritatea celor ce păreau obişnuiţii localului, mai ales o duzină de aviatori care defilară pe rînd dinaintea ei pentru a o invita la dans. Mai tîrziu, înlănţuită de soţul ei, în lumina obscură ce domnea asupra ringului de dans, ea îi mîngîie unul dintre galoane, murmurînd :

— Dragul meu, cînd vei fi înaintat ?

Şi Morell, puţin mîndru de capul Elainei sprijinit de umărul lui, se simţi ridicol. Dar odată întorşi acasă, ca de obicei, ea ştiu să-l facă să uite totul ; excitată de alcool, îl extenuă în îmbrăţişări pînă ce îl cuprinse un somn adînc, singurul remediu în stare să-l calmeze.

De fapt, se afla în permisie.

Lîngă Mavis, Ferraby cunoscu ore minunate, pline de tandreţe. Ea locuia acum într-o mică locuinţă la marginea orăşelului Purley, unde prezenţa mamei ei aducea un element puţin favorabil intimităţii, în timpul meşelor şi al serilor. Dar el era atît de fericit s-o revadă, se simţea atît de fericit de a redeveni „cineva", de a i se da consideraţie, după toate umilinţele cu care îl gratificase Bennett, încît dispariţia constrîngerilor din cadrul strîmt al navei ştergeau cu desăvîrşire inconvenientul prezenţei soacrei sale. Revenirea la atmosfera de tandreţe a momentelor lor de solitudine constituia un contrast atît de izbitor cu viaţa lui pe navă, încît, la început, nici nu-i venea să creadă că este reală.

— Ce brută, exclamase Mavis, revoltată, cînd Ferraby îi descrise comportările lui Bennett şi îi povesti unele din procedeele lui. Cum de i se tolerează să se poarte astfel ?

— Asta se cheamă disciplină, spuse Ferraby.

De fapt, nu era deloc convins și nici nu îndrăznise să-i povestească totul : erau umbre urîte, ce trebuiau alungate.

— Secundul, explică el, comandă pe navă și, în consecință, și ofițerilor.

— Dar nimic nu-l îndreptățește să se comporte atît de oribil.

— Așa e felul lui.

— Ar trebui să i se interzică să se comporte astfel, reluă ea, și tare aș dori să-i spun acestui individ ce cred despre el.

Drăguța de Mavis, atît de tandră, atît de seducătoare, în pantaloni și mulată în vesta de angora bleu, cu dulcea ei figură crispată de mînie și necaz ! O îmbrățișă și spuse :

— Să nu ne mai gîndim la asemenea lucruri. Dacă am merge să ne plimbăm ?

— Nu ești prea obosit ?

— De ce să fiu prea obosit ?

Mavis plecă capul, roșind :

— Gordon Ferraby, să-ți fie rușine, știi prea bine ce vreau să spun.

Cu soția la braț, Ferraby avu sentimentul că este într-adevăr un bărbat.

Dar discuțiile despre Bennett îi redeșteptaseră amintiri urîte, care începeau să-l obsedeze. Într-o noapte avu un vis cu *Compass Rose* luptînd cu furtuna și Bennett vociferînd la el, interzicîndu-i să dea ordine corecte la cîrmă, astfel încît erau în pericol să eșueze ; se deșteptă gemînd, în plină panică, muiat de sudoare, tocmai cînd *Compass Rose* se lansa printre brizanți spre un șir de stînci. Mavis îl luă în brațe, speriată de trupul lui tremurînd, fiecare frison revelînd o insuportabilă dramă interioară. El se scuză de a o fi deșteptat din somn, părînd

a-i cere iertare că avea o infirmitate incurabilă și compătimind-o din toată inima că avea un asemenea soț.

— Probabil că am avut un vis urît, murmură el cu voce scăzută ; iartă-mă, draga mea.

— Dar ce visai ?

— Că eram pe navă.

— Povestește-mi și mie visul.

— Nu-mi mai aduc aminte de ce era vorba.

Ceva mai tîrziu, cînd ea îl strîngea în brațe, îngrijorată și cu compasiune, el se decise și mărturisi totul, temerile și eșecurile, îndoielile despre sine însuși, adevărata poveste a ultimelor luni. În întuneric, cu capul pe umărul lui Mavis, spovedania era mai ușoară, așa că renunță la orice amor propriu. Cînd termină, Mavis era mai emoționată decît el ; împărtășea teroarea reîntoarcerii lui la bord și se frămînta, ca și el, de lamentabila dilemă. Mărturisirile lui o îngrozeau, cu atît mai mult cu cît, în nici una din scrisori, cu umor și pline de încredere, el nu făcea nici o aluzie la necazuri. Gordon nu mai era omul ce cunoscuse și cu care se căsătorise ; ce făcuseră din el ?

Au stat de vorbă pînă tîrziu, noaptea. De fapt, Mavis nu putea decît să-i arate încrederea ei în el, ceea ce era foarte puțin. Dar de fiecare dată cînd îl sfătuia să ceară schimbarea de navă, el răspundea încăpățînat : „Nu pot renunța la ceea ce m-am angajat voluntar."

Imposibil să-l convingă că putea abandona fără dezonoare o profesiune care se dovedea că îi depășește forțele și era infinit mai penibilă decît crezuse ; nu admitea că tratamentul odios la care îl supunea Bennett schimba radical clauzele angajării sale. Obsedat parcă de o dorință tenace de autodistrugere, Ferraby refuza să capituleze.

Din multe motive, după acea noapte, Mavis dori să aibă cît mai curînd un copil.

Plecările în permisie au fost trase la sorți și lui Lockhart îi revenise să rămînă la bord ca ofițer de gardă. Urma să-i vie rîndul data următoare și el nu regreta situația ; era tot un fel de vacanță, după gustul lui, deoarece în momentele libere se putea comporta ca în permisie : citind, ascultînd radio, destinzîndu-se după zbuciumul ultimelor luni. Pe *Compass Rose* cu căldările demontate și ventilatoarele în repaus, domnea deplină liniște ; părea ciudat : după atîta agitație, nava era cuprinsă de o lene provizorie, asemănătoare cu sentimentul ce încerca Lockhart. Acesta avea multe de făcut, dar nimic care să ceară concentrarea spiritului. După micul dejun, vedea echipajul la adunare și remitea lui Philipps lista lucrărilor de curățenie și piturare de efectuat, cerceta poșta sosită ; la ora 16 trimetea pe permisionari, spilcuiți și ferchezuiți la mal ; la 21 făcea rondul pe navă pentru a vedea dacă totul era în ordine pe noapte. Mesele, parcă erau gustări de excursie : bucătarul șef și șeful ordonanțelor Carlslake erau în concediu ; organizarea meniului revenea celei de a doua ordonanțe, Tomlinson, care altădată ținuse un mic bufet pe Edgware Road unde se serveau la repezeală cîrnăciori fripți și pateuri calde ; nu se pricepea să lucreze într-un careu de ofițeri. Dar, rămas singur, Lockhart reluase vechiul său obicei de a citi în timpul meselor, așa că nu dădea atenție lacunelor serviciului și calității bucatelor.

Compass Rose era legată alături de *Viperous* care și el își curăța căldările. Pentru prima dată, Lockhart putea examina mai de aproape un distrugător și, profitînd de vecinătate, se ducea deseori la bordul lui. Ofițer de gardă

era un tînăr locotenent activ care, păstrînd convenienţele de la inferior la superior, nu prea lua însă în serios un căpitan din rezerva voluntară. Lockhart observa amuzat acest permanent conflict dintre deferenţa reglementară ce se datora celor două galoane ale lui şi dispreţul ce-i inspira un amator. Căci la bordul lui *Viperous* nu exista nici urmă de amatorism. Severa atmosferă a Marinei Regale şi prestigiul profesional inerent unei activităţi pe distrugător formau o combinaţie foarte puternică. *Viperous* şi *Compass Rose* făceau, indiscutabil, parte din aceeaşi activitate şi înfruntau aceleaşi încercări, dar primul era vîrstnicul şi privilegiile de vîrstă sînt incontestabile. Poziţiile relative în ierarhia navală păreau acum să aibă mai puţină importanţă ca la început. Lockhart, şi mulţi alţii, începeau să acorde mai multă încredere corvetelor, de la trecerea în retragere a traulerelor şi remorcherelor, socotite definitiv ca improprii pentru serviciul de escortă ; a naviga la bordul corvetelor, conferea acum marinarilor un renume de oameni tari şi o reputaţie specială.

În timpul concediului navei, Lockhart primi cîteva vizite, printre care cea a locotenentului comandor Ramsay, comandant pe *Sorrel*, corveta soră, care într-o bună zi apăru în cadrul uşii careului.

— Este cineva aici ? întrebă el cu voce tare.

Ramsay era robust, sanguin, jovial şi rula r-urile ca cei din vest ; la bordul navei sale el trecea drept teribil de sever, dar abandona această reputaţie îndată ce ajungea dincolo de schela de debarcare.

— Vă salut, sir, spuse Lockhart, renunţînd a mai citi ziarul. Poftiţi.

— Comandantul vostru este la bord ?

— E încă în permisie. Vă pot oferi ceva de băut ?

— Da, dacă se poate, gin. Văd că ai primit al doilea galon. Ce fel de om este secundul vostru ?

— Insuportabil, răspunse Lockhart cu o strîmbătură a figurii.

— Vă cam mustruluieşte, nu-i aşa ?

— Ţine... o disciplină riguroasă.

— Este un fel de a vorbi... zise Ramsay, surîzînd. Aşa v-a fost norocul.

Discutară apoi un moment despre grupa de nave de escortă şi probleme de meserie. Ambii arătau aceeaşi resemnare ironică, caracteristică celor de pe corvete, cînd vorbeau despre navele lor.

Ramsay povesti cu amănunte o întîmplare neplăcută a corvetei *Sorrel* în cursul ultimei călătorii de escortă : un val cît un munte se sfărîmase exact peste comandă, smulsese două hublouri ale camerei hărţilor şi îndoise balustrada comenzii. Lockhart îşi trecu în revistă amintirile cu speranţa de a găsi un incident care să întreacă pe cel relatat de Ramsay ; pînă la sfîrşit, renunţă.

— Probabil că în curînd ai să devii secund, spuse Ramsay la plecare, pe neaşteptate.

Remarca îi dădu de gîndit lui Lockhart şi o mare satisfacţie : niciodată nu se aşteptase la aşa ceva. După o examinare mai în detalii, ajunse la concluzia că acum faptul ar fi mai puţin surprinzător decît la începutul anului.

Un alt vizitator a fost chiar Ericson, care apăru la bord puţin timp înainte de expirarea permisiei şi cercetă cele mai mici colţuri ale navei, ca un proprietar puţin încrezător. Îndată, Lockhart îşi dădu seama de tot ceea ce se executase fără rînduială sau chiar se omisese dar, în general, comandantul părea mulţumit să constate că în timpul absenţei sale *Compass Rose* nu suferise nici

o avarie. Luă dejunul la bord și pentru a sublinia caracterul ocazional al vizitei sale, se comportă pe picior de egalitate cu Lockhart, ceea ce era cu totul neprevăzut din partea lui. Insistă în special asupra dificultăților de a înainta în grad pe timp de pace, în comparație cu posibilitățile mai rapide create de război. Lockhart avea impresia că Ericson începea să-și schimbe părerile despre amatori, pe care înainte le lăsa să se întrevadă. Convorbirea din timpul dejunului îi lăsă lui Lockhart un sentiment de respect, aproape de adorație pentru comandant, sentiment pe care, cu puțin înainte, nu l-ar fi acceptat, considerîndu-l ca o atingere a personalității proprii ; un alt mod de gîndire de altădată dispărea. Dar dacă noile sale opinii urmau a fi tot atît de naturale, de spontane, ca aceasta, Lockhart era bucuros de perspectiva lor.

6

În seara reîntoarcerii permisionarilor la bord, Lockhart, Morell și Ferraby se aflau în careu, cînd își făcu apariția Bennett, cam rostogolindu-se pe scară. Fără îndoială, era beat și cu aproape toți nasturii de la pantaloni descheiați. Aspectul îi era atît de scandalos, încît celor trei le era imposibil să-l accepte fără o vie reacție. În timp ce îl priveau în tăcere, Bennett își găsi mai întîi de lucru la bufet. În sfîrșit, se întoarse, cu un pahar în mînă, și îi fixă cu privirea, pe rînd.

— Bine, bine, bine, exclamă el cu un crescendo ridicol, băieții s-au întors la ora cuvenită ? Cum v-ați desprins de deliciile permisiei ?

Nici unul nu răspunse.

Gesticulînd ca orice bețiv, vărsă jumătate din pahar pe scurtă și sughiță :

— Formați un faimos trio de șmecheri.

Apoi îl privi provocator pe Lockhart :

— Ce s-a întîmplat în timpul absenței mele ?

— Nimic de seamă.

— Bănuiesc că ai șters-o la uscat de cîte ori ai putut.

Trase o enormă duşcă de whisky și se înecă. Apoi îi privi pe rînd pe Morell și Ferraby :

— Cît despre voi, cei însurați... însurăței...

Pierdu șirul gîndului dar, din păcate, îl regăsi :

— ...ați petrecut bine, nu-i așa ?

— A fost foarte plăcut, spuse Morell, după o pauză.

— Pun rămășag că fiecare din voi a lăsat ceva la copt, termină el grosolan.

Brusc, figura îi deveni pămîntie și ieși din încăpere împleticindu-se. Îl auziră bălăbănindu-se greu pe scară și trîntind ușa de la toaletă.

— Ce naiba înseamnă această frază extraordinară ? întrebă Morell.

— În locul dumitale, îi răspunse Lockhart jenat, nu i-aș da atenție.

— Dar ce a vrut să spună ? insistă Morell.

Cu menajamente nesfîrșite, Lockhart îi explică aluzia la o eventuală paternitate. Dar cu toate nuanțările explicației, reacția a fost așa cum inevitabil se aștepta : Ferraby deveni purpuriu și plecă privirea. Cît despre Morell, își pierdu masca de indiferență și figura îi luă o expresie teribilă de mînie și dezgust.

— Ce oribil personaj ! spuse el. Cum să scăpăm de el ?

— Încep să cred că însuși Bennett va face tot posibilul ca să scăpăm de el, zise Lockhart, mulțumit că schimbau subiectul discuției. Ultima escortă de convoi cred că i-a lăsat o amintire atît de rea, încît n-aș fi surprins dacă s-ar lăsa de meserie.

— Dar cum poate să facă ? întrebă Ferraby cu o voce deprimată, slabă, aproape în șoaptă.

— Oh, spuse Lockhart cu un gest vag, sînt mijloace. Dacă aș fi în locul lui, aș simula că sufăr de ulcer duodenal. În marină asemenea cazuri sînt luate foarte în serios ; la cel mai mic simpton, ești imediat debarcat de teama unei crize fatale în plină mare.

— Poate că n-ar strica ca unul dintre noi să-l învețe, spuse Morell după un moment de gîndire. Nu cred că i-ar părea rău, dacă un cuvînt de-al nostru i-ar servi să-și ajungă scopul.

— Cred că știe de pe acum ce are de făcut, observă Lockhart.

— Ce fericire dacă ar pleca ! exclamă Ferraby, tot aproape pe șoptite. Cît de diferită ar deveni viața noastră !

— S-au întîmplat și lucruri mai puțin previzibile, zise Lockhart.

— Dar greu să fi fost mai plăcute, răspunse Morell. Cel puțin, după propria mea părere.

Datorită uneia din acele coincidențe care rezolvă cîteodată cele mai haine circumstanțe, cele discutate deveniră realitate. Chiar a doua zi, în timpul dejunului, Bennett, care înfulecase cu ardoarea obișnuită, începu brusc să se bată cu mîinile pe burtă și emise un rîgîit caracteristic.

— La naiba, strigă el, cu o voce sugrumată de emoție și de pireul de cartofi înghițit, mă doare !

— Ce ai ? întrebă Ericson cu aparență de interes.

— O durere infernală.

Bennett mai scoase un vaiet, mai sfîșietor, și se îndoi peste masă, continuînd a-și apăsa burta cu mîinile, respirînd cu un fel de horcăit, printre dinții cu goluri între ei. Pentru multe motive, era un noroc ce merita să fie binecuvîntat.

— Ai face bine să te întinzi, îi spuse Ericson. Du-te și te culcă.

— Doamne, ce chin !

— Poate că ai băgat ceva în cuptor ? îl întrebă cu candoare Morell, zbîrlindu-și sprîncenele în accent circumflex și privind la Lockhart pe care îl umfla rîsul.

Bennett se ridică cu greutate și porni împleticindu-se spre ușă.

— Mă duc să mă întind, suspină el ; va trece.

Și ieși pe ușă, gemînd în gura mare.

— Ce necaz pe capul lui, zise comandantul.

— E foarte regretabil, spuse Morell, dar cred că nu putem face nimic pentru el.

Observația lui Morell însemna limpede că dorea o schimbare a discuției și Lockhart cu greu se stăpîni să nu bufnească în rîs.

— De ce vă tot vine să rîdeți ? întrebă Ericson.

— Mă iertați, sir, răspunse Lockhart, care avea toate motivele să se considere vizat ; mă gîndeam la ceva.

Morell încruntă sprîncenele, prefăcîndu-se admirabil că-l dezaprobă :

— Nu este deloc frumos din partea dumitale, în asemenea împrejurări, spuse el rituos. Nu te-aș fi crezut în stare, cînd secundul suferă, să rîzi gîndindu-te la altceva.

Ericson îi privi pe rînd ; se pregătea să vorbească, apoi renunță. Evident purtarea lor nu era cum trebuie. Dar și el își dădea seama că plecarea lui Bennett, mai mult sau mai puțin voluntară, ar fi limpezit atmosfera. Singurul inconvenient al incidentului era că poate boala lui Bennett era reală și *Compass Rose* era gata cu pregătirile și pleca probabil a doua zi.

Previziunile erau justificate : Bennett continuă să geamă toată după amiaza, iar seara fu evacuat la spitalul naval,

de unde nu se mai întoarse. A doua zi de dimineață, cînd Ericson îl convocă pe Lockhart în cabina sa, avea pe birou două mesaje dificil de împăcat între ele : unul era ordinul de plecare la ora 16, celălalt era referitor la Bennett.

— Lockhart, începu Ericson, secundul va lipsi de la bord un timp, e bănuit de ulcer duodenal.

— Oh ! făcu Lockhart.

Satisfacția de a fi prevăzut cum se vor desfășura lucrurile îi dădea o poftă grozavă de rîs, dar deodată un gînd îi trecu prin minte : se prepara ceva, ceva ce-l privea personal, în legătură cu viitorul lui. Aștepta să continue comandantul, sigur de ceea ce va auzi, totuși cam îngrijorat că poate sperase mai mult decît se cuvenea.

Ericson plecă fruntea preocupată asupra celor două mesaje.

— Pornim azi după amiază, spuse el și plecăm fără Bennett. Căci în acest scurt răstimp, este puțin probabil să obținem un înlocuitor. Așadar, continuă el ridicînd privirea, va trebui să preiei dumneata răspunderile de secund și să reorganizezi carturile pe o nouă bază.

— Am înțeles, sir, răspunse Lockhart.

Se mira că inima nu-i bătea mai tare din cauza profundei bucurii ce simțea. Secund de navă... Era gata, trebuie să fie gata. Va trece mult timp pînă se va mai prezenta o atare ocazie.

— Te voi ajuta, continuă Ericson ; sînt convins că vei fi în stare să asiguri serviciul pînă la sosirea unui înînlocuitor.

— Desigur, pot face față serviciului.

— Ești așa de sigur ? spuse Ericson, privindu-l din nou.

Căci Lockhart răspunsese cu o rapiditate puțin reglementară, cu totul neobișnuită în raporturile dintre ei.

— Da, sir.

— Bine, răspunse Ericson, vom vedea... Deocamdată caută să te descurci cît mai bine.

Și Lockhart părăsi încăperea cu ferma hotărîre de a corespunde.

La plecarea convoiului, Lockhart preluă cu încredere răspunderea propusă. În ce privește organizarea carturilor, intervenea un avantaj pentru el : lua acum cartul de dimineață, de la ora 4 la 8, și fiind începutul verii, însemna aproape 4 ore de cart la lumina zilei, în loc de tensiunea și dificultatea cartului de la mijlocul nopții, total pe întuneric. Din prima după amiază, cînd, după o ultimă inspecție însoțit de Tallow, raporta comandantului că *Compass Rose* era gata de plecare, se preocupa să nu fi neglijat ceva important. Nu-i era teamă, se simțea personal și profesional interesat, precum și dornic să repurteze succese ; dar tot timpul acestei călătorii de escortă a convoiului cît și în călătoriile următoare a muncit mult mai din greu ca înainte.

Avea obligația să prezinte în orice moment comandantului nava complet gata să facă față oricăror împrejurări. În port, răspunderile sale aveau ca obiect mai ales disciplina, aprovizionarea cu muniții și provizii, organizarea și supravegherea echipelor de întreținere. Pe mare, răspunderile sale solicitau calități mai importante și făceau parte mai directă din meșteșugul războiului ; era deci mai mare pericolul de a comite erori. În fiecare zi trebuia să verifice starea armamentului și obuzelor, să desemneze oameni care să corecteze eventualele defecțiuni. Trebuia modificată ordinea carturilor, să le întărească, să inspecteze de două ori pe zi cazarma echipajului ca să verifice cum era întreținută și dacă era uscată ; altminteri viața la bord devenea prea inconfortabilă.

La căderea nopții *Compass Rose* trebuia să se facă una cu întunericul, fără nici o licărire la bord, cu toate armele la locurile lor și fiecare om cunoscînd exact rolul ce-i revenea, în orice eventualitate. Programul era încărcat, dar Lockhart se simțea încurajat de ajutorul primit din partea lui Ericson, a cărui putere de muncă nu slăbea niciodată. Morrel și Ferraby îi dădeau un concurs prietenesc, de care era foarte bucuros. Liberat de intolerabilul regim impus de Bennett, ei doreau sincer succesul înlocuitorului și-l ajutau prin toate mijloacele, mai ales în perioada nesigură a începutului.

Căci, *în fine*, scăpaseră de Bennett ; dispăruse în meandrele întortochiate ale spitalelor și consultațiilor medicale și nu mai auziră niciodată vorbindu-se de el. Promovarea în funcția de secund a lui Lockhart nu se realizase fără oarecare ezitare din partea comandantului șef la Operațiilor din Vest. Noul ofițer trimes pentru completarea careului, locotenentul Baker, era mai tînăr decît Ferraby și se spera că va reuși să capete încrederea în sine necesară ; dar contrariul părea mai probabil. Odată constituită și pusă la punct, noua echipă transformă totul pe *Compass Rose*. Careul deveni un loc plăcut, unde se relaxau și se simțeau ca acasă, fără a mai fi sîcîiți cu observații. După cele șase luni de bănuitoare și ineptă tiranie, se bucurau în fine de o libertate plăcută, de care nici unul nu înțelegea să abuzeze. Un sentiment asemănător se răspîndea printre oamenii echipajului, unde procedeele grosolane ale lui Bennett provocaseră de asemenea resentimente, determinaseră reacții exprimate prin lene și tragere la fit. Certitudinea că, fără a cădea în slăbiciune, Lockhart era un șef mai înțelegător, aduse un randament mai bun. La început au trebuit reprimate cîteva indiscipline ale permisionarilor care, pentru a justifica întîrzierile, invocau motive nereale. Unul dintre

culpabili pretinse că a fost rechiziționat ca pompier pentru a combate incendiul într-un cămin ; după anchetă Lockhart îl demască : în cursul nopții respective și pentru prima oară în patru luni, brigada de pompieri din Liverpool nu executase nici o intervenție. Comandantul expedie pe mincinos la închisoare și, de atunci, numărul celor ce recurgeau la asemenea încercări diminuă sensibil.

Ericson se felicita de ameliorarea intervenită. Obținuse cu oarecari dificultăți numirea lui Lockhart, lovindu-se de neîncrederea încăpățînată a unor șefi ; stăruise însă, considerînd că merita osteneala : atît el, cît și nava cîștigau un sprijin a cărui valoare urma să sporească în viitor.

Printre alte atribuții, Lockhart o avea și pe aceea de medic la bord, sarcină ce îndeplinea încă de la ambarcare deoarece, imprudent, declarase că, pe vremuri, unul dintre unchii lui fusese chirurg la Guy's Hospital. La început nu s-a ocupat decît de dureri de dinți sau scoaterea unui gunoi din ochi și de o invazie rebelă de păduchi, cu toate că în această privință n-avea nici o experiență personală. Pe mare nu se întîmplase încă nimic grav, iar în port cazurile serioase se tratau la spital. Dar Lockhart știa că nu totdeauna va fi la fel. Pe alte corvete, în urma torpilărilor, au avut răniți la bord și, mai devreme sau mai tîrziu, se va găsi și el în prezența unor situații similare, fără a fi capabil să acorde ajutorul necesar. Deocamdată gonea asemenea gînduri ; pînă în prezent nici măcar un simplu accident de automobil nu-l pusese în contact cu sîngele și cu răniri violente și se temea să nu reacționeze insuficient sau eronat dacă se iveau asemenea cazuri. Deseori îi venea în gînd expresia „a leșinat la vederea sîngelui" și simțea o penibilă

anxietate. „Și dacă leșin, se întreba el, dacă nu pot face față situației ?“ Conștient, era singura răspundere la care dorea să poată renunța. Se auto-asigura că, pînă în prezent, această sarcină fusese doar un fel de sinecură și problemele de diagnostic cu care fusese confruntat nu îi depășeau posibilitățile și nu justificau o demisie.

La plecarea într-un convoi, pe cînd navele se înșiruiau după ce coborîseră încet fluviul, un petrolier făcu un semnal către *Compass Rose*, pe care Wells îl transmise comandantului :

— Din partea petrolierului, sir : „Aveți un medic la bord sau puteți da o consultație ?“

Ericson se adresă lui Lockhart, care se afla alături pe comandă :

— Ce spui, Lockhart ?

— O să mă ocup, sir. De la distanță, nu risc să fac prea mult rău.

— Bine, răspunse Ericson, apoi se adresă către Wells : Transmite : „Putem da o consultație ; care sînt simptomele ?“

Semnalele luminoase clipiră din nou, apoi Wells, după ce citi răspunsul, scăpă un „Oh !“ scandalizat. Pentru prima oară, Lockhart îl vedea pe Wells pierzîndu-și calmul și se temea de ceea ce îl aștepta. Redevenit impasibil, Wells semnală : „Primit mesajul“, apoi spuse :

— Răspunul, sir ; „Un prepuț congestionat“.

Pe comandă se așternu o tăcere meditativă.

— Sir, spuse în fine Lockhart, îmi mărturisesc cinstit incompetența.

— Te înțeleg, răspunse Ericson.

Era una din remarcile ocazionale care îi dovedeau lui Lockhart că Ericson nu era un simplu bun comandant.

— Avem la bord vreun priceput în materie ?

— Nu, sir.

„Cred că nu putem face nimic pentru bolnavul vostru," dictă Ericson lui Wells, continuînd : „Comunicați mesajul distrugătorului, care are medic la bord".

După care declară gînditor :

— Frumos început de călătorie pentru pacient, călătorie ce va dura douăzeci și una de zile. Asta îl va învăța ca data viitoare să nu mai frecventeze aceeași adresă.

Semnalele pe care *Viperous* și *Compass Rose* le schimbară în privința acestui caz nu au fost din cele care se înscriu în registrul de semnale și lui Lockhart îi scăzu și mai mult entuziasmul de a-și continua cariera medicală. Mai tîrziu, în mijlocul Atlanticului, cerură vești despre pacient și au primit răspunsul : „Bolnavul a petrecut o noapte bună".

— Nici nu ne îndoim, observă cu umor Morell ; toată nenorocirea-i se trage tocmai de la o „noapte bună".

Evenimentele de la Dunkerque au marcat pentru ei începutul unei perioade de neîntrerupte bătălii, căci majoritatea convoaielor escortate au suferit atacuri submarine și aeriene și pierderile de nave făceau o inevitabilă parte din fiecare călătorie. Dunkerque a modificat echilibrul forțelor în Atlantic : multe nave, distrugătoare și corvete au fost retrase din escorte pentru a lua parte la operație. Unele au fost pierdute, altele deteriorate, altele trimise în apele metropolitane pentru a face față unor eventuale tentative de invazie. Numărul navelor de escortă a convoaielor a devenit ridicol de insuficient, chiar după sosirea a 50 vechi distrugătoare cedate aliaților de Statele Unite. Convoaiele navigau sub o protecție mai mult iluzorie, mai ales ținînd seama de forța crescîndă a submarinelor. Cînd, după Dunkerque, Marina Regală reîncepu să dea atenție bătăliei majore a Atlanticului,

se constată că violența asaltului submarinelor se amplifica și accelera în fiecare lună.

Alți factori agravau și mai mult situația. Harta prezenta un tablou sumbru : Norvegia invadată, Franța ocupată, Irlanda dubioasă, Spania într-o neutralitate echivocă, așa că coastele Europei, de la Narvik pînă la Bordeaux erau accesibile submarinelor și, amenințare mai serioasă încă, puteau fi utilizate ca baze aeriene pentru avioane cu rază mare de acțiune. Acum un avion putea descoperi orice convoi în plin Atlantic și să-l semnaleze submarinelor în timp ce el evolua în afară de orice pericol. Consecințele acestei cooperări au devenit funeste pentru aliați. În cele trei luni următoare evenimentelor de la Dunkerque, peste două sute de nave au fost date la fund și pierderile au continuat cu cadența de cincizeci de nave pe lună, pînă la sfîrșitul anului. Se pregăteau mijloace de remediere a situației : arme noi, mai multe nave de escortă, mai multe avioane ; dar remediile n-au sosit la timp ; multe nave și oameni și multe convoaie s-au întors la baze cu goluri mari în rîndurile lor.

Revenind din una dintre călătorii, pe cînd se aflau în largul Islandei, *Compass Rose* luă parte la prima sa bătălie sîngeroasă.

Alarma a sunat puțin înaintea miezului nopții ; Ferraby părăsea comanda unde tocmai își terminase cartul în tovărășia lui Baker și se îndrepta spre pupa pentru a lua comanda lansatoarelor de grenade. El însuși dăduse alarma îndată ce auzise bîzîitul avionului și observase o jerbă de proiectile trasoare trase de la aripa îndepărtată a convoiului, semnalînd un atac. Se aștepta deci la eveniment, dar nu își putea stăpîni frica bolnăvicioasă cauzată de agitația produsă pe navă, care era la prima ei alarmă. Noaptea era calmă ; luna strălucitoare, în ultimul pătrar,

scălda puntea superioară cu o lumină rece și marca cu vizibilitate periculoasă siluetele celor mai apropiate mase ale convoiului. O noapte tocmai potrivită pentru o dramă acum inevitabilă și, în timp ce alerga spre capătul lui *Compass Rose*, Ferraby avea impresia că se precipită spre eșafod. Știa că primul cuvînt pronunțat îi va trăda emoția vocii, știa că, dacă ar fi fost în plină zi, i s-ar fi văzut figura lividă și buzele tremurătoare, știa că, cu toate lunile de antrenament și cu toată tensiunea treptat crescîndă, nu era pregătit să înfrunte momentul teribil. Dar orice se întîmpla, Ferraby trebuia să privească lucrurile în față.

Wainwright, tînărul torpilor, era deja la post pe puntea pupa, degajînd dispozitivul de lansare și îndată ce deschise gura pentru a pronunța două sau trei cuvinte : „Gata, sir", Ferraby înțelese că și el abia își stăpînea nervii. Faptul îi dădu o oarecare încredere neașteptată : dacă și alții erau cuprinși de frică, spaima lui înceta de a mai fi o slăbiciune rușinoasă individuală, putea deci mai ușor fi suportată în tovărășie cu ceilalți ; gîndul îi dădu putere, își întări vocea și comandă :

— Gata de lansat prima serie.

Apoi se întoarse pentru a verifica dacă echipa era la posturi, cînd un strălucitor foc de artificii la traversul navei îl orbi.

Avionul atacator survola destul de jos centrul convoiului, hărțuit de focurile convergente dirijate asupra lui de toate navele. Rămînea invizibil, dar zborul său rapid era jalonat de traiectoriile luminoase ale proiectilelor trasoare care măturau cerul nopții ca un imens evantai desfășurat deasupra convoiului. Vacarmul era asurzitor, avionul zbîrnîia în întuneric, sute de tunuri și mitraliere trăgeau toate o dată, sirenele de pe una sau două nave mugeau, dînd alarma. Din centrul convoiului, navele

fugeau în dezordine ca să se depărteze de avionul ce zbura jos ; era un infern. La pupa lui *Compass Rose*, oamenii așteptau căutînd să prevadă ce direcție va lua avionul după fiecare cerc descris. Pe platforma de deasupra, servanții de la mitralierele grele își profilau spre cer siluetele nemișcate, cu căștile pe cap, așteptînd ordinul de tragere ; ordin care nu veni, căci se prepara un alt deznodămînt.

Tumultul formidabil ajunse la un punct culminant cînd, la finele unei bucle deschise, avionul lăsă două bombe la centrul convoiului ; una căzu în mare, proiectînd o înaltă coloană de spumă care străluci sub lumina lunii, dar cealaltă își atinse obiectivul. Cu un îngrozitor zgomot de prăbușire de fierărie, lovi o navă pe care n-o puteau vedea. Dar înțeleseră că nimeni n-o va mai vedea vreodată, căci urmă imediat o a doua explozie, iluminînd întregul convoi cu o gigantică fulgerare portocalie. Toată nava a fost dezintegrată într-o secundă. Pe un cerc cu diametrul de jumătate de milă căzu pe apă o grindină monstruoasă de rămășițe ; se auzi apoi descrescînd bîzîitul avionului ; depărtîndu-se, lăsa în urmă un murmur surd care accentua oroarea distrugerii efectuate.

— Probabil că nava atinsă transporta muniții, se auzi o voce, întrerupînd tăcerea lugubră. Bieții oameni !

— Nu și-au dat seama de nimic, replică o altă voce. Este cel mai simplu mod de a muri.

„Imbecili, gîndi Ferraby, stăpînit de un tremur nervos incontrolabil, imbecili ce sînteți ! Nimeni nu-i bucuros să moară !...“

De pe punțea de comandă, Ericson văzuse totul : lovirea navei, ploaia de scîntei la punctul de lovire, precedînd cu cîteva secunde formidabila explozie care transformă totul în bucăți. Dar cînd își transmise ordinele, în tăcerea înmărmurită, vocea îi era tot atît de calmă ca de obicei ; ni-

meni nu bănuia mînia și durerea lui, la gîndul că un echipaj la fel cu al său era volatilizat dintr-o singură lovitură și nu era nimic de făcut : avionul dispăruse, mîndru de oribila lui ispravă. Dacă mai supraviețuiau cîțiva oameni, ceea ce părea de necrezut, *Sorrel*, nava de escortă din coadă, va încerca pe cît posibil să-i salveze. Totul se petrecuse rapid și brutal...

N-a mai avut timp să se gîndească la victime, să se înduioșeze de soarta lor, căci o a doua lovitură se auzi aproape imediat. Abia luase în mînă binoclul că la vreo sută de metri distanță, una din navele căreia *Compass Rose* îi asigura protecția, se zgudui din cauza unei bruște explozii, se ridică și căzu, rănită de moarte.

De astă dată era o torpilă... Ericson o auzise și se repezise spre portavoce pentru a da ordin să se mărească viteza și să se înceapă zigzagurile, gîndind : „Dacă torpila a fost lansată din afara convoiului, a trecut doar la cîțiva metri de noi". În cabina asdicului, Lockhart o auzise și el și, fără a mai aștepta ordine, acționase conform rutinei, care domina totul, chiar surpriza și frica. Pe teugă, Morell o auzi și-și readună oamenii în jurul tunului, încărcîndu-l cu un obuz iluminant. Jos în timonerie, Tallow auzi și el și se încleștă de timonă strigînd către timonieri : „Atenție la telegraf !" știind că trebuie să parvină ordine grabnice. La pupa, lîngă dispozitivul de lansare a grenadelor, Ferraby auzise și el torpila și îl trecură fiori. Privirea i se îndreptă spre apa sumbră scursă pe lîngă bordul lui *Compass Rose*, apoi spre nava rănită, care îi apărea foarte vizibil. Dorea din toate puterile să fie repede angajat într-o acțiune care să-l smulgă din teroarea simțită. În adîncul compartimentului mașinilor, Watts auzi, mai bine decît oricine, torpila lovindu-și ținta : o puternică lovitură de ciocan asupra bordului navei, o pîrîială surdă. Cînd, aproape imediat, primi ordinul de a

mări viteza, avea deja mîna pe valvula principală. Știa ce se întîmplase, nu se îndoia de ceea ce putea urma. Dar mai bine să ignoreze ceea ce se petrecea în altă parte ; acolo jos, sub linia de plutire, era nevoie de răbdare, de speranță și de sînge rece.

Ericson ordonă executarea unui mare semicerc la tribord, îndepărtîndu-se de convoi și începu să caute submarinul după ceea ce presupunea a fi siajul torpilei. Nu găsi nimic și reveni circular în direcția navei atinse, rămasă în afara liniei, ca un cocor ce nu mai are putere să urmărească zborul migrator, lăsînd să treacă restul convoiului. Se scufunda repede, elicele ieșeau deja la suprafață, era pe punctul scufundării totale. Parveneau pînă la ei strigăte de groază și un miros greu de păcură. Un moment, pe nava net conturată de lumina lunii, au văzut o masă de oameni înghesuiți la pupa care se ridica spre cer, gesticulînd și urlînd, în timp ce sub picioarele lor simțeau nava alunecînd spre mormînt. Dorind să decidă cu sînge rece cum putea ajuta pe cei în nevoie, Ericson era frămîntat de o dilemă : dacă se oprea pentru a culege pe supraviețuitori, nu numai că *Compass Rose* devenea la rîndul ei o țintă ușoară, dar pierdea orice șansă de a descoperi submarinul ; dacă continua urmărirea, în timp ce *Sorrel* era ocupată în altă parte, acești oameni rămîneau pradă morții. Alese un compromis, cel ce comporta minimum de riscuri : să lase la apă o barcă cu misiunea de a salva pe cei mai mulți posibil, în timp ce *Compass Rose* se îndepărta, reluînd urmărirea. Trebuia însă acționat prompt.

Cînd Ericson îl chemă prin portavoce, cu un efort disperat Ferraby își întări vocea :

— Prezent, sir.

— Lăsăm o barcă la apă : ce gradat ai la îndemînă ?

— Pe marinarul șef Tonbridge, sir.

— Spune-i să adune cîțiva oameni, cel mult patru, și să rameze către nava care se scufundă. Recomandă-i să se țină la distanță cît timp nu s-a scufundat. Poate că și ei au lăsat cîteva bărci la apă. Să procedeze cum va crede mai bine. Ne vom întoarce să-i căutăm, după ce vom încerca o ultimă dată să reperăm submarinul.

— Am înțeles, sir.

— Procedați cît mai repede posibil ; nu este cazul să stăm prea mult timp pe loc.

Ferraby caută să reacționeze energic ; era cel mai bun remediu pentru a-și stăpîni frica. Barca a fost lăsată repede, nava torpilată mai plutea încă, dar se balansa lent, înainte de a fi înghițită de valuri. *Compass Rose* se depărta abandonînd pe salvatori periculoasei lor misiuni. Tonbridge apucă echea privind spre navă, cînd zgomotul unei explozii străbătu peste valuri și nava începu să se scufunde rapid. Îngrozit, Tonbridge îl privea dispărînd ; nu mai asistase vreodată la asemenea dramă, nu mai acționase în atari împrejurări și făcea eforturi supraomenești pentru a îndeplini întocmai sarcina. Se îngrijorase cînd coborîse în barcă și privise plin de teroare pe *Compass Rose* dispărînd în imensitatea unei mări ostile, rămînînd singuri în mica barcă, în timp ce întregul convoi se estompa în depărtare. Spectacolul navei care se scufunda sub ochii lor, bieții oameni urlînd și zbătîndu-se în apă, în mirosul greu, acru, de păcură, era un adevărat coșmar. Tonbridge avea douăzeci și trei de ani, era originar din mahalalele sărace ale Londrei, se angajase foarte tînăr și servise timp de șase ani în Marina Regală ; în fața încercării cu care era confruntat, se comportă curajos, nu se eschivă, învingînd obișnuitele micimi omenești.

Oamenii din echipa de salvare nu precupețiră nici un efort ; rămaseră în noapte călăuziți de strigăte, im-

presionați de gemetele de groază ale celor ce cădeau direct în apă, făcînd tot posibilul ca să-i ajute și reușind să salveze paisprezece naufragiați, printre care un muribund și opt răniți. Tonbridge încercase să salveze și pe un al cincisprezecelea care horcăia într-o ultimă tresărire de teroare și epuizare ; dar stratul de păcură ce-i acoperea trupul a făcut imposibilă salvarea, aluneca de cîte ori îl apuca și dispăru în adînc înainte de a-l putea lega cu o parîmă. Cînd pe mare n-au mai existat nici umbre, nici strigăte, au pus ramele în repaus și au așteptat pierduți în imensitatea Atlanticului, singuri printre epave și duhori otrăvitoare de păcură ; astfel îi găsi *Compass Rose*.

În picioare la centrul navei, în timp ce barca era prinsă în cîrlige, Ferraby tremura la gîndul celor ce va vedea cînd vor apare salvații. Nu era în stare să suporte spectacolul ; mila se contopea cu oroarea. Au început să apară mai întîi cei care puteau urca cu mijloace proprii : o jumătate de duzină de oameni tremurînd, cu fețe înnegrite, cu hainele murdare de păcură, îmbrăcate la întîmplare, după explozie ; unuia îi șiroia sînge din cap, altul își susținea brațul ars de un jet de aburi de la umăr pînă la încheietura mîinii. Toți priveau buimaci în jurul lor, stupefiați de rapiditatea dezastrului, fericiți de a mai trăi, de a mai simți puntea sub picioare. Au fost îndrumați la căldură și s-a adus un sapan pentru a ridica la bord pe cei serios răniți. Unii tăceau, alții plîngeau, mulți scuipau păcura care le ardea și infecta măruntaiele. Întinși unul lîngă altul, zăceau pe punte ca pe un pat de suferințe, atît de tragici în nenorocirea lor, că nu-ți venea să-i privești. Barca, în noaptea lugubră, lovea greu în corpul navei și din ea, Tonbridge strigă :

— Mai este un mort, aicea jos !

Ferraby nu mai văzuse vreodată un mort și apelă cu disperare la toată voința pentru a privi această biată rămășiță aruncată de mare : un bătrîn marinar, rece ca o piatră, aproape rigid, respingător la vedere, cu capul cărunt balansîndu-se de pe un umăr pe altul în timp ce i se ridica trupul la bord.

Gata să vomite, lui Ferraby îi venea să fugă. Privi cu uimire amestecată cu oroare pe cei doi marinari care duceau cadavrul ; „Cum pot ei să suporte ceea ce fac, gîndea el, cum pot să se atingă de un mort !“ Auzi pe Lockhart spunînd :

— Duceți-i pe toți sub teugă, aici nu văd nimic.

Apoi Ferraby se duse să supravegheze ridicarea bărcii, fără a îndrăzni să mai arunce o privire la cortegiul de creaturi chinuite care se depărtau. Barca a fost ridicată la bord și amarată, iar Ferraby fu fericit ca la întoarcere să fie scutit de o parte din oribila priveliște. Mai dăinuia doar o intolerabilă duhoare de păcură, puntea era presărată cu bălțoace de sînge și apă, mortul zăcea uitat, sprijinit de balustradă, la un metru de el, balansîndu-se după ruliu și așteptînd zorile și un lințoliu. Plin de spaimă și repulsie, Ferraby fugi spre pupa urmărit de teroare.

În postul echipajului, sub lumina slabă a becurilor camuflate, Lockhart se consacra unei activități care altădată i-ar fi părut imposibil s-o execute. Își amintea fugar și cu oarecare bucurie de îndoielile anterioare : acum avea de-a face cu sînge, mult mai mult decît ar fi fost necesar ca să leșine și totuși se ținea bine pe picioare. Pentru a coase o tăietură profundă care brăzda figura unui om de la marginea părului pînă la nas, se gîndise, scoțînd catgutul din învelișul respectiv : „Sper că n-au omis să-i includă modul de utilizare !“ Apoi bandajă o

fractură de picior folosind ca atelă o bucată din suportul unei bănci, cusu diverse alte răni și își dădu toată silința posibilă pentru a reanima omul cu brațul ars care leșinase de durere. În prezent, aproape cu o curioasă detașare, asista la agonia înceată a unui om ai cărui plămîni și, fără îndoială, intestinele, erau roase de aciditatea păcurii. Oamenii echipajului făceau cerc în jurul lui, nu-l slăbeau din ochi, gata să-l ajute la cel mai mic semn. Cele două ordonanțe aduceau ceai pentru a remonta pe salvați și șocați, alți marinari le aduceau haine uscate, iar mai tîrziu apăru Tallow oferind o dușcă mare de rom lui Lockhart, care aprecie că nu era prea copioasă. Din exterior se mai auzi o explozie și Lockhart privi în sus ; prin teuga înceţoșată, peste șirurile de răniți bandajați, de oameni încă tremurînd, peste cadavrul contorsionat, prin confuzia misterioasă a nopții, Lockhart întîlni privirea marinarului șef Phillips. Involuntar, își zîmbiră, semn că gîndeau la fel : dacă acum îi lovea o torpilă, praf se alegea din ei toți și toată activitatea de ajutorare a răniților ar fi fost zadarnică. Lockhart se absorbi din nou în munca sa, încercînd să extragă o așchie de oțel dintr-o rană, dacă respectivul suporta operația. Era momentul să se gîndească numai la cele esențiale și să-și îndeplinească cît mai bine sarcina.

Cînd Lockhart termină lucrul, mijeau zorile. Tîrînd picioarele, complet epuizat, urcă pe puntea de comandă pentru a raporta comandantului ; îl întîlni la capătul scării ; ambii munciseră din greu toată noaptea și, istoviți, se priveau în tăcere, cu figuri contractate, inexpresive, dar oarecum recunoscîndu-și reciproc competențele... Pe mîinile lui Lockhart și pe mînecile scurtei, Ericson observă pete de sînge.

— Nu ți-ai pierdut vremea degeaba, spuse el în fine, calm. Ce se întîmplă pe jos ?

— Doi morți, sir, răspunse Lockhart cu voce răguşită, trebuind să tușească pentru a o face inteligibilă. Și mă tem că încă unul este pe cale : a înotat cu un braț teribil de ars și a suferit un șoc extrem de violent ; ceilalți unsprezece ar trebui să scape.

— Paisprezece... din cei treizeci și șase de oameni ai echipajului... spuse Ericson.

Lockhart nu găsi alt răspuns decît a clătina din cap. Și chiar dacă ar fi existat un răspuns, nu reușea să-l găsească în starea în care se afla. Orele petrecute în contact cu atîta suferință îi tociseră sensibilitatea. Arătînd convoiul care, odată cu zorile, apărea din întunericul nopții, el întrebă :

— Și ce s-a mai întîmplat cu convoiul ?

— S-a mai pierdut încă o navă din cealaltă parte a lui ; în total, trei.

— Au fost mai multe submarine ?

— Nu cred, probabil numai unul care a traversat convoiul.

— Au lucrat bine astă-noapte, zise Lockhart, incapabil să exprime altceva decît un regret formal. Poate vreți să vă odihniți, sir ? Aș putea termina eu cartul.

— Nu, du-te să te culci, voi aștepta pe Ferraby și Baker.

— Tonbridge s-a comportat foarte bine.

— Da... și dumneata la fel, Lockhart.

— Uneori a fost foarte greu, răspunse acesta, cu un gest din cap. Trebuie să-mi procur o carte despre răni, îmi va fi foarte utilă dacă lucrurile continuă astfel.

— Nu văd nici un motiv care să împiedice ca lucrurile să continue astfel, spuse Ericson. Trei nave în trei ore și probabil o sută de oameni, straşnică treabă !

— Da, zise Lockhart aprobînd cu un semn din cap, un debut promițător. După război, o să le cerem rețeta.

— După război, răspunse grav Ericson, ei ne-o vor cere pe a noastră.

7

Pînă la finele anului, au escortat unsprezece convoaie către Islanda, către Gibraltar, către punctul de întîlnire din mijlocul Atlanticului cu nave venite din partea opusă. Ca de obicei, pe măsură ce iarna avansa, vremea devenea tot mai rea. Dar au ajuns să se bucure de vijelie și de căderea barometrului pentru liniștea care rezulta astfel ; căci nopțile întunecate și marea agitată constituiau o asigurare împotriva atacurilor și erau dispuși să plătească un preț bun și chiar să prelungească cît mai mult situația de vreme rea. În acea epocă, submarinele nu posedau încă dispozitivele care mai tîrziu le-au permis să ochească cu precizie și pe vreme rea, și deocamdată era mai dificilă reperarea și torpilarea navelor. La început nimeni n-ar fi crezut că vor ajunge să binecuvînteze furtunile Atlanticului ; acum furtunile le conveneau de minune.

Dar nu totdeauna sufla vîntul, nu totdeauna luna era ascunsă în nori. Tragedia primului convoi torpilat se repetă de mai multe ori. Și dacă numărul celor salvați creștea treptat, cel al navelor pierdute urma aceeași curbă. Devenea tot mai evident necesar să se rezolve problema naufragiaților, pescuirea lor din apă ; corvetele, cărora deocamdată le revenea serviciul de salvare, erau lipsite de mijloace pentru a-l îndeplini. Devenea indispensabilă prezența la bord a unui medic, cel puțin a unui infirmier care să dea asistență răniților și epuizaților. Era inutil, fără sens, să se expună nava la

pericolul operațiilor de salvare, dacă naufragiații ajunși la bord, răniți, arși, otrăviți cu păcură, nu puteau fi îngrijiți cum trebuie.

Apoi dotarea cu efecte a corvetelor trebuia și ea suplimentată : rezervă de așternuturi, de pături, o infirmerie adecvată, medicamente pentru alinarea durerilor, ba chiar pînză pentru giulgiuri ; o mulțime de lucruri la început neprevăzute deveneau acum realități stringente.

În acest context de insuficiență, de risipă de eforturi și curaj se termină anul 1940. Cortina căzu pe o scenă memorabilă : în dimineața Crăciunului, o navă greu încărcată cu minereu de fier a fost literalmente tăiată în două sub ochii lor și se scufundă în mai puțin de un minut ca o piatră azvîrlită în lac. N-au rămas alte urme decît o spumă uleioasă și patru oameni care se zbăteau la suprafața apei. În acea zi, s-a atins recordul distrugerilor și al morților. În acea epocă de început, pierderile de nave, morții, amploarea numărului victimelor erau încă capabile să-i îngrozească și să-i emoționeze.

Curînd însă aveau să înțeleagă că partida de abia începuse.

PARTEA A TREIA

1941 : ÎNCLEȘTAREA

1

Anul nou debută cu o dramă oarecum casnică, de fapt fără importanță, dar consecință a frămîntărilor inerente războiului.

Eroul conflictului a fost un marinar denumit Gregg, aflat în subordinea lui Morell, care nu știa mare lucru despre el decît că era o fire liniștită și disciplinată ; de cincisprezece luni de la îmbarcarea pe *Compass Rose* comportarea lui fusese fără reproș. Surpriza a fost generală cînd, subit, spre finele staționării în port, el dispăru și pînă în momentul cînd porneau pentru a escorta primul convoi al anului nu l-au mai găsit. Au plecat fără el, după ce s-a aranjat cu autoritățile portului că, dacă revenea în absența lor, Gregg nu va fi abandonat pe cheu, fără resurse. Misterul dispariției urma a fi lămurit mai tîrziu, deocamdată consecința era un om mai puțin la bord. Discuția abaterii de la regulamente a fost amînată, toată atenția fiind concentrată asupra pregătirilor de pornire în călătorie.

La întoarcere a început cercetarea cazului ; absența nemotivată este prin sine o faptă gravă, dar abandonarea postului pe navă, în timp de război, antrena inculparea de dezertare în fața inamicului.

În dimineața următoare întoarcerii navei, Gregg apăru la raportul comandantului Ericson, care aștepta cu interes explicațiile. Credea că va aduce o scuză sau va invoca circumstanțe capabile de a atenua gravitatea cazului ; cel puțin așa spera Ericson, dat fiind antecedentele comportării lui Gregg. Altminteri risca închisoarea, din care va ieși pierdut pentru totdeauna.

Dar Gregg se închise într-un mutism absolut, declanșînd o adevărată dramă. Cazul era simplu : Gregg părăsise nava într-o după amiază, lipsise fără învoire de la bord la plecarea navei în călătorie și se prezentase îndată la reîntoarcerea ei. Absența nemotivată de șaptesprezece zile era indiscutabilă. Cînd Ericson îi ceru lui Gregg să se explice, nu primi alt răspuns decît o dare din cap, însoțită de : „N-am nimic de spus, sir", ceea ce lăsa totul complet nelămurit.

— Trebuie să spui ceva, observă Ericson sever.

Privi figura încadrată cu păr roșu a marinarului și încercă să-i analizeze expresia : nu era aceea a unui om pornit să inventeze scuze, nici a unui om timid, cu atît mai puțin a unui revoltat. I se citea un fel de determinare fatalistă care, în circumstanțele respective, nu era lipsită de o doză de curaj.

— Vreau să cunosc motivele pentru care ai părăsit nava, continuă Ericson, și să ne spui ce ai făcut în timp ce noi eram pe mare. Trebuie să-ți explici purtarea, altminteri vei suporta consecințe serioase.

Toți îl priviră pe Gregg : comandantul, Lockhart, Morell și Tallow, care îl adusese la judecată. Fiecare avea expresii diferite : comandantul era impasibil, reflectînd obiectivitatea unui judecător ; Morell părea intrigat ; o severitate foarte reglementară brăzda fruntea secundului Lockhart, iar figura lui Tallow exprima indignarea profesională, inaccesibilă indulgenței față de vinovat și

care nu crede în sinceritatea pocăinței. În fața lor, marinarul Gregg păstra o imperturbabilă rezervă.

— Poate că te-ai dus să-ți vezi părinții ? întrebă Lockhart de formă, dar cu o mină din ce în ce mai severă, căci găsea că gluma durase prea mult.

— Ei bine ! spuse Ericson, așteptăm.

— N-am nimic de spus, sir, repetă Gregg cu aceeași voce inexpresivă.

Tallow se manifestă sub forma unei slabe fluierături a pagubă, ceea ce îi aminti lui Ericson greaua povară a tradițiilor și mecanismul justiției navale militare pe care va trebui să-l aplice pentru a adapta pedeapsa la delict. Scena i se părea cu atît mai lipsită de obiect și fără rost, cu cît totul se desfășura între el și un biet marinar care refuza încăpățînat să-și salveze pielea. Căuta să descopere motivele reale ale tăcerii, dorind să-l scoată pe Gregg dintr-o situație care, cu cea mai mare bunăvoință din lume, devenea periculoasă pentru el. Încercă din nou :

— Este absurd, spuse el cu bunăvoință. Nu știu ce încerci să ascunzi, dar mă îndoiesc că merită să te comporți astfel. Îți dai seama că te pot trimite la închisoare ?

— Da, sir, murmură Gregg.

— N-aș vrea să fiu nevoit să procedez astfel. Pentru prima dată calci disciplina și superiorul dumitale mă asigură că a fost totdeauna satisfăcut de activitatea pe care ai depus-o. Dar dacă nu dai o explicație valabilă, nu există altă soluție decît închisoarea.

Și după o pauză, reluă :

— De ce ai părăsit nava și ce ai făcut în cele șaptesprezece zile ?

Gregg tăcea mereu, ocolind privirea lui Ericson și continuînd confruntarea, care nu putea avea decît un singur deznodămînt. Zgomotele de pe navă și cheu păreau a fi suspendate, așteptînd rezolvarea scenei. Ciudat, lui

Lockhart i se părea că faptul nu se întîmplase, că Gregg nu trebuia să răspundă, că aveau să aştepte aşa totdeauna, pînă vor îmbătrîni cu toţii şi războiul se va fi terminat, fără a se mai imputa vreo vină. Poate că Ericson simţea ceva similar, căci se ridică brusc şi spuse :

— Amînăm discuţia.

— Amînăm discuţia, repetă Tallow cu un grăunte de mirare în voce.

Apoi, energic, comandă automat : „Stînga-împrejur, marş !"

După plecarea lui Gregg, Ericson îi spuse lui Morell :

— O să-l chem din nou mîine. Pînă atunci ai face bine să-i vorbeşti, să vezi ce este cu povestea asta. Nu vreau să-l trimit la închisoare fără să ştiu exact despre ce-i vorba. Este căsătorit ?

— Da, sir.

— Vezi atunci dacă nu este ceva în legătură cu aceasta. Apoi se adresă şefului de echipaj :

— Ţine-l sub supraveghere pînă mîine dimineaţă.

— Da, sir.

— Să trecem la cazul următor.

Chemîndu-l pe Gregg la discuţie, Morell procedă altfel : singuri în cabină puteau vorbi mai liber, putea să-l trateze pe Gregg ca pe un martor care ştia ceva dar care ademenit, intimidat, a fost constrîns să nu mărturisească adevărul. Între patru ochi, fără proces verbal al discuţiei, raporturile de la ofiţer la marinar puteau lua un aspect mai intim.

— Comandantul face tot ce poate pentru dumneata, îi spuse scurt Morell, cînd Gregg repetă cu aceeaşi încăpăţînare : „N-am nimic de spus". Îşi dă mai multă osteneală decît poate meriţi, dar aceasta nu mă priveşte. Vrea să ştie motivul care te-a determinat să părăseşti subit nava. De ce nu-l spui ?

— Nu vreau să-l spun, sir, replică el tot atît de încăpățînat.

— Preferi o lună de închisoare ?

Fruntea lui Gregg se brăzdă, dar nu răspunse nimic.

— Știi ce înseamnă, continuă Morell : va fi o notă rea cît timp vei rămîne în marină, înscrisă totdeauna pe foaia matricolă.

— Nu servesc în marină decît pe durata războiului, sir.

— Și cît timp crezi că va dura ? Vrei să rămîi marinar încă doi sau trei ani ? Cum să avansezi în grad dacă refuzi să-ți explici purtarea ?

— Nu știu, sir.

— Haide, Gregg, e mai bine să vorbești, spuse Morell, schimbînd tonul. Ce înseamnă asta ? Unde te-ai dus ? Acasă ?

— Da, declară cu greutate, după o pauză, Gregg. Am fost la Londra.

— Ei ! Asta înseamnă ceva... Și ce nu este în regulă acasă ?

— Acum totul e în regulă, sir.

— Dar înainte ?

— S-a întîmplat ceva între timp.

— Ce ?

— Nu vreau să spun, replică Gregg, reluîndu-și atitudinea îndărătnică, fără expresie.

— Nu voi repeta nimănui.

— O să spuneți comandantului, răspunse Gregg perspicace.

— Poate că nu-i voi spune ; în orice caz numai două persoane ar fi în cunoștință de fapte, nu se va răspîndi nimic mai departe.

Gregg clătină capul, ezitînd.

— Va merge mai departe, totuși, dacă o spun înaintea judecății ; o să știe toată lumea de la bord.

— Ce vei spune la raport nu se va repeta la bord, știi foarte bine. Hai, să continuăm. Necazuri acasă ?

— Da, sir.

— Cu soția ?

— Da.

— Ce fel de necazuri ?

— Necazuri obișnuite, admise Gregg, destul de pornit.

— Cum ai aflat ?

— Mi-a scris un prieten... de-acasă.

— Și te-ai dus să aranjezi lucrurile ?

— Da.

— De ce nu mi-ai spus și mie ?

Gregg nu răspunse.

— Vezi în ce încurcătură te-ai băgat, spuse Morell, sever. La ce naiba crezi că sînt buni ofițerii, dacă n-ai încredere că pot să-ți dea un sfat în asemenea cazuri ?

— Nu știam, sir... Apoi vroiam să păstrez întîmplarea numai pentru mine.

— Cum să păstrezi secretul cînd ai absentat șaptesprezece zile fără învoire ?

— Pînă acum nu știe nimeni cu excepția dumneavoastră.

— Dar vei spune totul comandantului.

— Nu vreau, mai bine mă duc la închisoare și gata.

— Nu fii copil. Nu spun că vei scăpa fără pedeapsă dar ți se poate ameliora situația. Comandantul este foarte uman.

— Dar nu pot să povestesc totul la raport, spuse Gregg cu disperare, în timp ce mă ascultați toți !

— Nu este nevoie de toți, poți foarte bine, cu privire la o chestiune de familie, să-l vezi pe comandant între patru ochi.

— Da, sir.

— Atunci ?

Gregg se decise brusc :

— Am s-o fac, sir.

— De ce nu te-ai decis azi dimineață ?

— Nu mi-a dat prin cap.

— Ți-ai fi evitat multe necazuri. Toată lumea ți-ar fi dat dreptate. Bine, voi aranja să-l poți vedea pe comandant chiar azi după amiază, spuse Morell, ridicîndu-se.

— Și ce să-i spun ? întrebă Gregg speriat.

— Să-i spui exact de ce te-ai dus acasă și ce s-a întîmplat acolo.

— Și nu va merge vorba mai departe ?

— Nu.

— Credeți că o să scap ?

— Nu știu, poate nu complet, dar în orice caz mult mai ieftin decît dacă refuzi să vorbești. Altminteri nu există decît o soluție, închisoarea.

— Bine, spuse Gregg și figura i se lumină. Vă mulțumesc mult, sir.

— N-ai de ce să-mi mulțumești.

Morell înțelese că era momentul să revie la rapor-turile reglementare, să se distanțeze de el. Adăugă :

— N-ai scăpat încă cu totul, mai ai de tras. Acum întoarce-te la lucru. Te voi anunța cînd comandantul va dori să te vadă. De astă dată spune-i tot adevărul, nu mai pierde timpul degeaba.

Era posibil ca Gregg să refuze în ultimul moment să-și povestească necazul așa că, pus la curent de Morell, Ericson își dădu toată silința pentru a-i înlesni mărtu-

risirea. Cînd marinarul intră în cabină, dădu ordin față de el să nu fie deranjat sub nici un motiv ; îl pofti pe Gregg să ia loc, îi oferi o țigară și-l întrebă, ca și cum era sigur că-i va spune totul fără nici o rezervă. În ținută de serviciu, așezat pe marginea scaunului, Gregg ezita încă, încordat și cu broboane de sudoare pe frunte. Ericson se plecă spre el :

— Mi se pare că ești căsătorit ?

— Da, sir.

— Te-ai dus să-ți vezi soția ?

Gregg ridică pleoapele, le lăsă în jos și, șopti abia perceptibil :

— Da, sir.

— Este mai bine să-mi spui totul, continuă Ericson. Fără a mai vorbi de situația grea în care te afli, nu simți nevoia să te spovedești cuiva ?

Se întoarse, în timp ce Gregg, în sine, se mai frămînta încă. Dar Ericson atinsese punctul sensibil și unul din talerele balanței se înclină. Gregg privea soarele străbătînd prin hublou, auzea apa lovindu-se de corpul lui *Compass Rose* ; în atmosfera pașnică a cabinei, se decise în fine să-și povestească trista întîmplare.

La întoarcerea din precedenta călătorie, găsise următoarea scrisoare trimisă de un prieten :

„Dragă Tom, nu este treaba mea, dar m-am plimbat de două sau de trei ori pe stradă, cu gîndul s-o văd pe Edith și s-o întreb cum îi merge, dar n-am vrut să intru pentru că nu era singură. Dragă Tom, se vorbesc fel de fel de lucruri. Totdeauna, în fața casei se află o mașină și se spune că este un voiajor de la o mare întreprindere. L-am văzut o dată luîndu-și rămas bun de la ea, amîndoi rîdeau. Asta nu mi-a plăcut, Tom, și m-am gîndit să-ți scriu ca să te previn. Îmi pare rău, dacă procedez greșit.

Mă știi, dau totdeauna în strâchini. Nu te necăji și caută să obții o permisie ca să pui lucrurile la punct. Totul este din cauza păcătoșilor ăștia de ambuscați, unii sînt plini de baftă și ție ți se lungesc urechile pentru un pic de bine".

— Trebuia deci să plec, spuse Gregg, cu voce hotărîtă, aproape ca o provocare și frămîntîndu-și mîinile. Să primesc o asemenea scrisoare ? A trebuit să plec imediat, sir, deși nu avem drept la permisie decît peste trei săptămîni. Trebuia să merg să văd ce se întîmplă, sîntem căsătoriți doar de șase luni.

Plecase în după amiaza aceea, fără a preveni pe cineva, strecurîndu-se printre permisionari. A prins ultimul tren pentru Londra unde, la ora unsprezece noaptea, se urcă în autobuzul de Highgate.

— Și ce s-a mai întîmplat ? întrebă Ericson, înțelegînd că tăcerea lui Gregg putea să se prelungească la infinit.

— Avem o casă foarte mică, sir. O casă drăguță, a aparținut mamei mele, care mi-a lăsat-o mie. Cînd am ajuns, am constatat că era adevărat ce se spunea în scrisoare.

Dispăruse neîncrederea, transformîndu-se în suferință ; retrăia oribilele momente.

— În fața casei era o mașină... și lumină la primul etaj.

Gregg se opri cu vocea strangulată ; amintirea îi răvășea figura. Apoi continuă :

— Înțelegeți ce vreau să spun, sir ? La parter nu era lumină.

— Da, spuse Ericson, da, înțeleg.

Și Gregg continuă : nu știa ce să facă, se simțea zdrobit. Sta în stradă, privea mașina și lumina, oribila lumină de la camera de culcare.

— N-aveam nevoie de mai mult, spuse el, vedeam destul ca să fiu sigur. Am stat mult timp, întrebîndu-mă ce să fac, apoi mi-am zis : „S-o iert... nu este decît o biată fată abandonată, lăsată de capul ei !“ Atunci am început să merg fluierînd și am făcut zgomot deschizînd ușa și intrînd... Căci o iubesc, sir, spuse el cu tărie, ca și cum numai el știa ce este dragostea, sîntem căsătoriți numai de șase luni.

Urmă o tăcere lungă, pe care Ericson îi fu milă s-o întrerupă. Cuvintele : „O iubesc“ deșteptau în amintirea lui Gregg disperarea. Cînd marinarul reluă mărturisirea, tonul era mai sumbru, mai tragic, ca și cum acest aspect al întîmplării, pe care n-o divulgase încă nimănui, îl făcea tot atît de culpabil pe cel care povestea, ca și pe cel care asculta.

Auzind ușa deschizîndu-se, femeia, speriată, strigase : „Cine este ?“ Iar el răspunsese : „Tom“. Urmase o mare zarvă, apoi șușoteli. Furios, scîrbit, aprinsese lumina în vestibul, știind foarte bine ce însemnau zgomotul și șușotelile : căutau să-l înșele, se întrebau ce știa, ce văzuse sau ce ghicise. Pînă la sfîrșit, au renunțat să se ascundă, căci omul din cameră începu deodată să vorbească cu voce ridicată și Edith strigă pe un ton obraznic și nemulțumit : „Cobor îndată“.

— Tot nu știam ce să fac, sir. Nu-mi venea să cred ; pînă atunci se comportase cu totul altfel, niciodată nu mi-aș fi închipuit ! Ne căsătorisem în timpul unei permisii, vă amintiți, sir, dumneavoastră ați făcut strigările la bord.

Deodată Ericson își aminti că citise cu voce tare : „Domnișoara Edith Tappett, din parohia Highgate, Londra“ și că se întrebase cum putea să arate o persoană cu un

nume atît de puțin romantic *. Acum știa, așa cum știa și Gregg.

— Ea a coborît destul de repede, urmă Gregg, cu ochii privind podeaua. Nici măcar îmbrăcată ; înfășurată la întîmplare, într-un capot ; nu-mi amintesc totul cu precizie, sir.

„Iată un lucru pe care nu-l va uita niciodată, gîndi Ericson... ce oribil să ai pe cineva în minte, într-o anumită situație groaznică, pentru totdeauna". Dar Gregg deveni volubil, trecea de la o scenă la alta, fiecare mai teribilă decît precedenta, ca și cum memoria îi era încărcată cu atîtea scene încît era inutil să se mai oprească la una singură.

— Da, sir, cred că băuse puțin. Dar nu era un motiv să-mi vorbească cum a făcut-o. Parcă ar fi fost vina mea. Pur și simplu mi-a spus ; „Am un prieten în vizită, nu te așteptam." Și cînd am întrebat : „Un prieten ? Ce fel de prieten ?" ea a răspuns : „Inutil să strigi, Tom. Cred că nu vrei să te dai în spectacol !" Apoi a strigat : „Walter !" și l-am văzut pe respectiv. Avea un aer ironic, continuă Gregg cu voce furioasă și nenorocită. Cobora treptele, îmbrăcîndu-și pardesiul. Un tip zdravăn, o secătură, bine îmbrăcat și atît de sigur de sine de... nici nu îndrăzneam... nici nu...

La amintirea înfrîngerii și a rușinii usturătoare, vocea lui Gregg se pierdu într-un amestec de lașitate și disperare.

— Nu te mai gîndi, spuse Ericson repede, ca să-i evite înjosirea unei tăceri. Apoi ce s-a mai întîmplat ? Ce ți-a spus soția ?

* „Tappett" înseamnă în engleză o piesă de mașină : tijă, camă, graifer, excentric (N.T.).

— „Nu știam că sosești, ar fi trebuit să mă previi, Tom !“

Era tot ce găsise femeia să-i spună ; apoi a făcut prezentările și tipul a spus : „Iată marinarul întors acasă !“ Iar cînd Gregg i-a cerut să plece, i-a răspuns : „Cred că e mai bine să evităm neplăceri ; îți mulțumesc“.

Amintirile pluteau în capul lui Gregg ca epavele unui coșmar în care se scufunda.

— După ce tipul a plecat, ne-am explicat cum trebuia, dar n-am ajuns s-o fac să înțeleagă ce vină avea, spuse Gregg, a cărui voce mai păstra stupoarea pe care o simțise în acele momente. Mi-a spus că legătura ei dura de două luni, din cauză că eu o învățasem să facă dragoste și nu se putea lipsi, așa că eu eram vinovatul. Nici nu era supărată pe ea însăși, ci pe mine. Apoi a mai spus că nu era singura în această situație, că așa se întîmplă în timp de război. N-o mai recunoșteam. Apoi ne-am culcat, și... ne-am apropiat, sir, deși la început nu-mi venea s-o ating.

Gregg se opri din nou, de astă dată timp mai îndelungat, de parcă ar fi terminat ce avea de spus și aștepta verdictul. „Totuși, afacerea nu se poate termina astfel, gîndi Ericson, cu privirea plecată asupra biroului ; întîmplarea era destul de oribilă și scuza în mare parte absența lui Gregg, dar nu explica decît două, cel mult trei zile și el lipsise șaptesprezece. Aștepta, întrebîndu-se cum să-l convingă să continue, dar nu știa cum să procedeze ca să nu pară brutal sau indiferent. Povestirea lui Gregg îl emoționase, dar îl și scîrbise și nu vroia să aibă aerul că nu-i dă importanță și că o să se rezolve doar pe baza strictei justiții imanente.

— Asta a fost prima zi, sir, spuse el și am mai rămas încă două zile, ca să pun complet lucrurile la punct. Aș fi putut ajunge la navă înainte de plecarea ei și în acest caz vina mea ar fi fost mai mică.

Aruncă o privire rapidă asupra comandantului, convins că îi dădea crezare ; dar Ericson rămase mai departe impasibil : nu-l va judeca decît la sfîrșit. Gregg continuă :

— Ea se comporta exact ca altădată, nu mai vorbea de tipul acela. Părea să fi uitat complet acuzațiile ciudate pe care mi le adusese ; am sfîrșit eu prin a face aluzie. Dar înainte de a pleca am întrebat-o ce se va mai întîmpla și mi-a promis să încerce să rămînă fidelă. Atunci am părăsit-o ca să iau primul tren. (După respirația mai scurtă și vorba mai aspră, Ericson înțelese că drama nu ajunsese la apogeu). Am pierdut trenul din cauza aglomerației și am revenit cu intenția să petrec ziua cu ea și să iau trenul de seară... N-am mai găsit-o acasă ; plecase, luîndu-și și un geamantan.

Ericson se temu că Gregg va izbucni în plîns ; într-adevăr, tăcu brusc, gura i se strîmbă și începu să tremure, părînd că nu își mai putea stăpîni lacrimile. Era momentul capitulării : tînăr, inteligent, elegant în uniforma impecabilă, dar cu figura descompusă, desmințindu-i imaginea prezentabilă. Fără un cuvînt, Ericson se îndreptă spre dulap, turnă wishky într-un pahar și i-l întinse.

Era un gest atît de neobișnuit, atît de nereglementar, încît putea fi considerat ca o greșeală și Ericson se întrebă dacă nu cumva mai tîrziu, cînd Gregg va fi uitat tot necazul întîmplării, nu se va lăuda în postul echipajului, spunînd : „Necazuri ? Eu ? Ce spui ! Șeful mi-a oferit o înghițitură de whisky și mi-a spus să mai reviu

cînd voi avea chef !"... Efectul a fost însă altul : Gregg rămase surprins de gestul lui Ericson, își recăpătă încrederea în sine și continuă povestirea.

Ce povestise și ceea ce urma să mai spună era o mare nefericire, dar își stăpînea șirul vorbirii. Crezuse că soția lui plecase la maică-sa, la Edgware. Nu-i spusese că avea asemenea intenții, dar cum era o impulsivă... Așa că luă autobuzul și se duse s-o caute ; îl aștepta o altă surpriză.

— N-am mai găsit-o, maică-sa n-o mai văzuse de cîteva săptămîni. Părea mirată că o căutam, dar n-am avut chef să-i răspund la întrebări. M-am dus atunci la prietenul care îmi scrisese, dar plecase la expirarea permisiei și ai lui nu știau nimic. N-am mai insistat și m-am întors acasă.

Gregg a stat singur o săptămînă în casa goală. Ericson încercă să-și imagineze acea așteptare, singurătatea, bănuielile, certitudinea de a fi înșelat.

— Trebuia s-o aștept, sir, pentru cazul că s-ar fi întors.

Din milă, Ericson nu-l contrazise :

— Aș mai fi continuat s-o caut, dar nu știam unde ; Londra e așa de mare. Apoi mi-a venit o idee, la care ar fi trebuit să mă gîndesc mai devreme : avea o prietenă, măritată, care niciodată nu-mi fusese simpatică ; locuia în cartierul White City, de cealaltă parte a Londrei ; poate că era acolo. M-am dus la acea prietenă, care mi-a spus că într-adevăr soția mea venise s-o vadă cu cîteva zile mai înainte, dar că plecase fără să-i spună unde.

Povestirea lui Gregg decurgea acum fără rezerve ; în liniștea cabinei, cuvintele și frazele se succedau neîntrerupt spre deznodămînt.

— Am avut impresia că prietena mințea, m-am învîrtit un timp prin împrejurimi, apoi am intrat într-un bufet să mănînc ceva, să beau un păhăruț... și erau amîndoi acolo și beau vin.

Gregg își înghiți, penibil, saliva.

— Ea rîdea, a ridicat capul și a exclamat : „Ia te uită cine este acolo !“

Ericson se aștepta ca Gregg să întrerupă iarăși povestirea, dar whisky-ul își făcea efectul sau poate că nu voia să întrerupă un episod atît de hotărîtor :

— Am întrebat-o ce căuta acolo, în loc să fie acasă și mi-a răspuns că nu vedea ceva rău în faptul că bea un pahar. Atunci am adăugat : „Unde ai fost toată săptămîna ?“ „La Elsa“, răspunse ea, adică la prietena unde o căutasem. I-am spus că nu-i puteam suporta purtarea iar tipul mi-a oferit un pahar. Am răspuns : „Nu accept să-mi faci cinste, și dacă continuați, voi intenta divorț.“ Nu gîndeam serios la așa ceva, voiam numai să-i sperii. El răspunse : „N-ai probe“. Atunci am replicat : „Dar cînd te-am găsit acasă, în seara cînd am venit în permisie ?“ „Tocmai venisem să-i spun bună seara doamnei Gregg : un fapt cu totul inocent“. - „Dar pata suspectă de pe capotul ei ?“ — „Ei, niște lapte vărsat“, și i-a făcut cu ochiul nevesti-mi, care se porni pe rîs... ca o stricată ordinară...

„Ce bine descrie scena, gîndi Ericson. Și cum poate s-o mai dorească ? Cum poate simți altceva, decît ură și dezgust ?“ În vorbirea lui Gregg nu se întrezăreau asemenea sentimente : cuvintele „stricată ordinară“ n-o condamnau ; regreta doar fericirea pierdută. Gîndurile lui nu erau deloc raționale, nu deosebea răul de bine ; îl inspira doar instinctul dragostei, simțămîntul ce însoțește uniunea a două ființe. Nici acum nu părea a pune

la îndoială validitatea uniunii dintre ei ; era în stare s-o ierte, să accepte o nefericită tranzacție, și toate acestea din cauza acelui cuvînt, citit într-o carte, auzit la un film : „Iubire", sursă de hotărîri prostești ale oamenilor.

Gregg continuă cu hotărîre :

— Voiam să-i răspund tipului, dar nu mi-a dat răgaz : „În orice caz, nu trebuie să te frămînți, — mi-a spus el — eu plec săptămîna viitoare în Statele Unite, pentru o mare afacere". Nevastă-mea exclamă : „Ce-i asta, Walter ! Cînd pleci ?" „Joi, dar voi veni înainte să-mi iau rămas bun". Atunci i-am spus : „Să te duci la dracu, dar să nu-ți mai calce picioarele la mine acasă". Curios, sir, nici n-a mai încercat să discute, a adăugat doar : „Va fi cum dorești." Gîndesc că ceea ce spusesem despre divorț îl cam pusese pe gînduri, sau poate era sătul de toată povestea. S-a ridicat și s-a adresat nevesti-mi : „Am să te revăd într-una din zilele astea." Foarte mirată, ea i-a răspuns : „Este un adio, Walter ?" El a ieșit din local fără să răspundă, ea a început să plîngă și am dus-o acasă.

Gregg se opri și-l privi pe Ericson, întrebîndu-se parcă cum va reacționa acesta la cele ce va mai povesti ; ajunsese aproape de sfîrșitul întîmplării și, spre deosebire de indiferența inițială, căuta să-și justifice comportarea. Dar Ericson arborase o figură cît mai inexpresivă ; nu era momentul verdictului, nici al cuvintelor reconfortante destinate să îndulcească rigorile disciplinei. Se menținea pe terenul unei conversații intime și aștepta desfășurarea mai departe a întîmplărilor.

Gregg păru a-și aduna tot curajul, și urmă :

— Era vineri, sir. Trecuseră deja zece zile de cînd părăsisem postul și tipul nu pleca decît joia următoare, șase zile mai tîrziu. N-am fost în stare să plec, sir ; nu

puteam s-o părăsesc, nu era totul în regulă. Eram neliniștit, poate că tipul își schimba părerea și venea s-o vadă ; iar dacă n-aș fi știut că se va duce ea după el, dacă i-ar fi fost posibil... Atunci am hotărît să rămîn s-o păzesc ; în orice caz eram în încurcătură, dar nu puteam alege decît această singură cale ca s-o împiedic să-și mai vadă tipul. Chiar și așa, mai existau riscuri. Am mers împreună la cinema, ea s-a prefăcut că se duce la toaletă, după un moment am ieșit și eu și am prins-o tocmai cînd voia s-o șteargă pe stradă. După asta am rămas amîndoi tot timpul în casă... Plîngea mereu, cred că voia să plece — mi-era teamă să nu adorm și pînă la sfîrșit i-am încuiat rochiile și am ascuns cheia. (Își trecu mîna pe frunte.) Miercuri seara, în ajunul plecării tipului, a așteptat să adorm ; a forțat ușa dulapului, s-a îmbrăcat, dar m-am deșteptat tocmai cînd încerca să fugă și am ajuns primul la ușă. A început să strige, căuta să mă dea la o parte, parcă înebunise... Ca să fiu sigur, am stat de veghe toată noaptea... iar dimineața, cînd și-a dat seama că era prea tîrziu, a renunțat și am înțeles că acum puteam pleca. N-am vrut să mai aduc vorba despre cele întîmplate : încercam să uit toată întîmplarea și să plec liniștit. Cînd să-mi iau rămas bun, m-a întrebat : „Ai să ai neplăceri la bord ?“ I-am răspuns că da. Iar ea mi-a spus : „Și eu am necazuri, Tom, sînt însărcinată“.

Ericson privi spre dușumea. Nu mai avea decît o întrebare de pus, dar n-ar fi adresat-o pentru nimic în lume. Însă Gregg răspunse de la sine :

— Copilul îmi va purta numele, sir, asta-i totul.

„Tot dragostea, gîndi Ericson, plin de mirare ; dragostea, acest leac universal, oricît de hidoasă ar fi înșelăciunea,

oricît de urîtă ar fi trădarea..." Acum, cînd cunoştea toată întîmplarea, dorea să rezolve cazul cît mai repede : evident, Gregg nu trebuia pedepsit pentru un lucru care îl făcuse să sufere atît şi pe care nu fusese pregătit să-l înfrunte ; exista o posibilitate înţeleaptă de iertare, la care putea recurge în asemenea cazuri. Cu toată dorinţa sa de a-l menaja pe Gregg, avea însă datoria să fie just şi faţă de alţii care, în împrejurări similare, în loc de a contraveni legii, respectau regulile disciplinei.

— Ai făcut bine că mi-ai povestit toate astea, Gregg, spuse el ; o să mă mai gîndesc pînă cînd cazul va reveni mîine înaintea judecăţii. Deocamdată vreau să-ţi spun un singur lucru, de care ai face bine să-ţi aminteşti.

Apoi, căutînd să fie cît mai convingător, continuă :

— Ofiţerii nu sînt numai pentru a conduce nava şi a da ordine, ci şi pentru a vă ajuta cînd aveţi nevoie. Dacă ai fi venit să-mi povesteşti, îndată ce ai primit scrisoarea, ţi-aş fi dat o permisie specială. N-ai mai fi vinovat de absenţă ilegală şi ne-am fi aranjat ca cineva să-ţi supravegheze soţia în absenţă. Să ştii că Marina Regală are soluţii pentru *toate* : pentru a angaja o bătălie, a scoate dintr-un tun un obuz blocat, gata să explodeze, sau a-l ajuta la nevoie pe un om ca dumneata, cu necazuri casnice. Marina Regală ştie totdeauna cum să procedeze şi alege calea cea mai bună, căci are grijă de oamenii ei.

Ericson înţelese că Gregg era din nou pe cale să plîngă şi se opri ; nu mai era cazul să-l bată la cap.

— Eşti liber acum. Poftеşte pe ofiţerul secund să vie la mine.

După plecarea lui Gregg, Ericson rămase mult timp îngîndurat. Poate că trebuia să verifice povestirea lui Gregg, la Londra, la faţa locului ; dacă totul era adevărat, exista posibilitatea legală să nu fie pedepsit. Chiar dacă

contravenise disciplinei și cu toate că femeile, căsnicia și sentimentele nu au ce căuta în timp de război... Dar era convins că nenorocita de poveste era adevărată, că nu exista comedie în această suferință... Unele femei nu sînt bune de nimic ; altele se satură de război ; iar cînd ambele situații coincid, nu este de mirare ceea ce rezultă, oricît ar fi de deplorabil și dezgustător.

2

Cu sosirea primăverii, zilele s-au lungit și nopțile pe mare au devenit mai puțin dure. Acum numai cartul lui Morell decurgea în obscuritate completă, și cînd sosi vara, scăpă și el în mare parte de tensiunea contactului cu convoiul și a supravegherii umbrelor negre cîte patru ore în șir. În timpul ultimei jumătăți de oră a cartului, spre dimineață, negurile se ridicau încet la est ; prin binoclu, orizontul devenea mai puțin vag, se contura mai net ; navele aflate în cîmpul vizual își reluau cele trei dimensiuni. Cînd Lockhart venea să-l schimbe, detaliile suprastructurii lui *Compass Rose* și figurile oamenilor de pe puntea de comandă erau distincte ; cînd își dădeau bună dimineața, se recunoșteau, nu trebuiau să se ghicească. După o jumătate de oră apăreau zorile și începea o nouă zi ; o zi care îi ducea mai departe în Atlantic, sau mai aproape de casă. Lockhart trecea în revistă ansamblul calm al navelor și rămînea cîteodată cu o milă mai în urmă pentru a-i încuraja pe leneși. Apărea și comandantul, cu obrazul cenușiu și bărbos, după o noapte inconfortabilă petrecută în cușeta din timonerie ; arunca o privire în jur, adulmeca aerul, apoi străbătea comanda de la un cap la altul, cu sextantul în mînă, profitînd de ultimele stele, înainte de a dispare

din cauza soarelui. În fine, pentru a marca sfîrșitul nopții, apărea Tomlinson, tînăra ordonanță, ca să strîngă farfuriile pe care se serviseră sandvișuri și ceștile goale de cacao, rămășițe ale gustării de noapte.

Zile în șir, așa începeau zorile la bordul lui *Compass Rose*. Uneori însă aurora era momentul tragic în care se numărau cei rămași, în care se făceau apelurile și se semnala lui *Viperous* totalul supraviețuitorilor și cel al morților. Căci acum, în 1941, nava avea un an mai mult ca vîrstă, ca și războiul ; și cu cît acesta înainta în durată, sporeau obstacolele și eșecurile.

Toate navele aliaților erau supuse la grele încercări : în mai mult de două treimi ale Atlanticului, inamicii aveau inițiativa, atacau cu forță brutală și eficace. Parcă o pată întunecată se întindea pe acest imens ocean : zona de securitate se restrîngea și cea periculoasă, în care nici o navă nu era sigură de sine de la o oră la alta, părea că se răspîndește rapid pe o suprafață din ce în ce mai mare. Uneori se iscau bătălii de nave mari : *Hipper*, *Scharnhorst* și *Gneisenau* făcuseră incursiuni prădalnice ; *Hood* a fost scufundat cu o lovitură de tun norocoasă, trasă de la distanță de unsprezece mile ; apoi, ca ripostă promptă, *Bismarck* a fost distrus, și scorul a fost egalat. Acestea erau isprăvi izolate, puncte culminante ale unui război îndîrjit și intermitent. Dar în cursul rutelor continue spre tot felul de direcții, navele de escortă duceau o bătălie lungă și sîngeroasă contra unui inamic care spore în forțe.

Și această sporire se făcea organizat : submarinele își coordonau atacurile, acționau acum în grupe de șase sau șapte unități, pîndind convoaiele pe lungi porțiuni de drum și își reuneau forțele îndată ce intrau în contact cu ele. Aveau la dispoziție porturile franceze, norvegiene

și baltice, cu adăposturi și puncte de aprovizionare ; erau asociate cu avioane cu rază mare de acțiune pentru a descoperi și identifica navele ; de partea lor era numărul, competența tehnică, armament mai bun și stimulentul succesului... Primul lor atac în grup a scufundat zece din cele douăzeci și două de nave ale unui convoi ; recordul lunar de torpilări s-a ridicat într-o lună la cinzeci și trei, apoi în alta la cinzeci și șapte. Treptat, submarinele își extindeau operațiile mai la vest, astfel că nici în mijlocul Atlanticului nu mai exista o zonă sigură pentru convoaie. Nici din Marea Britanie, nici din Canada, nici din Islanda nu li se putea acorda o protecție aeriană completă, deși toate coastele acestor țări erau acum incluse în sistemul strategic aliat, așa că posibilitățile de ripostă a navelor de escortă erau limitate. Zona periculoasă se întindea mereu și numărul navelor naufragiate sporea. S-au luat contramăsuri : patrulele de avioane și-au extins raza de acțiune ; un număr de vase comerciale au fost prevăzute cu avioane de vînătoare catapultate și, cu încetul, armamentul navelor de escortă se ameliora.. În consecință, spre mijlocul lui 1941 au fost date la fund șapte submarine într-o lună, cea mai ridicată cifră a războiului. Dar șapte submarine mai puțin nu însemna prea mult ; mai rămîneau destule care vînau și torpilau ; nu ajungeau navele de escortă pentru protecția convoaielor ; diferența nu putea fi compensată decît prin noroc și efort uman, dar acestea nu erau în stare să rivalizeze cu forța și viteza inamicului, sau să oprească masacrul.

Compass Rose a fost martoră la multe asemenea masacre. Nu mai era o surpriză pentru echipaj cînd suna alarma ; nu se mai simțeau șocați cînd priveau urcîndu-se la bord epavele umane de pe o navă înghițită de

ocean ; nu se mai emoționau asistînd oameni murind. Echipajul a trebuit să-și însușească o lipsă de umanitate profesională și să-și impună insensibilitate, cea mai bună bază a eficienței. A medita despre ororile războiului era timp pierdut și furia sau mila nu făceau decît să dăuneze muncii. Oțeliți față de suferință și distrugere, își dădeau toată osteneala să răspundă la lovituri și-i salvau pe oameni pentru ca aceștia să se reîntoarcă la luptă cît mai curînd posibil.

Ferraby și Baker, cei doi tineri locotenenți, împărțeau cartul de la opt seara pînă la miezul nopții. După moda cea mai recentă pe corvete, ambii lăsaseră să le crească barba, ceea ce, curios, nu-i îmbătrînea, ci le dădea un aer mai tînăr și, în același timp, ceva artificial, ca unor actori de provincie într-o reluare a piesei „H.M.S. Pinafore". („Aveți o frumoasă cultură horticolă", spusese un vizitator mucalit admirîdu-i și se alesese cu o încruntare furioasă a sprîncenelor lui Morell). Sosit la bord cu un an înainte, cu timiditatea unuia care pînă atunci exercitase doar o vagă activitate de contabil, Baker nu-și pierduse nici modestia, nici lipsa de încredere în sine. Din multe puncte de vedere semăna cu Ferraby : ca și acesta, accepta fără reacție autoritatea, chiar cînd nu era bine motivată ; îi lipsea încrederea în sine și se temea că, mai curînd sau mai tîrziu, războiul îi va pune în evidență lipsa de experiență... Cînd discutau împreună se menajau protector, reciproc, ca oamenii dintr-o cameră în care așteaptă să fie chestionați pentru obținerea unui post pe care se îndoiesc că-l pot obține : inutil să încerce a se impune unul față de celălalt ; o atitudine prea îndrăzneață îl putea indispune pe patronul care urma să-i chestioneze și erau amenințați să fie trimiși la plimbare

chiar înainte de a intra în biroul unde se fac angajări... Dar, de cîtva timp, Ferraby dobîndise o superioritate netă : devenise tată și cînd era singur cu camaradul său își descria primele emoții ale paternității.

— Doreai o fată, sau un băiat ? îl întrebă Baker într-o seară cînd, conform obiceiului de cînd se aflau pe mare, conversația se referea la cele de acasă.

— Mi-a fost indiferent sexul copilului,doar *ea* să scape cu bine, răspunse Ferraby cu sinceritate. Ești atît de îngrijorat, către sfîrșitul sarcinii... Maică-sa era lîngă ea, s-o îngrijească, dar am fost tare bucuros cînd am aflat că s-a terminat.

Nici acum nu putea gîndi fără neliniște la acea noapte, chiar înaintea sfîrșitului ultimei sale permisii : strigătele lui Mavis, deșteptată brusc spre miezul nopții, telefoanele frenetice, salvarea care nu mai venea, apoi așteptarea în chinuri pînă în zori, pînă la amiază, pînă la jumătatea nopții următoare... Tabloul cu Mavis și copilul, a doua zi dimineață, două capete pe pernă în loc de unul, îi compensase anxietatea, dar nu i-o șterse complet din memorie.

— A fost un noroc să mă aflu în permisie în acele momente ; nu știu cum aș fi suportat dacă se întîmpla în timp ce eram pe mare.

— Cu seria următoare merg și eu în permisie, spuse Baker, savurînd cuvîntul atît de plăcut. Încă două convoaie cred... aproximativ șase săptămîni.

Șase săptămîni... Ferraby fu năpădit de gînduri pe care se feri să le împărtășească lui Baker, și nici altuia. Pe Atlantic șase săptămîni însemnau mult, cînd numai șase ore — sau chiar și numai șase minute — puteau aduce un dezastru. Submarinele la pîndă erau atît de numeroase încît, pînă la sfîrșit, unul din ele tot o va lua ca

țintă pe *Compass Rose*. Ferraby era constant obsedat de această teamă ; ca și cum, după plecarea lui Bennett, ar fi schimbat o tiranie cu alta, ca și cum frica de Bennett era înlocuită acum cu teama de a fi torpilat. Din tot echipajul, Ferraby era cel mai puțin capabil să facă față împrejurărilor : nu putea uita capul bălăbănind al mortului, prima dată cînd salvaseră supraviețuitori ; nu putea uita alarmele repetate, atacul inevitabil, slaba speranță de a supraviețui. Chiar în această clipă, discutînd cu Baker sau privind nava pe care se afla, era agitat și nervos, preocupat de ceea ce aduceau următoarele clipe ; se apropiau de miezul nopții, sfîrșitul cartului lor, timpul cînd se produceau mai des catastrofele : bubuitul, flăcările izbucnite pe vasul torpilat, explozia în inima convoiului. Și dacă nu se întîmplau în timpul acestui cart, puteau avea loc în cel următor, în cel din mijlocul nopții... ceea ce era mai rău ca oricînd.

Pe mare, la miezul nopții, Ferraby era liber să coboare și să se culce fără a mai fi deranjat pînă la ora micului dejun ; dar nu reușea să doarmă decît la începutul și la finele călătoriei, cînd erau la adăpost de atacuri. Gîndul că, întins în cușetă, se afla sub linia de plutire, îi tortura imaginația ; era sigur că *Compass Rose* va fi torpilată în timpul orelor de întuneric și că torpila va pătrunde chiar în cabina unde era culcat... Cînd se aflau în mijlocul Atlanticului, îl persecutau neîncetat asemenea gînduri ; noapte după noapte, în timp ce era culcat, nava rula și gemea, tăind apa aflată doar la cîțiva centimetri de cușetă. Scăldat în sudoare, privea fix niturile care legau plăcile subțiri ale pereților navei. Între el și apa neagră nu era decît acest perete și, plin de teroare, aștepta mereu zgomotul de fier izbit, explozia, erupția apei, certitudinea de a fi prins în cursă și sufocat îna-

înte de a face o mișcare. În timpul unei nopți reușise totuși să adoarmă, deși se semnalase prezența submarinelor ; aținise după o oră de enervare cînd, pe jumătate deșteptat, auzise o monstruoasă explozie ce părea a proveni chiar din interiorul navei. Pe cînd sărea din cușetă, sună alarma, urmată de zgomotul pașilor precipitați. Cuprins de o panică oarbă, alergă spre scară și cerul liber. Ajuns gîfiind pe puntea superioară, unde cel puțin putea respira în voie, îl aștepta un spectacol infernal. Una din navele de escortă lansase o rachetă, din cele care luminează un cerc de două mile, pentru a observa submarinul ce s-ar găsi la suprafață ; sub lumina strălucitoare, galbenă, se vedea marea dezlănțuită, convoiul luptînd cu furtuna și *Sorrel* grăbindu-se spre tribord în căutarea inamicului ; apoi, foarte aproape de ei, o navă rău înclinată, pe cale de scufundare. În timp ce-o privea, din coșul ei se ridicară brusc flăcări și păru a se desface în bucăți. Ajunse pînă la ei un suflu oribil de ulei ars, de vopsea și de aburi, parcă mirosul morții, și nava dispăru înghițită de mare. Fizic bolnav, Ferraby se sprijini de balustradă : nava lovită ar fi putut fi *Compass Rose* și oamenii înecați, propriul lor echipaj, iar locul loviturii, propria lui cabină. Multe nopți după aceea, la terminarea cartului, n-a mai fost în stare să meargă să se culce ; rătăcea pe puntea superioară sau se ghemuia într-un colț în spatele comenzii, sau în coridorul timoneriei. Nedormit pînă în zori, pipăindu-și semnalul luminos de salvare și centura de salvare umflată, aștepta cu spaimă nespusă rîndul lor de a fi loviți. Văzuse mulți oameni cu echipamentul de salvare astfel pregătit, salvați care nu mai voiau nici să mănînce și se mirase de spaima și de obsesia lor ; acum, nu se mai mira.

Starea lui de spirit n-o putea mărturisi nimănui, și mai ales n-o mărturisea lui Mavis care era mai bine să ignore terorile și pericolele la care era expus. Închiriaseră o mică casă, la marginea Liverpoolului și mergea s-o vadă de fiecare dată cînd *Compass Rose* revenea în port. Revederea și despărțirea repetată erau în același timp plăcute și dureroase și nu-l ajutau să-și suporte soarta... Cerințele războiului îi depășeau din ce în ce mai mult puterile, îi prezentau o notă de plată pe care tăria sa sufletească, falimentară, n-o putea achita.

3

Lockhart îi acorda acum lui Ericson o încredere absolută și o neprecupețită admirație. Avea toate calitățile unui comandant : calm pe puntea de comandă, indiferent de situație, un marinar minunat, capabil că manevreze pe *Compass Rose* cu perfectă siguranță, neobosit, dîndu-și toată osteneala în executarea obligațiilor profesionale, indiferent că era vorba de a pune la locul lor pe indisciplinați, de a face punctul navei pe mare sau de a lua măsuri pentru a ocroti cu gelozie pitura navei cînd acostau tancul petrolier. Părea de neînlocuit ; a fost deci o adevărată lovitură cînd Ericson deveni deodată incapabil să-și îndeplinească munca și Lockhart trebui să preia singur conducerea navei în ultimele cinci zile de escortă a unui convoi. Într-o noapte cînd *Compass Rose* se rula la 45 grade, Ericson fu proiectat din cușetă și se alese cu o coastă fracturată. Cea mai mică mișcare îi provoca dureri intense ; nici vorbă să mai iasă pe comandă. Lockhart semnală accidentul lui *Viperous* și, puțin sigur de sine, preluă comanda.

Evident, nu avea de ales, dar aceasta nu-i ușura sarcina. După ce a depășit primele temeri, observă însă că noul său rol îi plăcea și se simțea capabil să-l îndeplinească... De fapt, era într-adevăr de necrezut : ziaristul independent numit Lockhart, chemat să străbată Atlanticul, să poarte întreaga răspundere a unei nave de o mie de tone și a unui echipaj de optzeci și opt de oameni ; o asemenea presupunere ar fi provocat rîsul, înainte de război, în orice bar de pe Fleet Street. Dar nu se mai aflau în perioada de dinainte de război, totul era diferit ; avea la activ optsprezece luni de antrenament, optsprezece luni alături de Ericson, în timpul cărora își însușise pe nesimțite funcțiunile comenzii și cînd veni momentul să le exercite i-a fost ușor să urce o treaptă mai sus, cu oarecare emoție, e drept, și stimulat de un simțămînt de surprindere plăcută. Una din caracteristicile cele mai importante ale Marinei Regale, cel puțin în timp de război, consta în aceea că oamenii erau instruiți repede, bine, și continuu ; se trezeau deodată încărcați cu răspunderea directă a unei nave prețioase, a unei părți dintr-un convoi și a unui număr de oameni, printre care și prieteni, avînd pur și simplu impresia că întorc pagina unei cărți cunoscută pe dinafară.

Cînd Ericson, văitîndu-se din cauza suferinței, se așează în cușetă, *Compass Rose* era la nouă sute mile vest de Marea Irlandei, la coada unui lent convoi care își luase deja partea de vînturi contrarii și de alarme contra submarinelor. Apoi vîntul căzuse și navigaseră cîteva zile spre țărm, fără alarmă. Luînd comanda, Lockhart reorganiză carturile astfel ca să nu fie obligat să respecte ore fixe ; neposedînd aceeași încredere în sine ca Ericson, sta de veghe vreme mai îndelungată decît era necesar, petrecea în medie două treimi din zi pe puntea de co-

mandă. Trebuia să fie pregătit pentru orice surpriză posibilă și mijlocul cel mai sigur era de a se afla la locul cuvenit în orice moment... Din timp în timp cobora să raporteze comandantului care, de fiecare dată, îi punea aceleași întrebări : se menținea convoiul în formație strînsă ? *Compass Rose* era la postul ei ? Se mai semnalase prezența submarinelor ? Lockhart făcuse cu atenție vizările pentru determinarea poziției ? Cum era vremea ?

Evita o singură întrebare : „Ai vreo îndoială în ceea ce faci ?“ și Lockhart îi era recunoscător pentru încrederea pe care o subînțelegea. Ericson se apropia doar în treacăt de această întrebare, spunînd :

— Cred că, acum doi ani, nu te-ai fi văzut în această situație...

Lockhart surîse. Se afla în picioare, în mijlocul cabinei, înfofolit contra frigului de afară, cu cisme de marinar și manta groasă, contrastînd cu elegantul halat de casă al lui Ericson.

— Acum doi ani, sir, conduceam doar o iolă de cinci tone, destul de drăguță, care se bălăcea în Solent.

— Ce echipaj avea ?

— Era format dintr-o singură persoană, tot foarte drăguță.

— Întoarce-te repede pe puntea de comandă, înainte de a mi se ridica temperatura ! zise Ericson.

„Ce om bun este comandantul, gîndi Lockhart, urcînd scara ; un om bun merită să fie iubit și respectat în toate împrejurările...“ În ultimele luni relațiile lor deveniseră amicale ; continuu alături și satisfăcuți de rezultatele obținute, reduceau acum ceremonialul numai la ocazii publice și, cînd erau singuri, își permiteau un ton mai

liber. Lockhart continua să i se adreseze cu „sir", indiferent că erau singuri sau cu martori, deoarece îl considera superior în toate privinţele, dar ambii îşi dădeau seama că erau parteneri în aceeaşi partidă ; încrederea era reciprocă şi dispăruse distanţa de acum un an şi jumătate, cînd Lockhart intrase prima dată în biroul docului de pe Clyde.

Călătoria decurgea fără dificultăţi şi se apropia de sfîrşit ; doar un trauler islandez, în drum spre sud, încercase să taie convoiul de-a curmezişul, în semiobscuritate, şi a trebuit să fie convins să renunţe la un proiect atît de îndrăzneţ. Între Scoţia şi nordul Irlandei, convoiul se împărţi, unele nave luînd drumul spre Clyde, altele spre sud, la Cardiff şi Barry Roads, majoritatea îndreptîndu-se însă spre Liverpool. Navigaţia de-a lungul coastei Mării Irlandei şi apropierea de Liverpool spori starea de tensiune a lui Lockhart, cum se întîmplă cu ultima oră a unui curs şcolar care se termină cu o lucrare scrisă dificilă. Multe nenorociri se puteau întîmpla între apele înguste dintre uscaturi, la cea mai mică eroare de navigaţie sau la o simplă lipsă de vigilenţă : trebuia supravegheată coasta plină de surprize, luat seama la drumurile în diverse direcţii ale numeroaselor nave, fără a mai vorbi de bărcile pescarilor, unele prevăzute cu lumini, altele fără şi trăgînd în urma lor plase de lungimi şi complexităţi nebănuite. Navele de pescuit constituie o dificultate cu caracter special. De secole Amiralitatea primeşte plîngerile pescarilor prea imaginativi care, îndată ce observă o navă de război la cinci mile distanţă, o ameninţă cu pumnul şi se jură că li s-au zmuls plasele, făcute bucăţi. Drept contramăsură, forurile înalte au introdus obligaţia de a se ţine un „Jurnal al navelor de pescuit" : de fiecare dată cînd sînt observate

pe mare trebuie să li se noteze poziţia exactă şi să li se evalueze distanţa. Măsura nu dă totdeauna rezultate dar cel puţin se elimină reclamaţiile neserioase.

Întreaga ultimă noapte Lockhart o petrecu pe comandă, verificînd drumul, recunoscînd diversele geamanduri şi faruri, nelăsînd nimic la întîmplare. Aprecia acum oboseala lui Ericson cînd au început escortele, avînd ca ajutor tineri ofiţeri fără experienţă şi răspunzînd de o navă care, chiar pentru un marinar de profesie, era în mare măsură de tip necunoscut. Cînd se făcu ziuă, cînd convoiul, în stare perfectă, depăşi insula Man şi se îndreptă spre est, spre Liverpool, Lockhart simţi o imensă uşurare şi mulţumire la gîndul că partea cea mai dificilă a călătoriei se terminase şi nu mai rămînea decît răspunderea acostării lui *Compass Rose* în bazinul portului. Soarele usca punţile, pescăruşii zburau lin în jurul provei, părînd a reflecta liniştea sa proprie. Nu întîlnise vreo întîmplare spectaculoasă, dar totul fusese nou pentru el şi dacă ceva ar fi mers rău ar fi fost o demonstraţie publică a nepriceperii sale.

Se socotise însă prea devreme la capătul grijilor ; tocmai se pregătea să coboare ca să se radă şi să se schimbe, predînd ultimul cart uşor lui Baker, cînd apăru *Viperous*, îndreptîndu-se cu toată viteza spre coada convoiului, lăsînd în urmă un siaj enorm şi avînd acel aer dramatic, fără obiect, pe care Lockhart îl gelozea la distrugătoare... Trecînd între cele două ultime nave ale coloanei, într-un nor de spumă, *Viperous* se aşează paralel cu *Compass Rose*.

— Conectaţi megafonul, se grăbi să ordone Lockhart ; nu înţelegea ce se pregătea, însă probabil că era nevoie de o conversaţie. Pe comanda distrugătorului observă binocluri îndreptate spre el. La un nivel inferior, cele două echipaje, aplecate peste balustradele respective, îşi

recunoşteau reciproc prietenii şi schimbau discuţiile cuvenite la întoarcerea în port. Brusc, megafonul de pe *Viperous* lansă cu voce agreabilă, gravă, dar cu accent scurt de autoritate :

— Cum merge comandantul ?

— Cam la fel, răspunse tot prin megafon Lockhart. Îl doare încă destul şi stă culcat.

— Transmiteţi-i cele mai bune urări. Urmă o pauză, apoi : avem dreptul la permisii începînd chiar de azi şi vrem să ajungem devreme ca să rezolvăm problema soldelor oamenilor. Sînteţi în stare să conduceţi convoiul în port ? Nava de conducere prin coridorul balizat se află la aproximativ nouă mile în prova noastră.

— Da, răspunse Lockhart : nu putea ezita, deşi nu prea înţelegea ce i se cerea. Da, pot prelua operaţia.

— Comandorul tocmai a făcut semnalul să se ia linia de şir, continuă vocea. Aşezaţi-vă în cap, îndată ce se va executa ordinul. Cînd veţi ajunge la docul Gladstone, emiteţi semnalul obişnuit de sosire : treizeci şi opt de nave, convoiul BK 108. Vom preveni noi înşine despre ce este vorba.

— Da, sir, spuse Lockhart, amintindu-şi respectul datorit comandantului lui *Viperous*, ofiţerul cel mai vechi al grupei de escortă, un tînăr căpitan comandor cu reputaţia unei firi violente. Au mai mers încă un moment alături, apoi :

— Foarte bine, răspunse vocea de pe *Viperous*. Vă acord toată încrederea. Dar să nu mergeţi prea repede, nu-i place căpitanului portului.

Undeva, în interiorul distrugătorului, se auzi sunînd telegraful de la maşini şi nava se lansă brusc înainte, proiectînd un val de etravă asemănător cu o felie dintr-un gigant tort cu cremă.

— O să vă arătăm acum, urmă vocea care se depărta, ce înseamnă un ogar al oceanului !

Și *Viperous* porni repede, lăsînd pe *Compass Rose* siderată și pe Lockhart reflectînd gelos la superioritatea distrugătoarelor față de alte nave. Dacă și la bordul lui *Compass Rose* s-ar putea apăsa pe un buton și s-ar lăsa convoiul departe în urmă...

Dar nu era timp de visare, avea altele de făcut. Convoiul se așeza în linie de șir pentru a trece strîmtoarea și a urca pe fluviu ; *Compass Rose* trebuia să străbată cel puțin șase mile mai repede, pentru a-și lua postul în capul coloanei. Nu putea rivaliza cu viteza lui *Viperous*, dar procedă cum putu mai bine : corpul navei trepida în timp ce descria rotații pentru a depăși convoiul și curînd ajunse în fruntea lui. Lockhart observă, fără a da mare importanță, că soarele apusese și se făcuse deodată frig ; dar nu prevedea deloc ceea ce va urma. Ajungeau la nivelul celei de-a patra nave a convoiului și se vedea, la aproximativ două mile în prova, nava far marcînd intrarea fluviului, cînd aceasta dispăru brusc ; în același moment, convoiul dispăru și el, șters ca o urmă de cretă pe o tăbliță : era ceața adusă de vîntul din nord care le bara drumul, deasă ca o pătură, ascunzînd într-o clipă totul.

Speriat un moment, Lockhart se aplecă peste balustrada comenzii. Ceața îi învăluia cu valuri groase de vapori acri și reci ; putea distinge doar la șase metri înainte gura tunului de pe nava lor, dar nimic altceva, nici marea, nici navele, nici măcar etrava lui *Compass Rose*. Era parcă izolat și orb în interiorul unui sac întunecat ; îi auzi apoi pe ceilalți aflați în sac, un cor furios de sirene, pe măsură ce convoiul intra în cortina de ceață. Au fost surprinși în momentul cînd tocmai formau linia de șir

strînsă ; multe nave erau la o distanţă de nava următoare mai mică decît propria lor lungime şi convoiul telescopa ca un tren de marfă frînat brusc. Mergînd orbeşte, nu le rămînea altceva de făcut decît să facă cît mai mult zgomot şi aşteptau o minune care să răspîndească curînd ceaţa.

Lockhart nu se lăsă cuprins de panică. *Compass Rose* se mai aflase în situaţii similare şi Lockhart admirase calmul cu care le stăpînise Ericson ; n-avea acum decît să-i urmeze exemplul. Rezistă la tentaţia de a se depărta de convoi : în ceaţă, trebuie considerat că şi celelalte nave îşi păstrează drumul şi este necesar să-l păstrezi pe al tău, altminteri este imposibil să-ţi închipui ceea ce se poate întîmpla. O navă care îşi pierde sîngele rece şi încearcă să iasă pe cont propriu din încurcătură poate provoca un dezastru general.

Pentru moment toate navele erau la tribord şi Lockhart încercă să distingă în minte diversele sunete ale sirenelor. Cea mai apropiată, cu sunet grav, era a unui mare petrolier, ultimul depăşit cînd se lăsase ceaţa ; urma un şuierat ciudat, ca şi cum în sirenă ar fi pătruns apa. Nava comandorului, în capul convoiului, avea un altfel de sunet, uşor de distins ; dominîndu-le, vocea autoritară a sirenei de ceaţă de pe nava far indica punctul de unde nu se mai putea avansa fără pericol, la două mile înainte, căci acolo şenalul se îngusta şi n-avea mai mult de 50 de yarzi lărgime ; dacă ceaţa nu se risipea şi convoiul trebuia să ancoreze, manevra trebuia executată în cel mult douăzeci de minute.

Lockhart concepea gravitatea situaţiei ; lîngă el, Morell, Baker, şeful semnalizator Wells şi cei doi oameni de veghe căutau să-l ajute, observînd şi interpretînd. Ştiau ca şi el cît de înşelătoare sînt sunetele : un sunet de

sirenă care pare că vine sigur dintr-o parte, e de fapt reflectat de masa de ceață și vine dintr-o zonă periculoasă, necunoscută. *Compass Rose* avansa pe apa nesigură, în tovărășia fantomatică a celorlalte nave, la distanță neapreciabilă, într-o formație invizibilă. Tot restul convoiului părea că se depărtează, doar cele patru sunete de sirenă la care Lockhart era în special atent — marele petrolier, nava următoare, nava comandorului și nava far — se succedau în rotație uniformă, sirena navei *Compass Rose* fiind al cincilea element. Atît timp cît succesiunea de sunete continua să se audă astfel, erau în securitate, în așteptarea ridicării ceții.

Deodată Lockhart ridică capul și observă că și Wells făcea la fel. O sirenă nouă, o intrusă, se alăturase cvintetului și părea că vine de la prova babord, din partea opusă convoiului, parte care trebuia să nu fie escortată.

— O navă la babord ! spuse Wells ezitînd și așteptînd în tăcere ca sunetul să se repete.

Sunetul de sirenă unu, era petrolierul ; doi, nava dinaintea lui ; trei, comandorul ; patru, vuietul prelung al navei far. Acum apărea un al cincilea semnal de sirenă, din babord, zonă considerată fără pericol și devenind deodată sursa unui pericol iminent. Auzindu-l, lui Lockhart i se ridică părul în cap. Putea fi ceva fără importanță : o navă părăsind portul, o navă rătăcită de convoi, o navă izolată care își urma calea. Dar orice era, se afla *acolo,* în ceață, îndreptîndu-se cine știe unde și apropiindu-se cu fiecare secundă.

Lockhart strînse în mîini parapetul comenzii, știind, fără să fie nevoie să se întoarcă, că ceilalți îl observau, că viețile lor și securitatea lui *Compass Rose* depindea de următoarea comandă ce va da. Și sirena lui *Compass Rose* urlă teribil de tare, urmată apoi succesiv de cele

patru sirene identificate și, în fine, de acel blestemat de al cincilea semnal necunoscut, mai aproape încă, drept în prova, poate ușor la babord.

— Încet, înainte ! spuse Lockhart cu o voce calmă de care se miră el însuși. Telegraful sună, mașinile trecură la un ritm mai slab, valul prova deveni un simplu foșnet. Toți erau însă încordați și Lockhart se simți scăldat în sudori, în timp ce înaintau spre acea a cincea navă care îi putea duce la naufragiu. Dacă comandorul nu făcea semnalul de ancorare, Lockhart trebuia să ia o decizie pe răspundere proprie ; să se oprească complet, sau să se îndrepte spre babord de restul convoiului și de pericol. Era imposibil a continua astfel înaintarea, compromițîndu-și metru cu metru propria lor securitate. Îl auzi alături pe Morell tușind ; aerul umed se amesteca cu sudoarea care îi brobonea sub păr, picurîndu-i pe frunte. Sirena lui *Compass Rose* urlă deodată chiar deasupra capetelor lor ; Lockhart avu viziunea catastrofei ce urma să se producă în cîteva secunde : șocul, pîrîiala metalului și a lemnului, etrava spartă, strigătele oamenilor prinși ca în capcană și răniți în postul echipajului ; simțea că toți îl observă, cînd cu încredere, cînd fără, dar cu dorința că va face față crizei. Apoi, deodată, omul de veghe din babord strigă : „Navă la babord, sir !“ și la patruzeci de yarzi depărtare, în ceața risipită brusc de soare, alunecă pe apă un mic cabotier, îi depăși și se îndreptă de-a lungul convoiului. Lockhart simți o imensă ușurare ; ultimele urme de ceață dispăreau și descoperea șirul navelor, toate intacte, precum și nava far care oscila liniștit pe apa calmă. Tot atît de brusc cum apăruse, pericolul dispărea. Era o adevărată eliberare, acționase cît se poate mai bine și cu rezultat. Acum,

Compass Rose și tot convoiul se îndreptau grăbiți spre țărm, acasă.

O oră mai tîrziu urcau încet pe Mersey, printr-o mulțime de nave, spre ancorajul convoiului. În urmă se desfășura lungul șir de nave greu încărcate, obosite parcă de călătorie, mîndre dar fără emfază, nave pe care le cunoșteau bine căci le escortaseră de această dată și în alte dăți, nave pe care le protejaseră, le blestemaseră cînd leneveau în urmă sau le admiraseră pentru manevrele lor abile. Se termina încă o escortă de convoi, a șaisprezecea sau a douăzecea, Lockhart pierduse socoteala, aduceau în bună stare încă un convoi în Anglia, cu sute de oameni și mii de tone de mărfuri, după ce duptaseră cu vremea și înfruntaseră răutatea inamicului. Aveau de ce să fie mîndri și mulțumiți de sine : mărfurile aduse erau necesare, oamenii foarte prețioși și propria lor navă le era acum dragă.

— Comandorul ne cheamă : strigă Wells.

Și traduse mesajul : „Ce plăcut este să revedem pescărușii de la Liverpool. Mulțumim și la revedere".

Lockhart aruncă o privire în amonte, către marile păsări aurite care, în centrul Liverpool-ului, ornamentau acoperișul clădirii Building Liver. Împărtășea în totul sentimentele comandorului.

— Răspunde, ordonă el lui Wells : „De fiecare dată par mai mari și mai frumoși. La revedere".

Așteptă ca mesajul să fie transmis, apoi, cu un straniu sentiment de regret, dădu la cîrmă comanda care despărțea pe *Compass Rose* de convoi și o dirija către locul ei de acostare și aprovizionare. Sarcina era terminată, oficial era eliberat, dar despărțirea îi făcea efectul abandonării unui copil adoptiv pe care se obișnuise să-l iubească... Mai devreme, se cam temuse de manevra nece-

sară pentru a acosta pe *Compass Rose* la petrolierul de aprovizionare cu combustibil, dar o execută cu o abilitate calmă, ca și cum ar fi făcut-o timp de un an, în fiecare zi. După încercările din ultimele cîteva zile, după primejdia ceții, nu se mai temea de nimic, se simțea capabil să ducă orice la bun sfîrșit. Cînd, în fine, ordonă oprirea mașinilor principale și coborî ca să raporteze lui Ericson, se simțea cu cel puțin zece ani mai în vîrstă, ajuns la o maturitate sigură de sine.

4

Viața pe mare era aspră, închisă, și uneori plină de surprize ; cînd plecau în permisie se bucurau de viața agreabilă a căminelor ; și mai era o viață intermediară, în port, la odihnă după o escortă de convoi, înainte de pregătirea pentru următoarea. Din aceste trei feluri de viață, cea din port le dădea poate sentimentul cel mai viu de a constitui un element al unei arme complexe, angajată într-o bătălie enormă și fără îndurare.

Docul Gladstone, adăpostul tuturor navelor de escortă ale Operațiunilor din Vest, devenise, în doi ani, un vast stup de activitate navală. Din punct de vedere strategic, bătălia Atlanticului era dirijată de la cartierul general subteran situat la Building Liver ; în docul Gladstone și în celelalte bazine mai mici grupate de-a lungul portului, navele venite din luptă se aliniau cîte trei sau patru de-a lungul cheiurilor : murdare, deteriorate, extenuate, fericite de a se odihni sau așteptînd următoarea maree pentru a porni din nou la drum. Aveau aerul unor simpli executanți, fără eleganță, dar erau solide și inspirau încredere ; adunate una lîngă alta, prova uneia atingînd pupa celeilalte, cu catargele îndreptate spre cer

şi cu teuga depăşind nivelul danei, care, şi aceasta, era o aglomerare de barăci, echipamente, piese detaşate, bidoane cu ulei şi provizii proaspăt aduse. Dar navele de război atrăgeau şi reţineau atenţia : distrugătoare cenuşii cu forme elansate, escortoare şi corvete scunde, traulere care dragau şenalul, într-un cuvînt grupul de nave care ţinea în mînă soarta bătăliei, paza Atlanticului ; ansamblul nu era prea faimos, pe ici pe colo părea cam mototolit, şi era fără îndoială subţiat şi întins pînă la ultimul grad de rezistenţă. Dar trecuse proba a doi ani teribili şi avea să reziste cît avea să continue războiul, şi chiar cinci minute mai mult.

Oamenii de pe nave erau de aceeaşi teapă. Pentru marinari, bătălia Atlanticului devenise un război al lor : se pricepeau cum să facă de cart în nopţile îngrozitoare, cum să reziste la oboseala dureroasă, cum să-i salveze pe supravieţuitori, să scufunde submarine, să îngroape morţi în mare şi cum să moară fără să facă pe nimeni să-şi piardă prea multă vreme. Deşi nu cu aceleaşi detalii ca în privinţa propriei participări la operaţii, era cunoscut planul general al bătăliei şi aspectele pe care le lua. De exemplu se ştia că în acel moment convoaiele erau continuu în pierdere. Se cunoştea, de asemenea, cifra lunară a torpilărilor, isprăvile şi calităţile navelor de escortă din alte grupe, numele comandanţilor de submarine care se remarcaseră în special prin abilitate şi cruzime. Întreaga bătălie era acum o problemă personală şi marinarii implicaţi simţeau o mîndrie şi o solidaritate de neînlocuit cu altceva. Luptau împreună şi învăţaseră cu ce furie mortală, crescînd din lună în lună, erau supuşi încercărilor pînă la extrema limită a rezistenţei, toţi cei ce participau la luptă, indiferent de nivelul profesional.

Mai ales aceasta era situaţia celor de pe corvete, cele mai mici din navele lansate pe sălbatecul Atlantic în această fază disperată a războiului : revenite în port, după încercările dure ale escortării de convoaie, după atacurile terminate cu succes, după pierderi şi masacre, ele erau conştiente de valoarea proprie. Se vorbea în ziare despre ele ; oamenii îşi citeau isprăvile, îşi repetau titlurile ridicole ale articolelor, atît de departe de realitate. Dar fiecare ştia care este reputaţia publică a corvetelor şi atunci cînd se aflau izolaţi pe mare, veşnic confruntaţi cu orori şi succese, această faimă constituia un imbold care le stimula dorinţa de a birui. Cînd marinarii spuneau că sînt îmbarcaţi pe o corvetă, se aşteptau la răspunsul : „Ce viaţă dură, vai de capul vostru !“ Dar indiferent de răspuns, manifestînd simpatie sau lipsă de înţelegere din partea interlocutorilor, ei îşi dădeau seama care era adevărul şi în sinea lor erau mîndri de a participa la bătălie.

În port, ofiţerii se vizitau între ei ; gustul ginului de pe un alt vas şi cancanurile diferite făceau să treacă mai uşor timpul în aşteptarea viitoarelor acţiuni. Indiferent de navă, oamenii se asemănau : toţi erau amatori care îşi însuşiseră abilitatea profesională şi rezistenţa la oboseală. Teoretic, Ericson avea ca subalterni : un ziarist, un avocat, un funcţionar de bancă şi un ajutor contabil. Dar acum aceste titluri deveniseră lipsite de sens : erau numai ofiţeri, tineri care făceau să meargă nava, adaptaţi atît de perfect la noua lor viaţă încît abandonaseră tot ce se referea la trecutul lor, în afară de o oarecare amprentă de suprafaţă. La fel şi la bordul celorlalte corvete : nave noi, puse la încercare, esenţiale pentru luptă. Nu este de mirare dacă, în timpul perioadelor de odihnă, între două convoaie, aceşti tineri manifestau siguranţa

cam dispreţuitoare a unei elite. A naviga pe o corvetă conferea o distincţie specială, de care erau toţi conştienţi.

În mod natural, sentimentele lor faţă de oamenii care nu participau la luptă erau influenţate în consecinţă. În timpul şederii în port, cei de pe *Compass Rose* aveau numeroase contacte cu instructorii care dirijau instrucţia de tragere şi asdic, activităţi care ocupau cea mai mare parte a zilelor lucrătoare dintre convoaie ; apoi, nava primea vizite ale unor specialişti de toate soiurile, care veneau să verifice echipamentul : specialişti în transmisiuni, ingineri mecanici, ofiţeri de legătură, eclezias-tici, toţi urcaţi cu diverse motive la bord sau fără niciun motiv decît setea şi dorinţa de a se răcori într-unul din barurile plutitoare. Majoritatea vizitatorilor erau bine primiţi, aproape toţi erau oameni serioşi, gata să-i ajute, agreabili şi sinceri cînd îşi exprimau dorinţa de a porni pe mare în loc de a petrece războiul într-un birou la uscat. Dar existau şi alţi vizitatori care soseau la bord sub un pretext oarecare la ora 11 dimineaţa şi se încrustau în careul ofiţerilor, cu paharul într-o mînă şi sticla la îndemîna celeilalte, stînd pironiţi pînă cînd se anunţa că se închide barul, sau erau invitaţi la masă. După două sau trei săptămîni de mare agitată şi atacuri dure, după amintirea marinarilor pe care îi văzuseră murind chiar în careul unde stăteau la masă, le era dificil să se arate politicoşi faţă de oameni care păreau a considera escortele ca o ispravă agreabilă şi situaţia lor proprie de ambuscaţi, ca recompensa unui merit excepţional.

În general, în asemenea cazuri, ofiţerii de pe corvete reacţionau prin tăcere, prin dispreţ tacit, neputîndu-şi exprima liber ce anume gîndeau în legătură cu acest tip de vizitatori. Cîteodată însă dispreţul deborda. Într-o

zi, la bordul lui *Compass Rose* dejunul a fost întîrziat cu mai bine de o oră din cauza prezenței unui băutor de gin care se încăpățîna să nu înțeleagă că trecuse ora aperitivului, așa că atunci cînd s-au așezat la masă erau într-o stare de vie exasperare. Ericson lipsea, așa că prezida Lockhart. Pe cînd se servea un pateu cu rinichi aproape congelat, el exprimă asentimentul general prin cuvintele :

— Omul ăsta a depășit limitele ; vine în fiecare zi la bord, tot timpul cît stăm în port și cred că nu aduce un cît de mic serviciu. Ce-a făcut azi dimineață, Morell ?

— A băut opt pahare de gin, răspunse Morell cu ton detașat. În afară de asta, a declarat că tunul nostru este în bună stare și bine întreținut.

— Ofițer cu artileria al flotilei ! exclamă Lockhart furios ; îmi vine să iau tunul și...

— Perfect, spuse Morell, dar cer dreptul să trag eu primul.

— Nu vi-l mai amintiți de la King Alfred ? interveni Ferraby. Era în același timp cu noi, spunea că o să intre la Forțele de coastă.

— Da, spuse Lockhart, îmi amintesc vag de el.

— Ați avut tot timpul să vă împrospătați memoria, spuse Morell.

— Ceea ce mă irită mai mult, continuă Lockhart, este atitudinea lui față de război : vine la bord, ne bea ginul, nici nu simulează că ne-ar fi de vreun ajutor, apoi vorbește de război și de marină ca și cum ar fi o combinație inventată într-adins pentru a-i procura o viață confortabilă.

— Probabil că chiar asta este războiul pentru el, spuse Morell.

Ştiţi, sînt sute de asemenea indivizi : nu înţeleg situaţia sau nu vor s-o înţeleagă ; îşi găsesc o mică slujbă uşoară, agrementată cu o plată bunicică şi, cu cît durează războiul, cu atît sînt mai fericiţi. Nu se bat şi nici nu ajută la luptă, căci ei nu înţeleg războiul ca o luptă. Pentru ei, războiul este doar un mic accident lumesc care le dă ocazia să poarte o uniformă elegantă şi prilejul de a face rost de ţigări scutite de vamă.

— Dar cîţi sînt oamenii care înţeleg războiul ca o luptă ? întrebă Baker.

Rareori Baker se amesteca în discuţiile careului, dar de data aceasta părea să fi găsit curajul să ia parte. Roti privirea împrejurul mesei şi spuse, ezitînd :

— Sîntem şi aici destul de aproape de război ; totuşi, chiar cînd sîntem pe mare, cu greu realizăm implicarea noastră în acest război cu scopul de a-l cîştiga şi a-i bate pe nemţi. Cea mai mare parte din timp nu ne simţim ca fiind în război — ci muncim pur şi simplu pentru că o fac şi toţi ceilalţi, iar dacă ar fi vorba de francezi în loc de nemţi, am face la fel, fără a pune întrebări.

— Înţeleg ce vrei să spui, îi răspunse Lockhart după o pauză. Este adevărat că uneori avem impresia că sîntem prinşi într-un mecanism, un mecanism pe care altcineva îl dirijează şi îl acţionează...

Ezită un moment, gîndind : „De vină este faptul că nu ne-am interesat mai mult de politică înainte de război, ca să înţelegem cauzele lui şi să simţim o imperioasă dorinţă personală de a-l cîştiga. Dar pentru Baker, în vîrstă de abia douăzeci de ani şi cu un orizont destul de restrîns, o asemenea critică ar fi prea aspră ; nu i s-ar putea reproşa lipsa de interes pentru evenimente, ci mai curînd lipsa de maturitate".

— Totuși, continuă el, sîntem în vîrtejul bătăliilor și, chiar dacă nu aplicăm o etichetă melodramatică, de exemplu : „luptăm pentru democrație“ sau „să punem capăt tiraniei fasciste“, procedăm întocmai și în aceasta rezidă semnificația războiului.

— Este într-adevăr părerea dumneavoastră ? spuse Morell, privindu-l cu curiozitate.

— Da.

Apoi, conștient că este obiectul unei curiozități similare din partea celorlalți, Lockhart căută să atenueze efectul spuselor sale și surîse :

— Da, sînt foarte patriot ; este singurul lucru care mă ține.

Se auzi o bătaie în ușa careului și intră șeful de cart.

— De la ofițerul cu artileria, domnule, anunță el cu ceremonie.

— Cum ? spuse Morell.

— Ofițerul care a plecat adineauri, s-a reîntors la bord.

— Vai ! Doamne ! exclamă Lockhart fără voia sa.

— Mi-a spus să vă predau asta, uitase s-o lase, și îi prezentă un plic.

— Mulțumesc, spuse Morell, luînd plicul : îl deschise cu ajutorul unui cuțit și scoase o foaie impozantă ca de pergament. Aruncă o privire și figura îi exprimă o stupefacție comică.

— Mii de draci ! exclamă el. Nu este posibil !

— Despre ce e vorba ? întrebă Lockhart.

— O corectură la noile ordine ale flotilei pentru artilerie. Cel puțin cetățeanul nostru și-a justificat activitatea.

— Ceva important ?

— Destul, se pare ! De fapt, e chiar foarte important... să vă citesc, spuse, potrivindu-şi vocea, ceea ce-i făcu pe toţi cei prezenţi să ridice ochii spre el : „Ordin al flotilei pentru artilerie. Corectura nr. 1 : la pagina 2. rîndul 6 : în loc de „ovilură“ se va citi „lovitură“.

Pe numeroasele nave întîlnite de obicei la Liverpool, unele echipaje aparţineau marinelor aliate ; multe ajunseseră acolo cu nave cu tot, dar erau şi oameni izolaţi, recrutaţi la sosire şi ambarcaţi pe nave britanice puse la dispoziţia lor. În această situaţie se aflau cîteva drage pescuitoare de mine olandeze, o corvetă norvegiană şi un vînător de submarine francez, cu un profil atît de deteriorat încît la prima vedere te întrebai dacă nu era pe cale să naufragieze. Aceste nave şi aceşti oameni ridicau o problemă delicată : aceea de a şti dacă puteau fi luaţi în serios şi dacă te puteai bizui pe ei ca aliaţi oneşti şi eficaci, sau dacă trebuiau consideraţi ca obiecte ornamentale neaşteptate, acceptabile atît timp cît nu dăunau vreunei operaţii importante.

Dificultatea consta în deosebirile şi diversitatea gradului de încredere pe care îl inspirau. Echipajele acestor nave „străine“, izolate într-o ţară care nu era a lor, orice contact cu ţara lor de baştină fiind întrerupt, se comportau cu o rezervă prudentă, dificil de înlăturat. Erau menajaţi, scuzaţi, simpatizaţi din cauza situaţiei, dar existau atîtea alte preocupări legate de prezenţa lor încît complicaţia sentimentală pe care o necesita compătimirea acestor exilaţi depăşea timpul ce li se putea acorda... Cîteodată însă efortul merita osteneala, mai ales cînd erau convinşi să vorbească liber, căci mulţi dintre ei aveau de povestit tot felul de întîmplări pasionante în legătură cu motivele pentru care ajunseseră să lupte alături de aliaţi, povestiri mult mai interesante decît sim-

pla formalitate constînd în semnarea unui angajament și îmbrăcarea uniformei Marinei Regale ; povestiri dramatice despre fuga lor, singurul mod de a-și păstra onoarea cînd patria le era în ajunul înfrîngerii ; decizii disperate, luate sub scutul prefăcut al unei acceptări pasive care le permisese să fugă și să respire aerul liber al Angliei. Sub forme variate, toți acești străini duseseră astfel de lupte și practicaseră asemenea înșelăciuni și toți purtau semnul tristeții de a-i fi părăsit pe ai lor ; dar și tristețea era diversă și prezenta grade variabile de veracitate.

Olandezii și norvegienii păreau cei mai serioși și demni de încredere. Gîndeau cu melancolie la trecut — mulți nu mai aveau vești despre familii și prieteni de cînd țara le fusese atît de barbar cotropită în 1940 — dar priveau și viitorul, cu intenția de a efectua un efort pozitiv pentru a recuceri și restabili ceea ce pierduseră și a se reîntoarce cu onoare la căminele lor și la pace. Navele lor produceau totdeauna o impresie remarcabilă, datorită calităților excepționale ale oamenilor din echipaje care, voluntar despărțiți de țară, se consacrau unui singur efort implicînd virtuți de marinar, corectitudine, răbdare și curaj care se reflectau în tot ceea ce îndeplineau și în cea mai mare parte a celor ce vorbeau. După o seară petrecută pe una din navele olandeze, Ericson rezumă pe scurt impresiile :

— Îmi plac acești olandezi, spuse el a doua zi de dimineață lui Lockhart, cînd se plimbau pe puntea superioară în timpul repausului. Ei iau războiul în serios și nu vorbesc decît de lupta lor. Cînd am spus că era păcat că regina Iuliana avea trei fete în loc de un băiat, comandantul s-a înroșit și a răspuns : „Dacă ne crezi incapabili să ne batem pentru fete, ai de-a face cu mine : hai

să ieșim pe punte." Am băut împreună cîteva pahărele de rachiu, dar cred că era în stare să treacă la fapte. Iată genul de oameni buni să dragheze minele înaintea unui convoi ; nu ca francezii, ăștia care tot plîng după căminul lor și nu curăță conștiincios marea, în toate colțurile.

Într-adevăr, francezii erau altfel. Lockhart urca destul de des la bordul unui vas francez pentru a se delecta la mesele oferite (felurile de bucate erau delicioase) și pentru ocazia de a vorbi franceza. Era însă conștient de atmosfera dubioasă, de nepăsare dezordonată, care părea că contaminează întreaga navă. Nu suspecta sinceritatea apartenenței lor alături de aliați, dar se simțea că evenimentele îi depășeau și nu erau prea siguri că Franța va ieși cu față curată din situația ei dezonorantă. Vorbeau cu respect de generalul de Gaulle, dar păreau totdeauna că păstrează o oarecare rezervă pentru cazul cînd de Gaulle n-ar fi reușit : „Să luăm lucrurile așa cum sînt, fără să le răstălmăcim"... Discutau mai mult despre căminele și familiile lor, decît de lupta la care participau ; ca să vorbim sincer, aspirau să se întoarcă acasă.

Oficial, americanii nu intraseră încă în război : lovitura de la Pearl Harbour nu curmase deocamdată neutralitatea lor, destul de profitabilă, timp de doi ani. Apăreau însă, pe ici pe colo, aviatori care se odihneau la Liverpool între două traversări ale Atlanticului și marinari, în anonimele întinderi ale mijlocului Atlanticului. Căci acum americanii escortau ei înșiși unele din convoaie de la porturile lor pînă la un punct unde escorta era preluată de navele britanice. Escorta americană consta din distrugătoare cu aspect bizar, cu denumiri foarte lungi, începînd deseori cu *Jacob* sau *Ephraim* ; apăreau din ceață și făceau semnale morse cu încetineală, astfel ca britanicii să fie în stare să le înțeleagă, explicau ei.

— Ne cred că sîntem o grămadă de puștani, spuse semnalizatorul Wells cu dezgust, într-o zi cînd un operator american, excepțional de prudent, îi pusese răbdarea la încercare. S-ar spune că sînt la prima lecție de instrucție în cazarmă... Și ce ignoranți sînt acești oameni, nici nu cunosc ortografia !...

Totuși, de obicei, se putea lega cu ei o agreabilă camaraderie ; ajutorul lor consta în nave, important pentru acel timp de lipsuri, și în faptul că preluau o parte din dificultățile legăturii transatlantice, ceea ce insufla britanicilor sentimente de frățească satisfacție. Americanii nu intraseră încă în război, dar legea Lend-Lease și neprecupețitul lor efort naval meritau toată recunoștința.

Alți neutri nu se comportau la fel ; există grade de neutralitate, ca și grade de infidelitate : poți ierta unei femei o răceală trecătoare, dar nu seninătatea surîzătoare și continuă în brațele altor bărbați. Chiar în trădările cele mai grosolane, fie că e vorba de căsătorie sau de raporturi între națiuni, există grade de culpabilitate ; de exemplu, se putea înțelege, dar nu ierta, punctul de vedere al Spaniei sau Argentinei care aveau afinități politice cu Germania și nu își ascundeau ura lor față de Anglia și speranța înfrîngerii acesteia. Nu erau amatori de democrație. Dar cu greu se putea înțelege neutralitatea unei țări ca Irlanda, ale cărei șanse de libertate și independență deveneau nule în cazul unei victorii germane. Faptul că Irlanda se menținea în afara conflictului, ridica pentru Marina Regală probleme speciale.

Neutralitatea irlandeză, explicată prin interpretări de generozitate, permitea naziștilor să mențină la Dublin un centru de spionaj, o fereastră deschisă spre Marea Britanie, grație căreia, pe toată durata războiului, au adus prejudicii imense cauzei aliaților. A fost un factor funest

în special din punct de vedere naval, căci priva Marina Regală de bazele din sudul și estul Irlandei, baze de care dispusese în timpul primului război mondial. Nu este posibil să se stabilească numărul exact al navelor și oamenilor pierduți, lună de lună, din această cauză, dar totalul este considerabil și tragic. De la aceste baze, navele de escortă ar fi putut naviga mai departe spre vest, în Atlantic, sporind protecția convoaielor atît de necesare ; s-ar fi putut aproviziona rapid cu combustibil și primi remorchere de salvare pentru navele naufragiate, așa că bătălia Atlanticului s-ar fi desfășurat de la început în condiții aproape egale. Aceste baze fiindu-le refuzate, navele de escortă trebuiau să facă un mare ocol pentru a ajunge pe cîmpul de bătălie și reveneau în port cu cel puțin două zile mai tîrziu.

Legal, Irlanda era în dreptul ei : optase pentru neutralitate și totul decurgea din această calitate. Era liberă să se țină deoparte de război, ori cît de mult dăuna aceasta cauzei aliate. Dar marinarii care asistau la naufragii și la pieirea multor prieteni a căror moarte ar fi putut fi evitată, considerau situația sub un aspect mai simplu, simțeau o mînie care se accentua de fiecare dată cînd navigau de-a lungul coastelor ei liniștite.

Liverpool era un oraș de marinari și faptul se observa destul de ușor. La cheiuri erau acostate nave de comerț și nave de escortă aglomerau docul Gladstone ; în fiecare seară, sute de oameni coborau la uscat, hotărîți să se bucure cît mai mult de scurtele lor ore de libertate : se îmbătau, provocau dezordini, se înghesuiau pe străzi și prin baruri, monopolizau prostituatele, seduceau tinerele fete și alinau dorurile femeilor măritate ; Liverpool

îi ierta și le oferea o generaoasă ospitalitate. E dificil să se evalueze contribuția Liverpool-ului la susținerea moralului acestei invazii de marinari ; dar ambianța plăcută, primirea sinceră rezervată marinarilor, an de an, i-a ajutat considerabil să suporte războiul după lungile luni de solitudine pe mare cu pericolele și oboselile respective.

Compass Rose își primea și ea partea din această generozitate ; de 18 luni de cînd avea baza acolo, marea majoritate a membrilor echipajului legase cunoștințe în oraș și puteau fi siguri de a regăsi aici o viață ca de familie normală, constituind pentru ei tonicul cel mai eficace. Unii dintre oamenii de pe *Compass Rose* se însuraseră cu fete din Liverpool sau își aduseseră soțiile acolo ; nava părea că aparține acum acestui oraș și cît timp nu erau transferați pe Clyde sau la Londonderry, celelalte două mari baze ale Operațiunilor din Vest, erau fericiți de situație, cel mai bun compromis între război și pace.

Și Ericson era bucuros de această legătură permanentă cu uscatul care satisfăcea echipajul și diminua riscurile întîrzierilor din permisii ; se și împăcase, în sine, cu avantajele propriei vieți casnice, Grace așteptîndu-l placidă în mica căsuță de la Birkenhead. Își concentra însă gîndurile tot atît de mult asupra lui *Compass Rose* și faptul că mama lui Grace locuia acum cu ei, permanent instalată lîngă căminul din salon, îi împăca remușcările atunci cînd, în caz de nevoie, dormea la bord. Un alt locuitor din Birkenhead, Tallow (de curînd avansat maistru principal) se îngrășa văzînd cu ochii din cauza mîncărurilor preparate de sora lui, Gladys, și se amuza oarecum de relațiile ce se înfiripau între Gladys și șeful mecanic Watts, musafir nelipsit și totdeauna binevenit cînd *Compass Rose* staționa la Liverpool. Watts era văduv, cu copii adulți ; Gladys era văduvă și depășise de mult

vîrsta pasiunilor romantice ; o înțelegere tăcută intervenise între ei, că odată războiul terminat, se vor căsători și vor trăi din pensia lui și din modestele ei economii... Prima dată cînd Watts abordă subiectul față de Tallow o făcu cu atîtea ocolișuri, încît acesta nu înțelegea despre ce e vorba și se lămuri doar cînd Watts sfîrși prin a spune :

— Aici ne vom instala după război.

— Ce bună idee, Jim ! exclamă Tallow.

În acel moment erau singuri în careul maiștrilor, își strînseră mîinile cu stîngăcie, fără să se privească, și Tallow spuse cu căldură :

— E cel mai bun lucru pentru dînsa, ca și pentru dumneata. Pe ea ai întrebat-o ?

— Cam așa ceva... răspunse Watts, intimidat de etalarea sentimentelor sale... Ne-am înțeles, dar este un singur lucru care...

— Ce nu este în regulă ?

— Ea se neliniștește puțin în legătură cu dumneata. De multă vreme îți gospodărește, nu vrea să rămîi singur.

— Nu vă faceți griji ! spuse Tallow surîzînd. Se poate prea bine să mă însor și eu, într-una din zile. Nu se știe niciodată. Nu te mai gîndi, Jim, cînd veți dori, voi conduce mireasa la altar.

— Asta nu va fi așa curînd... răspunse Watts. Nu o vom face cît va dura războiul și durata pare că va fi lungă.

— Poate că ai dreptate... Pentru mine însă să nu vă faceți griji ; sînt gata oricînd să dansez la nunta voastră.

Dar nunta n-a mai avut loc ; căci Liverpool, orașul marinarilor, avea să plătească curînd această reputație în modul cel mai brutal, plată care va spulbera toate speranțele de fericire ale lui Watts.

Încă din aval, de la nava far de la Crosby, se răspîndi știrea că ceva nu era în regulă și în timp ce urcau pe fluviu, oamenii echipajului, adunați pe puntea superioară, își fereau ochii de soarele puternic, căutînd cu privirea spre orașul pe care începuseră să-l considere ca fiind „acasă". Pe teugă, Morell, în așteptare, cu oamenii care preparau parîmele de legare, își îndreptă binoclul spre Building Liver ; părea înconjurat de fum și conturul lui prezenta goluri pe care nu le remarcase vreodată. Îl auzi pe marinarul șef Phillips exclamînd :

— Doamne ! A fost atins !

Apoi simțiră cu toții mirosul acru de fum și Morell, observînd un mare antrepozit de pe docul Gladstone, constată că era tăiat de sus pînă jos, una din jumătăți devenind o gigantică grămadă de dărîmături, restul, înegrit, arzînd fără flacără. Plimbîndu-și binoclul de-a lungul orașului și Birkenhead-ului văzu numeroase alte imobile și case mai mici transformate în ruină în centrul unui mare cerc de dărîmături arse ; se mai zăreau încă cîteva incendii, partea nordică a orașului fiind acoperită cu un văl des de fum. Apăreau părți goale, străzi întregi dispărute, șiruri de case deteriorate și dărîmate. Lăsă binoclul, impresionat de importanța distrugerilor, de ruina unui oraș pe care îl părăsiseră prosper și întreg ; își încrucișă privirea cu cea a unui tînăr marinar despre care știa că tocmai i se stabilise soția la Liverpool.

— Ce... ce se vede, sir ? întrebă omul cu ezitare.

— Mă tem că nu-i prea bine, răspunse Morell ; pare-se că au fost mai multe raiduri de bombardamente.

— Ticăloșii ! spuse Phillips. Iată, și acele case...

Asta au găsit la întoarcere : fum şi aer rău mirositor, mirosul distrugerii, care le venea în întîmpinare. Au primit ordin să meargă direct la docul Gladstone.

— Sper că tancul de aprovizionare n-a fost atins, spuse Ericson. Ar fi ars ca o lumînare.

Privise prin binoclu la Birkenhead, unde se afla casa lui ; ruinele indicau o furie specială, ca şi cum bombardierele, vizînd docurile, ar fi confundat şirurile regulate de case cu cheiul apropiat şi ar fi aruncat acolo, victorioase, toate bombele... Dar poate că nici nu le păsa ce loveau... *Compass Rose* evoluă brusc, de la un mal al fluviului la altul şi Ericson strigă scurt :

— Fii atent la drum, Tallow !

Prin portavoce acesta răspunse :

— Iertaţi-mă, sir.

Atunci îşi aminti Ericson că nu era singurul cu interes personal în legătură cu cele întîmplate la Birkenhead. Micşorară viteza şi puseră capul către intrarea docului Gladstone ; în curînd vor afla cele întîmplate ; vestea rea vine repede.

Cînd au ajuns de-a lungul cheului sudic al bazinului, vreo şase oameni de pe cel mai apropiat distrugător alergară în întîmpinare pentru a lua parîmele de legare. Prima bandulă fu aruncată de la navă la mal, restabilind contactul cu uscatul după mai mult de cincisprezece zile pe mare ; în picioare, pe teugă, Phillips întrebă :

— Ce s-a întîmplat ?

Unul dintre marinarii de pe distrugător, marinar brevetat, cu trei galoane de bună purtare, îi răspunse :

— Aţi pierdut o teribilă ocazie ! Opt nopţi la rînd au venit bombardierele, ca un stol de vrăbii şi au făcut praf oraşul, vă rog să mă credeţi.

— Spune, mai întrebă Phillips, care cartier a fost cel mai atins ?

— Cam toate, răspunse celălalt cu un gest vag : Bootle, Birkenhead, Wallasey, şi centrul : strada Lord nu mai există, e rasă de ambele laturi. Este cel mai teribil bombardament de la începutul războiului, spun ziarele. Şi nici nu cred că poate fi ceva mai rău... Se afla aici un vas încărcat cu muniţii care a ars ca o torţă ; noroc că a putut fi remorcat în mijlocul fluviului înainte de a exploda...

Continuă activ relatarea, gesticulînd.

— A fost o porţie grozavă... Daţi parîma prova.

De pe punte o voce rece ordonă :

— Terminaţi pălăvrăgeala şi vedeţi de parîme !

Phillips aruncă o privire spre omul de pe cheu cu care vorbise şi acesta îi răspunse cu un semn din cap ; ştiau amîndoi cît de lungă putea fi o asemenea conversaţie.

De la comandă Ericson dădu „Liber la maşini“ şi se adresă lui Lockhart :

— Vor fi probabil multe cereri de permisii speciale. Cred că ar fi bine să amîni permisiile obişnuite şi să dai cu precădere celor care au rude la uscat.

— Da, da, sir.

— Ocupă-te de fixarea cablurilor. Mă duc la uscat să telefonez.

La telefon erau o mulţime de candidaţi : un şir de oameni îngrijoraţi aşteptau cu răbdare, înaintea cabinei, fără a discuta între ei. Ericson obţinu legătură şi schimbă cîteva cuvinte cu soţia ; îi păru cam speriată, dar era teafără... Mica locuinţă a lui Ferraby se afla la marginea oraşului şi obţinu şi el aceeaşi veşte reconfortantă ; dar cînd îi veni rîndul lui Tallow, nu se auzi decît un sunet

ascuțit, continuu, care însemna linie deranjată. Cînd se întoarse la bord, în timp ce se îmbrăca grăbit pentru a merge la uscat, Watts îi spuse ezitînd :

— Aș vrea să te însoțesc, Bob.

— Bine, Jim, spuse Tallow în timp ce se rădea, vino cu mine.

— Poate că liniile telefonice sînt deteriorate.

— Da, poate că asta e.

Dar cu cît se apropiau de casă, după traversarea fluviului cu bacul, își dădeau seama că *nu* era numai asta. De la debarcader, urcară panta spre Dock Road încet, din cauza resturilor de geamuri, de piatră și de lemn răspîndite pe străzi, între casele ruinate și printr-un miros de incendii recent stinse. Mergeau tăcuți prin decorul sinistru, care vorbea de la sine ; nu mai discutau despre ceea ce aveau să găsească, certitudinea se accentua cu fiecare pas, cu fiecare magazin sau mică locuință reduse la ruine. Curînd, unul lîngă altul, cu uniformele lor curate și bine croite, ajunseră la ultimul colț, mai bine spus la locul unde fusese ultimul colț și priviră în lungul străzii Dock Road. Nu rămăsese mare lucru : cele două case din colț și altele trei următoare dispăruseră, în mijlocul străzii era o groapă mare, apoi, mai departe, o grămadă de dărîmături de la o casă prăbușită pe stradă : probabil fusese aruncat un șir de bombe, la distanțe egale, ca butonierele unei haine... Privind spre capătul cel mai depărtat al distrugerilor, cu un ton pe jumătate surprins și de un calm fatalist, Tallow spuse :

— Acolo este, Jim, recunosc și, absurd, începu să fugă.

Watts îl urmă tot atît de grăbit, trecură într-un trap regulat prin fața primului grup de case dărîmate și

ajunseră la ultimul colț distrus : numărul 27 era pe jumătate nimicit de explozie ; la fel numărul 31 ; dar numărul 29 primise o lovitură directă, în plin.

Dock Road, numărul 29... Sub soarele calm de după amiază, dărîmăturile micii locuințe erau impresionante : vîntul fîlfîia o hîrtie ruptă din tapetul camerelor ; o jumătate din scară rămăsese suspendată în unghi nefiresc, iar o chiuvetă de bucătărie stătea ca un barbar altar domestic pe un soclu de cărămizi sparte. Casa se prăbușise, dărîmăturile erau răspîndite în grădină și pe stradă. Acolo unde Tallow trăise conforatbil și fericit, unde Watts se bîlbîise propunînd o căsătorie și Gladys crease un refugiu cald și plăcut, scîrțîiau acum, sub picioare, cioburi de geam și pietre ; nu mai era casă, ci o masă informă de dărîmături pe care plutea, ca un blestem final, un miros de ars. Cîțiva oameni — o echipă de salvare, în salopete albastre prăfuite — scormoneau prin ruine, încercînd să curețe locul.

După un moment de ezitare, Tallow îl acostă pe unul din ei, un om înalt, cu cască de metal pe cap.

— Cum s-a întîmplat ?

Aproape fără să-l privească, omul răspunse :

— Întrebare fără rost ; vezi, sînt ocupat.

— Este casa mea, spuse Tallow, cu voce inexpresivă.

— Ah ! făcu omul, ridicîndu-se, iartă-mă, prietene... vin atîția gură-cască să ne bată la cap în timpul lucrului... Îl privi pe Tallow cu compasiune adîncă apoi continuă : casa a primit o lovitură directă... acum vreo cinci zile. Erați absent ?

— Da, abia acum m-am întors.

Urmă o tăcere, în timp ce vîntul spulbera praful. Cu efort, Tallow întrebă :

— Şi cei dinăuntru ?

Fără a-l privi, omul spuse arătînd cu un gest de cealaltă parte a străzii :

— Vă puteţi informa acolo, la postul de pază, cei de acolo se ocupă de astea.

— Dar persoanele din casă ? întrebă brusc Tallow, ştiţi poate ceva ?

De astă dată omul îl privi direct, căutîndu-şi cuvintele :

— După asemenea lovitură nu cred că a mai rămas mare lucru ; am scos din dărîmături două femei, nu le cunosc numele. Întrebaţi la post, vă vor da toate informaţiile.

— Erau moarte ? întrebă Tallow.

După o pauză, primi răspunsul :

— Da, erau moarte.

Traversînd drumul pentru a ajunge la postul de pază, Tallow spuse :

— Probabil era doamna Crossley ; venea deseori să petreacă seara cu Gladys.

În interiorul postului, o cabană din cărămizi, la colţul străzii, trei oameni jucau cărţi la o masă : doi erau tineri, al treilea mai în vîrstă, cu păr cărunt. Tallow şi Watts intrară plecîndu-şi capul, pe uşa joasă, şi unul dintre tineri ridică ochii şi exclamă, simulînd alarmă :

— Atenţie, băieţi, iată marinarii !

Omul cu păr cărunt puse cărţile pe masă :

— Sosiţi la timp ca să luăm împreună o ceaşcă de ceai ; totdeauna e plăcut să întîlneşti marinari.

— Numele meu este Tallow, spuse acesta scurt, de la Dock Road numărul 29... Ştii, casa din faţă. Ce s-a întîmplat ?

Urmă o tăcere prelungă, surîsurile se ştergeau pe figurile celor trei, bunvenitul se evaporă, făcînd loc unui sentiment de jenă. Apoi, cel mai în vîrstă spuse emoţionat :

— Domnul Tallow, da... Era casa dumitale ? Sînt dezolat, cu totul dezolat.

Ca să-şi ascundă stinghereala, cotrobăi printre hîrtiile de pe masa de lemn natur.

— Am făcut un raport la primărie, reluă el. Doi morţi... Da. Iată : Doamna Bell şi doamna Crossley... Nu aţi fost anunţat ?

— Abia m-am întors după cincisprezece zile de mare. Cînd s-a întîmplat ?

— La 5 mai, acum cinci zile ; doamnele Bell şi Crossley... vă erau rude ?

Tallow îşi înghiţi saliva.

— Doamna Bell era sora mea şi doamna Crossley, prietena ei.

— Îmi pare tare rău, spuse omul clătinînd capul. Dacă vă putem fi de vreun folos...

— Ce s-a făcut cu...

Unul dintre tinerii care îi primise atît de vesel, se sculă îndată :

— Nu vă necăjiţi... Staţi un minut.

— Cînd a avut loc înmormîntarea ? întrebă Tallow, fără să se aşeze.

— Acum două zile... Tînărul tuşi... Au mai fost şi alţii, douăzeci şi unu în total.

— Douăzeci şi unu ? Toţi din Dock Road ?

— Da. A fost o noapte de groază.

În picioare, în spatele lui Tallow, Watts întrebă :

— Unde a fost înmormîntarea ?

— La cimitirul Croft Road, răspunse de astădată cel în vîrstă. Totul s-a făcut cum trebuie, vă asigur. A asistat primarul și consiliul municipal. Au fost toți puși într-o mare groapă cu o mulțime de jerbe de flori... Se opri, apoi continuă pe un ton diferit : Nici nu și-au dat seama, domnule Tallow. Totul s-a petrecut într-un minut... într-o secundă. N-au suferit deloc.

— Înțeleg, spuse Tallow.

— Și asta este o consolare, spuse încet cel în vîrstă.

— Da, răspunse Tallow. Vă mulțumesc, am să revin peste o zi sau două.

La ieșirea din baraca obscură a postului, soarele îi orbi. Unul lîngă altul, fără a se privi, cei doi contemplară grămada de dărîmături și pe oamenii care se ocupau de ele. În grădina din față se jucau niște copii, ridicînd un zid de cărămizi, apoi dărîmîndu-l. Peste ruine plana o pace dezolantă.

— Tare îmi pare rău, Bob, spuse Watts, după un timp, tare rău.

— Și mie, Jim. Pentru dumneata, știu ce însemna ea pentru dumneata. Amîndoi am pierdut...

Tallow se redresă brusc :

— Ce să-i faci, s-a întîmplat și gata. Să mergem.

Porni încet și Watts porni alături de el.

— Curios, spuse Tallow cînd treceau pe lîngă craterul deschis, nu-mi vine să cred.

Ridică ochii spre cer, un cer inocent și înșelător.

— Într-adevăr, e de neconceput, continuă el cu voce mirată și dureroasă ; ne întoarcem de pe mare, fericiți să regăsim interiorul și deodată aflăm că persoanele pe care le credeam vii sînt moarte, îngropate cu două zile înaintea întoarcerii... E de neconceput... repetă, vag. Jim, cred că simt nevoia să beau ceva.

Au escortat încă patru convoaie și operațiile au decurs în același context de agitație, acum obișnuit ; apoi, la jumătatea verii, li se acordă ceea ce așteptau de luni în șir : prima permisie lungă pentru revizia navei, prima de cînd era lansată *Compass Rose*. Toți aveau nevoie de destindere, pentru unii, imperioasă ; viața pe convoaiele din Atlantic cerea un efort sporit, care nu se prevedea pînă unde poate merge și care uza nervii și răbdarea, ca și structura navelor. Această stare se observa din multe mici întîmplări : se întîrzia din permisie, cu toate că nu rămînea nepedepsită fapta ; izbucneau certuri în careu, o epidemie de mici furturi în cabinele echipajului — singurul remediu al acestei stări de iritare generală fiind un adevărat repaus, fără nici o muncă profesională, fără pericole și disciplină. Numai un asemenea repaus putea permite echipajului să-și reia povara și să o suporte pînă la sfîrșit ; fără o asemenea pauză, starea de iritație și ineficiență creștea cu pași uriași.

Ca și echipajul, *Compass Rose* avea și ea nevoie de odihnă. Era prima oprire serioasă de activitate, după aproape doi ani de cînd părăsise șantierele de pe Clyde. În afară de mici reparații, multe lucruri trebuiau modificate, armele ameliorate, personalul trebuia sporit și multe altele erau necesare pentru a aduce nava la nivelul corvetelor mai nou construite. Trebuia înzestrată cu o comandă în întregime nouă, mai spațioasă și mai bine protejată, catargul trebuia așezat mai în pupa, după ultima modă a Marinei Regale ; era necesară o infirmerie bine echipată, noi dispozitive de lansat grenade și un aparat asdic perfecționat, în stare să îndeplinească mai multe funcțiuni, doar că nu spunea și numele submarinului

inamic. Lista de modificări și adausuri era importantă și *Compass Rose* revenea cu bucurie în mîinile constructorilor pentru a se supune, timp de șase săptămîni, unui tratament de întinerire.

Două treimi din echipaj au primit permisie ; singur Baker ținea companie, în careu, lui Lockhart, care își amînase concediul pentru a supraveghea mersul lucrărilor la bord, sarcină ce îi revenea de drept. Și rătăcind prin colțurile navei, verificînd ce trebuia remediat după o lungă listă de defecțiuni, se simțea dezamăgit constatînd cu cîtă rapiditate trecuse nava de la starea de activitate febrilă, la cea a unei carcase inerte, legată la cheu, murdară și dezordonată, fără marinari, cu căldările reci, cu inima rece ; nu-i venea să creadă posibilă o asemenea tranziție.

Privea lucrătorii îndepărtînd mari părți din comandă cu aparate de tăiere cu acetilenă ; privea scînteile căzînd pe afetul tunului demontat ; rătăcea dezolat la pupa unde sudorii, ocupați cu noul dispozitiv de lansare a grenadelor, îndoiseră pe cel vechi în forme fantastice și nefolositoare ; dar știa că din această harababură, *Compass Rose* va ieși mai puternică și mai eficientă. Nu se împăca însă cu contrastul dintre nava anterioară, îngrijită și ordonată, și dezordinea ce domnea acum pe ea. Apoi, nu se putea opri să compare echipajul disciplinat și inimos al navei, muncind din greu, zi de zi, în efortul războiului, cu echipa lucrătorilor de la șantierul naval. Mulți din ei munceau din greu și cinstit ; dar alții își îndeplineau munca fără grabă, stăteau la pălăvrăgeală îngrămădiți prin colțuri, de mai multe ori pe zi, și lăsau lucrul cu asemenea punctualitate, încît nici nu suna bine încetarea că se și înghesuiau pe schelă, luînd direcția orașului. Deseori Lockhart întrerupea partide de joc de cărți în compartimentul mași-

nilor, la care maistrul respectiv nici nu se uita ; erau niște pocheriști fanatici care, în fiecare după amiază, se adunau în cabina asdicului, încuiau ușa pe dinăuntru și jucau pînă la ora cinci, surzi la toate apelurile, afară de cel al celui care împărțea cărțile de joc. Erau oameni care duceau o viață la adăpost de pericole, fără rigorile disciplinei severe, la finele zilei de lucru mergeau la casele lor, durata muncii nu depășea șapte ore și erau mult mai bine plătiți decît cei de la bord ; atitudinea lor delăsătoare stîrnea nerăbdarea și nemulțumirea lui Lockhart. Și pentru asemenea oameni luptau și mureau ; judecînd drept, nu prea meritau sacrificiul.

Într-o zi, pradă unei vii mînii, Tallow îi spuse lui Lockhart :

— Veniți să vedeți ceva, sir.

Și îl duse pe puntea bărcilor de salvare ; pe lîngă bărci mai erau prevăzute două plute de salvare, fiecare echipată cu rame, cu un bidon cu apă și o cutie metalică impermeabilă, conținînd alimente suficiente pentru o săptămînă. Erau două asemenea plute, cu cele două cutii de alimente respective ; acum, după o săptămînă de șantier, dispăruseră amîndouă cutiile.

— Ticăloșii ! spuse Tallow ; să furi hrana care ar putea să salveze oameni a căror navă a fost torpilată ; aș pedepsi pe făptași lăsîndu-i pe o plută în mijlocul Atlanticului și abandonîndu-i să se descurce singuri ! Nu putem face nimic, sir ?

— Mi-e teamă că nu, spuse Lockhart privind cu calm melancolic plutele prădate. De cîteva zile, învățase o mulțime de lucruri...

— Putem să ne plîngem ; mă voi duce la directorul șantierului... Dar nu vom primi înapoi ceea ce ni s-a luat și n-o să-i învețe pe hoți cît de criminală este fapta comisă.

Nu au aceeaşi concepţie despre cinste ca noi, Tallow dragă, de aici vin toate relele.

— Ar fi vremea să le-o băgăm în cap, bombăni Tallow cu mînie. Aş vrea să-şi schimbe munca lor cu a noastră, nu mai mult decît o singură călătorie pe mare. Nu mai atunci vor înţelege ce bine o duc !

Cînd marinarii se întorceau în port şi citeau dările de seamă din ziare îşi puneau de multe ori întrebarea, pentru ce oare se mai luptau. Li se părea cel puţin un nonsens că, odată îmbrăcat în uniformă, un om oarecare era obligat să execute ceea ce i se comandă, fără să discute, pentru o soldă de nimic, în condiţii de viaţă extrem de neconfortabilă, pe cînd vecinul său, în veşminte civile, dar tot atît de interesat de ceea ce putea aduce războiul, obţinea, hărţuind autorităţile, ceea ce vroia. Marinarii nu discutau prea des această problemă pentru că erau prea ocupaţi şi preocupaţi de cele ce aveau de îndeplinit şi, în general, nu prea trăncăneau, dar îşi dădeau seama de învîrtelile făcute „la negru“ de speculanţii de alimente şi de risipitorii de benzină, adusă în Anglia cu preţul atîtor vieţi. Uneori, gîndul acestei minorităţi putrede le inspira o asemenea mînie, încît le otrăvea satisfacţia profesiunii şi mîndria de a o îndeplini.

În mod normal, Ericson ar fi trebuit să petreacă o mare parte din timpul său la bord, pe durata reparării navei ; rezista greu tentaţiei de a asista la lucrările de transformare de pe *Compass Rose*. Dar pentru prima dată de la începutul războiului permisia lui coincidea cu cea a fiului său şi dorea să petreacă cît mai mult timp acasă spre a profita cît mai mult de această întîlnire pe care întîmplarea poate că nu i-o va mai oferi multă vreme, sau poate niciodată.

Ucenicia terminată, tînărul John Ericson era acum ofițer al patrulea de marină ; uniforma albastră cu un galon aurit nu se acorda cu figura lui încă copilăroasă și Ericson, privindu-l cum stătea pe canapeaua pe care cu cîțiva ani mai înainte sărea sau o transforma în cal de balansat, nu-i venea să creadă că băiatul său era îndreptățit să poarte acest costum de bărbat. Crescuse atît de repede, cît lipsise Ericson și, lucru de neînchipuit, avea aceeași meserie ca tatăl său...

Seara, în jurul sobei, reuniunea familiei părea o scenă dintr-un roman, ruptă de realitate. În obișnuitul său fotoliu, Ericson citea sau vorbea ; la unul din capetele canapelei, Grace tricota fără întrerupere și John, de curînd adult, pufăia la capătul celălalt dintr-o pipă nou-nouță. În fața lui Ericson, în celălalt fotoliu, o bătrînă doamnă dezlega cuvinte încrucișate și-și impunea tuturor voința. Ericson considera că soacră-sa se mai potolise, dar nu prea mult : încerca mereu să dirijeze totul și se comporta ca singura persoană matură într-o casă plină de copii. Ericson se felicita că venea rar acasă și că se putea refugia la bordul lui *Compass Rose* cînd nervii nu-l mai țineau. Căci era evident că, la fel ca un păianjen, bătrîna doamnă nu va mai pleca : se instalase pe toată durata războiului și toată casa trebuia să graviteze în jurul ei, domnind de o manieră pe care comandantul uneia din navele de război ale Majestății Sale nu o putea accepta.

Conversația se purta în acea atmosferă de roman în care se discută despre toate, numai despre ceea ce trebuie nu, anume despre ceea ce îi reunise și care putea să-i separe în orice moment din nou — războiul. Ericson ar fi discutat bucuros cu fiul lui, dar în prezența femeilor se simțeau opriți de o ciudată timiditate ; amintirile care îi obsedau nu erau din acelea pe care să le evoci la gura

sobei. Nu abordau subiectul războiului decît în privința tradiționalei rivalități dintre Marina Regală și cea comercială ; se refereau numai la aspectele superficiale ale vieții de marinar : diverse comenzi la cîrmă, soldele și alte nimicuri fără importanță. Apoi, urmînd discuția, Grace intervenea :

— Sînt sigură că viteza cu care este capabilă să navigheze o corvetă nu are prea mare importanță. Cred că sînteți toți obligați să navigați în același ritm.

Iar bătrîna doamnă, mîzgălind pe ziarul de seară, bodogănea :

— Care este cuvîntul cu unsprezece litere și înseamnă „zădărnicie" ?

După care întreaga familie se străduia să rezolve problema... Astfel trecea seară după seară : doi bărbați și două femei, strîns uniți, și totuși atît de diferiți unul de altul ; suferind povara războiului și căutînd să evite cea mai ușoară aluzie la el.

Totuși, către finele permisiei lui John, avid de o intimitate pe care o dorea mult, Ericson propuse fiului său să meargă împreună cu autobuzul la țară, într-o lungă plimbare la Cheshire. Autobuzul îi duse spre interior, prin suburbiile neaspectuoase ale Birkenhead-ului și pe un drum care ducea dincolo de acesta : apoi coborîră și se îndreptară pe jos spre mare. Sub arșița soarelui merseră fără oprire timp de patru ore, cu fața biciuită de briza Mării Irlandei și a Atlanticului ; izolarea în acest peisaj sălbatec pe care-l cunoșteau și-l iubeau, îi apropie, discutară ca și cum ar fi făcut-o pe mare, într-o noapte calmă, împărțind un cart. Vorbiră despre meseria lor, de întîmplările convoaielor, de navele și prietenii pierduți, de adevărurile ascunse de statistici și de comunicate seci din ziare. Dar numai către sfîrșitul după-amiezii cînd, ajunși pe

coasta de nord-est, se întinseră alături pe o pantă ce cobora pînă la marea pe care, la orizont, un șir de vase se îndreptau spre Atlantic, atunci doar, fără reticențe și timiditate, își mărturisiră gîndurile ascunse.

— Este pur și simplu un asasinat, tată, spuse John Ericson, referindu-se la evenimentele ultimelor luni și la cifra înspăimîntătoare a torpilărilor ; unul după altul, convoaiele pătimesc la fel, ba chiar din ce în ce mai rău. Cît timp o să ne mai trimeată pe mare, cînd este absolut cert că jumătate din nave nu se mai întorc ?

— Sînt convoaie care scapă în întregime, John, spuse Ericson.

— Extrem de puține... Nu reproșăm nimic navelor de escortă ; fac și ele ce pot și se comportă admirabil. Dar chiar sistemul însăși al convoaielor pare că nu funcționează cum trebuie. Să-l auzi pe comandantul nostru comentînd aceste probleme ! Degeaba sîntem în stare să realizăm oricînd unsprezece noduri, dacă avem obligația să ne tîrîm cu șapte sau opt noduri, încadrați într-un convoi timp de trei săptămîni la rînd, țintă aproape imobilă pentru submarine.

— E mai puțin pericol să navigați în convoi, decît izolat ; se poate dovedi cu cifre.

— Nu prea sîntem de aceeași părere cînd vedem sosind torpilele și singurul ordin ce ne parvine de la comandor : sună : „Mențineți viteza convoiului...“ Apoi să vezi navele cu prietenii de pe ele naufragiind, sau sub bombardament de fiecare dată cînd sîntem pe mare. Cîteodată, mi se pare că...

Se opri.

— Ce este, John ?

— Ți-e frică cîteodată, tată ?

Figura tînărului băiat, replică încă nedefinită a celei a tatălui, se îndreptă cu anxietate spre Ericson.

— Fricã, fricã adevăratã, pînă la a tremura cînd ştii că se produce un atac ?

Culcat pe spate, cu ochii spre cerul albastru auriu, Ericson răspunse, cu un ton cît mai natural posibil :

— Cred că la toţi ne este fricã ; mie, în tot cazul. Singurul lucru de făcut este să laşi să se observe cît mai puţin — pentru că frica este contagioasă şi să încerci a-ţi îndeplini datoria ca şi cum nu ţi-ar fi fricã.

Păru a examina cu mare atenţie un fir de iarbă.

— Frica este un sentiment absolut natural, John ; acel care, în meseria noastră, pretinde că nu cunoaşte frica, sau este un mincinos, sau un prostănac cu care e mai bine să nu-ţi pierzi timpul.

— Cîteodată mă cuprinde o fricã teribilă.

— Ei bine ! cel puţin, tu nu eşti un mincinos.

Au rîs amîndoi. Simţeau acum între ei o încredere, o sinceritate mărturisită, la care pînă atunci nu ajunseseră.

— Mă gîndesc mult la tine, tată, cînd sînt pe mare, spuse John după o micã perioadă de tăcere.

Şi el privea cerul : cu apropierea serii se decolora cu repeziciune, de parcă la orizont linia care separa marea de cer începea să se estompeze ; soarele înclina spre apă...

— Mai ales cînd văd corvetele executînd runda în jurul convoaielor ; sînt atît de mici...

— Ţintele mici oferă avantaje.

— Preferăm avantajul de a şti că sub noi sînt cele zece mii de tone ale unei nave solide, în timpul unei furtuni pe Atlantic.

— Şi eu mă gîndesc de multe ori la tine, John, spuse Ericson, savurînd acest moment de intimitate, primul de cînd John nu mai era copil şi neştiind cum să-şi exprime

gîndurile... Avem amîndoi aceeași meserie și știm în ce constă ; nu pot să nu fiu îngrijorat pentru tine... îngrijorat, dar în același timp mîndru de ceea ce faci. La anii tăi, nu ajunsesem încă așa departe. Dar, fii prudent, nu-i așa ? Doresc să pot celebra cum se cuvine viitorul armistițiu... Să nu uităm ora autobuzului, John, altfel bunică-ta iar o să ne ia la rost.

John se sculă surîzînd :

— E teribilă, nu-i așa ?

— Da, toți îi simțim autoritatea.

— Oh ! nu mă deranjează deloc, spuse John surîzînd din nou. Nu sînt eu comandantul navei.

În grădina căsuței aflată la periferia Liverpool-ului, Ferraby se juca cu copilul : o fetiță, acum de șase luni ; drăguță, gîngurind, mergînd de-a bușilea și răspunzînd cu un mic surîs de bucurie la numele de Ursula. Ferraby era fericit de rolul de tată, își plimba copilul cu cărucior-ul după-amiază sau îi prepara baia la temperatura necesară ; nu se supăra cînd era sculat din somn la mijlocul nopții, considerînd că aceasta consfințea calitatea sa de tată. Dar ceea ce prefera îndeosebi, era, pur și simplu, să-și vegheze fetița, să-i vorbească și să-și simtă un deget strîns între degețelele ei. Nu dorea deloc o activitate mai interesantă ; era cel mai fericit să petreacă permisia în acest mod tandru și simplu și n-ar fi schimbat cu nimic. Dar chiar în timp ce se juca la soare, ținînd în brațe corpul cald al copilei, mîngîindu-i pielea catifelată ca o petală de floare, gîndurile îi rătăceau departe, la ororile războiului și furtunilor.

Gîndurile îl asaltau în valuri, nu putea scăpa de ele ; la orice oră din zi sau din noapte, fără să se poată opri, gîndurile i se duceau la *Compass Rose* și la ceea ce va

urma după permisie, al cărei sfîrşit era apropiat ; cîteodată, ca în acest moment, contrastul dintre teroare şi tandreţe, cele două extreme ale vieţii sale, îl copleşea. Simţea în acelaşi timp dulceaţa prezentului, aici în grădină, şi ameninţarea viitorului care îl aştepta pe Atlantic, atît de dur şi de groaznic şi pe care îl ura din tot sufletul. Despre toate acestea nu-i vorbea lui Mavis, dar cîteodată parcă le discuta cu copilul.

În timp ce spaima profetică îi punea stăpînire pe suflet, copilul, tot gîngurind, ajunse la marginea cuverturii şi căzu în iarbă, cu faţa în jos. Dar plînsul îi încetă imediat, ca prin minune, cînd Ferraby îl ridică şi-l strînse la piept. Alertată, Mavis alergă în grabă din casă, dar se opri în pragul uşii privind cu un surîs la tată şi la fiică. „Dumnezeu să-l ocrotească !", îşi spuse ea bucuroasă, văzîndu-l pe Gordon al ei destins şi fericit.

— Da, mamă, foarte bucuros, spuse tînărul Baker şi se urcă în camera sa pentru a-şi pune cravata. Era a patra oară în această săptămînă de cînd îşi însoţea mama la un ceai ; ştia că îi face atîta plăcere, că era atît de fericită să-şi prezinte feciorul, încît îi era imposibil s-o refuze. De altfel, nici nu avea altceva mai bun de făcut.

Ca de obicei, îşi petrecea permisia în micuţa casă a mamei sale, situată într-o suburbie a Birmingham-ului. În primele zile s-a complăcut să fie etalat în public, să savureze mîncărurile şi nepreţuitul confort al casei părinteşti, să fie centrul atenţiei materne ; dar curînd s-a obosit şi îşi dădea seama că aspira la emoţii de un gen diferit... Baker avea 19 ani ; era timid, dornic să placă, cu instinctele normale încă nesatisfăcute, oarecum stimulat de o predilecţie pentru aspectele mai tainice ale eroticei ;

colecționa portrete de vedete, tăiate din Esquire și alte publicații asemănătoare, se abonase la reviste de „artă", și, în dulap, ascunse sub un rînd de cămăși, avea o serie de cărți poștale reprezentînd diverse și neobișnuite poziții de făcut dragoste. Dar pînă atunci nu se ivise ocazia să-și realizeze visele : singurele fete pe care le întîlnea acasă erau fiicele bine crescute ale prietenelor mamei sale, selecționate, credea el, după puritatea lor sănătoasă și, la Liverpool, singura sa cunoștință feminină era o oarecare Wren de la biroul de solde, tînără fată prea interesată de cariera proprie pentru a-și pierde vremea cu un aspirant și care nu răspundea la timidele avansuri ale acestuia decît cu un surîs reținut, ca pentru singurul galon de pe mîneca bietului băiat... Baker își petrecea permisiile între speranță și deznădejde : speranța de a întîlni din întîmplare fata atît de dorită și deznădejdea unei perpetue decepții. Ce nedreptate ! Ceilalți aveau femei, și ce nu făceau cu ele ; chiar la cinema, prin întuneric, ghiceai ce se petrece ; el singur aștepta pe cea care să-i potolească aspirațiile.

Din josul scării, mama îi strigă :

— Tom, este ora plecării !

Își îmbrăcă haina și se prepară să coboare. Încă un ceai... Dar nu se știe niciodată : poate că de rîndul acesta o va întîlni, ea îi va surîde, se vor recunoaște de la prima vedere, vor izbuti să se izoleze de mulțime, ea îi va face avansuri și în fine va afla și el ce înseamnă toate acestea.

La ceaiul respectiv era o tînără fată, dar cu ten palid, sîn plat și mișcări stîngace — deloc ce aștepta ; nici nu-și putea închipui s-o sărute... Așezați ceremonios în cerc, bînd ceai și mîncînd sanvișuri cu castraveciori murați : doamna Keyes, doamna Ockshott, doamna Henson, mai-că-sa, un domn bătrîn, soțul uneia dintre doamne, tînăra

fată, fiica uneia dintre aceleași doamne și, la locul de onoare, el, tînărul ofițer de marină care avea un moment de repaus între două călătorii înfiorătoare. Conversația se desfășura precum urmează : ca totdeauna în asemenea ocazii, mama sa căuta să-l pună în evidență și cel mai simplu era să-i dea satisfacție, toți ținîndu-i isonul ; nu era greu în această atmosferă complet favorabilă.

— Cîteodată, spunea el, mestecînd un sandviș, marea este atît de agitată încît nu stă nimic pe masă, mîncăm direct din cutiile de conserve, sau nu mîncăm nimic.

Doamnele își exprimară onomatopeic compasiunea și mama sa adăugă cu o groază afectată :

— Închipuiți-vă !

Baker surprinse privirea admirativă a tinerei fete... Dar cît era de urîtă... Ținea genunchii depărtați, fusta i se ridicase, lăsînd să se vadă niște chiloți, la fel ca cei arătați în reclame, cu elastic în jurul pulpelor. Deloc interesant... Luă încă un sandviș și continuă cu îndrăzneală :

— Îmi amintesc că odată ordonanța mi-a adus o cutie de carne conservată pe comandă. Nu mîncasem nimic de două zile... Ei bine ! E foarte curios, dar n-am fost în stare să înghit ceva ! Cred că din cauza epuizării.

— Închipuiți-vă ! exclamă din nou maică-sa... Tom, povestește-ne despre omul cela gata să se înece... Știi, cînd ai sărit peste bord, în plină furtună.

— Ah ! da...

Tînăra fată, fixîndu-l cu privirea, își apropiase acum picioarele. „Faci foarte bine", gîndi el și întinse ceașca pentru a fi umplută.

— Nu e o mare ispravă, zise, adunîndu-și amintirile. Într-o noapte comandantul ceruse voluntari...

Şi debită o frumoasă poveste, prea frumoasă, judecînd după expresia singurului celuilalt bărbat prezent în cameră. Dar femeile o savurară cu lăcomie, tînăra fată urîtă era complet hipnotizată de ceea ce făcuse şi de ceea ce spunea. El se bucură de admiraţia creată, dar reîntors acasă simţi din nou starea de plictiseală şi frustrare. Ce-i păsa de mîrţoagele acelea bătrîne şi de urîta aceea... Risipise orzul pe gîşte... Ar fi dorit să-şi istorisească isprăvile la colţul sobei, unei fete cu totul deosebite — *ea* — care să-şi sprijine capul pe genunchii lui şi să nu-şi deslipească ochii de la el, să nu se mişte, în timp ce el îi introduce mîna, încet, în decolteul rochiei.

„Ce minunat lucru trebuie să fie căsătoria, îşi spuse el, să fii căsătorit."

În salonul călduţ şi subtil feminin al apartamentului din Westminster, încălzind între palme un pahar de coniac, Morell privea pendula, aşteptînd ora cînd putea să meargă să-şi ia soţia de la teatru. Vestonul uniformei, pe un scaun, aştepta şi el acest moment atît de dorit, dar care încă nu sosise.

Nu era decît ora 10 şi cinci minute ; nu era cazul ca Morell să pornească decît peste o jumătate de oră ; lui Elaine nu-i plăcea ca el să se plimbe prin teatru sau să stea în cabina ei, în timp ce ea se afla pe scenă şi rareori termina să se demachieze, să se schimbe şi să plece din teatru înainte de ora 11. (Pe mare, el se imaginase aşteptînd în cabina ei, jucîndu-se cu cutia de machiaj, vorbind cu cabiniera pînă cînd soţia avea să vină de pe scenă, dar realitatea era alta). Deseori dorea să se înceteze reprezentaţiile cu piesa în care juca ea acum dar succesul continua şi, de altminteri, Elaine ar fi fost dezamăgită dacă s-ar fi îndeplinit dorinţa pur egoistă a

soţului. Nu prea au stat mult împreună, în cursul permisiei, căci şase reprezentaţii de seară şi două în matineu pe săptămînă nu-i lăsau lui Elaine decît puţin timp liber, fără a mai pune la socoteală dejunurile, dineurile şi cocteilurile în oraş, care constituiau acompaniamentul firesc al unei piese de succes.

Morell degusta băutura, morocănos şi nedecis, cu toate că urmau să se revadă peste o jumătate de oră ; era plictisit, căci aveau să meargă la o reuniune despre care nu era sigur că va fi plăcută.

La început Elaine păruse a regreta sincer că erau despărţiţi o atît de mare parte de timp.

— Oh ! dragule ! Ce păcat, exclamase în seara sosirii lui. Tocmai cînd ai şi tu o permisie mai lungă, eu joc într-o piesă care sigur va ţine mult timp afişul... Dar, nu-i nimic, continuase ea, frecîndu-şi obrazul de umărul soţului, vii să mă iei de la teatru şi te voi recompensa...

Şi, într-adevăr, cînd, mai tîrziu, în seara aceea, a adus-o acasă după spectacol, ea îi compensă orele de singurătate, cu toată senzualitatea tandră de altă dată. Lucrurile s-au petrecut la fel trei sau patru nopţi la rînd, fără cea mai mică ezitare din partea lui Elaine, astfel că el a fost imens, teribil de fericit. Dar mai apoi...

De fapt, în ce consta evidenta schimbare de atmosferă ? De ce devenise ea mai puţin atentă şi el mai puţin fericit, mai neîncrezător ? O cauză era mai întîi mediul în care trăia ea : tipi care telefonau fără întrerupere, invitaţii ce nu puteau fi refuzate, supeuri la ore tîrzii, după spectacol, de la care el era exclus.

— Dragul meu, spunea ea, e mai bine să nu vii. Nu sînt decît oameni de teatru, care tot timpul vor vorbi despre meseria lor. Te-ai plictisi de moarte.

Iar cînd i-a cerut să renunțe și ea, i-a replicat cam iritată :

— Dragul meu, *trebuie* să merg, este important, poate că rezultă un alt angajament pentru o altă piesă.

Era un argument peste care nu se putea trece și nici nu exista altul pe care ea să-l recunoască valabil.

Renunțase să-i mai pună întrebări : cînd încerca să știe unde se duce, ea se mulțumea să-i răspundă :

— Oh ! Pur și simplu un supeu ! Oameni pe care tu nu-i cunoști și probabil nu ți-ar fi pe plac.

Întrebare și răspuns, răspuns și tăcere, sau un protest plictisit. (Dar nu se putea opri să întrebe, teribil de gelos, despre fiecare moment cînd erau separați). Iar dacă el depășea, încăpățînat, un anumit grad de persistență, pînă la sfîrșit ea îi răspundea :

— Nu mă mai plictisi cu întrebările ; mă înnebunești...

Și situația rămînea aceeași. Vroia să-i explice unde va ajunge el, dacă mai continuau astfel ; dar începuse să se teamă de orice emoție, de orice tentativă de a pătrunde în cealaltă viață a ei, viață pe care n-o împărtășea. Avea atît de mult de pierdut, încît era limpede că pentru nenumărate motive nu-și putea permite riscul de a merge prea departe cu întrebările. În încercările de a-și restabili autoritatea, efortul lui era din ce în ce mai slab, pierdea tot mai mult terenul și abjecta sa resemnare devenea mai evidentă.

Nu era în stare să lupte, își dădea seama de acest lucru cu consecințe fatale pentru amîndoi.

Dar mai rău decît toate era altceva, altceva ce remarcase chiar de la începutul permisiei : o subtilă slăbire a pasiunii Elainei, un oarecare automatism în reacțiile ei, astfel că nu știa sincer dacă participa într-adevăr sau nu era decît

o comediană abilă în simularea voluptății... Într-un anumit moment, într-un moment de ciudată detașare, deși foarte apropiați, a avut sentimentul că o observă de departe și s-a surprins dialogînd imaginar : „Această femeie, cum prea bine veți constata, face dragoste cu o competență tehnică care...", dar nu ajunse să-și termine gîndurile. Cu răceală și greață bruscă, abia a fost în stare să termine, ca să nu se trădeze nici pe sine, nici pe ea.

Neliniștea nu i se baza pe nimic precis, dar nimic nu-l reconforta. Cea mai penibilă era incapacitatea lui de a discuta, de a-i cere și obține adevărul. Împărțeau locuința și patul, o conversație plăcută și multe glume ; dar totul era superficial, sinceritatea și comunitatea de gîndire dispăruseră și se temea să facă aluzie la dispariția lor, într-atît îi era de frică de ceea ce putea descoperi.

Pendula bătu jumătatea de oră și, cu recunoștință, Morell se sculă pentru a îmbrăca haina. În acest moment, sună telefonul.

Timp de un minut îl lăsă să sune : mai mult ca sigur că era vreunul din prietenii nesuferiți ai lui Elaine ; femei cu aluzii răutăcioase, bărbați corpolenți cu contracte în buzunare frecîndu-și palmele, juni de moravuri dubioase, pleava teatrului, la care se adăugau ofițerii ambuscați... Dar soneria persista și pînă la sfîrșit, ridică receptorul : era Elaine.

— Dragul meu, începu ea și continuă repede ca pentru a evita vreo obiecție ; am fost invitată la un supeu după reprezentație.

— Ah ! făcu el cu un ton foarte rezervat.

— *Trebuie* să mă duc, dragule. Va fi și Readman, știi, regizorul.

— Foarte bine, răspunse după o pauză.

Ar fi putut să-i răspundă altceva, dar știa că va fi fără efect...

— Pot veni să te iau ?

— Nu, dragul meu, se face prea tîrziu.

— N-are importanță ; unde vei fi ?

— Drept să-ți spun nici nu știu, spuse ea cu voce iritată. Vom merge într-un restaurant oarecare. Nu te neliniști.

El insistă prostește.

— Atunci telefonează-mi. Pot să viu oriunde, la orice oră...

„Draga mea, continuă el în gînd, ești soția mea și sîntem în ultima mea săptămînă de permisie ; te vreau acasă, nu la supeuri cu alții". Dar știa că totul ar fi rămas fără efect.

— E tare neplăcut, spuse ea, apoi înșiră cu perfidie o serie de fraze rapide, fără a-i lăsa timpul să răspundă :

— Întra-adevăr, dragule, va fi foarte tîrziu și nu mă aștepta. Dormi, ne vom vedea mîine dimineață. La revedere.

El încercă să mai pledeze, dar auzi de partea cealaltă închiderea receptorului.

Se așeză și luă un pahar cu coniac, conștient doar de o zdrobitoare decepție. Apoi, fără să-și poată stăpîni judecata, două scene i se impuseră, într-o rapidă și oribilă succesiune, pînă la obsesie. Mai întîi își reaminti de o vînătaie enormă pe care o văzuse pe coapsa Elainei în prima noapte cînd sosise în permisie... E drept, ea se învinețea la cea mai mică atingere ; glumiseră pe tema aceasta în voiajul lor de nuntă.

— M-am lovit coborînd din taxi, îi răspunse ea la întrebare.

El bombăni :

— Frumoasă întîmplare !

Apoi, schimbîndu-şi dispoziţia, o întrebă :
Pot să chem un alt taxi... chiar acum ?
Ea răspunse :
— Aparatul de taxat este deja în funcţiune :
Scenă plăcută, care sfîrşi într-o frenezie a simţurilor... Dar acum, evocînd-o, nu-şi mai amintea decît de promptitudinea răspunsului ei.

A doua scenă la care se gîndi, îl făcu să se ridice şi, cu un sentiment de ruşine, să meargă în camera de baie. Agăţat de uşă se afla un săculeţ special cu „obiectele" Elainei. Se sprijini cu spatele de perete, dezgustat de curiozitatea lui atît de josnică, întinse mîna, luă săculeţul, îl deschise şi, detestîndu-se, se uită înăuntru ; ceea ce căuta, nu era acolo.

Desigur, toate acestea nu erau concludente. Odată — mai demult — ea îi spusese : „Oh ! vreau să fiu totdeauna gata pentru tine". Poate şi acum exclamaţia era valabilă, dar pentru cine...

Şi, reîntors în salon, aşezat în fotoliu, îşi imagină, cu cele mai teribile detalii, pe Elaine făcînd dragoste cu altul.

Şi Lockhart şi-a petrecut permisia la Londra, dar într-o atmosferă mai puţin dramatică. Desigur, dacă s-ar fi găsit în situaţia lui Morell, ar fi ştiut s-o înfrunte cum trebuie. Pe mare se putea consacra cu totul profesiei sale, ca un celibatar înveterat ; dar o permisie mai lungă la uscat punea la încercare părţile slabe ale acestei armuri; îşi reamintea de trecutul cu totul diferit şi reveneau la suprafaţă dorinţi de plăceri senzuale pe care crezuse că le dăduse la o parte împreună cu hainele civile. Dar nu s-a prezentat vreo ocazie şi permisia îi decurse într-o ambianţă bărbătească devenită normală pentru el în ultimii doi ani.

Locuia în Kensington, într-un apartament mobilat al cărui proprietar era absent, plecat într-o misiune misterioasă în America ; ar fi trebuit să suporte greu singurătatea, după ce trăise atît de mult timp în contactul strîns al atîtor oameni de la bord. Dar se găsea la Londra, îndrăgitul său oraș, mai puțin îngrijit ca altădată și presărat de distrugeri din cauza bombardamentelor. Dar care tot își mai oferea atracțiile : oamenii, barurile, teatrele, concertele, simple plimbări pe străzi care duceau spre fluviu sau spre verdeața parcurilor ; și el profită din plin de toate.

S-a întîlnit cu mulți oameni : din fericire, din întîmplare, din proprie voință, sau din nefericire ; din toate întîmplările i-au rămas în minte două : nu erau cele mai caracteristice pentru Londra pe timp de război și nici cele mai agreabile. Dar i s-au întipărit în memorie, părîndu-i-se că asistase la o reuniune de copii, din care unul vomita și altul era arțăgos.

La Café Royal îl întîlni pe un fost patron din timpul unei scurte și nu prea glorioase perioade cît lucrase într-o agenție de publicitate. Lockhart acceptase postul cam prin 1935, constrîns de lipsa de mijloace ; chiar de la început slujba i se păruse stupidă și plictisitoare ; consta în a face reclame pentru articole alimentare. Arătîndu-i modul în care trebuia să le execute, patronul, un bărbat gras, pe nume Hamshaw, a rămas foarte surprins de neseriozitatea cu care Lockhart își îndeplinea obligațiile. Perseverase cîteva luni ; din ce în ce mai des, textul îi era înapoiat cu observațiile : „Prea aspru", „Prea sec", „Mai multă finețe, vă rog" ; odată chiar : „Aluzia la salivă este deplasată". Într-o zi Lockart termină o reclamă de biscuiți pentru căței cu : „Cățeilor le place" ; frază care

a fost înlocuită cu : „Niciodată nu s-a oferit lumii canine ceva mai gustos". În acea zi Lockhart își dădu seama că răbdarea i se epuizase.

A așteptat o ocazie ca să-și ia tălpășița. Într-o dimineață găsi pe biroul său de la Hamshaw : „Vă rog să-mi prezentați o caracterizare pentru caramelele firmei Bolger, confecționate din melasă". Lockhart se gîndi un moment, mîzgăli un rînd în josul paginii, își luă pălăria și plecă. Cîteva ore mai tîrziu, Hamshaw descoperi efortul de adio al lui Lockhart : „Caramelele lui Bolger — bogate și negre ca Aga Khan !"

Încă de pe vremea aceea Hamshaw se remarca prin solemnitate. Acum făcea parte din cadrele Ministerului Informațiilor, se ocupa de opinia publică a unor subcontinente întregi și devenise pur și simplu olimpian. Îl salută pe Lockhart cu un aer detașat și-i spuse :

— Ah ! Lockhart, să luăm masa împreună, zise el cu tonul cu care ar fi oferit sfînta cuminecătură unui eretic dubios. După ce discutară cu prudență un timp oarecare, Hamshaw spuse încet, mîngîindu-și gușa voluminoasă :

— Rolul vostru este frumos dar trebuie să mărturisesc că noi, cei din minister, vă considerăm... cam lăsători.

— Lăsători ? repetă Lockhart cu mirare.

Hamshaw aprobă din cap, înfulecă un sandviș și continuă :

— Da. Am dori să fiți mai darnici și mai rapizi cu informațiile despre Atlantic și despre altele. Cooperăm foarte greu cu Amiralitatea ; într-adevăr, foarte greu.

— Cred că Amiralitatea are motive serioase de securitate.

— Dragul meu Lockhart, nu trebuie să mă înveți pe mine ce înseamnă securitate ! zise Hamshaw cu aer competent. Te asigur să ne pricepem și noi foarte bine. Ceea ce

dorim este ceva mai multă bunăvoință în a ne comunica ceea ce se întîmplă, satisfăcînd, bineînțeles, exigențele securității. Succesele — dacă sînt succese — nu servesc la nimic decît dacă oamenii aud vorbindu-se despre ele.

Lockhart încruntă sprîncenele, reproșîndu-și în sine că admite asemenea prostii, chiar din politeță mondenă.

— Un submarin scufundat, este scufundat, indiferent dacă faptul se anunță sau nu în două culori pe prima pagină, spuse el scurt. Reclama ulterioară faptului, nu îl afectează cu nimic.

— *Reclama,* cum o numești, spuse Hamshaw, privindu-l cu aer ofensat ca și cum i s-ar fi arătat personal lipsă de respect, reclama este prețioasă din punct de vedere psihologic. Moralul națiunii, principala noastră preocupare, se susține prin alimentarea continuă cu vești bune. Nu cred că exagerez afirmînd că războiul n-ar putea fi dus o singură zi fără entuziasmul public constant pe care îl furnizăm. Totuși, spuse el, conștient de atenția distrată pe care i-o acorda Lockhart, nu trebuie să te plictisesc cu ideea mea fixă, oricît de interesantă ar fi. Vorbește-mi mai bine despre dumneata, ești satisfăcut de meserie ?

— Aproape, răspunse Lockhart.

— În multe privințe, spuse Hamshaw gînditor, regret că nu ai rămas la noi. Am adus o parte din personalul meu la minister — pe cei în care aveam mai multă încredere — și toți au ajuns bine. Ai fi acum șef adjunct de serviciu — poate chiar director.

— Nu mai spune ! replică Lockhart.

— Da, există mari perspective de avansare, foarte mari. Dar poate ești destul de mulțumit în Marină.

— Cred că da, spuse Lockhart.

— Ei bine, asta este esenţial. Toţi sîntem angajaţi în acelaşi război, urmă Hamshaw cu condescendenţă, toţi lucrăm pentru aceeaşi cauză. Ne dăm din plin seama, te asigur. Dar nu este cazul ca toţi să ne încadrăm numai ca forţe active în luptă ; informarea publicului are o importanţă care nu poate fi neglijată.

— Te pricepi să minimalizezi unele lucruri, replică Lockhart cu voce egală şi, pentru a doua oară în cursul relaţiilor lor, îşi luă pălăria hotărît să plece. Dacă ne mai dai ceva răgaz, vom încerca şi noi să ne integrăm în maşina de război de care vorbeşti.

— Mi se pare că, fără să vreau, te-am supărat, spuse Hamshaw cu reproş.

— Da, nu ştiu de ce, m-ai cam supărat, zise Lockhart şi îl lăsă să reflecteze la riposta lui, pe care, fără îndoială, o va interpreta ca o manifestare regretabilă a unei psihoze de război.

Mai tîrziu, în aceeaşi seară, într-un bar din Fleet Street s-a întîlnit cu un fost coleg, Keys, pe care nu-l mai văzuse de la începutul războiului. Keys era mult mai în vîrstă decît Lockhart, un vechi reporter priceput, lucrînd în colectivul unui cotidian de mare tiraj. Ca şi în cazul lui Hamshaw, aptitudinile sale naturale păreau a fi fost stimulate şi intensificate de război şi, pe cînd înainte era cam sceptic în legătură cu natura umană în general, acum era exagerat de cinic în privinţa tuturor aspectelor războiului şi a motivelor acelora care luau parte la el. Încurajat de whisky-ul din faţa lui, îi expuse lui Lockhart o critică de o violenţă extraordinară, care îngloba întreaga Marea Britanie şi pe toţi britanicii. După el, politicienii îşi făceau treburile fără să le pese de binele comun ; industriaşii vindeau marfă de proastă calitate cu beneficii fantastice ; toate ziarele, fără excepţie, se întreceau în ne-

adevăruri, trecînd sub tăcere înfrîngerile aliaţilor şi înlocuindu-le cu succese inventate. Muncitorii erau toţi leneşi, iar militarii erau, bineînţeles, victimele unui enorm abuz de încredere naţional, dacă nu chiar mai rău...

— În orice caz, nu valorăm mai mult ca nemţii, trase concluzia Keys cu mînie, privind uniforma lui Lockhart ca şi cum ar fi fost un costum de prizonier pe care trebuie să-ţi fie ruşine să-l porţi. Urmărim acelaşi scop ca şi ei, dominaţia Europei, cu pieţele componente. Nemţii o mărturisesc mai sincer, asta-i diferenţa.

— Hm... făcu Lockhart, fără a se compromite.

Barul era plin de lume, nu vroia să atragă atenţia printr-o discuţie inutilă ce putea deveni dezagreabilă. Chiar deasupra capetelor lor era un anunţ cu litere gotice : „Aici nu există gînduri negre".

— La naiba ! strigă Keys cu furie sălbatică ; în aceste ultime luni am făcut atîta reclamă marelui efort de război al aliaţilor, mai mult decît m-aş fi crezut capabil ! Să-ţi vie greaţă.

— Atunci, de ce faci ?

Keys dădu din umeri.

— Pentru acelaşi motiv pentru care porţi această uniformă, spuse ciudos.

— Mă îndoiesc, spuse Lockhart cu ton tăios.

— Nu te amăgi cu iluzii... E război şi te-ai angajat ca un copil cuminte pentru că toată lumea face la fel. E război şi ziarul meu este obligat să facă patriotism, altminteri nu s-ar vinde ; articolele mele trebuie să bată toba patriotismului, altminteri mi-aş pierde slujba. Motivul este acelaşi : teama de a nu te integra regulilor şi de a fi prost văzut dacă nu te încadrezi ca oile în turmă.

— Mai sînt şi alte motive, spuse Lockhart.

Keys, cu un gest ironic :

— Presupun că îmi vei răspunde că întreaga Marină Regală luptă pentru dumnezeu, rege şi ţară.

— Într-adevăr, pe aceasta se bazează sentimentele noastre, spuse Lockhart destul de calm. Ştim că războiul nu se duce numai pentru dreptate şi justiţie şi că nu numai unul din adversari are dreptate, iar teza „dominării Europei" este suficient de fundamentată ca să te facă să te gîndeşti de două ori înainte de a accepta ca juste discursurile patriotice. Dacă am fi învinşi şi dacă nu declaram noi primii războiul, nu mai aveam vreo perspectivă de a trăi pe baza principiilor în care credem. Cum îţi închipui că ar fi Anglia dominată de germani ?

— Mai eficientă, răspunse Keys.

Lockhart surîse şi spuse cu bună dispoziţie :

— Văd că nu sînt în stare să te conving.

Pentru multe motive, nu se putea supăra pe Keys ; ştia că de o viaţă întreagă trăia colportînd zvonuri, încît nu mai era în stare să distingă o emoţie sinceră de una simulată şi ajunsese că şi adevărul şi zvonurile îl lăsau insensibil.

— O să-mi urmez mai departe visul meu patriotic... spuse Lockhart, calm. Ştii, uneori acest sentiment devine real şi mulţi oameni au murit pentru el.

— Niște proşti, spuse Keys cu dispreţ.

— Poate, continuă Lockhart, dar din cauză că n-aveau de unde să ştie, cei mai mulţi luîndu-se după ziare, în care voi vă faceţi bine treaba !

Poate ca antidot, în acea seară Lockhart se cam ameţi şi în această stare de ameţeală nepăsătoare se îndrepta spre casă, coborînd pe lunga pantă de la Piccadilly spre Kinghtsbridge, încercînd să-şi rezume impresiile întîlnirilor zilei. Totuşi atitudinea lui Keys faţă de război îi era mult mai simpatică decît cea a lui Hamshaw ; primul

era poate cinic, dar cel puţin nu-şi făcea iluzii ; era lipsit de emfaza şi grandilocvenţa în care Hamshaw învăluia ca într-o ceaţă persoana sa, războiul şi rolul pe care îl juca în cadrul acestui război. Războiul nu era nici o cauză sfîntă, apărată exclusiv de cavaleri cu credinţă, nici, cum pretindea Keys, o josnică afacere comercială. În oarecare măsură Keys era îndreptăţit să afirme că bătălia dintre cei doi adversari urmărea supremaţia Europei ; totuşi, lupta nu se reducea numai la acest scop egoist şi trebuia făcută distincţie între cei doi combatanţi. Keys îşi fundamenta propria sa amărăciune, care putea proveni din multe cauze ; la urma urmei, poate din cauză că era prea bătrîn pentru a fi direct utilizat în război şi, exclus din cauza unui asemenea motiv dezagreabil, prefera să se dezinterezese.

— Nu putem să ne naştem toţi la fel, vorbi Lockhart cu voce tare, adresîndu-se faţadei unui mare imobil de pe Rutland Gate. Keys nu este nici atît de logic şi nici atît de profund înţelept cum se considera el însuşi în acea discuţie ; prea în vîrstă pentru a lupta, ajungea la disprețul războiului, considerîndu-l o josnică şi sîngeroasă afacere comercială.

Poate că mai era şi altceva... Lockhart nu fusese niciodată un patriot fanatic : chiar acum, intim implicat în luptă, dorea aprig doar s-o cîştige... Apoi să contribuie la o reglementare justă şi echitabilă a raporturilor dintre naţiuni. Dar înainte de toate, războiul trebuia cîştigat ; altminteri însemna dezastru pentru tot ce avea un preţ în concepţiile sale despre lume şi supunerea la o tiranie crudă, impersonală şi detestabilă, care ar pune capăt speranţelor de omenie.

Fără îndoială că existau şi germani care încercau aceleaşi sentimente : germani buni, înşelaţi, dar sinceri

și la fel de preocupați de valorile umane ; buni soldați, buni marinari, buni aviatori, care credeau că luptă împotriva perfidei tentative engleze de cucerire. Păcat că și asemenea germani trebuiau omorîți.

— În realitate, poate că sînt un german, spuse el cu glas tare, sprijinindu-se de un stîlp de felinar. Nu sîntem mai buni unii decît ceilalți... Dar cu toată partea de german din mine, trebuie să cîștig războiul, apoi vom pune la cale împărțeala...

— Da, sir, spuse un polițai, apărînd deodată alături de el. Locuiți departe de aici ?

Lockhart clipi din ochi și își concentră cu efort privirea asupra figurii din fața lui care, la lumina felinarului, îi părea enormă.

— De ce polițiștii sînt totdeauna mai înalți decît mine ? se întrebă el cu regret. În Germania...

— Ce-ar fi să luați un taxi ? întrebă polițaiul cu răbdare profesională. Găsiți unul ceva mai departe, pe Knightsbridge.

— E o noapte frumoasă pentru mers pe jos, spuse Lockhart.

— Mai bună pentru dormit, răspunse polițaiul, cu reproș. Pe aici, toată lumea doarme și nu trebuie s-o trezim, nu-i așa ?

— Ai servit vreodată în marină ? întrebă Lockhart cu dorința vagă de a stabili un contact amical.

— Nu, sir, n-am avut acest noroc. Polițaiul opri un taxi care trecea încet.

— La ce adresă locuiți ?

Lockhart dădu adresa și se împletici în timp ce agentul deschidea portiera.

„Este neplăcut, gîndi el, cînd ești beat, toată lumea e mai amabilă..." Apoi se opri cu piciorul pe scară :

— Aș putea să ajung liniștit acasă pe jos.

— Da, sir, răspunse polițaiul.

— Sper să nu am vreun necaz cu acest client, interveni șoferul, un bătrîn cu manta groasă verde, poate de fost marinar.

— N-ai să ai nici un fel de necaz, spuse polițaiul, închizînd portiera, în timp ce Lockhart se prăvălea pe canapeaua mașinii. Apoi adăugă prin fereastra deschisă :

— Sînteți sigur de adresă ?

— Da, răspunse Lockhart, o port gravată pe inimă.

— Bine, spuse polițaiul și se adresă șoferului :

— Poți pleca.

— Trebuie să cîștigăm războiul, mai spuse Lockhart în chip de rămas bun.

— Cred și eu, răspunse polițaiul, dar nu în noaptea asta, lăsați pe mîine.

După ce parcurseseră vreo milă, șoferul se întoarse și întrebă :

— Cum este viața pe aceste nave de război ?

— Groaznică, răspunse Lockhart, muncindu-se să-și aprindă o țigară și să se descotorosească de masca de gaze atîrnată de umăr.

— V-am întrebat și eu într-o doară, spuse șoferul contrariat. Din partea mea pot să fie toate date la fund.

— Nu dorești să cîștigăm războiul ? întrebă Lockhart mirat.

— Doresc o mulțime de lucruri ; și, cu o aruncătură de ochi pe aparatul de taxat, adăugă : știți, după miezul nopții tariful se dublează.

— N-are nici un rost, spuse Lockhart.

Șoferul opri brusc mașina la o margine de trotuar și, cu un ton violent :

— Ce-ați spus ?

— Sînt născut în acest oraş, începu Lockhart cu o claritate de gîndire de care se mira chiar şi el. Ştii foarte bine că...

A fost o seară lamentabilă. Dar permisia lui Lockhart nu s-a terminat cu impresia acestei ultime scene, nici cu cea lăsată de conversaţiile cu Hamshaw şi Keys. A plecat cu o amintire complet diferită ; căci în ultima seară la Londra a mers la teatru, unde se juca o comedie muzicală nu prea grozavă, singurul teatru unde găsise un loc. În timpul unei pauze a fost martorul unei scene pe care nu a putut-o uita luni în şir.

Se afla în sală un grup de tineri ofiţeri aviatori veniţi dintr-un spital specializat în chirurgie estetică : şase tineri în uniforme, toţi la fel ; aruncînd o privire de-a lungul rîndului de fotolii pe care le ocupau, Lockhart avu o impresie atît de îngrozitoare încît un moment crezu că este prada unei iluzii cauzată de jocul luminii şi umbrelor. Dar nu era o iluzie : erau şase figuri informe, mutilate de răni şi refăcute chirurgical aşa cum se putuse ; pielea încreţită de cicatrici sau de arsuri le dădea aspectul unor caricaturi vii, fără sprîncene, fără urechi, fără buze sau fără bărbii ; pe alocuri pete de un cenuşiu-gălbui marcau rezultatul arsurilor, sau erau evidente cicatrici de un roşu palid. Figurile purtau urme de atîta violenţă şi suferinţă, încît Lockhart, impresionat, simţea că îi vine rău. Şi alături de fiecare din aceste teribile figuri, faţa proaspătă şi tînără a cîte unei fete ; fete care zîmbeau, vorbeau cu însufleţire şi priveau fără înfiorare, de aproape, cîte una din acele măşti care nu mai aveau cu ce rîde, care abia vorbeau şi le răspundeau cu vioiciune înfricoşătoare...

— Nu ar trebui lăsaţi să vie într-un local public, şopti o femeie dintr-un fotoliu aflat chiar în spatele lui Lockhart. Trebuie menajată sensibilitatea oamenilor.

„Taci din gură, nenorocito !“ gîndi cît pe-aci cu glas tare Lockhart apoi, atras ca atîţi alţi spectatori, ca de un magnet, de înfricoşătoarea hidoşenie, privi din nou la bieţii mutilaţi şi-şi spuse : „Sărmani de voi, poate, cu timpul, vă veţi reface ; într-un an sau doi...“

Acesta era războiul şi nimic altceva ; cu aspecte care nu se pot nici înfrumuseţa, nici minimaliza, nici uita, cu nici un chip. A fost mulţumit cînd s-au stins luminile, mai mult pentru cei mutilaţi care, probabil, se simţeau mai bine în ascunzişul întunericului. Cît despre el, după şocul iniţial se simţi cu sufletul mai aproape de această crudă mărturie a bătăliilor, decît de tot ce întîlnise la Londra. Aceste figuri mutilate reprezentau pentru el tot ce era mai nobil în oraş, oraş rănit şi mutilat ca şi ei ; dar toţi aceşti mutilaţi, cu ceea ce le mai rămăsese, vorbeau, munceau şi se distrau fără să se lase doborîţi.

Aceasta a fost amintirea dominantă cu care s-a întors din permisie ; nu era în pericol să i se moleşească sufletul, să i se amintească plăcerile căminului, să i se slăbească curajul ; de aceea, Lockhart duse amintirea cu sine cu recunoştinţă.

După refacere *Compass Rose* abia mai era de recunoscut ; părea că ieşise din rîndul categoriei corvetelor, că fusese avansată la un grad superior, cu distincţii speciale. Noua punte de comandă semăna cu cea a unui distrugător, avînd o masă de hărţi acoperită şi mai mult loc pentru a circula ; infirmeria, condusă de un infirmier, fost veterinar, era mulţumitor echipată pentru a face faţă la mai toate felurile de accidente survenite în mod obişnuit. Se mărise numărul lansatoarelor de grenade antisubmarine şi al tunurilor antiaeriene ; se amenajase un nou

dispozitiv asdic şi se montase o armă de ultimul model : un radar.

Mai de mult ar fi trebuit să fie dotaţi cu această formidabilă invenţie pentru războiul naval ; toate distrugătoarele de escortă şi una sau două corvete favorizate erau deja echipate. Dar Ericson, deşi reclamase de nenumărate ori în timpul ultimului an, nu reuşise să obţină nimic.

— Sînt puţine speranţe să obţineţi, îi spunea pe şleau, de fiecare dată, funcţionarul de resort de la Amiralitate. Sînt tot felul de nave care trebuie dotate înaintea navei dumneavoastră, nave mai serioase, aşa că deocamdată trebuie să mai aşteptaţi, să vă puneţi pofta în cui.

— Ce păcat că Bennett nu mai este cu noi ; expresia „pofta în cui" l-ar fi delectat teribil, comentase Morell care asistase la discuţie.

În prezent, în sfîrşit, îl aveau, montat pe puntea de comandă în toată măreţia sa. Era arma cea mai necesară în războiul de pe Atlantic ; era mijlocul de a semnala, noaptea sau pe vreme rea, orice sursă de pericol apropiat. Radarul putea detecta un submarin la suprafaţă, la distanţă considerabilă, indicîndu-i drumul şi viteza ; pe ecranul său fluorescent, radarul arăta „imaginea" convoaielor sau a navelor apropiate, ceea ce simplifica enorm munca de noapte şi nu se putea închipui cum acţionaseră înainte, fără el... Nu mai era nevoie să se scruteze întunecimile, obosind ochii ; radarul executa automat operaţia ; inutil de a mai porni în căutarea navelor rătăcite, se vedeau limpede profilate pe ecran, chiar la douăzeci de mile distanţă. Radarul constituia un ajutor, o îmbărbătare şi, pe deasupra, aducea spre egalizare scorul bătăliei Atlanticului, opunînd atacului neaşteptat şi viclean un mijloc minunat de prevenire ; era cel mai mare ajutor pe care ştiinţa îl punea la îndemîna celui în pericol de a fi atacat.

Dispozitivul a fost montat la timp, la reluarea călătoriei pe mare, tocmai cînd bătălia atingea apogeul, tocmai cînd porneau în cea mai grea călătorie întreprinsă pînă atunci.

7

După terminarea reparațiilor și odihnei, s-au îmbarcat pentru călătorie pe o vreme frumoasă de sfîrșit de vară.

Este curios cum se realizează un acord între oameni și mașini. La plecare, ieșind din doc, *Compass Rose* lovi coronamentul cheului — din fericire nu prea puternic — ca urmare a unei mici defectări a dispozitivului de inversare a marșului. Și, spre marea lui rușine, un marinar suferi de rău de mare chiar în primele cinci minute de traversare a fluviului pînă la tancul de aprovizionare... Erau incidente fără importanță și cînd s-au alăturat convoiului, în largul navei-far, echipajul își regăsise vechea rutină ; după două zile, pe drum spre Gibraltar, nava era cu totul gata pentru luptă. Au avut parte de minunate zile însorite și nopți calde la rînd ; erau conștienți de norocul de a naviga pe o mare cu o oglindă albastră, ca niște turiști pe timp de pace, fără obligația de a plăti plimbarea. În multe privințe erau bucuroși de reluarea activității, eliberați de legăturile îndoielnice și emoționale ale uscatului. Făceau parte din nou dintr-o escortă, două distrugătoare și cinci corvete, însărcinate cu protejarea a douăzeci și una de nave, greu încărcate, cu destinația Gibraltar. Aceasta era adevărata lor menire, reîncepeau bucuroși munca, dîndu-și seama de importanța ei hotărîtoare și fără a mai aștepta pe curînd noi concedii.

Dar mirajul acelei vremi ideale, al tranziției ușoare de la un fel de viață la altul, se risipi curînd.

La început a apărut un avion izolat, poate îl mai întîlniseră și altă dată, un Foke-Wulf de recunoaștere cu patru motoare, care se apropie de convoi venind din est și începu să se rotească încet în jurul lui, în afara bătăii tunurilor cu care erau dotați. Se mai întîmplase și altă dată, erau obișnuiți cu manevra avionului ; repera convoiul, notîndu-i exact viteza și drumul și alarmînd submarinele aflate în împrejurimi. Curios părea doar faptul că apăruse așa curînd după plecarea lor în călătorie, pe o mare cu soare pe cer și liniștită ca oglinda, brăzdată doar de convoiul lor în călătoria spre sud. Navele convoiului și-au strîns rîndurile și urmăreau prin binocluri evoluțiile acestui mesager prădalnic, gîndind : „N-are rost, pe acest ocean nemișcat, să nu ne lăsați să trecem în pace ; nimeni nu va ști nimic..."

În amurg avionul dispăru spre est cu aceeași aliură, dar pe comandă l-au urmărit cu presimțiri sumbre, preparîndu-se pentru întunecarea navei și luînd măsurile pentru noapte.

— Ce le pasă, spuse Ericson îngrijorat, exprimînd gîndurile întregului echipaj ; se învîrtesc în zbor în jurul nostru, emit semnalul cuvenit și, pe o rază de o sută de mile împrejur, toate submarinele sînt asmuțite împotriva noastră.

Privi cerul senin și calm :

— Măcar de s-ar strica vremea, de-ar sufla nițel vînt ; pe vreme atît de calmă nu avem nici o șansă să scăpăm neobservați.

În timpul nopții nu se întîmplă nimic excepțional ; doar la ora unsprezece primiră un mesaj de la Amiralitate : „Cinci submarine sînt semnalate în zona în care vă aflați și altele se îndreaptă tot într-acolo" ; îi avertiza cu generozitate, dar îi lăsa să se descurce cum vor putea. Îndată

ce se întunecă, convoiul schimbă de drum, noul cap formînd un unghi foarte deschis față de cel pe care îl observase avionul ; poate că reușeau să zădărnicească urmărirea, poate că submarinele erau încă prea departe pentru a ajunge la convoi ; cinci ore de întuneric se scurseră fără incident, pe ecranul radarului ansamblul compact al navelor comerciale și al celor de escortă avansa fără a fi deranjat. În zori, făcîndu-și rondul obișnuit împrejurul convoiului, *Viperous* făcu semnalul : „Credem că i-am derutat". Valul produs de trecerea lui *Viperous* abia începuse să facă să ruleze pe *Compass Rose*, că se și auzi zbîrnîitul unui avion : spionul se întorcea.

Prima navă a fost torpilată și incendiată la amiază. Era un mare petrolier — toate cele douăzeci și una de nave ale convoiului erau de talie mare, multe în drum spre Malta și Mediterana Orientală, constituind un obiectiv important, care merita osteneala de a fi urmărit și hărțuit. Și au fost urmăriți și hărțuiți fără cruțare ; prompta distrugere a primei nave a dat semnalul unei bătălii de opt zile, rărind rîndurile convoiului, în fiecare noapte, cu oribilă regularitate. Zorile fiecărei zile deveneau momentul dramatic al constatării pierderilor și lipsurilor la apel.

Au ripostat la lovituri cît mai bine posibil, dar forțele erau prea inegale ; era imposibil să se apere eficient împotriva unor inamici atît de numeroși.

Cu generozitatea obișnuită, Amiralitatea anunță seara din nou : „Sînt nouă submarine în zona în care vă aflați" ; și cele nouă submarine au scufundat trei nave, una în împrejurări de groaznică oroare. Nava transporta aproape douăzeci de tinere fete Wren, primele trimise la Gibraltar ; de pe *Compass Rose*, oamenii le priviseră cum se plimbau pe punte, le făcuseră semne și se bucuraseră de prezența lor, chiar așa la distanță. Nava pe care se aflau

a fost ultima lovită în acea noapte ; se scufundă atît de repede, încît flăcările care îi înfășurau pupa abia începuseră s-o cuprindă, că s-au și stins în apă. Zgomotul produs de stingerea rapidă, un șuierat nespus de crud, ajunse pînă la *Compass Rose*.

— Oh, e nava cu bietele fete ! strigă Ericson smuls din calmul lui obișnuit, pe care nu-l mai putu păstra într-un moment atît de groaznic.

Dar nu au putut face nimic ca să ajute : ocupați cu o cercetare ordonată de *Viperous*, pe care nu o puteau abandona, au trebuit să lase în seama altora încercările de salvare.

Patru din tinerele fete au fost salvate de o navă comercială care s-a oprit cu curaj și a lăsat o barcă la apă. Au fost văzute a doua zi dimineață, înghesuite pe puntea superioară, privind în apă ; nu mai era cazul acum să-și facă semne vesele cu mîna... Dar împreună cu încă una, nava care le salvase a fost scufundată și ea chiar în noaptea următoare ; a dispărut repede și, de astă dată cu sarcina de a-i salva pe naufragiați, *Compass Rose* n-a reușit să pescuiască decît patru vii și șase morți. Printre cadavre era și cel al uneia dintre Wren, singura din cele douăzeci al cărei corp a fost găsit și se afla în șirul de trupuri pe care Tallow le aliniase pe punte la pupa. Era tînără, biata, cu un păr blond, primul păr de femeie răsfirat pe puntea lui *Compass Rose*, etalat ca un evantai în jurul unei figuri îngrozite și crispate care, în viață, trebuie să fi fost fermecătoare. Supraveghind punerea în saci a morților pentru înmormîntarea în mare, Lockhart simți că i se strînge inima. Oroarea războiului nu se putea prezenta sub un aspect mai sfîșietor și mai groaznic ca acesta... Dar nu aveau răgaz pentru jale și plîns ; au

îngropat-o în mare împreună cu restul morţilor, au adăugat numele ei pe lista din jurnalul de bord şi au continuat scump plătita lor călătorie spre sud.

În două zile au pierdut şase nave şi mai aveau încă cel puţin o săptămînă înainte de a ajunge la adăpostul uscatului. Apoi au avut puţin noroc : două nopţi întunecate la rînd, combinate cu o bruscă schimbare de drum, le-au permis să-i înşele pe urmăritori. Cu toate că erau mereu în alarmă, mai ales noaptea, timp de patruzeci şi opt de ore au avut parte de repaus şi convoiul, redus acum la cincisprezece nave, şi-a mărit viteza spre orizontul meridional şi al premizei de siguranţă. La bordul lui *Compass Rose* reveni optimismul, succedînd disperării care începuse să-i cuprindă. Salvaţii culeşi, care la început rătăceau pe punte înveliţi în cuverturi sau cu resturi de haine pe ei, îşi pierdură treptat aerul dezolat de refugiaţi, atît de penibil pentru echipaj. Speranţa creştea ; la urma urmei vor ajunge în port...

Dar liniştea n-a durat decît două zile şi două nopţi ; apoi, în zori, avionul reapăru şi începu să se învîrtească în cercuri largi pe cerul senin.

Rose, tînărul semnalizator, a fost primul care-i auzi zbîrnîitul slab, departe în înaltul cerului. Privi în jur, cu capul plecat într-o parte şi strigă :

— Se aude undeva un avion.

Ferraby şi Baker erau de cart ; s-au alertat şi ei, nervoşi. Zbîrnîitul se accentua la babord, de undeva din direcţia îndepărtatei coaste spaniole.

— Sir ! strigă Baker în portavoce, se aude un avion !

Dar Ericson urca deja scara, scos şi el din cabină de zbîrnîitul atît de detestat ; privi împrejur, apropiindu-şi

pleoapele spre a se feri de strălucirea luminii zilei, apoi exclamă :

— Iată-l ! arătînd un punct cu degetul.

La travers, ieşind din ceaţa matinală sidefie care se întindea în jurul lor pînă la orizont, se zărea avionul, ochiul de spion al inamicului.

Toate privirile de pe punte îl fixară, reunite într-un simţămînt comun de mînie şi ură. Partida era atît de inegală... Cu submarinele, cel puţin, şansele erau mai echitabile : cu puţin noroc, pe vreme nefavorabilă şi cu îndemînarea normală a unui marinar încercat, convoiul putea schimba de drum, se putea deroba şi spera să scape de urmărire. Dar acest mesager prădalnic din altă sferă, călcînd principiile tacticii navale, suprimînd distanţa pe care parveneau s-o realizeze între ei şi duşman, acest viclean, era imposibil să fie dejucat. Urmărind cu privirea zborul avionului, se simţeau fără apărare, cu o senzaţie de goliciune neajutorată, cu simţămînt de ură neputincioasă ; evident, totul reîncepea în ciuda vigilenţei şi a eforturilor atente şi toate acestea graţie faptului că într-un avion cîţiva tineri puteau survola o jumătate de ocean în cîteva ore şi repera o pradă mult mai înceată.

Avionul şi-a îndeplinit cu rapiditate sarcina şi probabil că submarinele nu erau prea departe, căci peste mai puţin de douăsprezece ore au venit şi au scufundat, încă în acea noapte, două nave. Vînătoarea reîncepu în ritm furios ; învălmăşeala creştea... Navele de escortă au contraatacat, convoiul a schimbat de drum şi şi-a mărit viteza, dar totul a fost în van. În a şasea seară, cu punctualitate, la miezul nopţii, sirenele de alarmă au început să sune şi pe cerul nopţii s-a ridicat prima rachetă de cerere de ajutor, anunţînd că o navă era lovită de moarte. A ars mult timp, înroşind apa, uşor săltată de valuri ; la

sfîrșit n-a mai rămas decît un rug fumegînd, pe care convoiul îl abandonă. A urmat o pauză de peste două ore, dar oamenii au rămas în alarmă la posturi și convoiul luneca spre sud sub un cer negru, fără lună ; deodată, la cinci mile distanță, un fulger strălucitor, roșiatic, străpunse întunericul, se stinse, dispăru, se aprinse din nou și sfîrși prin a dispare definitiv. Desigur, o altă navă era atinsă, dar de data aceasta faptul era și mai impresionant, căci nava lovită ea *Sorrel.*

Au înțeles că era vorba de *Sorrel,* căci la distanța respectivă nu se afla altă navă și, mai devreme, *Viperous* le transmisese semnalul : „În cazul că vom fi atacați în noaptea aceasta, *Sorrel* va merge la cinci mile în pupa convoiului și spre larg și va crea o diversiune lansînd rachete, grenade antisubmarine etc. În acest mod, atacul principal va putea fi deturnat de la convoi".

Văzuseră rachetele mai înainte, dar nu le-au dat multă importanță : *Sorrel* își îndeplinea misiunea conform planului... Planul ar fi fost probabil eficace, dacă li s-ar fi îngăduit două ore de răgaz. Desigur, dintr-un anumit punct de vedere, stratagema și-a atins scopul, deturnînd atacul contra convoiului, dar cineva trebuia să sufere consecințele ; vînătoarea de victime n-a fost înlăturată și n-a oprit torpila care, în lipsa unei prăzi mai prețioase, a atins-o pe *Sorrel* care s-a scufundat singură în noapte, departe de convoi.

Sărmana *Sorrel,* corveta soră... Pe comanda lui *Compass Rose* erau oameni care o cunoscuseră bine ; erau îndurerați, nu schimbau impresii, separați de întunericul nopții, dar erau uniți prin același șoc, aceeași durere. Cum s-a putut întîmpla așa ceva lui *Sorrel,* navă la fel ca a lor ? Cum s-a văzut explozia, Ericson dictă un mesaj : „*Compass Rose* către *Viperous. Sorrel* torpilată în poziția de diversiune. Pot să merg să-i salvez pe supraviețuitori ?"

Mesajul a fost cifrat și transmis imediat. Au așteptat răspunsul în liniște, în noaptea neagră, supraveghind nava cea mai apropiată din convoi, dar privind neliniștiți spre locul unde fusese lovită *Sorrel*. Pe comandă nu se auzea nici o vorbă ; orice cuvînt era de prisos, doar gînduri îi frămîntau.

În fine, soneria de la radio se auzi, rupînd tăcerea și Wells se aplecă asupra portavocei, apoi transmise mesajul lui Ericson :

— Răspunsul lui *Viperous*, sir : „Nu părăsiți convoiul pînă în zori".

Urmă o nouă tăcere, o tăcere cumplită și Ericson scrîșni din dinți. Privit la rece, numai din punct de vedere tehnic, era justificat : *Viperous* nu-și putea permite să retragă încă o navă de escortă, slăbind astfel ecranul protector al convoiului, pentru ca să execute o misiune neesențială. Răspunsul era just, dar, vai, cît de nemilos ! La zece mile depărtare de ei mureau singuri în noapte oameni, oameni pe care îi cunoșteau bine, marinari ca și ei ; și erau lăsați să moară, sau în cel mai bun caz, se întîrzia salvarea lor pe o durată de timp care costa multe vieți. Scufundarea lui *Sorrel* a fost o lovitură cruntă pentru toți cei de pe *Compass Rose :* era prima navă de escortă pierdută din grupul lor, navă lîngă care navigaseră fără întrerupere timp de doi ani, camarad cu care escortaseră alături nenumărate convoaie ; era manevrată de prieteni buni, oameni cu care se întîlneau la uscat în cafenele, cu care jucaseră partide de cărți, pe care îi bătuseră mereu la fotbal în perioadele de repaus... Torpilarea lui *Sorrel* era destul de atroce, dar a lăsa echipajul să se înece sau să înoate în întuneric era o cruzime îngrozitoare.

— Iată că începe să se facă zi, spuse deodată Morell, rupînd tăcerea oprimantă de pe comandă ; dar mai erau două ore de așteptare.

Ericson se surprinse răspunzînd „da", nu la spusele lui Morell, ci la subînţelesul lor. Noaptea fusese rece ; încă două ore de aşteptare şi timpul necesar pentru a ajunge la locul unde se scufundase *Sorrel ;* probabil că nu vor mai exista decît puţini oameni de salvat.

Într-adevăr, au mai găsit doar cincisprezece — cincisprezece din cei nouăzeci de oameni ai echipajului.

I-au găsit fără dificultate către sfîrşitul cartului de dimineaţă. Mai întîi au zărit două plute, la distanţă de trei mile, pe o mare imobilă ; oricît se obişnuiseră cu acest gen de operaţii, de astă dată s-au apropiat cu puternică emoţie de plutele supraîncărcate şi de ciorchinii de trupuri pline de păcură plutind printre epavele lui *Sorrel.* Ici-colo, printre aceste resturi oribile, vedeau propriile lor uniforme, insignele, şepcile, aproape reflexul propriei lor figuri... Oamenii de pe plute erau înţepeniţi de frig şi murdari de păcură, dar cînd *Compass Rose* se apropie, unul dintre ei agită frenetic mîna spre salvatorii care se aflau la numai douăzeci de yarzi. O parte din naufragiaţi muriseră de frig şi epuizare, cu toate că ajunseseră să urce pe plute. Erau culcaţi cu capul pe genunchii camarazilor care îi încălziseră şi-i îngrijiseră pînă la moarte, poate şi timp de ore după aceea. Prin binoclu, în micul grup de salvaţi, Ericson distinse obrazul cenuşiu al comandantului lui *Sorrel,* Ramsay, amicul său de ani de zile ; ţinea în braţe trupul unui tînăr marinar mort, desfigurat şi jalnic, cu capul pe spate, atîrnînd într-o parte cu gura deschisă. Dar figura celui viu era aproape tot atît de jalnică ca a mortului ; se citea pe ea toată suferinţa şi epuizarea ultimelor şase ore, toată povestea navei şi a echipajului pierdut ; toate se citeau pe figura lui, aşa cum ţinea pe braţe cadavrul şi aştepta salvarea.

Era faţa unui adevărat comandant, învins şi jelindu-şi nava, suportînd singur monstruoasa povară a pierderii.

Lockhart aştepta la centrul navei urcarea supravieţuitorilor şi îl primi pe Ramsay cu adîncă şi caldă emoţie cînd ajunse pe punte.

— Sînt foarte fericit să vă văd, sir !

Întreaga înfăţişare a lui Ramsay, expresia figurii, mişcările obosite, uniforma mirositoare îmbibată cu păcură, erau atît de impresionante încît faptul de a-i fi salvat viaţa constituia pentru Lockhart un triumf şi o binecuvîntare, cu tot tragicul situaţiei.

— Speram cu toţii... continuă Lockhart bîlbîindu-se, dar se opri, căci după expresia figurii lui Ramsay înţelese imediat că ar comite o eroare, o teribilă eroare dacă ar spune : „Speram mult să vă salvăm mai ales pe dumneavoastră".

Ramsay nu era de aceeaşi părere, mai curînd de părere contrară.

— Mulţumesc, spuse el şi arătînd cu un gest oamenii rămaşi pe plute : ocupaţi-vă de ei, vă rog. Cîţiva se simt foarte rău.

— Mă voi ocupa îndată, spuse Lockhart.

— Atunci, să urc la comandă.

Dar Ramsay mai rămase să privească cu durere restul echipajului său, ajutat sau ridicat cu atenţie la bord. În mulţimea de oameni ocupaţi părea izolat în durere. Cînd toţi cei vii fură adăpostiţi şi începeau să se ocupe de morţi, se întoarse şi urcă încet pe scara comenzii ; ajuns pe punte, alunecă din cauza picioarelor goale impregnate cu păcură. Pretextînd a fi ocupat, Lockhart se făcu a nu observa. Ajuns pe comandă, Ramsay îi strînse mîna lui Ericson :

— Îţi mulţumesc, George, n-am să uit niciodată, spuse el, cu un accent foarte pronunţat din vestul Angliei.

— Regret că n-am venit mai devreme, răspunse Ericson, n-am putut părăsi protecția convoiului înaintea zorilor.

— Nu ar fi fost o mare diferență, răspunse Ramsay, privind trupurile aduse la bord și cele ce pluteau pe suprafața netedă a mării în jurul lui *Compass Rose ;* apoi adăugă :

— Majoritatea oamenilor au fost prinși în interiorul navei ; a fost tăiată în două, ne-am scufundat în cîteva minute. Ericson nu răspunse ; Ramsay se întoarse către el și îi spuse, ca și cum ar fi vorbit cu sine însuși :

— Nu crezi niciodată că ție ți se poate întîmpla, niciodată nu ești pregătit să înfrunți dezastrul, oricît te-ai gîndi la el. Cum s-a întîmplat...

Se opri, părînd că nu știe cum să formuleze ceea ce credea că trebuie să-și reproșeze. În același moment, se auzi în portavoce glasul lui Rose :

— Semnal de la *Viperous :* Raliați imediat convoiul.

— Fără îndoială se întîmplă ceva, spuse Ericson și merse la capătul scării comenzii, de unde privi în jurul navei : cele două plute erau acum goale, dar în jurul lor, răspîndite pe suprafața mării, pe o rază de o jumătate de milă, mai pluteau vreo douăzeci de cadavre. Adăugă cu ezitare :

— Aș fi dorit să ne ocupăm și de ei...

— Nu face nimic, George, îi luă vorba, cu calm, Ramsay ; ce importanță mai are ? Să-i lăsăm acolo unde sînt. Și în timp ce *Compass Rose* se îndepărta, nu mai privi nimic și pe nimeni.

Cînd s-au apropiat de convoi au mai aflat vești : o altă navă fusese torpilată în plină zi ; pe bună dreptate *Viperous* dorea să adune cît mai curînd posibil toate navele de escortă. Lunga și înverșunata bătălie nu lăsa ră-

gaz, viii treceau înaintea morților, chiar dacă morții erau cei mai numeroși. În a șaptea zi, la amiază, bilanțul era tragic : zece nave comerciale pierdute, precum și o navă din escortă ; numeroși oameni pierduți ; în total rămîneau doar unsprezece nave din douăzeci și una inițiale ; era oribil gîndul la sutele de mile din urma convoiului presărate cu epave și cadavre ; îi obseda amintirea fetelor Wren, a lui *Sorrel*, a strigătelor celor arși de vii pe petrolier, prima navă lovită de inamic.

Nu era o bătălie, doar una din părți lovea repetat ca un ciocan, iar cealaltă doar încasa ; partida era inegală : submarinele erau prea numeroase, navele de escortă insuficiente, viteza și manevrabilitatea convoaielor greoaie. Au ripostat la lovituri cît mai puternic : *Compass Rose* lansă asupra atacanților peste patruzeci de grenade submarine, dintre care unele probabil provocaseră stricăciuni ; nici celelalte nave din escortă nu și-au precupețit eforturile : aceeași ripostă și, după petele de ulei ieșite la suprafață, *Viperous* scufundase un submarin. Dar în inegalitatea de forțe a părților, cu atîtea submarine în împrejurimi, numai un miracol îi putea scăpa de dezastru și miracolul n-a intervenit. Nu puteau nici să învingă, nici să se retragă, ci doar să-și strîngă rîndurile, să mărească cît mai mult viteza și să-și urmeze drumul cu orice preț.

Niciodată *Compass Rose* nu fusese atît de aglomerată cu naufragiați salvați ; cel puțin acum aveau o nouă infirmerie și un infirmier pentru a îngriji răniții și epuizații ; Lockhart, singur, n-ar mai fi făcut față. Dar pe lîngă cei ce necesitau îngrijiri mai adăposteau și un mare număr de salvați valizi, depășind în total numărul propriului echipaj : 14 ofițeri de marină comercială, dintre care 3 comandanți și 121 de marinari, fochiști, bucătari, marinari indieni și chinezi, care ziua se înghesuiau pe

punte, iar seara stăteau înghesuiți în postul echipajului, pentru a mînca și dormi în așteptarea zorilor. Noaptea teuga prezenta un spectacol infernal : sub lumina slabă a lămpii de camuflaj se desfășura un coșmar de dezordine, de tensiune, de inconfort și suferință.

Oamenii înghesuiți unul peste altul ajungeau pînă la tavan : în picioare, așezați, îngenuncheați sau culcați, ocupau tot spațiul disponibil ; erau chirciți pe sub mese, înghesuiți prin colțuri, strecurați chiar în gurile mai mari de ventilație. Unii sufereau de rău de mare, alții țipau prin somn ; unii devorau alimente sau păzeau cu ochi rătăciți puținele obiecte pe care le posedau, privind în gol, inexpresivi. Răniții gemeau, oameni aparent sănătoși rîdeau fără motiv, alții mai rezistenți abia de schițau, totuși, un surîs sau erau capabili să dea un răspuns cum trebuie. Cînd Lockhart, în fiecare seară, se strecura cu greu ca să-și facă rondul, nu-și putea stăpîni groaza și era îndurerat de acest aspect oribil al războiului ; totuși, răbdarea, îndurarea pe care o constata la acești naufragiați salvați îi dădeau mîndria de a fi și el marinar... Cîte unul era cuprins de descurajare sau panică, dar nici înghesuiala grozavă, nici îmbrăcămintea în zdrențe, păcura, bandajele, mirosul greu al oamenilor înghesuiți nu reușeau să-i aducă la disperare : erau marinari, nu se lăsau ușor înfrînți de coșmar ; desigur că protestau, dar s-ar fi comportat mult mai rău dacă nu ar fi căpătat totuși mentalitatea de oameni ai mării.

În același timp, privind mulțimea supraviețuitorilor și pe marinarii lui *Compass Rose*, care le făceau o primire cît mai prietenoasă, un alt coșmar îl obseda pe Lockhart : ca și alți membri ai echipajului, se întreba ce s-ar întîmpla dacă ar fi loviți și ei, scufundați într-un singur minut sau rupți în două ca *Sorrel ;* ce s-ar întîmpla cu ei, ce scene groaznice s-ar desfășura în timp ce s-ar scu-

funda. Erau greu de imaginat amănunte, dar toţi se aşteptau la asemenea eventualitate. Într-o zi, cînd potrivea pansamente la braţul unui supravieţuitor, acesta îi spuse :

— Credeţi că pot înota cu acest braţ ?

— Bineînţeles, răspunse Lockhart surîzînd. Dar în această călătorie nu o să mai ai ocazia.

— Aveţi dreptate, replică omul privindu-l drept în ochi. Dacă „ocazia" se prezintă, *Compass Rose* ne va servi direct de coşciug.

După amiază, cînd s-au realăturat convoiului, Amiralitatea le-a transmis mesajul : „Sînt acum unsprezece submarine în zona dumneavoastră. Distrugătoarele *Lancelot* şi *Liberal* vă vor ralia în jurul orei 18.00"

— Două distrugătoare de clasa „L", este nemaipomenit ! spuse Baker cu entuziasm în careul ofiţerilor la ora ceaiului. Sînt nave formidabile şi de tipul cel mai nou.

— Bine că sînt atît de formidabile, spuse Morell citind copia mesajului ; unsprezece submarine, asta face cîte unul pentru fiecare navă din convoi. Mă îndoiesc că înălţimile lor Lorzii Amiralităţii au prevăzut un atît de perfect echilibru de forţe !

Lockhart surîse :

— Te cam temi, John ?

— Trebuie să mărturisesc, răspunse Morell după un minut de gîndire, că situaţia nu este deloc liniştitoare. Orice facem, aceste diabolice submarine străbat ecranul nostru de protecţie. Am pierdut aproape jumătate din navele noastre şi mai avem două zile pînă la Gibraltar. Chiar dacă nu se mai întîmplă nimic, acest convoi este cel mai nenorocit din toată istoria războaielor navale.

— O ispravă de povestit cînd vei fi bunic.

— Ai dreptate ; dacă garantezi că voi ajunge să am nepoţi, merită să-mi ţin firea.

— Cum poate să-ţi garanteze că vei avea nepoţi ? întrebă Baker care, cel puţin la bordul lui *Compass Rose*, avea reputaţia că sesizează greoi subtilităţile unei conversaţii.

— Dacă îţi vor semăna ca subtilitate, mai bine îţi urez să nu ai nepoţi, spuse Morell cu o bruscheţă care îi trăda starea de nervi.

Toţi simţeau la fel şi toţi erau nervoşi, iritabili, ajungînd necruţători unii faţă de alţii. Osteneala şi tensiunea din săptămîna precedentă ajunsese la o culme intolerabilă, pentru care nu exista alt remediu decît ajungerea în port cu restul convoiului ; şi mai erau încă două zile pînă atunci. Doreau mai mult ca orice să se afle odată în pace şi siguranţă. Ca toţi ceilalţi, de pe toate navele de escortă şi comerciale, şi Lockhart era sătul de cele îndurate.

Fix la orele 6 seara, cele două distrugătoare anunţate apărură din sud-est în întîmpinarea convoiului, înaintînd rapid, fiecare precedat de un imens val lăptos. Amîndouă prezentau toate acele spectaculoase calităţi cu care se mîndresc distrugătoarele : svelte, rapide, extrem de puternice — mai repede crucişătoare uşoare decît distrugătoare — şi valorînd sigur fiecare cît trei nave de escortă normale. S-au adăugat convoiului, cînd întrecîndu-l, cînd rămînînd în urmă, cînd traversîndu-l cu viteză de cel puţin 35 noduri, făcînd semnale în trei direcţii deodată şi nerămînînd imobile mai mult de 5 minute la rînd.

— O adevărată paradă, zise semnalizatorul şef Wells, privindu-le prin binoclu, în timp ce se desfăşurau în viteză, fără motiv precis. Apoi adăugă cu invidie :

— Le convine să se agite ca nişte zvăpăiaţi, n-au avut de îndurat ca noi încercările din ultima săptămînă !

La vremea amurgului, distrugătoarele nou venite s-au plasat unul în fruntea şi altul în coada convoiului, desigur cu gîndul de a realiza efectul de salvatori în ulti-

mul moment, efect pe care au vrut să-l pună în evidenţă chiar de la sosire. Totuşi, chiar aşa teatrală, prezenţa lor se dovedea utilă ; şi în acea noapte au fost atacaţi, dar cu toată năvala haitei de submarine, singura victimă a fost cea mai mică navă din convoi. Lovită la pupa, nava s-a scufundat pe încetul, tot echipajul a fost salvat, şi rănit a fost un singur marinar indian care, crezînd că se aruncă în apă, scoţînd un ţipăt, căzu în cap în prima barcă de salvare, spre hazul celor prezenţi. Faţă de măcelul suferit, întîmplarea hazlie i-a mai înveselit pe bieţii oameni... Era a unsprezecea navă pierdută din iniţialele douăzeci şi una ; dar un nou şi atroce record în favoarea submarinelor a fost repurtat în noaptea următoare, a opta a bătăliei, la trei sute de mile de Gibraltar, cînd alte trei nave au fost torpilate : încă un petrolier încărcat, dat în special în grija lui *Compass Rose*, a fost una din victime. *Compass Rose* se afla în imediata ei apropiere cînd nava a fost lovită şi cînd petrolul, ţîşnind din spărtura loviturii, a luat foc şi s-a întins pe mare ca un covor de flăcări. Proiectată pe acest fundal de incendiu ce se înălţa la cincisprezece picioare în aer, *Compass Rose* devenea vizibilă la depărtări de mile împrejur, o ţintă precisă, chiar dacă se deplasa cu iuţeală. Ericson se întreba dacă să se oprească pentru a-i salva pe supravieţuitori sau dacă riscul nu era justificat ; îşi imagina cu claritate nava sa imobilă, profilată pe acest zid de flăcări, oferindu-se, ca să spunem aşa, inamicului, cu echipajul şi cei eventual salvaţi... Dar primise misiunea de navă de salvare şi se vedeau oameni zbătîndu-se în mare şi bărci de salvare lăsate la apă de pe petrolier, îndepărtîndu-se de foc cu ajutorul ramelor. Acţiunea de salvare se impunea, dacă riscul era admisibil, adică dacă puteau fi riscate două sute de vieţi pentru a salva cincizeci, dacă prudenţa ar include şi umanitate... Era din nou momentul unui teribil

caz de conștiință : alegerea între salvarea de oameni și disciplina simbolizată prin cele trei galoane de pe mînecă care îi indicau gradul.

Lui singur îi revenea luarea hotărîrii ; nici unul dintre cei care așteptau în tăcere decizia n-ar fi dorit să fie în locul lui. În puține cuvinte, cu hotărîre, ordonă :

— Stop mașinile !

— Stop mașinile, sir !

— Lockhart ?

— Prezent, sir !

— Fii gata de ridicat supraviețuitorii la bord. Nu vom lăsa bărci de salvare... Vor trebui să înoate pînă la noi sau să rameze ; slavă domnului, sîntem ușor de reperat. Folosește megafonul ca să-i anunți să se grăbească.

— Am înțeles, sir !

Iar cînd Lockhart se pregătea să părăsească comanda, Ericson îi adăugă, mai mult formal :

— Nu trebuie să pierdem prea multă vreme.

Domnea tăcere pe *Compass Rose* în timp ce se oprea pe încetul și rula ușor, iluminată de para incendiului. De la comandă se vedea clar orice detaliu de pe punte, întreaga navă proiectînd pe mare o umbră neagră și arătînd inamicului fiecare detaliu, cu figurile albe ale oamenilor aflați pe punte iluminate ca într-un flash fotografic. La pupa navei, Ferraby se afla printre aruncătorii de grenade din echipă ; în vuietul flăcărilor, trei bărci de salvare veneau către ei și slabe strigăte însoțeau lumini de salvare pe apă, ici și colo, indicînd înaintarea unui curajos înotător. Ferraby nu avea decît conștiința unei terorizante nerăbdări. „Doamne, doamne, gîndea el aproape cu glas tare, de am relua mersul mai curînd...“ La douăzeci de picioare distanță, lîngă catarg, Lockhart dirija

calm pregătirile operațiilor de salvare, pregătind un sapan pentru ridicarea răniților, legînd plasele de salvare care atîrnau și pe care oamenii din apă puteau să se ridice.

Ferraby îl privea, dar nu cu admirație, ci cu mînie copilărească, gîndind aproape cu glas tare : „Cum dracu poate să-și păstreze sîngele rece ? Și nu împărtășește spaima mea, iar dacă o împărtășește, de ce nu o arată ?“ Își îndreptă privirea spre cerul negru unde se învîrtea fumul și scînteile ; apoi în spatele lui, spre tenebrele unde focul nu putea pătrunde și de unde probabil îi pîndea submarinul. Pe o rază de cincizeci de mile, orice submarin s-ar fi grăbit să nu scape o asemenea ocazie, de la cinci mile, orice submarin ar fi riscat o torpilă iar de la două mile lovea sigur. Era o crimă să te imobilizezi, doar pentru a salva cîțiva nefericiți din marina comercială...

O barcă acostă, hîrîind, bordajul navei :

— Prindeți cîrligul prova ! exclamă Lockhart.

Se auzi de jos o voce anonimă, străină, care pronunță :

— Fiți binecuvîntați că v-ați oprit la timp !

Începea operația de salvare a naufragiaților.

Operația nu dură prea mult ; dar marinarilor de pe *Compass Rose* cele cîteva minute de imobilitate în plină lumină le părură o eternitate, căci toți erau la sfîrșitul rezistenței nervoase. Li se părea imposibil să sfideze un asemenea pericol fără a fi pedepsiți ; războiul pe mare comportă o limită a curajului, dincolo de care soarta te pîndește cu o pedeapsă feroce.

— Dacă n-o încasăm de data asta, spuse torpilorul Wainwright stînd lîngă grenadele sale, atunci e sigur că vom cîștiga războiul.

Sorrel fusese scufundată pe cînd înainta în zigzag cu o viteză de paisprezece noduri ; care putea fi soarta lui

Compass Rose, imobilizată ? Au trecut multe minute pînă au adus la bord pe cei din cele trei bărci de salvare încărcate cu supraviețuitori și pe numeroșii înotători, tot timpul fiind iluminați de enormul cerc de foc, minute ce păreau că nu se mai termină, ducîndu-i la o situație fără scăpare. Oamenii care participau direct la operație erau fericiți de fapta lor ; dar cei care o supravegheau, ca Ericson pe comandă, sau fochiștii care munceau sub linia de plutire, au cunoscut în acele momente o spaimă agonizantă.

Prin minune, nu s-a întîmplat nimic ; o adevărată noapte a miracolelor. Poate că un submarin țintise pe *Compass Rose*, dar greșise lovitura, iar celelalte, mulțumite de succesele obținute de ele, intraseră în imersiune, întrerupînd atacul. Printr-un noroc extraordinar, *Compass Rose* nu și-a plătit temeritatea. Cînd toți supraviețuitorii au fost culeși, ea porni la drum și reluarea pulsurilor mașinii aduse tuturora o nespusă ușurare ; viteza se mărea și curînd corveta se depărtă de flăcări și de mirosul de petrol, ducînd cu sine, fără a plăti gestul curajos, noua încărcătură de supraviețuitori smulși din ghearele morții. Au sfidat norocul și norocul i-a salvat, bucuria triumfului era amestecată cu mulțumirea scăpării de pericol, dar și cu umilință. Era mai bine să nu mai gîndească la cele întîmplate, să le uite cît mai curînd și să nu mai sfideze soarta încă o dată.

La ora 4, chiar înaintea zorilor, o altă navă fu scufundată și resturile convoiului, în timp ce mijea de ziuă, asistară la ultimul dezastru al călătoriei : o a treia navă, care rămăsese în urmă din cauza unei avarii la mașini, a fost torpilată și ea și s-a scufundat încet, dar din cauza proastei organizări a operației de salvare sau a teribilei înclinări în urma torpilării, n-a lăsat la apă nici o barcă

de salvare şi echipajul a sărit în mare, căutînd să scape prin înot din aspiraţia fatală a vasului care se scufunda. *Compass Rose* se întoarse pentru a-i veni în ajutor, încercuind-o în timp ce dispărea. Ericson dirijă pe *Compass Rose* către centrul dezastrului şi al capetelor de naufragiaţi de pe suprafaţa apei ; dar nu apucă să dea ordinul pentru lăsarea la apă a unei bărci cînd asdicul transmise un ecou atît de clar, încît nu putea proveni decît de la un submarin.

De la postul său de luptă din compartimentul asdicului, Lockhart îl auzi şi simţi că i se opreşte inima ; strigă prin fereastra deschisă a cabinei :

— Ecou la doi-doi-cinci — se deplasează spre stînga ! şi se aplecă peste ecranul asdicului într-o concentrare maximă.

Ericson dădu ordin să se mărească viteza şi se depărtă de relevmentul indicat, mărind astfel distanţa ; dacă trebuia să lanseze grenade antisubmarine, era necesar un parcurs mai lung pentru ca acestea să-şi atingă întreaga viteză. El întrebă :

— Ce poate să fie ?

— Doar un submarin, spuse Lockhart, auzind ecoul tot mai ascuţit şi privind dispozitivul de înregistrare ; continuă să anunţe relevmentul şi distanţa ecoului.

Tocmai cînd se pregăteau să lanseze seria de grenade, observară că locul unde acestea urmau să fie lansate mişuna de supravieţuitori înotînd. Erau vreo 40, pe o arie mică ; dacă înaintau la atac, îi omorau sigur pînă la unul ; cunoşteau toţi efectul grenadelor submarine, explozia în bucăţi care face să ţîşnească apa spre cer, umplînd suprafaţa mării cu ierburi marine şi cu peşti morţi. De astă dată marea avea să fie plină de trupurile oamenilor, care înotau acum spre ei plini de încredere şi speranţă... Şi

totuşi submarinul era sigur acolo, unul din acelea care îi hărţuiau şi-i loveau de atîtea zile ; el constituia o ameninţare şi pentru alte nave şi dacă scăpa, şi pentru alte convoaie viitoare, aşa că distrugerea acestei ameninţări se impunea cu prioritate. Prin difuzor se anunţa persistenţa ecoului şi lectura dispozitivului asdic, executată de Lockhart, nu putea fi pusă la îndoială. Cîteva secunde Ericson luptă cu mila ce-l copleşea ; dar regulamentul prevedea clar : „Atacaţi cu orice preţ" şi oamenii care înotau n-aveau importanţă cînd era cazul să vii de hac unuia din inamicii ucigaşi.

Timp de cîteva minute mai încercă să obţină un argument, o aprobare pentru ceea ce trebuia să facă.

— Ce se mai întîmplă, Lockhart ?

— Mereu la fel, sir : un ecou foarte net, de dimensiune corespunzătoare, nu poate fi decît un submarin.

— Se mişcă ?

— Foarte încet.

— Tocmai acolo sînt oameni în apă.

Lockhart nu răspunse, cîmpul vizual se micşora în timp ce *Compass Rose* înainta ; se aflau acum la mai puţin de şase sute de yarzi de cei care înotau şi de submarin ; coincidenţă fatală, care trebuia ignorată.

— Dar acum ? întrebă iarăşi Ericson.

— Acelaşi lucru, — pare staţionar, — este ecoul cel mai puternic pe care l-am prins vreodată.

— Sînt totuşi oameni în apă, camarazii noştri.

— Dar chiar sub ei se află submarinul !

„Bine, gîndi atunci Ericson, un acces de brutalitate neaşteptat venindu-i în ajutor, trebuie să atacăm submarinul".

Şi, fără ezitare, ordonă lansatorilor de grenade de la pupa :

— Gata de atac !

Apoi, după această atroce alegere, dădu ordin de atac precipitat, cu sufletul mort, silindu-se să gîndească numai la distrugerea submarinului și să facă abstracție de distrugerea oamenilor.

Cînd văzură ce se întîmplă, mulți din înotători începură să agite frenetic brațele : unii strigau, alții căutau să se dea la o parte din calea navei, cu speranța de a-și salva viața ; alții, înțelegînd mai greu sau fiind aproape epuizați, credeau că *Compass Rose* se grăbea să le vină în ajutor și-i făceau semne, surîzînd pînă în ultimul lor moment... Asemenea unui înger răzbunător, corveta se lansă chiar în centrul grupei de înotători ; stupefacția și oroarea de pe figurile lor se reflectară și pe figurile celor de la bordul lui *Compass Rose*, unde multora din oameni, mai ales celor din echipa lansatorilor de grenade, nu le venea să creadă ce anume li se cerea să facă. Doi inși nu împărtășeau oroarea : Ericson, care își impunea tăcere inimii și nu-și mai permitea alt gînd decît datoria de a distruge submarinul ; și Ferraby, care comanda lansarea grenadelor. „Așa le trebuie“ își spunea el în timp ce nava avansa în mijlocul înotătorilor și elicea îi și apuca pe unii dintre ei, iar soneria anunța ordinul de darea focului, grenadele plouînd de la pupa, proiectate peste bord din lansatoare. „Vă meritați soarta ; din cauza unora ca voi era să fim omorîți noaptea trecută, obligați să oprim atît de aproape de acel incendiu — acum e rîndul vostru“.

A urmat o pauză de moarte, cîteva secunde în timpul cărora oamenii de la bordul lui *Compass Rose* și înotătorii rămași în siajul ei se priveau cu milă, cu frică, cu lipsă de încredere ; apoi, cu violența unei enorme lovituri de ciocan, explodară grenadele.

Agitația și mugetul exploziei i-au scutit de a mai cunoaște amănunte ; nenorociții înotători au murit instantaneu, sub efectul formidabilei presiuni de apă proiectată pe corpurile lor. Totuși o imagine de oroare se gravă în memoria martorilor : un om ridicat pînă în vîrful unui val de apă cenușie învolburată, siluetă mică, ca de paiață, ale cărei brațe și picioare păreau, în fața morții, că fac gesturi de mînie și reproș ; a rămas parcă suspendat multă vreme în aer, blestemîndu-i înainte de a recădea în marea clocotitoare.

Cînd au ajuns la locul exploziei cu asdicul tăcut, nemaisemnalînd vreun ecou, au avut impresia că privesc într-un acvarium în care otrava omorîse orice vietate. La suprafață oamenii pluteau ca niște pești roșii morți, într-un strat de sînge. Majoritatea erau rupți în bucăți sau reduși la o masă informă. Vreo șase cadavre, ale celor ce muriseră la marginile exploziei, despicate de la gît pînă la încheietura picioarelor, păreau golite și curățate ca scrumbiile. Pescărușii se și învîrteau deasupra lor, foarte ocupați, cu strigăte de excitare și bucurie. Altceva nu mișca.

Nimeni nu îndrăzni să-l privească pe Ericson cînd au părăsit locurile ; ar fi fost impresionați de extraordinara lui paloare ; torturat, îngrozit de cele întîmplate, constatase că nici un submarin nu se afla acolo ; ecoul emis de asdic provenea probabil de la o navă torpilată care se scufunda lent spre fundul mării sau de la turbureala apei provocată de scufundarea ei. Masacrul fusese de prisos, o contribuție absurdă la disciplina marină, specific britanică, la succesul călătoriei.

Cînd au depășit strîmtoarea Gibraltarului și au simțit aerul secetos al Africii pe care vîntul îl sufla dinspre Ceuta, au pus capul spre portul Gibraltar, toți cu nervii dezechilibrați.

Încercarea fusese prea chinuitoare și teribil de costisitoare. Stătuseră efectiv opt zile la posturile de luptă, fără somn, mulțumindu-se cu gustări rapide de cacao și sandvișuri, în prada unei anxietăți care ajungea la o tensiune disperată. În cursul călătoriei nu putuseră uita nici un moment pericolul care îi amenința și zilele de tensiune pe care le mai aveau de îndurat pînă la salvare și repaus. Înfometați, murdari, obosiți, trăiseră zile întregi pe nava dezorganizată de prezența numeroșilor salvați care înmulțise de trei ori numărul echipajului. Pe deasupra, trebuiseră să-și păstreze vigilența și cuvenita eficiență, greu de menținut chiar în împrejurări normale.

Din păcate, bilanțul arăta zădărnicia și risipa de efort în van, cheltuială inutilă de energie nervoasă : în afară de *Sorrel*, dezastru aproape voit, pierduseră paisprezece nave comerciale din cele douăzeci și una inițiale, adică două treimi din întregul convoi, distruse de o serie de atacuri în grup, atît de abile și feroce încît măsurile de apărare fuseseră inutile. Cel mai demoralizant rezultat al călătoriei era însă sentimentul adînc înrădăcinat al inutilității, convingerea că submarinele erau mai numeroase decît navele de escortă și puteau lovi, ca la ele acasă, oricînd voiau.

Compass Rose, ca și toate celelalte nave de escortă, făcuse eforturi aproape zadarnice, tot timpul ; fuseseră bune doar să înregistreze în fiecare zori pierderile și să efectueze cîteodată desfășurări de forțe cu efect mic, simple dîre de apă înghițite de mare. La sfîrșit, toți erau sătui de măcel și de inegalitatea bătăliilor.

Drept compensație pentru pierderile mortale suferite de convoi, pierderi record pentru războiul în curs sau alte războaie din trecut, *Viperous* scufundase sigur un submarin și probabil un al doilea ; iar *Compass Rose* adunase 175 de supraviețuitori — aproape de două ori nu-

mărul oamenilor propriului echipaj. Cifra reprezenta foarte puțin față de totalul vieților pierdute, față de numărul oamenilor omorîți chiar de ei cu grenade submarine ; destul de puțin cînd îl priveau abătut pe comandantul navei *Sorrel*, care sta fără o vorbă și deprimat în spatele comenzii cînd *Compass Rose* intra în portul Gibraltar, în spatele căruia straja enormei stînci cu același nume contrasta pînă la ridicol cu micuțele nave învinse ce se strecurau la poalele ei.

La ora 8 și jumătate, în seara sosirii lor, se auzi o bătaie în ușa cabinei comandantului. În fotoliu, cu un pahar în mînă și o sticlă pe jumătate goală pe masa alăturată, Ericson proferă un „intră" cu o voce din care dispăruse orice altă expresie în afară de aceea a unei profunde apatii. Băuse fără încetare de la ora 5 seara, sperînd să uite, să-și șteargă din memorie unele scene din ultima călătorie. Dar de la prima vedere, i se putea citi pe figură că nu reușise.

La invitația de a intra, pătrunseră în cabină trei personaje neobișnuite : înalți, foarte blonzi, purtînd toți costume albastre de o croială ridicolă și cămăși cu dungi brune, late, încălțați cu pantofi galbeni, ascuțiți. Păreau un trio de music-hall și priveau timid silueta comandantului prăbușit în fotoliu, cu aerul de a se aștepta să fie recunoscuți și bine primiți, dar cam nesiguri de sine, în situație neprevăzută ; ca trei liceeni intrați din întîmplare în biroul directorului.

Comandantul se ridică, cam clătinîndu-se, și începu :

— Cu cine...

Apoi deodată îi recunoscu : erau comandanții celor trei nave norvegiene pe care îi salvase și-i găzduise trei sau patru zile în postul echipajului de pe *Compass Rose*. Ul-

tima dată cînd îi văzuse Ericson, mai purtau resturi de uniformă și acum era evident că vizitaseră un negustor din Gibraltar care îi păcălise cu ce avusese ca haine civile de cea mai proastă calitate și de prost gust. Erau greu de recunoscut sub această deghizare cei trei comandanți de nave care, în uniforme reglementare, degajau desigur un aer de competență și seriozitate.

Cel mai înalt și mai blond, probabil purtătorul de cuvînt, avansă un pas și, cu voce ușor emoționată, spuse :

— Bună seara, sir. Am venit să vă mulțumim că ne-ați salvat viața.

Dar cînd li se serviră paharele cu băutură și fură instalați pe scaunele din cabină, conversația cam lîncezi. Au început un logos de mulțumire pentru salvare, cu repetarea cuvîntului „skoal", corespondentul lui „noroc" în limba norvegiană, de cîte ori beau ; Ericson era prea absorbit de gîndurile sale triste ca să participe la buna lor dispoziție și era evident că la uscat, vizitatorii colindaseră mai multe baruri, iar pe deasupra, erau handicapați și de cunoașterea insuficientă a limbii engleze. Cu efort, Ericson le lăudă îmbrăcămintea procurată, mai traseră cîte un pahar și repetate „skoal"-uri, apoi se așternu o tăcere care demonstra că, oricît de vie, conversația anterioară fusese cu totul convențională. Pînă la sfîrșit, primul din cei trei rupse tăcerea spunînd cu solemnitate :

— Știm că aveți multe probleme la care vă gîndiți.

— Da, spuse Ericson, așa este.

— Sînteți trist ?

— Da, destul de trist.

Cel de al doilea vizitator se aplecă și întrebă :

— Din cauza oamenilor din apă ?

Ericson aprobă din cap.

— Cei pe care aţi fost obligaţi să-i ucideţi ? completă al treilea.

— Da, oamenii pe care am fost obligat să-i ucid, repetă Ericson după o pauză. Îşi amintea că auzise într-o piesă rusească un dialog asemănător ; poate că exista ceva la fel şi într-o piesă norvegiană.

— A fost necesar să procedaţi astfel, spuse cu un ton hotărît primul vizitator şi al doilea, ridicînd capul, spuse la rîndul lui „da", pe cînd al treilea exclamă „skoal" ! şi trase o duşcă bună.

— Poate că aşa este, răspunse Ericson, dar tare mi-a fost greu.

— Aşa-i războiul, comentă al doilea vizitator.

— „Skoal" ! repetă primul.

— Daţi-mi voie să merg să mă spăl pe mîini, spuse al treilea.

Cînd se întoarse, Ericson ieşi momentan din toropeală.

— Am crezut că era într-adevăr acolo un submarin ; altminteri n-aş fi făcut-o...

Dîndu-şi seama cît erau de fără de rost aceste cuvinte, adăugă :

— Am fost obligat să iau o decizie ; am arătat toate acestea într-un raport.

— N-aveţi nimic să vă reproşaţi, spuse unul dintre norvegieni.

— Dar pot exista unele îndoieli, spuse altul.

— Desigur, vor exista.

— În ce priveşte îndoielile, cel mai bun remediu este ginul, spuse primul vizitator cu un ton competent.

— „Skoal" ! replică Ericson.

Scena a mai continuat astfel, destul de mult timp. Nu era nici mai bine, nici mai rău decît a fi singur. Iar cînd cei trei vizitatori îl părăsiră, Ericson tot nu-şi găsi li-

nișteа și întinse iarăși mîna spre sticlă. Era foarte adevărat : pentru îndoieli, remediul este ginul.

Puțin după miezul nopții Lockhart îl găsi aplecat peste balustradă, lîngă ușa cabinei, privind fix în apă și murmurînd cuvinte fără înțeles. Cu toate că băuse mai puțin, nici Lockhart nu era mai bine dispus. Seara coborîse la uscat cu Ramsay, comandantul lui *Sorrel*, pentru a-l conduce să se cazeze în cazarma marinei ; au parcurs drumul triști, pe străzile aglomerate și vesele, fără să se molipsească, comportîndu-se aproape ca într-un oraș străin. Întors la bord, Lockhart nu-și găsea locul : ca majoritatea membrilor echipajului era nervos și atît de epuizat, încît nu se putea destinde și prea muncit de gînduri ca să poată dormi.

Dar cînd își termină plimbarea pe puntea de fier, îl zări pe comandant și înțelese că la bord era cineva încă și mai de plîns ca el... Cînd se apropie, Ericson tresări și se întoarse.

— Cum vă simțiți, sir ?

— Nu mă simt bine, răspunse Ericson, *dumitale* pot să-ți spun că nu mă simt bine deloc.

Pentru prima oară după doi ani de conviețuire, Lockhart auzea această voce tărăgănată, cu ton de învins ; îi venea greu să o compare cu accentele de calmă autoritate care îi erau atît de familiare.

Lockhart se sprijini și el de balustradă, alături ; se aflau în bordul opus cheului : înaintea lor se vedea, fantomatic, portul sub lună. Vecinul cel mai apropiat, portavionul *Ark Royal* își proiecta pe apă umbra neagră și, mai departe, domina masa enormă a stîncii Gibraltarului, refugiul spre care aspiraseră atîtea zile și atîtea nopți. În jurul lor, la bord, în repaus după dezastruoasa călătorie, domnea o tăcere oprimantă.

— Trebuie să uitați, spuse Lockhart deodată, rupînd bariera de rezervă care îi separa în mod normal. Nu servește la nimic să vă chinuiți cu gîndul celor întîmplate. Nu puteți schimba nimic.

— *Era* totuși un submarin ! strigă Ericson cu furie, complet beat. Sînt absolut sigur... Am scris totul în raport.

— În orice caz, vina este a mea, spuse Lockhart. Am crezut că ecoul provenea de la un submarin. Eu sînt cel care i-am omorît pe oameni.

Ericson ridică ochii spre el ; de necrezut, îi erau plini de lacrimi strălucind ca niște pietre prețioase înfipte într-o mască, punînd în evidență atît slăbiciunea cît și bărbăția lui. Lockhart le privi cu stupoare și compătimire ; cît era de emoționantă această palidă figură crispată și cît erau de reconfortante lacrimile acestui om atît de tare !... Voia să vorbească, să-l distragă și să-i evite lui Ericson alte mărturisiri, dar șeful îi puse mîna pe umăr și-i spuse cu o voce aproape normală :

— Nimeni nu i-a omorît... Războiul, acest blestemat război... El ne impune asemenea fapte și nu ne mai rămîne decît să ne rugăm pentru iertarea păcatelor... Ai băut ceva, Lockhart ?

— Da, sir, răspunse Lockhart, și încă destul de mult.

— Și eu... Pentru prima dată de cînd am luat comanda navei... Noapte bună.

Fără a aștepta ca Lockhart să-i răspundă, se întoarse și porni împleticindu-se către cabina sa. După un moment se auzi un zgomot surd și Lockhart, urmîndu-l în cabină, îl văzu răsturnat în fotoliu, cu capul în jos, rupt parcă de lumea înconjurătoare.

— Sir, ați face mai bine să vă culcați, spuse Lockhart.

Dar Ericson îi răspunse doar cu sforăitul.

— Bietul de tine, murmură Lockhart, ai avut o porţie straşnică...

Se gîndi să-l dezbrace şi să-l întindă pe cuşetă, dar ştia că nu e în stare, nu putea să-i ridice cele aproape două sute de livre. Se mulţumi să-l instaleze cît mai confortabil în fotoliu, spunînd cu voce tare :

— Nu pot să te aşez în pat, dragul şi respectatul meu comandant, dar am să te aranjez mai comod pentru noapte... Cînd te vei deştepta mîine dimineaţă vei avea o migrenă afurisită şi în nici un caz nu aş vrea să mă fac vinovat de ceva şi să am de a face cu proasta ta dispoziţie... Aşa, întinde-ţi picioarele...

Îi desfăcu gulerul şi cravata, îl mai privi o clipă, liniştit, pe fotoliu, apoi se apropie de uşă.

— Asta-i tot ce pot face, adăugă el cu voce joasă, cu mîna pe comutator. Aş vrea să fac mai mult, să te lecuiesc *într-adevăr*...

Stinse lumina şi adăugă :

— Beat sau treaz, Ericson, eşti un tip extraordinar...

Nu păşise încă pragul cînd auzi vocea adormită a lui Ericson pronunţînd :

— Am auzit ce ai spus acum, Lockhart.

— Cu atît mai bine, sir, replică Lockhart fără stinghereală ; spusele mele au fost sincere. Noapte bună.

Pe punte liniştea era completă : nici un zgomot în careul gol al ofiţerilor ; toată nava, epuizată, dormea, sperînd să uite oribilul trecut. Lockhart gîndi şi el un moment la trecut, îşi aminti partea sa de vină ; deschise bufetul, scoase o sticlă şi un pahar, urmînd ceea ce îi părea acum un excelent exemplu, şi bău pînă cînd nu mai ştiu ce-i cu el.

Stînd confortabil în fotoliu pe un balcon care domina strada principală a Gibraltarului, Morell sorbea cu gravitate dintr-un pahar cu vin de Xeres, delicios de limpede şi sec, o nespusă plăcere să-ţi clătească palatul gurii. Pe stradă devenea tot mai deasă mulţimea permisionarilor de pe numeroasele nave ancorate în port. Aveau multe lucruri noi de făcut şi de văzut : magazine pline cu ciorapi de mătase şi parfumuri, trăsurici strecurîndu-se prin străzile strîmte, cu coviltirele fîlfîind sub briză, cafenele şi braserii care te invitau fără încetare cu rîsete şi muzică, distracţii şi bună petrecere la uscat. Marinarii erau totdeauna bucuroşi să se oprească la Gibraltar ; acum, pentru cei de pe *Compass Rose*, oprirea era un adevărat balsam pentru durerea înfrîngerii suferite, subliniind totodată miracolul de a fi supravieţuit unei călătorii atît de teribile. Ca toţi ceilalţi, Morell se bucura din plin : după o săptămînă mai degusta încă mîngîierea soarelui cald, destinderea ; îmbrăcat într-o uniformă albă, uşoară, mergea la partide de înot de partea estică a stîncii ; se delecta observînd diversele figuri de pe străzi, vizitînd acest port străin, plin de viaţă clocotitoare. Călătoria nu fusese deloc un succes ; iar dacă ai avut norocul să scapi, să nu fii acum mort ca majoritatea echipajului de pe *Sorrel*, Gibraltarul era locul cel mai agreabil pentru a aprecia dulceaţa vieţii.

Echipajele convoiului se bucurau de o reputaţie bine stabilită ; vestea dezastrului suferit se răspîndise repede printre personalul bazei : era suficient ca la popota marinei din port să spui : „Am făcut parte din convoiul AG 93“, că îndată, într-o tăcere atentă, priviri curioase se îndreptau spre vorbitor. AG 93 era un convoi faimos ; cine na-

vigase cu el, sau înnebunise sau murise... Era ceva să dobîndeşti o asemenea reclamă într-un port care avea un rol atît de important în război şi unde navele mari a căror bază era, aveau un renume mondial de curaj şi îndrăzneală.

De exemplu nava *Ark Royal,* vecina de dană a lui *Compass Rose,* a cărei etravă se ridica înaltă ca o faleză pînă la enorma suprastructură cu puntea de zbor, era acum nava cea mai urmărită pe toate mările, ţinta bombelor, torpilelor şi minciunilor lăudăroase ale inamicului ; împreună cu ea, crucişătorul de bătălie *Renown* şi restul „Forţei H" formau faimosul grup de nave care escortaseră convoaiele pînă la Malta, cu toată opoziţia feroce întîmpinată şi care totuşi găsiseră timp să-l urmărească pe *Bismark* şi să-l dea la fund, la o mie de mile mai la nord. Mai departe, în jurul lor, în portul aglomerat, erau nave mai mici — flotile de distrugătoare, dragoare de mine, submarine care hărţuiau cabotierii din Mediterana Occidentală ; de cealaltă parte a golfului, la Algessiras, se ascundeau ochii inamicului, toleraţi de Spania, care contribuia astfel la o eventuală victorie nazistă ; mai departe la est, Creta şi Grecia erau în acele momente cuprinse de o derută sîngeroasă ; şi peste toată această regiune înconjurătoare, fabuloasa stîncă a Gibraltarului sta de pază, stup inexpugnabil sfredelit de tunele, de ascensoare, plin cu muniţii, provizii şi tunuri, menţinînd sub atentă supraveghere strîmtoarea cu acelaşi nume şi o mie de mile pătrate de ocean.

Morell mai comandă încă un pahar de Xeres şi rămase în minunatul colţ al fortăreţei Gibraltarului, contemplînd soarele spre apus şi umbrele serii tot mai întinse, savurînd cu mici înghiţituri delicata băutură, spiritualiceşte în stare de perfectă mulţumire. Curînd, dintr-o cafenea

de pe stradă răsunară strigăte confuze, dar nu-şi dădu osteneala să se plece peste balustrada balconului, nefiind deloc curios să cunoască cauza zgomotului. Dacă era vorba de un marinar de pe *Compass Rose* care intrase în vreo încurcătură, va fi informat a doua zi dimineaţa ; dacă nu, puteau să-şi spargă capetele cu sticle, nu era treaba lui să se amestece... Momentan nu dorea nici agitaţie, nici complicaţii şi se simţea fericit, foarte fericit de a fi în sfîrşit fără griji.

9

În a şasea zi a călătoriei de întoarcere, către sfîrşitul cartului de dimineaţă, şeful mecanic Watts se urcă pe comandă, încruntînd sprîncenele cu aer preocupat ; pînă atunci, de la plecarea din Gibraltar, nu intervenise nici un fel de incident, nu observaseră nici avioane, nici submarine inamice ; părea o compensare pentru precedenta călătorie... Dar acum lucrurile luau o altă întorsătură şi lui Watts îi reveni să dea semnalul.

Watts nu se arăta pe comandă decît în caz că era ceva neapărat important, locul său obişnuit fiind trei punţi mai jos, în compartimentul maşinilor, printre ţevile şi manometrele la care se pricepea atît de bine. Se mişca stîngaci pe învelişul de lemn alb şi lunecos al punţii ; nu era în elementul său acolo, în plin aer, cu aceşti oameni de veghe, cu pavilioanele de semnale şi cu apa mării care vălurea cu mici creste albe împrejurul navei ; salopeta şi pantofii de pînză îi erau murdari de ulei, contrastînd cu toţi aceşti oameni îmbrăcaţi cu mantale groase şi încălţaţi cu cisme de mare...

Ericson tocmai se pregătea să facă punctul navei la amiază, profitînd de soare, şi se întoarse, auzindu-se chemat :

— Da, maistre, este ceva în neregulă ?

— Mi se pare, sir, răspunse Watts înaintînd, ştergîndu-şi mîinile pe salopetă. Figura lui pămîntie şi ridată arăta îngrijorată. E vorba de un lagăr care nu-mi place deloc. E fierbinte, aproape înroşit. Aş vrea să opresc ca să-l examinez.

— Este de la axul principal ? întrebă Ericson, dorind să fie cît mai bine informat.

— Da, sir. Probabil o ţeavă de ungere astupată.

— N-ar fi de ajuns doar să reducem viteza ? N-aş vrea să oprim decît dacă e absolut necesar.

— Nu, spuse Watts, trebuie să oprim ; dacă axul continuă să se învîrtească, se poate gripa şi nu pot să verific ţeava de la dispozitivul principal de alimentare cu ulei decît dacă se opreşte maşina. Locul este foarte incomod : lagărul pupa, foarte aproape de presetupă.

Auzind răspunsul, Ericson se concentră un moment asupra problemei. Afirmaţiile lui Watts erau clare : dacă lagărul se încălzea pînă la roşu, însemna că nu-şi mai primea necesarul de ulei şi în lipsa uleiului ajungea curînd la punctul de topire a metalului şi axul se gripa. Era o problemă de mecanică, căută o alternativă, dar n-o găsi. Erau siliţi să recurgă la cea mai puţin recomandabilă soluţie în timp de război pe mare : oprirea în mijlocul oceanului.

— Bine, spuse Ericson, luînd hotărîrea. Am să transmit un mesaj, apoi te anunţ să opreşti. Dar grăbeşte-te cît poţi.

— Da, sir.

Se aflau tocmai în cîmpul de vedere a lui *Viperous*, care executa largi zigzaguri în capul convoiului. Semnalul lui *Compass Rose* primi un răspuns laconic : „Libertate de manevră. Informaţi-ne".

— Confirmă primirea, spuse Ericson lui Rose, semnalizator de cart.

Apoi, prin portavoce, anunţă pe omul de la cîrmă :

— Dreapta zece ; stop maşinile !

Compass Rose se depărtă de convoi, încetini şi treptat se opri.

Pe comandă se aşternu tăcerea, în timp ce convoiul îi depăşea ; corveta din urmă schimbă de drum, apropiindu-se de ei, ca un cîine curios care nu ştie dacă să latre sau să dea din coadă. Jos, în compartimentul maşinilor, Watts şi fochistul şef Gracey începură să examineze tubulatura de alimentare cu ulei. Locul, într-adevăr, era foarte incomod, foarte aproape de un perete şi greu accesibil ; pentru a localiza defectul trebuiau să găsească ţeava suspectă dintr-o duzină de ţevi diferite, apoi s-o demonteze în bucăţi pentru a descoperi unde era înfundată. În camera maşinilor era foarte cald, erau obligaţi să lucreze îndoiţi, cercetînd îmbinările din ambele părţi ale ţevii, deoarece nu aveau destul loc să stea alături. Părţile din ţeava respectivă nu se puteau scoate şi examina decît după ce alte ţevi erau deşurubate şi demontate. Pierdură două ore pînă la localizarea porţiunii înfundate, o porţiune de ţeavă îndoită în formă de L, în care uleiul nu mai circula deloc.

Watts se ridică, ţinînd ţeava într-o mînă şi ştergîndu-şi cu cealaltă fruntea transpirată.

— Şi acum ? spuse el, cum să facem să vedem ce este înăuntru ?

— Cred că ar trebui suptă, zise Gracey, care pe puntea inferioară avea reputaţie de mucalit.

— Să încercăm cu o bucată de sîrmă, răspunse rece Watts, care nu admitea glume din partea unui subordonat, însă fochistul şef nu-i era subaltern ; o sîrmă nu prea groasă... Mă duc să-l previn pe comandant.

După alte două oare de lucru neîntrerupt nu reuşiseră să ajungă la un rezultat : obiectul care obstrua ţeava rămînea nemişcat, nici dacă se sufla prin ea sau dacă se încerca să fie împins ; nu reuşiră nici să-l topească sau să-l rupă în bucăţi. Pe comandă Ericson se stăpînea să nu coboare în sala de maşini, să le spună să se grăbească, să termine odată ; ştia că Watts îşi dădea toată silinţa şi că, la bord, nimeni nu era mai competent ca el. La ora 4 ultimele nave ale convoiului dispăreau la orizont şi Ericson transmise prin radio un mesaj lui *Viperous*, punîndu-l la curent cu situaţia ; i se răspunse doar cu o simplă confirmare de recepţie, ceea ce însemna că aveau deplină încredere că cei de pe *Compass Rose* vor şti să se descurce şi să se realăture convoiului cît mai curînd posibil.

Nemişcat într-un colţ al comenzii, Ericson privea apa mării întunecată şi calmă, reflectînd cerul înnourat ; în spatele lui, Ferraby şi Baker erau de cart şi examinau fără tragere de inimă piesele unui tun antiaerian Hotchkiss, demontat de unul din tunari. Dispozitivul asdic emitea un clinchet monoton ; radarul parcurgea ciclic un orizont invizibil ; din cînd în cînd, cei doi oameni de veghe inspectau cu binoclul sectoarele respective : de la prova la pupa şi din nou, din prova. *Compass Rose* era complet imobilă ; pavilionul atîrna fără cea mai mică fluturare, umbra navei pe mare era nemişcată. Aşteptau două lucruri : să se repună în mers maşina, şi un alt eveniment, susceptibil de a se produce fără avertizare şi fără nici o posibilitate de apărare. Cum să ştii ce se ascundea sub suprafaţa acelei mări sumbre ? Cum să ştii dacă nu

cumva un ochi răutăcios nu-i privea chiar în acest minut ? În tăcerea oprimantă, enervantă, fel de fel de gînduri le treceau prin minte, şi nu puteau rezista gîndurilor decît cînd reporneau la drum.

Pe puntea pupa, cîţiva oameni pescuiau. Dacă Ericson le-ar fi spus că în acel loc apa era adîncă de cel puţin o mie de fathomi, faptul le-ar fi fost indiferent. A pescui, chiar cu momeli din cocoloaşe de pîine, chiar la şase mii de picioare deasupra fundului oceanului era, într-un asemenea moment, mai binefăcător decît să nu faci nimic.

Jos în compartimentul maşinilor Watts ajunsese la o decizie, dar necesita o perioadă de timp considerabilă şi riscul de a demonta totul, fără a reuşi reparaţia ; nu era însă de ales.

După o nouă încercare de desfundare a ţevii, îi spuse lui Gracey :

— Trebuie să tăiem în bucăţi ţeava pînă găsim obstacolul.

— Şi apoi ?

— Îl dăm afară şi sudăm totul la loc.

— Ne va trebui toată noaptea, spuse Gracey mormăind.

— O să stăm pe loc tot războiul, dacă nu facem operaţia, replică Watts. Caută un fierăstrău de metale, în timp ce-l previn pe comandant.

Tocmai cînd Watts se afla pe comandă apăru *Viperous* : venea dinspre nord-vest, cu toată viteza, către ora 5 după amiază ; proiectorul său de semnale clipi îndată ce deveni vizibil la orizont. Dorea să cunoască situaţia reparaţiei, cînd credeau să repornească şi dacă recepţionaseră semnale dubioase sau observaseră avioane de cînd erau opriţi. După consultare cu Watts, Ericson răspunse că defecţiunea era localizată, că puteau s-o înlăture, dar

că era nevoie probabil să se lucreze cea mai mare parte a nopţii.

Îndată ce luară contact, *Viperous* îşi reduse viteza şi încrucişa în largi cercuri la zece mile depărtare, schimbînd semnale. După o pauză transmise :

— Ne pare rău că nu putem priva convoiul de o navă de escortă în timpul nopţii pentru a vă proteja pe voi.

— Foarte natural, răspunse Ericson, o să petrecem noaptea singuri.

Cuvinte care aveau scopul să prevină eventualul regret al lui *Viperous* de a fi procedat astfel. De altminteri era convins că nu se putea lipsi convoiul de două nave de escortă în timpul nopţii şi că decizia era indiscutabil justă.

După o pauză *Viperous* reveni cap la nord ; îndepărtîndu-se, el mai semnală : „Trebuie să vă părăsim ; noroc !“ Continuă să se depărteze şi, înainte de a depăşi limita în care puteau comunica prin semnale, le mai transmise : „Noapte bună, amărîtă cenuşăreasă“.

Ericson fu tentat şi chiar dictă un răspuns : „Noapte bună, dragă soră mai mare“ ; dar înainte de a-l transmite, anulă mesajul : comandantul de pe *Viperous* îi era prea superior în grad pentru a risca să-i irite cîtuşi de puţin susceptibilitatea...

Reparaţiile n-au durat toată noaptea, dar au necesitat ore lungi şi penibile ; Watts trebui să taie ţeava în opt locuri pentru a descoperi porţiunea obstruată ; anume, la îmbinarea cotului, un dop de bumbac de şters se întărise şi devenise compact. Modul cum ajunsese acolo obstacolul îi provocă lui Watts o jumătate de oră de supoziţii furioase, la care, în sinea lor, fochistul şef Gracey şi toată echipa mecanicilor răspunseră cu reflexii usturătoare la adresa disciplinei navale. Cu toată mînia, Watts munci

din greu pentru a readuce țeava la lungimea și forma ei inițială. Căci lucrurile n-au mers nici acum mai ușor; au mai întîrziat din cauza unei secțiuni de țeavă care nu rezista la flacăra aparatului de sudat. Dar pînă la urmă, țeava a fost curățată și au așezat-o în poziția necesară.

Cu venirea nopții s-au luat măsuri extraordinare de precauție pentru a nu fi descoperiți : Lockhart inspectă de trei sau patru ori de pe puntea superioară dacă se respectă strict camuflajul, ca nici o rază de lumină să nu-i trădeze ; au fost oprite aparatele de radio din careu și din postul echipajului și s-au dat ordine severe să se evite orice zgomot inutil ; bărcile și plutele de salvare au fost scoase la îndemînă, gata de lăsare la apă pentru cazul cînd, după spusele pesimiste ale lui Tallow, ar fi fost necesar să se facă un plonjon ; apoi adăugă :

— Voi, de pe punte, dacă faceți în noaptea asta vreun zgomot, vai de mama voastră.

Situația implica un risc pe care nu-l mai întîlniseră vreodată ; erau fără nici un ajutor dacă o torpilă trecea pe sub ei, nu puteau decît să-i spună drum bun și să o aștepte pe următoarea. Pe măsură ce orele treceau, tensiunea devenea insuportabilă ; pe marea pe care în diversele călătorii văzuseră murind atîția oameni, se găseau acum în situația unei rațe sălbatice paralizate, care aștepta glonțul vînătorului.

Dar nu era alt leac, decît a te înarma cu răbdare. Carturile se succedau regulat, dar oamenii veneau la posturi în vîrful picioarelor, în loc să tropăie cu cismele pe scările de fier, ca de obicei. *Compass Rose* plutea nemișcată, cu bordurile plescăite din timp în timp de apa neagră ; lumina strălucitoare a pătrarului de lună le arăta orizontul pericolelor care-i pîndeau. Întreg echipajul

încerca aceeași tensiune, aceeași nesiguranță în privința viitorului, aceeași mînie contra blestemaților aceia de mecanici care lăsau mașina să se gripeze și acum tîndăleau nepricepuți în jurul ei... Lockhart se gîndi să le dea oamenilor ceva de lucru care să le abată atenția de la pericolul iminent, dar nu găsi o activitate care să poată fi efectuată fără zgomot sau măcar fără lumina unei mici lanterne, așa că abandonă acest gînd. Așteptarea în inactivitate era foarte dăunătoare pentru nervi ; dar a-i pune la lucru, putea aduce un pericol mai grav.

Toate aceste ore de așteptare Ericson le petrecu pe comandă ; îi era imposibil să se ocupe cu altceva. Oamenii de veghe se schimbau la fiecare jumătate de oră ; la intervale regulate i se aducea cîte o ceașcă de cacao ; asdicul și radarul făceau de gardă fără întrerupere. Stăpînindu-și cu greu nerăbdarea, Ericson sta pe puntea navei imobile, privind apa și orizontul și, din cînd în cînd, luna strălucitoare neumbrită de vreun nor. Arunca din cînd în cînd cîte o privire la umbrele ce se mișcau tăcute pe puntea superioară, ale oamenilor care așteptau grupați în jurul tunurilor sau a bărcilor de salvare, în loc să coboare să se culce. Era ceva neobișnuit la bordul lui *Compass Rose*, dar nu-i venea să le reproșeze derogarea de la prevederile regulamentului ; nu era cazul să le pedepsească prudența și teama.

Mai aproape de el, Ferraby constituia un exemplu al tensiunii nervoase generale ; el nu părăsise puntea de cînd se oprise nava, iar la miezul nopții, cînd își terminase cartul, se culcase pe comandă învelit cu o cuvertură, cu mîinile încrucișate sub cap și cu centura de salvare, care-i dădea o siluetă de burduhănos. Ericson crezu că adormise, dar la un tur la comandă observă că tînărul privea cerul cu ochii mari deschiși și cu fruntea transpirată ; nici vorbă de somn...

Ericson se opri din mers, privi în jos la figura lui palidă şi încercă formal să înfiripeze o conversaţie :

— Totul în regulă, locotenente ?

Nu primi nici un răspuns, de parcă Ferraby nici nu auzise. Dar Ericson nu mai stărui cu întrebări ; nu era momentul să mai ţină seamă de reacţiile necuvenite ale oamenilor ; era mai bine să treacă peste ele fără comentarii. Ţintă nemişcată şi fără apărare, nava sta pe loc de douăsprezece ore. Amintirea lui *Sorrel* era proaspătă în mintea tuturor şi mai ales spre întîmplarea ei li se îndreptau gîndurile. Nu era de mirare că, ici-colo, nervii nu mai rezistau şi depăşeau limita efortului de a se stăpîni.

Se duse din nou în prova comenzii şi se aşeză fără a scoate un cuvînt. Ferraby nu era de nici un ajutor în cele ce se întîmplau şi nu putea fi blamat pentru nervii lui slăbiţi ; cum i-ai putea reproşa unui nou născut că are o greutate de şase livre în loc de opt ? Şi pentru pîntecele războiului, Ferraby nu era deloc un dolofan. Dar undeva, în forul său interior, îl invidia : îşi imagina cît de mare uşurare ar simţi dacă şi-ar putea scoate şi el masca imobilă de competenţă lăsînd să i se vadă, la nevoie, oboseala sau frica... „La Gibraltar, îşi aminti Ericson deodată... Acolo am scos masca ; dar numai Lockhart m-a văzut... eram sub efectul alcoolului, al alcoolului şi al remuşcărilor, nimic altceva ; şi nu se va mai întîmpla niciodată şi nici acum“... Aşteptînd în întuneric, cu ochii pe valurile argintate de razele lunii, strînse hăţurile gîndurilor şi îşi reluă calma stăpînire de sine.

O singură dată în cursul nopţii, în tăcerea desăvîrşită de după schimbarea oamenilor de veghe, tăcerea a fost întreruptă brusc : zgomote ca nişte lovituri de ciocan au

răsunat de jos prin toată nava. Fiecare își privi vecinul, căutînd să se încurajeze reciproc, și toți îi blestemau în secret pe cei care lucrau în compartimentul mașinilor, vinovați că le măreau temerile și groaza, căci zgomotele se auzeau la distanță de mile împrejur.

Adresîndu-se lui Morell care venea să ia de cart. Ericson ordonă scurt :

— Coboară și spune-i lui Watts să înceteze cu loviturile de ciocan sau să se aranjeze să fie înăbușite. Nu ne putem permite un asemenea zgomot.

Apoi, pe ton mai puțin formal, adăugă :

— Spune-i că va fi primul lovit de torpilă.

„Are multă dreptate" își spuse Morell în timp ce cobora scările pînă la inima navei ; i se părea că, în asemenea momente, a coborî sub linia de plutire echivala cu o intrare voluntară în mormînt. Nu-și putea opri admirația camaraderească pentru oamenii care lucrau cu răbdare, de atîtea ore în șir, la zece picioare sub linia de plutire ; evident, asta era meseria lor, la fel cum meseria lui comporta uneori situația de a sta pe comandă cînd un avion îi stropea cu gloanțe de mitralieră. În circumstanțele prezente, pericolul din compartimentul mașinilor solicita în mod special rezistența nervoasă ; dacă îi lovea o torpilă, oamenii de acolo nu aveau decît zece secunde ca să scape de năvala apei ; doisprezece oameni urmau să-și dispute folosirea unicei scări, în obscuritate absolută ; nici că se putea moarte mai oribilă. În orice caz, nu trebuiau să facă atîta zgomot, însemna într-adevăr să mărească riscul.

Loviturile de ciocan încetară chiar în momentul cînd ajunse la ultima treaptă alunecoasă a scării ; auzindu-i pașii pe grătarele de fier, Watts se întoarse :

— Veniţi să vedeţi cum ne distrăm, sir ? Nu mai durează mult.

— Strașnică veste, răspunse Morell ; în alte împrejurări nu s-ar fi abătut de la formalismul ierarhic, nici faţă de Watts, care îi putea fi bunic. Apoi continuă :

— Comandantul este îngrijorat din cauza zgomotului. Nu puteţi face ceva ca să se audă mai puţin ?

— Am terminat, spuse Watts, acum montăm brăţările de susţinere a ţevii... S-au auzit loviturile de ciocan pînă sus ?

— Cum să nu se audă ? Şi chiar la multe mile în jur submarinele se plîng de vacarm !

Oamenii care lucrau la ţeavă rîseră un minut ; chiar şi acolo jos, tot mai erau în stare să aprecieze glumele despre submarine. Morell le privi feţele luminate de o lampă portativă agăţată în apropiere ; toate aveau aceeaşi expresie : oboseală, încordare, teamă stăpînită. Îi cunoştea pe toţi : pe Watts, pe şeful fochist Gracey, apoi o pereche de fochişti de clasa a doua, Binns şi Spurway, care trăgeau totdeauna cîte o beţie la uscat, şi un elev mecanic Broughton. Dar acum le dispăruse orice urmă de caractere şi individualităţi ; topite împreună, ele formau o echipă omogenă de oameni de nădejde care se străduiau să cîştige cursa reparării ţevii de ungere înainte de a fi loviţi de un submarin şi ale căror feţe reflectau incertitudinea viitorului. Dispăruse orice meschinărie, orice meteahnă, orice urmă de indisciplină ; munceau mînaţi de atenţie, zoriţi de scurgerea timpului, uitînd de toate, în afară de anxietatea de a termina cît mai repede ce aveau de făcut.

— Nu s-au semnalat submarine, sir ? întrebă Gracey cu accentul său de Lancashire, ceea ce dădea termenului detestat o tentă de comic căci pronunţa stîlcit „suubmarin",

făcînd cuvîntul să-şi piardă din teroarea obişnuită şi să creeze o atmosferă mai destinsă. „Ce bine ar fi dacă acest fel de atmosferă ar dura tot timpul“ gîndi Morell, şi îi răspunse :

— Pînă în prezent încă nu şi, la rîndul lui, convoiul pare să fie liniştit. Dar nu trebuie să mai stăm pe aici prea mult timp.

Watts aprobă cu un gest, dar spuse cam înverşunat :

— Nu stăm degeaba, să aşteptăm submarinul.

— Şi cît va mai dura ? întrebă Morrel.

— Cam vreo două ore, spuse Watts.

— Este operaţia de cea mai lungă durată pe care am executat-o vreodată, spuse Gracey. Parcă am fi pe o afurisită de navă de linie, căci aceasta este reputată că epuizează oamenii.

— Cînd ajungem în port, spuse altul dintre oameni, anume Broughton, voi cere să lucrez mai bine la uscat ; voi lucra mai bucuros într-o sală de căldări de la Chatham, decît aici.

— Cine nu ar prefera, spuse Spurway, cel mai scund şi în general cel mai beţivan dintre mecanici. Eu aş prefera să curăţ closetele docurilor în fiecare zi a săptămînii.

Din discuţia lor Morell îşi dădu seama pînă la ce punct îi adusese tensiunea nervoasă încît uitau cu totul regulile de comportare normală în prezenţa unui ofiţer.

— Ei bine ! vă urez noroc, spuse el şi începu să urce înapoi pe scară.

Ajuns la capătul acesteia, îl întîmpinară mai întîi stelele, apoi apa neagră. Stîrnite de un vînt rece, valuri repezi loveau flancul lui *Compass Rose*, aşteptînd singură şi imobilă în noaptea neagră.

Între orele reci, de la 2 la 3 dimineața, cînd norii ascundeau luna și apa neagră părea fără fund, se auzi un pas pe scara comenzii, un pas rapid, sprinten, deloc tiptil ; era pasul mecanicului șef Watts.

— Sir ! se adresă el siluetei vagi, aplecată peste balustrada comenzii.

Înțepenit și înghețat de lunga gardă, Ericson se întoarse cu greutate spre el :

— Ce este ?

— Sîntem gata de plecare, sir.

„În fine !“ gîndi Ericson, ridicîndu-se și întinzîndu-se cu mulțumire. În fine, părăseau acel loc detestat și poate că scăpau ! Un sentiment de ușurare i se infiltră în tot corpul, îi venea să-l felicite pe Watts, să-i strîngă mîna, dînd frîu unei bucurii delirante. Dar se mulțumi să spună doar :

— Îți mulțumesc, maistre, e foarte bine.

Apoi strigă în portavoce :

— Timoneria !

— Timoneria, sir, răspunse vocea timonierului, smuls dintr-o visare care-l purtase acasă.

— Anunțați : mașinile gata de manevră !

Luară de îndată drumul spre nord, repede, în urmărirea convoiului ; viteza creștea, nava se încălzea, se reanima și renăștea speranța. N-aveau de ce să privească în urmă : noroc neașteptat, nu lăsau nimic în prada inamicului.

Către ora 6, la ivirea zorilor spre est, au luat contact cu convoiul, apărut pe marginea ecranului radarului. De cart, Lockhart privi dîra întreruptă apărută, apreciind

că el se afla la multe mile înaintea lui *Compass Rose* și că nu îl puteau ajunge decît spre mijlocul dimineții ; dar puse punctul pe hartă, nu mai erau singuri pe imensitatea mării, care era cît pe-aci să le devină mormîntul. Îl trezi îndată pe comandant pentru a-i anunța că se stabilise primul contact cu convoiul, așa că putea continua odihna. Mormăitul retransmis prin portavoce ca răspuns arăta că Ericson se trezise din somn doar pentru a prinde vestea, ca un păstrăv ieșind din adînc ca să înghită o muscă, și a se da apoi din nou la fund. Lockhart surîse și închise capacul portavocei ; după asemenea noapte, comandantul merita un somn bun.

Cartul de dimineață se termină la ora opt ; la est, lumina se accentua înălbind apa întunecată ; Tomlinson, cea mai tînără ordonanță, strîngea cestile și farfuriile veghei de noapte, strecurîndu-se fără zgomot pe puntea muiată de rouă, ca un personaj în al treilea act al unei piese în care totul se sfîrșește cu bine. Acum viteza atingea aproape maximum : *Compass Rose* înainta regulat în direcția convoiului, Lockhart nu avea altceva de făcut decît să bată tălpile ca să se mai încălzească, privind ecranul radarului, pe care semnalele navelor luau forme tot mai concrete. Simțea o mare plăcere privind petele luminoase, familiare ochilor lui, care se accentuau și arătau că se apropiau de convoi. Îndepărtarea fusese prea îndelungă și mai mult ca orice, așteptau să se termine cu singurătatea și să sosească în sfîrșit momentul asemănător cu acela cînd reiei contact cu familia la întoarcerea dintr-o călătorie... Gîndurile îi începeau să rătăcească ; răspunse automat cînd omul de la timonă și cei de veghe se schimbară pentru ultima jumătate de oră a cartului ; *Compass Rose*, săltată încet de Atlantic, putea fi un tren pe punctul de a intra în gara Euston. La capătul

cheului, îl aşteaptă... Tresări şi deveni brusc atent, auzind soneria radarului.

— Radarul, către comandă !

— Aici comanda ! strigă el în portavoce.

Glasul egal, destul de obosit al operatorului de la radar, anunţă fără emoţie :

— Se vede o mică pată în urma convoiului, sir ; o vedeţi şi pe ecranul dumneavoastră ?

Lockhart privi ecranul situat alături de portavoce, replică a celui din cabina operatorului. Într-adevăr, între convoi şi ei se vedea în prezent un mic ecou, semnal tremurînd pe ecran ca flacăra unei lumînări într-un curent de aer. Îl observă o jumătate de minut înainte de a vorbi. Nu era decît un punct luminos, cît o gămălie de ac, dar persistent ; trebuia neapărat urmărit cu atenţie. Se aplecă asupra portavocei :

— Da, îl văd, spuse el... Cum îl interpretezi ?

Dar, înainte de a primi răspunsul, întrebă :

— Cine este de cart ?

— Sellars, sir.

„Este şeful operator radar cel mai bun", gîndi el şi repetă :

— Cum interpretezi ?

— Greu de spus. Semnalul este mic, dar persistent şi avansează cu aceeaşi viteză ca şi convoiul.

— Ar putea fi emis de una din nave ?

— Nu cred, nu corespunde cu relevmentul navelor.

— Poate o navă rămasă în urmă ?

— Este prea mic pentru a proveni de la o navă... Priviţi semnalul de mai la dreapta, probabil una din navele de escortă ; este mult mai mare.

Era adevărat. La marginea convoiului, spre dreapta, se vedea un semnal izolat, mult mai mare, fără îndoială

o corvetă. Lockhart ezită, tentat să-l avertizeze pe comandant de apariția acestui ecou ciudat, dar fără un motiv serios nu se îndura să-l scoale dintr-un somn meritat. Poate că era ceva inofensiv, un defect al aparatului imperfect pus la punct ; poate era o navă întîrziată, rămasă la coada convoiului (dar dimensiunea contrazicea presupunerea) ; poate era un gren de ploaie... Dar putea fi ceva care *trebuia* neapărat urmărit... Mai fixă semnalul timp de două minute, observă că se accentua lent și continua să avanseze cu convoiul ; se adresă lui Sellars :

— Continuă observarea.

Și, fără tragere de inimă, apăsă pe soneria portavocei în legătură cu comandantul.

Ajuns pe comandă, frecîndu-și ochii, Ericson nu era deloc bine dispus. Nu apucase să doarmă decît patru ore, și acelea întrerupte de primul raport despre contactul cu convoiul ; acum somnul îi era din nou întrerupt, gîndea el, pentru că poate un drac de pescăruș se cocoțase pe antena radarului și secundul nu se pricepuse să-l gonească. Cînd Lockhart îi arătă semnalul și îi explică cum se desfășurase, el murmură :

— Probabil că este o navă leneșă rămasă în urmă.

— Este mult mai mică decît celelalte nave, spuse Lockhart cu ezitare.

Recunoștea comandantului dreptul de a fi prost dispus la o oră atît de matinală, dar ținuse seama de aceasta cînd îl trezise și voia să justifice alerta. Arătînd pe ecran, spuse :

— Iată, cred că aceasta este escorta din coadă. Ecoul curios este la cel puțin zece mile mai în urmă.

— Hm !... mîrîi din nou Ericson, adăugînd : cine este operator ?

— Sellars, sir.

— Radar ! chemă comandantul în portavoce.

— Aici radarul, ascult comanda ! răspunse Sellars.

— Ei bine ! Ce-i cu ecoul ăsta ?

— E mereu acolo, sir. (Indică distanța și relevmentul); Asta înseamnă că se află la zece mile în urma ultimei nave a convoiului.

— Aparatul este în regulă ?

— Da, sir, în stare perfectă, spuse Sellars cu tonul unui om care, la ora 8 fără cinci minute dimineața, pe o vreme foarte rece, nu avea de gînd să accepte o asemenea ofensă, nici din partea unui comandant prost dispus.

— Ai mai observat vreodată un ecou asemănător ?

— Nu, sir, spuse Sellars, după o pauză. Are dimenisunea corespunzătoare unei geamanduri sau unei mici bărci.

— Un trauler, un drifter ?

— Mai mică decît acestea, mai repede o barcă, o barcă de la bordul unei nave.

Ericson privi din nou pe ecranul radarului, în timp ce Lockhart, surîzînd, își spunea că reaua dispoziție a șefului fusese învinsă de competența lui Sellars. În spatele lor, restul personalului de pe punte și Baker care tocmai venea să-și ia în primire cartul îl observau pe comandant, așteptîndu-i decizia ; iar decizia a fost surprinzătoare :

— La posturile de luptă ! spuse Ericson deodată, ridicîndu-se, și cu aceeași voce hotărîtă ordonă omului de la cîrmă :

— Toată forța înainte. Dreapta zece !

Lockhart încercă să spuie ceva, dar se răzgîndi : luat prin surprindere, era să puie o întrebare prostească : „Credeți că este un submarin, sir ?“ Soneriile de alarmă începură să zbîrnîie prin toată nava, tropăitul cizmelor

grele pe punți și pe scări îi dădea cel mai bun răspuns... În picioare, în fața bateriei de portavoci, cuprins de emoție excepțională, cu obișnuința celor doi ani de cînd efectua operația, înregistra rapoartele diferitelor posturi și confirma primirea dar, de astă dată, se putea întîmpla ca activitatea să aibă într-adevăr un rost important.

Una după alta, vocile auzite îi stimulau ardoarea. Cea a lui Ferraby de la pupa :

— Echipele de lansatori de grenade gata !

Cea a lui Morell, de pe teugă :

— Tunarii la posturi !

Cea a lui Baker, din mijlocul navei :

— Tunul de șase livre gata !

Cea a șefului mecanic Watts, de jos, din compartimentul mașinilor :

— Mașinile gata de luptă !

Din cabina timoneriei se auzi vocea lui Tallow :

— Șeful timonier la timonă, sir !

Lockhart aruncă o privire rapidă în jurul lui, apoi spre prova și pupa, ca verificare finală pentru liniștire. Oamenii de veghe de pe comandă se aflau la posturi lîngă tunurile Hotchkiss ; Wells, șeful semnalizator, stătea în apropierea proiectorului de semnale. Chiar sub comandă, în jurul tunului de 105, tunarii prevăzuți cu căști de oțel erau în alertă, cu Morell care privea orizontul prin binoclu și care se întoarse pentru a supraveghea încărcarea ; la extremitatea pupa, în centrul unui alt grup de oameni, Ferraby da ordin să se scoată siguranțele grenadelor, preparîndu-le pentru lansare.

Satisfăcut, Lockhart se adresă cu voce tare comandantului, raportîndu-i situația generală :

— Echipajul este la posturile de luptă, sir !

După care își reluă sarcina sa directă : aparatura asdic, instrumentul morții, pentru cazul cînd ar fi nevoie... Sub ei, conștientă parcă de tensiunea și hotărîrea oamenilor pe care îi transporta, *Compass Rose* începu să trepideze.

Ericson observa ecranul radarului. Ordinul de a se prezenta la posturile de luptă nu fusese decît o pornire impulsivă, inspirată de iritare, de sentimentul că, dacă el trebuia să fie de veghe, nimeni altul la bord nu era cazul să doarmă. Dar ecoul recepționat era ciudat și era foarte posibil ca de data aceasta să se afle pe o pistă într-adevăr reală ; pentru un asemenea caz, promptitudinea cu care *Compass Rose* era gata să-l înfrunte, constituia o reconfortare. Exploră orizontul cu binoclul, dar ceața matinală îl ascundea de toate părțile, nu se vedea nimic. Privi din nou ecranul radarului, apoi se aplecă peste portavoce :

— Unde este acum punctul apărut ?

Sellars indică distanța și relevmentul respectiv ; orice era, urma mereu alura lentă a convoiului și *Compass Rose* se apropia repede de el.

— Ecoul se accentuează, sir, adăugă Sellars ; dimensiunea rămîne aceeași, dar ecoul este mai puternic. Probabil că este ceva foarte solid.

Acum pe ecranul radarului se vedea un pătrat compact de nave în exteriorul căruia se distingeau net navele de escortă, iar micul necunoscut le urma... Ericson își spuse că dacă era un submarin, constata pentru prima dată că se comportă conform cu teoria, urmărind convoiul cu totul în afara cîmpului vizual al acestuia, poate după un atac nocturn nereușit și așteptînd căderea nopții pentru a încerca o nouă torpilare. Dar submarinul, dacă era, ignora faptul că o altă navă de escortă se grăbea să-l

ajungă... Numai de-ar putea să se apropie suficient înainte de a fi reperați !

Compass Rose își urma cursa, absorbită de atenția țintei, vibrînd de speranța că într-adevăr vîna o pradă bună. Dacă era un submarin, războiul nu-i oferise încă pînă atunci un noroc mai mare ; era ceea ce așteptau de mult, recompensa tuturor celor îndurate ; ora următoare avea să arate dacă suferiseră degeaba. Pe punte, speranța se citea pe fețele oamenilor din jurul armelor ; se răspîndise vestea că urmăreau ceva precis și datele provenite din cabina radarului îi ținea la curent și le hrănea speranțe. Pe comandă, toți cei ce aveau binocluri, comandantul, Wells și cei doi oameni de veghe scrutau orizontul, nerăbdători să se împlinească ceea ce așteptau din moment în moment.

Compass Rose își urma goana ; sub etrava navei se ridica un val de spumă gălbuie iar în urmă rămînea un siaj clocotitor ; înfruntau vîntul cu nerăbdarea de a-și ajunge prada ; în prezent soarele se ridica deasupra orizontului, un soare palid care topea ceața, aducînd vizibilitate pînă la zece, cincisprezece mile înainte ; un soare bun, din ce în ce mai puternic, și care ținea cu ei, le venea în ajutor. Greementul navei gemea ; de la un capăt la altul al comenzii se simțeau trepidînd tablele bordajului prova tăind apa ; vibra și dispozitivul de lansare a grenadelor, emițînd un sunet muzical forte, ca într-o formidabilă partitură. „Șeful lor este pe cale să-i scoată din apatie pe leneșii aceia de fochiști...“ gîndi Ericson cu un surîs de satisfacție. După înțepeneala neputincioasă din ajun, actuala vînătoare rapidă era binevenită.

Pentru a cincea sau a șasea oară ordonă lui Sellars să-i raporteze situația. Excitat și bucuros, acesta indica

reducerea distanței și certitudinea unei apropiate ajungeri din urmă. Ericson avea sentimentul că ține în mîini întreaga navă, gata și încordată pentru asalt ; avea asemenea idei fantastice cînd era obosit : simțea nava sub el, așa cum călărețul își simte calul, și era mîndru și fericit de prompta reacție a navei... Au așteptat și au transpirat destul pentru a ajunge la acest moment... Se apropie de platforma compasului, luă un relevment exact după ultimul raport al radarului, luă binoclul pentru a privi în lungul relevmentului și, deodată, observă submarinul.

Părea un mic pătrat negru la orizont : era turela submarinului. În timp ce privea, un val mare îl ridică și la baza acestuia văzu spuma albă produsă de mișcarea corpului submarinului sub apă. Departe înainte, se vedeau acum și urmele de fum care trădau convoiul, la peste douăzeci de mile distanță... Două ținte, doi vînători, unul după altul... Ericson se sculă brusc și chemă de la comandă :

— Morell !

— Prezent, sir !

— Se vede un submarin la suprafață, deocamdată în afara bătăii noastre. Dar fii pregătit să tragem asupra lui înainte de a intra în imersiune... Dacă putem, să ne apropiem suficient fără a fi văzuți.

Se întoarse spre Lockhart ; de lîngă ei, Wells, urmărind prin binoclu, strigă :

— Îl văd ! Drept înainte !

Vocea îi era excitată, dar își reveni la normalul profesional și întrebă :

— Trebuie să trimitem un raport de contact, sir ?

— Da, prin radio ; ia notă : „Către Amiralitate și repetat către *Viperous*. Un submarin la suprafață, la zece

mile în urma convoiului T.G. 104. Drum 345, viteza cinci noduri. Îl atacăm".

Se întoarse spre cabina asdicului și strigă :

— Lockhart ! este un submarin.

Lockhart scoase capul prin mica fereastră și spuse cu un surîs larg :

— Am auzit, sir... Deocamdată, e prea departe pentru mine.

Ericson surîse și el și răspunse :

— O să avem nevoie de mașinăria dumitale peste un timp destul de lung ; mai are vreme să intre în imersiune rapidă îndată ce ne va observa.

— Sir, să profităm și să atacăm cît nu este încă alertat ; e bine să ataci inamicul cînd se află încă cu pantalonii lăsați în jos... zise Lockhart.

Pentru întreg echipajul următoarele cinci minute au fost de intensă emoție. A fost alertată echipa de lansare a grenadelor, comandată de Ferraby, apoi compartimentul mașini :

— Dă-i bătaie, Watts, stimulă Ericson prin portavoce, n-avem vreme de pierdut.

Sub presiunea maximă a aburilor, *Compass Rose* despica furioasă apa într-un efort disperat pentru ca, înainte de a fi descoperită, să prindă inamicul în raza ei de acțiune. Ericson distingea acum din ce în ce mai clar, prin binoclu, turela pătrată a submarinului, apoi chiar și silueta unui om privind înainte, complet absorbit de sarcina supravegherii convoiului. „Complet inconștiente de destinul care-i așteaptă, victimele își joacă rolul !" gîndi Lockhart, care vedea acum submarinul fără efort, cu ochiul liber ; se aflau încă prea departe pentru a-l contacta cu asdicul, dar erau în stare să se năpustească asupra lui fără să mai recurgă la asemenea mijloace științifice... Distanța scădea,

vocea lui Sellars anunța regulat cifrele respective ; curînd, pe comandă se auzi o sonerie neobișnuită, provenea de la piesa 105 și Morell, cu aerul unui om care prezintă formal felicitări ocazionale, spuse :

— Acum, sir, cred că am face bine să-l lovim.

Distanța era de patru mile, adică opt mii de yarzi, prea mare pentru un tun de calibru mic și riscau să strice totul. „Desigur, își spuse Ericson, dacă lovim, tipul de pe turelă se va întoarce, exclamînd : „Dumnezeule din ceruri !“ sau „la dracu !“ și va intra în imersiune spre siguranța adîncului...“ Așteptă un moment, cîntărind argumentele pentru și contra, apoi dădu ordin lui Morell să tragă.

Lovitura porni imediat ; desigur că degetul lui Morell era mai dinainte pregătit pe butonul de darea focului...

Lovitura fusese bună, ajutată și de distanțele date de radar, dar insuficientă pentru a atinge ținta în plin, în împrejurări atît de critice : coloana de apă alb-cenușie se ridică spre cer la treizeci de yarzi dincolo de submarin ; nici că se putea un semnal de alarmă mai bun pentru el ! Omul de pe turelă se întoarse, parcă necrezîndu-și ochilor, ca un amant convins că bărbatul este departe, pe mare și, deodată, îi aude vocea în vestibul. Apoi dispăru, turela rămase goală.

Tăcerea fu sfîșiată din nou, o nouă lovitură de tun ; dar Ericson înjură cu voce tare, căci de astă dată lovitura fusese prea scurtă și o înaltă coloană de apă mască submarinul ; cînd coloana recăzu în mare și putură vedea ce se întîmplase, submarinul intra rapid în imersiune în vîrtejuri de apă. În cîteva secunde, corpul și cea mai mare parte a turelei se imersaseră. Morell mai comandă o a treia lovitură, înainte ca submarinul să devină invizibil, dar în învolbureala valurilor n-au mai putut

distinge exact unde căzuse obuzul. Părea să fi căzut foarte aproape, să fi atins chiar submarinul în clipa cînd acesta dispărea, mișcîndu-se spre dreapta.

— Este în imersiune ! strigă Ericson.

Aproape imediat vocea încordată a lui Lockhart pronunță :

— În contact...

Ecoul contactului asdicului, puternic și clar, a fost perceptibil pe întreaga comandă. Profund emoționat, Lockhart îl privi pe operator ; nu trebuia să piardă ținta la numai cîteva secunde de cînd submarinul fusese vizibil... *Compass Rose* înainta foarte repede și Lockhart îl certă pe operator cînd submarinul păru că scapă din raza asdicului. Omul transpira de enervare, lovind cu pumnul în marginea scaunului.

— Se îndreaptă repede spre dreapta, strigă Lockhart și făcu din cap un gest de aprobare cînd comandantul schimbă de drum pentru a intercepta submarinul. Apoi declanșă imediat soneria de alarmă pentru lansatorii de grenade de la pupa ; acum erau foarte aproape de inamic și ecoul contactului devenea confuz, amestecat cu zgomotul transmisiei. Era un moment în care putea interveni norocul : dacă submarinul își alegea bine momentul și făcea o schimbare mare de drum, ieșea din zona mortală a următoarei explozii. Au urmat cîteva secunde de așteptare, parcurgînd ultimii yarzi înaintea atacului, apoi Lockhart dădu semnalul și grenadele fură lansate.

Explozia ridică parcă toată suprafața mării ; ocupat cu reîncărcarea grenadelor și îngrozit de spaima prezenței apropiate a submarinului, la doar cîțiva yarzi de ei, Ferraby avu impresia că se ridică și el în aer. Coloane de apă se înălțau și se mirau că submarinul nu era aruncat și el în sus, atît erau de siguri că l-au atins...

Cînd *Compass Rose* mai înaintă şi marea se calmă, rămaseră tăcuţi în faţa marei întinderi de apă decolorată de explozii şi aşteptau să vadă submarinul apărînd şi predîndu-se. Involburarea apei dispărea şi odată cu ea speranţele deşarte ; plini de mînie şi stupefacţie, înţeleseră că atacul eşuase.

— Să-l ia dracu ! înjură Lockhart, exprimînd gîndul întregului echipaj. E *sigur* că l-am lovit. A dracului maşinărie era *acolo*...

— Să reluăm cercetările, ordonă scurt Ericson. N-am terminat.

Lockhart înroşi la acest reproş făcut în public, simţindu-se rănit în mîndria sa profesională ; se aplecă asupra asdicului, spunînd operatorului :

— Caută la 60 grade de la pupa.

Aproape imediat regăsiră contactul, la cincizeci de yarzi de locul unde lansaseră grenadele.

Compass Rose întoarse şi se precipită pentru a reataca. De astă dată era mai simplu : poate că-i provocaseră ceva avarii, căci submarinul nu mişca, nu încerca să scape.

— Ţinta staţionară ! raportă Lockhart şi repetă la intervale scurte pînă cînd grenadele fură lansate din nou ; o nouă explozie scutură întreaga navă şi din nou aşteptau succesul sau eşecul eforturilor.

— În orice moment, acuma... începu cineva de pe comandă.

Deodată, în siajul lor, submarinul apăru ca un enorm peşte mişcîndu-se neîndemînatic, negru şi lucind în soare.

Se auzi strigătul oamenilor de pe puntea superioară, strigăt de triumf. Submarinul se ridica deasupra apei, mai întîi cu prova, făcînd cu apa un unghi extraordinar, expulzat de forţa exploziei ; era evident că echipajul îi

pierduse controlul. Apa aluneca curgînd de pe carcasă și în timp ce se ridica, mari bule de aer apăreau în jurul turelei, iar motorina se prelingea prin bordajul avariat al mijlocului submarinului.

— Deschideți focul ! strigă Ericson și, timp de cîteva secunde, fu rîndul lui Baker să preia rolul principal, căci tunul de două livre, situat chiar în pupa coșului navei, era singurul care putea trage de la această distanță.

Focul sacadat zgudui văzduhul într-un vacarm de lovituri succesive ca de ciocan mecanic, obuzele trasoare se succedau unul după altul, jos, peste apă, în direcția submarinului.

Își regăseau siguranța și rutina ; simțeau doar un sentiment bizar de dezgust în fața acestui obiect detestat, cauza oribilă a sutelor de nopți de spaime și dezastre, acum atît de aproape de ei, expunîndu-se cu atîta inocență. Ca în fața unui criminal de care te-ai ferit multă vreme și cu care te pomenești instalîndu-se nepăsător în propriul tău cămin.

Loviturile tunului începeau să-și arate efectul : la prova submarinului scînteiau fulgerări strălucitoare, urmate de mici ciuperci galbene de fum de cordită ; obuzele erau de calibru mic, dar prin lovituri repetate a fost străbătut corpul rezistent și i-au fost atinse părțile vitale. *Compass Rose* se înclină sub acțiunea cîrmei și intrară în acțiune mitraliere de pe comandă și de pe platforma de semnalizare, cu un huruit intens. Submarinul începu să se scufunde și din turelă ieșeau oameni. Majoritatea alergau spre partea dinainte, menținîndu-și greu echilibrul pe puntea înclinată, cu mîinile ridicate deasupra capului, agitîndu-le și strigînd spre *Compass Rose* ; dar unul dintre ei, furios sau mai curajos decît ceilalți, deschise focul de la adăpostul turelei cu o

mitralieră ale cărei gloanțe loviră mijlocul lui *Compass Rose*. Brusc, contraatacul se opri în timp ce trăgătorul se prăbușea la marginea turelei ; restul echipajului începu să sară peste bord sau să alunece, căci obuzele de pe *Compass Rose* continuau să cadă peste oameni și peste oțelul navei. Pe puntea udă a submarinului curgea sînge, formînd pe detestatul corp cenușiu dîre frumos asortate de roșu aprins ; submarinul începu să se scufunde mai întîi cu pupa, în mijlocul unei mari revărsări de motorină și de bule de aer, de fum și miros de cordită. La jumătatea turelei se arătă un om, care aruncă în mare un sac greu și încercă să se dagajeze și el, dar tambuchiul de salvare era obstruat de corpul trăgătorului mort și submarinul se scufundă înainte de a fi reușit. O ultimă explozie sub mare înălță spre cer o cascadă de apă cu motorină, apoi se așternu tăcerea.

— Încetați focul ! ordonă Ericson cînd marea se liniști și suprafața se netezea sub o peliculă de motorină răspîndită destul de departe.

— Cîrma zero ! Stop mașinile și pregătiți plasele pentru salvare.

Momentul de euforie trecuse. Încetase deja cu cîtva timp înainte pentru unul dintre oamenii de pe *Compass Rose*, un tînăr marinar din echipa victorioasă a servanților mitralierelor, omorît de un glonț al trăgătorului inamic izolat. Aplecați asupra lui, camarazii contrastau prin durerea lor cu bucuria restului echipajului, ocupat acum să-i primească pe supraviețuitorii submarinului ; înotînd spre *Compass Rose*, mulți din ei erau în prada spaimei sau a epuizării, strigînd după ajutor ; încă exaltați de victorie, oamenii de pe *Compass Rose* îi aclamau ironic, incapabili să ia în serios disperarea celor care, cu

cîteva minute înainte, erau aprigi partizani ai războiului total...

— Acesta este tipul de supraviețuitori care îmi place, spuse deodată Morell, vorbind în general ; ei au inventat acest gen de episoade de război naval ; să-i vedem acum cum se comportă.

Se comportau însă la fel ca toți ceilalți supraviețuitori pe care îi salvase *Compass Rose* : unii strigau după ajutor, alții înotau în tăcere spre salvatori, cîțiva se înecară înainte de a fi salvați, dar unul dintre ei, individualist remarcabil care ar fi putut sabota toată operația de salvare, ajungînd prin înot energic la plasa atîrnată de flancul navei, ridică deodată ochii către salvatori, întinse brațul drept și strigă :

— Heil Hitler !

Pe bordul lui *Compass Rose* se stîrni de îndată un murmur de furie și oamenii nu mai puseră inimă să-i ajute pe supraviețuitori să ajungă pe navă.

— Ticăloșilor, spunea mînios torpilorul Wainwright, ați merita să vă lăsăm să vă înecați...

Lockhart supraveghea de pe punte operația de salvare ; martor al incidentului, împărtășea și el părerea lui Wainwright și gîndi în sine că comandantul ar fi fost justificat să ordone „Pe drum înainte" și să-i lase pe nemți să se zbată pînă la moarte. Dar era o reacție trecătoare și prefăcîndu-se că nu observă starea de spirit a oamenilor, strigă :

— Grăbiți-vă, n-o să pierdem toată ziua.

Înotătorii au fost scoși pe rînd din apă, ultimul fiind cel care strigase „Heil Hitler !" Tonbridge, cu greutatea sa remarcabilă, îl călcă atît de puternic pe piciorul lui gol, că de astă dată acestuia îi scăpă un strigăt cu totul diferit.

— Fără prea mult zgomot ! ordonă scurt Lockhart, cu

figură impasibilă. Au scăpat cu viață... Așează-i în front, se adresă el lui Tonbridge, ceea ce prizonierii executară. În număr de paisprezece, se aliniară cu un mort la picioarele lor ; în jur, echipajul lui *Compass Rose* forma un semicerc, privindu-i pe captivi. Aveau un aspect destul de prăpădit : apa curgea de pe ei în picături mari pe punte iar figurile le erau totodată dezolate și ușurate, ca cele ale unor artiști proști care și-au terminat rolul fără să fi fost huiduiți de public. Nu erau eroi : privați de nava lor, deveneau simpli oameni. Echipajul lui *Compass Rose* se simțea aproape deziluzionat, înșelat de calitatea primilor învinși salvați. „Așa era faimosul echipaj al unui submarin ?"

Dar pe lîngă calitatea nu prea de soi, prezența lor provoca contrarietate, era tot atît de odioasă ca apariția submarinelor la suprafața mării. Aparțineau unei alte lumi, infinit detestabilă : nu erau numai germani, ci germani de pe submarine ; erau dublu îndreptățiți să-i urască. Au fost percheziționați, cît mai repede posibil, înregistrați și închiși sub punte.

Printre prizonieri se afla și comandantul submarinului și Ericson ordonă să fie condus în propria sa cabină, ca precauție cu o santinelă la ușă. Cînd, mai tîrziu, în cursul dimineții, ajunseră în raza de vizibilitate a convoiului și erau pe punctul de a raporta lui *Viperous*, el coborî pentru a-l cunoaște pe ceea ce denumea glumind „omologul" său, spre a-și satisface un simțămînt de triumf și mulțumire. *Compass Rose* se comportase într-adevăr bine, reușise o ispravă care compensa doi ani de efort greu și comandantul era foarte hotărît să se comporte acum mărinimos și să stabilească raporturi civilizate cu învinsul. După tensiunea încercată în cursul dimineții, își propunea totuși să fie precaut ; în orice caz nu se aștepta să întîlnească categoria de om pe care o găsi

în cabina sa şi, în cursul întrevederii, încercă o schimbare de sentimente, cea mai rapidă din toată viaţa.

În picioare, în mijlocul cabinei, germanul privea destul de trist prin hublou ; cînd Ericson intră, se întoarse şi căută să îşi reia atitudinea normală, de ochii lumii... Era înalt, foarte blond şi tînăr ; ar fi putut să fie băiatul lui ; „Dar, slavă domnului, nu era", gîndi îndată Ericson, remarcîndu-i ochii inexpresivi, puţin zăpăciţi, dispreţul care îi crispa buzele şi nările şi furia de a fi fost capturat de ceea ce el considera „rasă inferioară". Era tînăr, dar faţa îi era îmbătrînită de maladia unei prea mari încrederi în propria-i superioritate.

„Nu-i nimic de făcut cu oamenii ăştia, gîndi Ericson cu pesimism profund ; sînt incurabili. Mai bine să-i împuşcăm şi să sperăm că generaţia viitoare va fi mai bună".

— Heil Hitler ! exclamă neamţul cu ton arogant. Doresc...

— Nu, replică Ericson sever, nu începem astfel. Cum te numeşti ?

Cu privire furibundă, celălalt răspunse :

— Von Hellmuth, căpitanul locotenent von Hellmuth. Dumneavoastră sînteţi comandantul ? Cum vă numiţi ?

— Ericson.

— Ah ! Un nume curat german ! strigă von Hellmuth, ridicîndu-şi sprîncenele blonde, mirat parcă de a descoperi noblеţe la un pîrlit.

— Sînt sigur că nu este un nume german, spuse Ericson scurt. Şi încetează de a mai face pe grozavul ; eşti prizonier, închis aici, caută să fii cuviincios.

Neamţul încruntă sprîncenele, plin de ostilitate, pînă şi în poziţia în care îşi ţinea umerii, bombîndu-şi pieptul.

— Mi-aţi luat nava prin surprindere, sir, spuse cu amărăciune. Altminteri...

Se subînțelegea din spusele lui că îl acuza pe Ericson de înșelătorie, de tactică contrară regulilor războiului, procedeu care ultragia onoarea germană, demn de a fi folosit doar de englezi, polonezi și negri. „Și ce dracu ai făcut luni de zile, gîndi Ericson, oare tu n-ai luat oamenii prin surpriză, nu i-ai urmărit, nu le-ai lăsat nici o șansă de salvare ?“ Dar asemenea spuse n-ar fi fost admise de partener și, în loc să le pronunțe, îi spuse cu un surîs ironic :

— Așa-i războiul. Dacă este prea dur pentru dumneata, îmi pare rău.

Von Hellmuth îi aruncă o privire furioasă, dar nu răspunse ; își dădea seama prea tîrziu că plîngîndu-se de modul cum fusese învins, își mărturisise propria lui slăbiciune. Parcurse cu privirea cabina și spuse disprețuitor :

— Cabina este destul de mizerabilă ; nu sînt obișnuit...

Prins de furie, Ericson se apropie de el gîndind : „Dacă aș avea un revolver la îndemînă, l-aș omorî chiar acum. Iată în ce stare te aduc acești blestemați ; iată cum se răspîndește și se înrădăcinează această urîtă boală, îngîmfarea...“ Cu voce severă și puternică pronunță :

— Taci ! Încă un cuvînt, și te trimit în fundul calei...

Apoi, întorcîndu-se brusc spre ușă :

— Santinelă !

Marinarul de gardă, cu revolverul la centură, apăru pe prag :

— Sir !

— Prizonierul este periculos, spuse Ericson, dacă încearcă să iasă din cabină, împușcă-l.

Fața marinarului rămase impasibilă ; numai ochii sclipiră o secundă cu interes, privindu-l pe comandant, apoi pe von Hellmuth.

— Am înțeles, sir, spuse el și ieși din cabină.

Jumătate mîndru, jumătate înfricoşat, von Hellmuth începu :

— Sînt ofiţer al marinei germane...

— Eşti un ticălos, în toate limbile, îi spuse Ericson, întrerupîndu-l scurt.

Se simţea pe pragul unei noi crize de furie. „Aş fi capabil, gîndi el, mirat de propria sa violenţă, aş putea să-l omor tot atît de uşor cît mi-aş pocni degetele..." Încet şi cu grijă articulă :

— Nu ţin neapărat să te aduc în Anglia. Am putea să te îngropăm în mare chiar azi după-amiază, dacă aş avea poftă... Ia seama, asta-i totul, ia seama...

Ieşi din cabină şi odată afară, se întrebă de ce nu simţea ruşine de sine însuşi.

11

Cele două cadavre, neamţul şi tînărul englez, erau întinse alături la pupa, acoperite cu pavilioanele respective. În timp ce îşi potrivea vocea pentru a începe serviciul funebru, Ericson îşi simţea ochii hipnotizaţi de cele două pete de culori. „Sînt doi marinari dedesubt îşi spunea el, culcaţi acolo, fără deosebire, decît că al nostru a fost împuşcat direct, pe cînd celălalt a murit din cauza rănilor şi a epuizării ; şi ţinînd seama de felul cum sînt folosite în acest moment, cele două pavilioane sînt şi ele la fel... Îşi potrivi din nou vocea, iritat şi surprins de gîndurile sale.

„Omul, născut din femeie, nu trăieşte decît puţin timp", începu el aproape fără să privească în carte : cunoştea pe dinafară serviciul funebru. Dar textul îl emoţionă ; citindu-l, gîndea la morţi, la tînărul marinar, primul pe care *Compass Rose* îl pierduse pînă atunci. Totul era trist şi

comandantul german, fără pază, stătea la un yard de el, găsind poate şi el că propriul lui rol era trist ; figura lui mîndră schiţa un rictus ; şocul emotiv îi slăbea aroganţa... „Poate că este impresionat din cauza svasticei, îşi spuse Ericson, nu este trist de moartea marinarului său ; dar poate că „onorul“ implicat de ceremonie şi pavilionul britanic duşman, poate că ele îl impresionează totuşi“.

La un semnal al lui Lockhart, maşinile fură stopate ; pe *Compass Rose* domnea tăcere, tăcere întreruptă doar de clipoceala apei sub bolta pupa.

— *Acum, încredinţăm adîncului trupurile lor,* încheie Ericson.

Sifleele fluierară, scîndurile fură înclinate, trupurile învelite în pînză alunecară de sub pavilioane şi dispărură fără urmă în apa mării. Alături de el, Ericson îl observă pe comandantul german tremurînd. „Da, gîndi el, la urma urmei, e şi el afectat“.

Îşi puse şapca pe cap şi salută ; germanul observă şi îl imită. Faţă în faţă, Ericson văzu lacrămi lucind în ochii lui palizi. Ridică capul şi îşi deturnă privirea.

— Mulţumesc, sir, spuse von Hellmuth. Apreciez tot ce aţi făcut. (Stingherit, întinse mîna...). Aş dori...

Ericson îi strînse mîna, fără să-i mai spună ceva ; era intimidat de propria-i emoţie şi de cei treizeci de membri ai echipajului care îi observau. Deodată, germanul pronunţă aproape încet :

— Camarazi de mare...

„Făcea el aluzie la cei doi morţi pe care tocmai îi îngropaseră în mare, sau la ei înşişi, cei doi comandanţi, împărtăşind aceeaşi emoţie în faţa morţii unor camarazi ?“ se întrebă Ericson. Dar n-avea importanţă... Ridică capul şi porni, lăsîndu-l pe Lockhart să se ocupe de prizonier.

Pe măsură ce se depărta, emoţia şi tristeţea se risipeau şi, deodată, îşi dădu seama de inutilitatea lor. Faptul nu avea nimic deosebit ; executaseră multe înmormîntări în mare de la bordul lui *Compass Rose ;* pînă atunci recordul era de optsprezece într-o singură zi, toate în primele ore ale dimineţii ; ultimelor două nu era cazul să li se dea atîta importanţă... Urcînd scara spre comandă, Ericson gîndea : „Dracu să-i ia pe nemţii ăştia, mai întîi te înfurie, apoi te fac să plîngi. E nesănătos, anormal. Îmi pare rău că-i avem la bord ; simpla lor prezenţă îţi înmoaie forţele şi virtuţile. Nu ar trebui să se facă prizonieri ; mai bine îi luam drept ţinte pentru un exerciţiu de tragere cînd înotau în apă ; îi lăsam să se vaiete şi plecam. Tipii ăştia sînt în stare să strice atmosfera pe orice navă, să-ţi distrugă felul de a gîndi..."

În subconştient, îşi dădea seama că acest gînd atroce inspirat de prezenţa prizonierilor la bord era numai din cauza lui von Hellmuth, care îl făcuse în două rînduri să-şi piardă echilibrul sufletesc.

Se aşeză în scaunul său de pe comandă, căutînd să-şi redobîndească sîngele rece. Îşi dădea seama că era extrem de obosit.

12

Oboseala şi schimbarea dispoziţiei sentimentale avu ca rezultat faptul că Ericson aproape că nu vorbi cu nimeni despre distrugerea submarinului ; după prima exaltare, a devenit taciturn şi cînd Lockhart propuse să se bea un pahar pentru celebrarea victoriei, fu cu totul nedumerit, cînd primi răspunsul lui Ericson :

— Nu este cazul să ne punem pe băut, cînd sîntem în mare.

Totuși Ericson și Lockhart erau mai aproape unul de altul, ca niciodată, prin mîndria și bucuria triumfului comun, simțind aproape fizic bucuria. Dar Ericson nu împărtășea imensa și zgomotoasa excitare care cuprinsese întreaga navă, concretizată prin urale din postul echipajului, aproape la orice oră din zi. Dar în profunzime, din gîndul lui și al tuturor oamenilor de la bord, se detașa un simțămînt clar de realizare, de realizare care încorona în 1941 cei doi ani anteriori de încercări și eforturi și estompa toate minutele oribile trăite. Munciseră greu ca să ajungă pînă la victoria asupra acestui submarin, înduraseră pînă la limită oboseala, despărțirea de ai lor, încordarea, frigul și groaznica lipsă de confort; acum tabloul scorului era șters, socoteala încheiată. Dar pentru Ericson, socoteala era ceva personal: prefera să savureze singur satisfacția de a vedea încununate cu succes eforturile din ultimii doi ani și se izolă într-un fel de retragere sentimentală.

Din această retragere nu ieși decît o singură dată în cursul călătoriei de întoarcere, aproape de sfîrșitul ei, atunci cînd, din întîmplare, aflîndu-se alături, un val de felicitări veni prin megafon și păru a declanșa în el un resort, a-l umple de mulțumire și veselie tinerească. Luînd microfonul, întrebă pe *Viperous*, peste cei douăzeci de yarzi de apă ce-i separau:

— Vreți să-i vedeți pe nemți? Tocmai e ora lor de plimbare... Lockhart, dă ordin să se adune pe teugă.

Curînd, primul șir de prizonieri începură să urce scara spre punte.

— Nu sînt deloc arătoși, urmă Ericson prin megafon, scuzîndu-se parcă, cînd nemții apărură privind în jurul lor ca niște șoareci ieșind din adăpostul întunecos de sub dușumea. Cu asemenea adversari, cîștigăm la sigur războiul, nu-i așa?

CUPRINS

Prolog 3
Partea întîi . . . . . .
1939 : PREGĂTIRILE 5
Partea a doua
1940 : HĂRȚUIELI 96
Partea a treia
1941 : ÎNCLEȘTAREA 165

Redactor : VICTOR H. ADRIAN
Tehnoredactor : PETRE DUMITRU

Bun de tipar : 2.IX.1975
Apărut 1975
Coli de tipar 10
C.Z. pentru bibliotecile mari 8.93
C.Z. pentru bibliotecile mici 8
Tiraj 100 000 + 90 ex. broșate

Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1 — București,
Republica Socialistă România
Comanda nr. 50 362